

ZLOČIN U LORI

IZVJEŠTAJI S PRAĆENJA SUĐENJA

Sud

Županijski sud u Splitu

Vijeće za ratne zločine

sutkinja Spomenka Tonković, predsjednica Vijeća

sutkinja Ljiljana Stipišić, članica Vijeća

sudac Damir Primorac, član Vijeća

Tužitelj

Županijsko državno odvjetništvo u Splitu, Michelle Squicciarro, zamjenik ŽDO-a

Optuženi

1. opt. Tomislav Dujić (u bijegu, sudi mu se u odsutnosti)
2. opt. Tonči Vrkić
3. opt. Miljenko Bajić (u bijegu, sudi mu se u odsutnosti)
4. opt. Josip Bikić (u bijegu, sudi mu se u odsutnosti)
5. opt. Davor Banić
6. opt. Emilio Bungur (u bijegu, sudi mu se u odsutnosti)
7. opt. Ante Gudić
8. opt. Anđelko Botić

Branitelji

1. Drago Cvitanović, odvjetnik
2. Slobodan Mikulić, odvjetnik
3. Željko Ostoja, odvjetnik
4. Dragan Mioč, odvjetnik
5. Vinko Ljubičić, odvjetnik
6. Ankica Luetić, odvjetnica
7. Joško Čeh odvjetnik
8. Laura Rene, odvjetnica

Punomoćnici oštećenih

U dosadašnjemu tijeku ponovljenoga procesa nije bilo prisutnih opunomoćenika oštećenih.

Žrtve - ubijeni

Nenad Knežević

Gojko Bulović

Žrtve – mučeni

Mirko Šušak, Lazo Ostojić, Branko Borojević, Tomo Krivić, Rade Krivić, Uglješa Bulović, Dušan Galić, Jovan Prkut, Milosav Katalina, Đorđe Katić

IZVEŠTAJ S PRAĆENJA SUĐENJA

12. rujna 2005. godine

Na početku postupka Predsjednica Vijeća obratila se publici, pojašnjavajući da je ova rasprava javna, publika se ne smije oglašavati niti ometati rad Vijeća, ne smije se pljeskati, zviždati, komentirati. Upozorila je publiku da će, u slučaju da dođe do ometanja rada Vijeća, koristiti svoje zakonsko pravo i ukloniti iz sudnice onoga tko ometa sudski proces.

Predsjednica Vijeća, zapisnički je konstatala da su na današnju raspravu dovedena četiri optuženika iz Istražnoga zatvora u Splitu: Tonči Vrkić, Anđelko Botić, Ante Gudić i Davor Banić.

Temeljem Rješenja Vrhovnoga suda RH-a br. I Kž 213/05 od 15. ožujka 2005. godine optuženicima: Tomislavu Dujiću, Miljenku Bajiću, Emiliju Bunguru i Josipu Bikiću, koji su u bijegu, suditi će se u odsutnosti.

Predložila je da je ukidbenim rješenjem Vrhovnoga suda RH-a br. I Kž 259/03 od 25. ožujka 2004. godine, Vrhovni sud ukinuo prvostupanjsku presudu Županijskoga suda u Splitu, br. K-30/02, od 20. studenoga 2002. godine, zbog pogrešno i nepotpuno utvrđenoga činjeničnoga stanja, i dao jasne naputke što je potrebno, u ponovljenomu postupku, utvrditi i koje dokaze je potrebno izvesti. Odlučeno je da se postupak ponovo provede pred potpuno izmijenjenim Vijećem.

Zamjenik Županijskoga državnoga odvjetnika iz Splita pročitao je optužnicu br. KTO 131/02, od 25. ožujka 2002. godine, kojom se optuženicima stavlja na teret počinjenje kaznenoga djela protiv čovječnosti, protiv međunarodnoga humanitarnoga prava, opisanoga i kažnjivoga po članku 120. st. 1. OKZ RH-a - ratni zločin protiv civilnoga stanovništva.

Optuženici su izjavili da su razumjeli navode optužnice.

Opt. Tonči Vrkić izjavio je da se ne smatra krivim niti po jednoj točki optužnice.

Opt. Davor Banić izjavio je da se ne smatra krivim niti po jednoj točki optužnice.

Opt. Ante Gudić izjavio je da se ne smatra krivim niti po jednoj točki optužnice.

Opt. Anđelko Botić izjavio je: "Ne osjećam se krivim".

Svi optuženici su izjavili da će svoju obranu iznijeti na kraju dokaznoga postupka.

Tijekom dokaznoga postupka, sukladno odredbama Zakona o kaznenomu postupku, te uputama iz ukidbenoga rješenja Vrhovnoga suda RH-a br. I Kž 259/03, od 25. ožujka 2004. godine, Vijeće je odlučilo da će se ponovo izvesti ranije izvedeni dokazi, predloženi od ŽDO-a iz Splita, te obrane optuženika, te da će Vijeće naknadno odlučiti o izvođenju dokaza.

Započet je pregled dokumentacije:

- **zapisnik o pretrazi stana** i drugih prostorija za sve optuženike, sačinjen od Kriminalističke policije PU Splitsko-dalmatinske u Splitu, dana 27. rujna 1992. godine.

- **preslika knjige "Protokol evidentiranih bolesnika"** iz knjige dežurstava K.bolnice Split, za Nenada Kneževića

- **službena zabilješka policijskoga službenika Ive Vranješa**, iz Policijske uprave Splitsko-dalmatinske iz Splita, Odjel kriminalističke policije, od 27. rujna 1992. godine, o pregledu «protokola mrtvih» i «knjige obdukcije», iz kojih slijedi da je izvršena obdukcija pok. Nenada Kneževića i pok. Gojka Bulovića

- *otpusno pismo KB-a Split*, Klinike za psihijatriju, na ime opt. Tončija Vrkića, dijagnoza PTSP
- *prijepis izjave zatvorenika Vladimira Žarkovića*
- *zapisnik o uvidaju* od 14. lipnja 1996. godine, crno - bijele fotografije
- *medicinska dokumentacija*
- *ovjereni prijepis knjige dežurstava* i raspored zatvorskih čuvara u «Lori» od 28. kolovoza do 2. rujna 1992. godine
- *obavijest za Đorđa Katića* od KB-a Split
- *zapisnik o očevidu* od 14. lipnja 1992. godine
- *zapisnik o obdukciji* i vanjskomu pregledu Gojka Bulovića
- *potvrda Opće bolnice* u Splitu za Nenada Kneževića
- *izvješće Okružnog zatvora u Splitu* od 3. srpnja 1992. godine
- *raspored pregleda smjena u «Lori»* od 13. do 17. lipnja 1992. godine
- *pregled o obdukciji*
- *izvješće o očevidu* Uprave V. policije
- *obavijest voditelja Klinike za kirurgiju* K. bolnice o dežurnim liječnicima za 14. i 16. lipnja 1992. godine
- *specijalistički nalazi* i liječnička dokumentacija za opt. Josipa Bikića
- *medicinska dokumentacija* za Tončija Vrkića
- *izvještaj KB-a Split* od 15. listopada 2001. godine
- *izvještaj vojnoga policajca* Maria Barišića, od 23. travnja 1992. godine, koji je namijenjen Tvrtku Pašaliću
- *poziv MORH-a*, Uprave VP-a od 25. rujna 1992. godine, upućen Mariu Barišiću
- *izvještaj* od 30. rujna 1992. godine o stanju u «Lori»

Vijeće je Rješenjem naložilo ŽDO-a da u roku od 24 sata pribavi original knjige dežurstava za lipanj 1992. godine od Zapovjedništva VP-a 72. bojne, te će se zatražiti potvrda o zaprimanju pismena Maria Barišića.

13. rujna 2005. godine

Zamjenik ŽDO-a iz Splita priložio je ovjereni prijepis knjige dežurstava, za period od 13. do 16. lipnja 1992. godine, ovjeren po službenoj osobi Vanji Ujević, ovjeren pečatom V. policije Split.

Punomoćnici su ponovo prigovorili da se radi o ovjereoju kopiji, a ne o originalu.

Nastavljeno je s izvođenjem dokaza

- pročitan je *izvještaj* od 30. rujna 1993. godine, predsjednika Komisije MORH-a o stanju u zatvoru «Lora»

Na ovaj su dokaz punomoćnici uložili prigovor, jer se ne odnosi na predmet ovoga postupka, tj. nije u vezi s inkriminacijama koje se stavljaju na teret optuženicima.

Zamjenik ŽDO-a rekao je da se ovi dokazi posredno odnose na predmet ovoga postupka, jer govore o teškom stanju u «Lori», a svjedoci su govorili o idiličnoj situaciji.

Vijeće je donijelo rješenje da će se o prigovorima odlučiti tijekom postupka.

- pročitano je *izvješće* pomoćnika zapovjednika Mirka Ćorića, iz IPD-a 72. bojne VP-a operativne zone Split

Obrana je uložila iste prigovore, a zamjenik ŽDO-a je dao isto obrazloženje.

- pročitana je **izvještaj Komisije** Ureda za nacionalnu sigurnost MORH-a o procjeni stanja u 2. satniji 72. bojne VP-a
- pročitana je **zapovijed** načelnika Zbora Janka Bobetka od 22. ožujka 1993. godine
- pročitana je **nalaz Komisije** o stanju 72. bojne VP-a Uprave VP od 1. svibnja 1993. godine
- pročitana je **izvještaj** o provedenim izvidima i prijedlozima MORH- od 13. travnja 1993. godine
- pročitana je **kronologija događaja** o suradnji VP-a Šibenik od 13. listopada 1993. godine
- **službena zabilješka istražnoga suca** Županijskoga suda u Splitu od 9. studenoga 2001. godine
- **medicinska dokumentacija** za Anđelka Botića od 26. listopada 2001. godine
- dokumentacija s oznakom "tajno" - prijedlog da se pročita na zatvorenomu dijelu sjednice
- **zdravstvena dokumentacija** za Josipa Bikića
- **obavijest** Međunarodnoga komiteta Crvenog križa
- **stenogram** od 26. travnja 1993. godine, iz Ureda Predsjednika RH-a
- **specijalistički nalazi** za Emilija Bungura
- **očitovanje** KB-a Split za Miroslava Katalina
- **spisak vojnika gardista** od 15. siječnja 1992. godine
- **platni spisak** 72. bojne VP-a
- **preslika dijela Matične knjige pritvorenika u zatvoru «Lora»** - 6 civila je uvedeno
- **podaci 72. bojne VP-a o ratnim zarobljenicima** privremeno smještenim-a u Vojno-istražnomu centru «Lora» - 3 civila uvedeno
- **popis zatvorenika i ratnih zarobljenika**
- **rješenje Vojnoga suda** u Splitu br. 1829, istražnoga suca Boška Jurišića
- **dopis psihijatrijske bolnice** Vrapče o zdravstvenom stanju svjedoka Vladimira Čuline
- **službena bilješka ŽDO-a iz Splita** od 10. listopada 2001. godine, u kojoj stoji da su u prostorije ŽDOa u Splitu došli Olga i Hajrudin Sulejmanović, roditelji Zlatka Sulejmanovića, svjedoka u kaznenom postupku za KD ubojstva: ubijen Nenad Knežević. Roditelji su tražili da se povuče iskaz njihova sina, komu se prijeti, koji je napustio Split. Na telefon je nazvao Tonči Vrkić dva puta, došle su dvije NN osobe, obilazile kuću, susjede, poručivali da će ih ubiti ako Zlatko ne povuče iskaz. O tome su izvijestili PU Splitsko-dalmatinsku u Splitu, te ravnatelja Policije g. Ranka Marijana.
- **službena bilješka od 2. studenoga 2001. godine**, o telefonskomu razgovoru s Olgom Sulejmanović, koja je rekla da se sinu i drugim članovima obitelji prijeti zbog sinovljeva iskaza, da je na benzinsku postaju, gdje radi njihova buduća snaha, dolazio čovjek s autom, oznaka ST 0001 AN, imenom Milan i prijetio
- **službena bilješka od 13. studenoga 2001. godine** o telefonskom razgovoru t s Olgom, da je 12. studenoga oko 20,00 sati zvala NN osoba i rekla: "Gotov si". Rekla je da se suprug javio, da je prijetnja bila upućena sinu, koji se dan ranije vratio u Split
- **zapisnik o očevidu** i prijepis od 22. listopada 2002. godine
- **platni podaci** za optuženike
- **spisi Vojnoga suda u Splitu br. K-383/92, te Vojnoga tužiteljstva u Splitu** br. KT-676/92 od 12. lipnja 1998. godine

Vijeće je donijelo rješenje da se iz daljnijega tijeka dokaznoga postupka, radi izvođenja dokaza s oznakom tajnosti i povjerljivosti, isključi javnost

14. rujna 2005. godine

Za danas su pozvani slijedeći svjedoci: Marija Knežević, Uglješa Bulović, Mirko Šušak i Lazar Ostojić.

Na raspravu se odazvao svjedok Uglješa Bulović.

Svjedokinja Marija Knežević, je putem svojih punomoćnika ispričala svoj izostanak.

Za svjedoka Mirka Šuška, predsjednica Vijeća je rekla da je, od Policijske uprave Splitsko-dalmatinske u Splitu, dobila izvještaj iz kojega slijedi da svjedok ima adresu u Splitu, te je dobila njegov broj telefona. Rekla je da je nazvala taj broj telefona, da se javila ženska osoba, koja se predstavila kao supruga svjedoka Mirka Šuška i izvijestila je da je g. Šušak bolestan, da je doživio moždani udar, te da je u teškom psihičkom stanju.

Za svjedoka Lazara Ostojića predsjednica Vijeća je rekla da je dobila, od PU Splitsko-dalmatinske u Splitu, izvještaj da se svjedok, vjerojatno, nalazi u SiCG-u.

Svjedok Uglješa Bulović

Svjedok je rekao da je mnogo toga već zaboravio, da nema što dodati u odnosu na ono što je rekao već dva ili tri puta. Predsjednica Vijeća zapisnički je konstatirala suglasnost stranaka u postupku, o čitanju iskazi svjedoka, koje je dao na zapisnike od 8. studenoga 2000. godine, 1. ožujka 1994. godine i 11. studenoga 2002. godine, što su stranke ovoga postupka suglasno potvrdile.

U zapisniku od 8. studenoga 2000. godine, (iskaz svjedoka dan u istrazi), svjedok stanuje na Brdima, u istoj kući stanovao je i njegov brat blizanac Gojko Bulović. On i brat su jednojajčani blizanci. Rekao je da neće nikada zaboraviti, bio je sv. Ante, kada su došla četiri naoružana čovjeka. Njega i brata odveli su u vojarnu Dračevac, gdje su ostali pola sata, nakon čega su odvezeni u vojno - istražni zatvor, u «Loru». U «Lori» su bili smješteni u istu ćeliju. Bilo je to jutro 13. lipnja 1992. godine. Na ispitivanje je prvo išao Gojko, ispitivanje je trajalo oko jedan sat. Nakon toga Gojko je vraćen u drugu ćeliju. Prema iskazu svjedoka oštećenika Uglješe Bulovića, odveli su ga na ispitivanje koje je trajalo pola sata, a ispitivala su ga dva čovjeka. Tijekom ispitivanja bio je priključen na struju. Kad su ga nešto pitali, a on bi pokušao odgovoriti, pustili bi struju, nakon čega ne bi mogao razgovijetno govoriti. Za Nenada Kneževića je rekao da ga od ranije nije poznavao; da je vidio jednoga čovjeka u ćeliji, plavokosoga, za kojega je kasnije čuo da je Nenad Knežević. Vidio je da je Kneževiću hranu donosio jedan manji, crnokosi čovjek. Na vratima ćelija, gdje su bili manji otvori, čule su se prijete, pokazivano je oružje, no, svjedok ne zna tko je prijete izricao. Nakon pola noći, čuo je one koji su došli po brata u ćeliju, čuo je bratov jauk. Rekao je da se sjeća, kada su stigli u «Loru», da je Gojko pitao: "Kako to da ovdje nema struje?", na što mu je jedan odgovorio: "Vidjet ćeš ti, zašto ovdje nema struje". Rekao je da je čuo udarce i bratove jauke, te riječi da mu se izvadi jezik, da se ne zadavi. Čuo je da su izvodili zatvorenike na hodnik i tukli ih. Čuo je da je bratu rečeno: "Što spavaš?"

U «Lori» je bio dva dana nakon čega je odvezen u zatvor Bilice. Za bratovu smrt čuo je od odvjetnika, pokojnoga Petra Šunjića, koji mu je to rekao treći dan: "Brata su ti ubili, dolje na «Lori»". Ne zna tko ga je ubio, ne prepoznaje glasove, niti likove. On je bio 100 dana u pritvoru.

U zapisniku od 1. ožujka 1994. godine, svjedok je rekao da je došlo u njegovu kuću 7 vojnih policajaca. Rekli su da moraju izvršiti pretres radi oružja. Oružje niti on, a niti brat, nisu imali. Pretres je trajao pola sata. Nakon deset dana došlo je deset policajaca, u rano jutro, polovica ih je otišla bratu, a polovica k njemu u stan. Rečeno je da ih vode u «Loru». Njegova supruga je tražila nalog, no, jedan od vojnika ju je odbio na grub način. Odvezeni su u vojarnu Dračevac, gdje je bio popis, na kojemu su bili on i brat. Nakon kraćeg zadržavanja kombijem su odvezeni u «Loru». Bilo je to oko 7 sati u jutro. Smješteni su u ćelije, koje su bile prljave. Oko 15 sati poslijepodne počelo je saslušavanje. Njega su ispitivali o oružju, radio stanici, zašto njegova majka sprema hranu za neprijatelja, na što je odgovorio da mu je majka mrtva

već 12 godina. Ispitivale su ga dvije osobe, jedna u civilu i jedna u uniformi. Osoba u civilu stavljala mu je na uši «štikaljke», nakon čega su udarci struje bili snažni.

Rekao je da je kasnije, iz ćelije u koju je vraćen, čuo udarce zadane njegovom bratu. Oko 3 sata u jutro je čuo Gojkov smrtni hropac. Čuo je zapomaganje drugih ljudi. Neposredno prije udaraca, čuo je na hodniku bjesomučnu galamu i pucanje. Rekao je da je naknadno čuo, da su zatvorenike tukli bejzbol palicama. Jedan stražar je rekao da to rade vojnici izvana, koji dolaze u «Lori» kod svojih poznanika stražara. Pitao je za brata. Rečeno mu je da je gore u zatvoru, no on kao blizanac, osjetio je po bratovu hropcu, koji je čuo, da je brat mrtav. U Bilicama ga nisu tukli.

U zapisniku od 11. studenoga 2002. godine, svjedok je rekao da mu nije poznato što je bilo s njegovim bratom. Nerado je odgovarao na postavljena pitanja na toj raspravi. Tada je, na pitanje branitelja, odv. Mikulića, je li dobio pri uhićenju kakvo rješenje, svjedok rekao da nikakvo rješenje nije dobio, nikakav postupak se protiv njega nije vodio, niti je razgovarao s istražnim sucem. Na pitanje braniteljice, odv. Luetić, je li u Bilicama liječnički pregledan, svjedok je rekao da jest, imao je puknut jezik, ali ne zna je li to tada evidentirano. Rekao je da ne zna tko su osobe koje su ga ispitivale u «Lori». Nije siguran je li bio 13/14. ili 14/15. lipnja 1992. godine, kada je brat stradao, no siguran je da je to bilo nakon ponoći. Rekao je da je vođen na ispitivanje izvan zgrade u kojoj su ćelije. Na pitanje optuženoga Bungura jesu li iste osobe one koje su od njega uzimale podatke i one koje su ga mučile, svjedok je rekao da nisu bile iste osobe. Odgovarajući na pitanje opt. Gudića: "Jesam li ja bio jedan od policajaca koji je odvodio ili ispitivao?", svjedok je rekao: "Ja vas nisam nikada vidio". Na daljnje pitanje kakvo je bilo ponašanje onih koji su uzimali podatke svjedok je odgovorio da je bilo korektno. Na pitanje opt. Botića: "Da li me prepoznajete?", svjedok je rekao: "Ne".

Svjedok je ostao pri svojim ikazima danim ranije.

Zamjenik ŽDO-a iz Splita je li nakon saslušanja bio vraćen u istu ćeliju, svjedok je rekao da je vraćen u istu ćeliju. Rekao je da ne zna gdje je bila bratova ćelija. Na pitanje od koga je čuo za bejzbol palice, svjedok je rekao da je čuo da se to priča na Bilicama, ne zna točno od koga. Rekao je da obitelj njegova brata, pokojnoga Gojka Bulovića, i nadalje živi u svojoj kući. Tu su bratova supruga, sin i dvije kćerke.

Odvjetnik Cvitanović pitao je svjedoka tko je bio u njegovoj ćeliji, na što je svjedok rekao da je bio Šušak, da nitko više nije doveden u njegovu ćeliju. Na daljnje pitanje da li je tijekom transporta na Bilice, vidio kod ostalih ljudi povrede, svjedok je rekao da su na Bilice prevoženi autobusom, bio je sa Šuškom, sa drugima nije bio u kontaktu. Bilo ih je desetak, koje su prevezli na Bilice, nitko ni sa kim nije kontaktirao.

Odvjetnik Mikulić pitao je svjedoka da li su ga iste osobe izvodile iz ćelije i ispitivale, svjedok je rekao da su ga iz ćelije izvodili stražari, a ispitivale su ga druge osobe.

Odvjetnik Mioč pitao je svjedoka kada je saznao da je osoba, koju je vidio u ćeliji, u Lori, Knežević Svjedok je odgovorio da je to čuo kasnije na Bilicama. Kad je povirio u ćeliju, vidio je da je čovjek blijed, nervozan.

Odvjetnica Luetić rekla je da ostaje kod svih svojih prigovora, koje je iznijela na raspravi održanoj u prethodnom postupku, dana 11. studenoga 2002. godine. Rekla je da je protiv svjedoka vođen kazneni postupak radi oružane pobune, a on je rekao da se protiv njega nikada nije vodio nikakav postupak.

Upitan što ima reći na ovaj prigovor odvjetnice, svjedok je rekao: "To su tanke priče", rekao je da je drugi dan, nakon što je ubijen njegov brat, u novinama je objavljeno da su izvršili oružanu pobunu, no, on nikada ranije nije vidio niti upoznao Šuška i ostale, koji su bili u novinama navedeni. Rekao je: "Ma kakva oružana pobuna, oni su već bili mrtvi".

Svjedokinja Marija Knežević – nije pristupila – čitanje ranijih iskaza

Predsjednica Vijeća upoznala je nazočne stranke s činjenicom da je Vijeće dobilo dopis odvjetničkoga ureda Ivice Restovića, kojim se moli Vijeće da pročita iskaz svjedokinje Marije Knežević, da ona živi skromno, povučeno, te odbija kontakte vezane za smrt supruga.

Stranke su se suglasile da se pročitaju zapisnici s izjavama svjedokinje od 15. listopada 1993. godine, 12. listopada 2001. godine, 14. lipnja 2002. godine.

Na zapisnik od 12. listopada 2001. godine rekla je da je o smrti supruga saslušavana u listopadu 1993. godine, na Vojnom sudu u Splitu. Ne zna kako i pod kojim okolnostima je nastupila smrt njezina supruga. Rekla je da je pokrenula parnični postupak za naknadu štete, protiv RH-a, no da nije održana niti jedna rasprava.

Na zapisnik od 15. listopada 1993. godine svjedokinja je rekla da je njezin suprug lišen slobode 13. lipnja 1992. godine. Rekla je da su bili podstanari u Kaštel Lukšiću. U jutro, oko 6,20 sati, pozvonili su na vrata. Suprug, ona i djeca su spavali. Rekla je da je suprug otišao otvoriti, pitao je tko je, na što je dobio odgovor da je policija. U stan su ušle osobe u maskirnim uniformama, bilo ih je 5 – 6. Rekla je da se ne sjeća bijelih kaiševa na uniformi. Jedan je udario supruga laktom u stomak, pitao je gdje je oružje. Pitao je nju odakle je i zašto se kao Hrvatica udala za četnika. Taj vojnik i još jedan su sve pretražili, razbacivali su stvari. Kad su željeli ući u dječju sobu, rekli su im da djeca spavaju i nisu ulazili. Svjedokinja je nadalje rekla da je njezin suprug pitao, zašto pretražuju stan, na što je dobio odgovor da je iz Zagreba stigla optužnica protiv njega. Rekla je da je vojnik koji je udario njezina supruga, pokazao neku plavu knjižicu s grbom. Ona misli da je to bila značka vojne policije.(?) Nakon pola sata odveli su njezina supruga. Na pitanje kada će ga vratiti, jedan od vojnika je rekao da su ih te večeri odveli 50, pa će ga vratiti kad na njega dođe red. Čula je jednu priču da su njezinoga supruga ostavili u jednoj slastičarnici u Kaštel Lukšiću, da ih pričekaju dok odu po još jednu osobu. U nedjelju je čula da je suprug povrijeđen, posjetila ga je u bolnici i vidjela da je u teškom stanju, u nesvijesti.

Na zapisnik od 14. lipnja 2002. godine rekla je da je čula priču da se u njezina supruga Nenada pucalo kad je htio pobjeći. Rekla je da je zvala liječnika, da joj je rekao da je suprugu povrijeđena ruka, noga, rebra, te da mu ne rade bubrezi. Rekla je da joj je suprug radio u "Jugovinilu". Na ovoj glavnoj raspravi je tvrdila da nikada nije spominjala plavu knjižicu s grbom. Na pitanje je li znala da joj je suprug bio optužen za oružanu pobunu, svjedokinja je rekla da o tome nije imala saznanja, ali nakon svega što se dogodilo da je to mogla posumnjati. Rekla je da nije vidjela obdukcijски zapisnik. Rekla je da je po uniformi osoba, koje su došle u pretragu njihova stana mogla zaključiti da se radi o vojnim policajcima, da su imali maskirne uniforme. Čula je od svoga oca da je njezin suprug ostavljen u jednoj slastičarnici, da ih čeka dok odu po jednu osobu. Rekla je da je od 73. bojne vojne policije dobila neki dopis, ali ga je u međuvremenu izgubila. Rekla je da je u bolnici vidjela supruga preko stakla, da je bio u centru za intenzivnu terapiju.

Nakon što je pročitana iskaz svjedokinje, stranke su izjavile da nemaju primjedbi na njezin iskaz.

Zamjenik ŽDO-a iz Splita dostavio je u spis presliku rješenja br. Kio 138/92, od 12. lipnja 1992. godine, Vojnoga suda u Splitu, a koje rješenje se odnosi na otvaranje istrage i određivanje pritvora, iz kojega se vidi da je naloženo dovođenje određenih osoba u Okružni zatvor u Splitu, a ne u VIC «Lora».

15. rujna 2005. godine

Izveštaj treba dostaviti Olivera Franjičević, koja je prisustvovala raspravi.

16. rujna 2005. godine

Predsjednica Vijeća izvijestila je stranke u postupku da je primila pismo svjedoka Đorđa Katića, koje je poslano s adrese u Australiji, dana 19. srpnja 2005. godine. U pismu je svjedok napisao da je on najpoznatija žrtva u Splitu, u prethodnom postupku uopće nije pozvan kao svjedok, a u sudu se čulo da se nije odazvao na sudski poziv. Naveo je da je premlaćivan, da mu je uzet stan u Splitu, no, da unatoč tomu želi svjedočiti o svom stradavanju, kao i o stradavanju drugih, za koje ima saznanja. Naveo je da je 100% invalid, da će tužiti RH-a i tražiti naknadu štete. Predložio je, s obzirom da ne može putovati, da svoj iskaz da putem videolinka. Kopiju pisma upućenog Predsjednici Vijeća, uputio je Tončiju Majiću u Dalmatinski komitet za ljudska prava u Splitu, g. Osoriju, g. Bajiću i ŽDO- u Splitu.

Predsjednica vijeća tražila je očitovanje o ovome prijedlogu.

Zamjenik ŽDO iz Splita je rekao da je ŽDO iz Splita suglasno s prijedlogom svjedoka, da se ispita na predloženi način.

Zamjenik branitelja I opt. Tomislava Dujčića je rekao da je neuobičajeno da svjedok predlaže tijekom postupka način na koji će se izvesti njegovo saslušanje, a osim toga, dopis nije vjerodostojna isprava koja daje jamstva da ga je svjedok doista napisao, odnosno da dopis nije napisala treća osoba. Rekao je da se protivi izvođenju dokaza na predloženi način.

Branitelj II opt. Tončija Vrkića pridružio se protivljenju.

Branitelj III opt. Miljenka Bajića se protivi bilo kakvom saslušanju svjedoka putem video-konferencijske veze ili putem zamolbe, osim saslušanju svjedoka pred ovim vijećem. Dodatno je istakao da uz danas priložen dopis nedostaje medicinska dokumentacija, koja dokazuje invalidnost svjedoka i nemogućnost sudjelovanja tijekom ovoga sudskoga procesa.

Zamjenik branitelja IV opt. Josipa Bikića pridružio se prigovorima svojih kolega, te izvođenju dokaza na predloženi način.

Branitelj V opt. Davora Banića naveo je da su kvalifikacije iz pisma posve neutemeljene, predstavljaju očite insinucije, iz pisma se nazire zla namjera, posebice stoga što svjedok "Loru" naziva "logorom". Sadržaj dopisa ukazuje na posve opravdanu sumnju u istinitost kazivanja svjedoka, a da je saslušanje na način kako to svjedok predlaže posve nepotrebno i suvišno. Stoga se izričito protivi njegovu izvođenju. Osim toga, branitelj predmnijeva da raspravno vijeće zna, da predloženi način izvođenja dokaza nije zakonski moguć, jer da bi inače bilo nužno traženje suglasnosti ministarstava jedne i druge države, što bi prolongiralo rješavanje ovoga predmeta.

Braniteljica VI opt. Emilia Bungura izrekla je dva prigovora. Prvi se odnosio na zapisnik od dana 15. rujna 2005. godine, u koji nije ušla njezina primjedba, na iskaz svj. Rade Krivića, u dijelu u kojemu je svjedok tvrdio da nije bio "oružani pobunjenik". Drugi prigovor se odnosi na prijedlog svj. Đorđa Katića o načinu izvođenja dokaza. Rekla je da je: "prema optužnici ovaj svjedok bio, ili navodno bio, u VIC-u «Lora» koncem kolovoza 1992. godine", u vrijeme

kada njezin branjenik, opt. Emilio Bungur, nije bio na dužnosti, te stoga prepušta odluku sudu.

Branitelj VII opt. Ante Gudića rekao je da prepušta odluku sudu

Braniteljaca VIII opt. Anđelka Botića rekla je da prepušta odluku sudu o načinu ispitivanja svj. Đorđa Katića.

Predsjednica Vijeća pojašnjavala je da je način izvođenja dokaza neprihvatljiv, jer ako bi Vijeće prihvatilo ovaj prijedlog, moralo bi dobiti odobrenje dvije zemlje, za što je preduvjet postojanje bilateralnih ugovora. Ovakvim se načinom izvođenja dokaza zadire i u suverenitet druge države i njezine sudbene vlasti; jer bi se moralo uputiti zamolbu za pravnom pomoći sudu u Australiji. Ovo vijeće ne bi tada bilo u prilici ispitivati svjedoka, već bi to obavio sudac u Australiji, a ovo bi Vijeće moglo samo dati neke sugestije. Stoga je vijeće donijelo Rješenje da će se o vremenu i načinu izvođenja dokaza ispitivanjem svj. Đorđa Katića odlučiti kasnije, s obzirom da stranke nisu potpuno suglasne da se dokaz izvede na predloženi način.

Svjedok Jovan Trkut – nije prisutan – čitanje iskaza

U suglasnosti svih strana u postupku, pročitani su iskazi svj. Jovana Trkuta od 16. studenoga 2000. godine, 14. listopada 2002. godine.

Na zapisnik od 16. studenoga 2000. godine izjavio je da je u lipnju i srpnju 1992. godine bio u pritvoren u Okružnomu zatvoru u Splitu. Dana 21. srpnja 1992. godine pušten je iz pritvora po rješenju Vojnoga suda u Splitu. Izjavio je da nije bio tučen u zatvoru. Nema saznanja što se događalo u «Lori», jer tamo nije bio. U Okružnomu zatvoru je čuo od osoba koje su bile u «Lori» da je bilo batinjanja - čuo je za Tomu Krivića, Dušana Galića i Mirka Šuška.

Na zapisnik od 14. listopada 2002. godine, rekao je da se dragovoljno predao u lipnju 1992. godine. Bio je u zatvoru na Bilicama, u Splitu, i to zbog kaznenoga djela oružane pobune. Rekao je da se neko vrijeme skrivao, no, po preporuci odvjetnika Šunjića otišao je kod g. Mladena Bajića, ŽDO-a iz Splita. Nije dobio rješenje o određivanju pritvora. Na Bilicama ga nitko nije tukao. Tamo je bio 28 dana. U spis je predao Rješenje br. Kio 138/92, od 21. srpnja 1992. godine, koje Rješenje je o ukidanju pritvora. Rekao je da su se zatvorenici, koji su bili u «Lori», žalili na tretman.

Pregledavanje dokumentacije

Pribavljen je originalan spis Vojnoga suda u Splitu, br. 383/92, koji je pregledan kao dokaz. Pročitani su zahtjev Vojnoga tužiteljstva iz Splita, br. KT 676/92 od 12. lipnja 1992. godine, za provođenje istrage protiv 44 osobe.

Opažanja promatrača

a) atmosfera:

Promatrači su uočili da je na početku ponovljenoga suđenja bilo znatno manje publike nego li se to, s obzirom na situaciju tijekom prvoga suđenja, moglo očekivati. Od prisutnih je najveći broj bio novinara i TV ekipa, manji broj prijatelja i srodnika optuženika, te poneki predstavnik braniteljskih udruga. Na trećem danu suđenja, kada je počeo dokazni postupak saslušavanjem svjedoka oštećenika, raspravu je pratilo znatno više osoba, većinom članova obitelji i prijatelja okrivljenika. Nije bilo glasnih komentara, ometanja rada Vijeća, pljeskanja ni zviždanja. Pravosudna policija je detaljno, detektorima i ručno, pregledavala sve osobe koje su ulazile u sudnicu i sve što su pri tomu unosile.

b) proces:

Prvi tjedan ponovljenoga postupka nije imao proceduralnih pogrešaka. Predsjednica Vijeća, iako bi mogla biti odlučnija u vođenju rasprave, dala je, u par navrata, do znanja braniteljima da ona vodi postupak, te da ne treba stalna tumačenja pojedinih dokaza, što braniteljica VI opt. Emilia Bungura, odvjetnica Ankica Luetić, često radi, najviše kako bi ostavila dojam na publiku. Dozvolila je, međutim čitanje podneska od 3 stranice od strane odvjetnice Luetić kojim ona tumači karakter rata.

c) ključni momenti:

Nakon što je Vijeće izvelo dokaze čitanjem pisanih dokaza, izvedenih tijekom ranijega postupka, prešlo se na izvođenje dokaza saslušanjem svjedoka oštećenika. Promatrači su zamijetili da Županijsko državno odvjetništvo u Splitu nije, za ovaj ponovljeni postupak, kontaktiralo sve raspoložive svjedoke iz Splita i Republike Hrvatske. To se zaključuje po činjenici da su Sudu dostavljene stare adrese prebivališta svjedoka, na koje Sud šalje pozive, koji se vraćaju s oznakama "odselio", "nepoznat". Od 11 pozvanih svjedoka, na raspravu su se odazvali samo dva svjedoka - oštećenika, Uglješa Bulović i Rade Krivić. Svjedokinja -oštećenica Marija Knežević zamolila je Sud da pročita njezin iskaz, ispričavši se zdravstvenim problemima. Za svjedoke - oštećenike Branka Borovića, Tomu Krivića, Dušana Galića, Jovu Prkuta i Lazara Ostojića, pozivi su se vratili neuručeni. Svjedok - oštećenik Mirko Šušak se ispričao bolešću, preživio je moždani udar, a svjedok Đorđe Katić je uputio pismo Predsjednici Vijeća iz Australije, ponudivši način na koji ga se može ispitati, jer želi svjedočiti, a to mu do sada nije dopušteno, jer mu se višekratno slalo poziv na adresu u Splitu, a svjedok živi u Australiji. Indirektno promatrači zaključuju da ŽDO nije pozvanim svjedocima ponudilo zaštitu.

U Osijeku, 17. rujna 2005. godine

izvještaj sastavila
Veselinka Kastratović

ZLOČIN U «LORI»

IZVJEŠTAJ S PRAĆENJA SUĐENJA

19. rujna 2005. godine – ispitivanje svjedoka – vojnih policajaca
--

Na današnju raspravu pozvani su svjedoci Dušan Parpura, Zlatko Jelić i Ivica Livaja. Za svjedoka Dušana Parpuru poziv se, u više navrata, sudu vratio neuručeno, sa naznakom da je stan zatečen zatvoren.

Svjedok Zlatko JELIĆ, bio je djelatnik 73. bojne Vojne policije. U «Lori» je tijekom lipnja 1992. godine obavljao mjesec dana službu. Rekao je da ostaje pri ranije danim izjavama, stoga je Predsjednica Vijeća pročitala njegove izjave: u istrazi od 25. rujna 2001. godine, te od 11. lipnja 2002. godine, dane na prijašnjoj raspravi.

U iskazima svjedok navodi kako mu nije poznato tko bi bio odgovoran za djela o kojima je riječ, no u jednomu dijelu kazuje, kako je u to vrijeme čuo, da su svi oni koji su bili dobri sa čuvarima zatvora mogli uzlaziti u «Loru» i «trenirati boks i telefon».

Svjedok Ivica LIVAJA, od siječnja do travnja 1992. godine bio je na dužnosti zapovjednika kriminalističkoga odjela Vojne policije, a od travnja do rujna 1992. godine bio je pomoćnik zapovjednika za političku djelatnost.

Posebno se sjeća jednoga slučaja iz zatvora «Lora» 1992. godine, kada je zatekao Tonča Vrkića, koji je bio zbunjen. Pitao ga je što mu je, na što je optuženi Vrkić objasnio da su dvojica zatvorenika pokušali bijeg, da su bili upozoreni na uporabu vatrenoga oružja, ali da nisu stali i da je morao uporabiti oružje, što mu je kao čovjeku teško palo. Na pitanje je li o tome izvijestio zapovjednika, optuženi Vrkić je odgovorio da je izvijestio zapovjednika, te da je već obavljen i očevid. Svjedok se sjeća da je nakon toga uslijedilo saslušanje pojedinih osoba. U to vrijeme optuženi Duić je bio zapovjednik pritvora, a optuženi Vrkić je bio njegov zamjenik, dok su se ostali optuženici smjenjivali na dužnostima. Rekao je da je puno pročitao o tom događaju u novinama i na Internetu, da je 99% tih podataka i informacija netočno. Smatra da je to što rade Centar «Veritas» i Savo Štrbac, zapravo stvaranje jednoga prepariranoga stanja onoga što se stvarno događalo u «Lori», te da je očito trebalo stvoriti jedan pandan njihovim logorima, pa su u tu svrhu našli «Loru». Po njegovim saznanjima, prema pritvorenima se postupalo sukladno konvencijama, koje i propisuju način postupanja prema pritvorenima osobama, te ni u jednom trenutku nije bilo grubih nasrtaja na zatvorenike

Zamjenik ŽDO-a upozorio je svjedoka na razlike u njegovomu iskazu u istrazi i iskazu na glavnoj raspravi, a odnose se na sadržaj onoga, što mu je optuženi Vrkić rekao, o okolnostima pod kojima bi uporabio oružje u trenutku bijega zatvorenika. U istrazi je tvrdio da mu je Vrkić rekao da je jedan zatvorenik pokušao bijeg i da ga je on napucao, dok je na raspravi tvrdio da mu je Vrkić dao informaciju, da su ga tijekom noći dvojica pokušala napasti, da je morao uporabiti oružje, te da je jedan od zatvorenika nastradao, a da je drugi zalutao u minsko polje. Svjedok je rekao da nije pitao optuženoga Vrkića, što je bilo sa jednim, odnosno sa drugim zatvorenikom. Rekao je da je bila zbrka u utvrđivanju identiteta osobe koja je nastradala, kao i one koja je ranjena. Točno ono što je izjavio ranije, na glavnoj raspravi. Od zapovjednika bojne dobio je izravan zadatak da ispita slučaj i da provede istragu u dijelu koji se odnosi na ispitivanje dviju osoba, te da je postupio po nalogu i ispitao navedene osobe o čemu je sastavio i izvješće koje je poslao upravi Vojne policije. Za priče da je Gojko Bulović premlaćen u zatvoru, čuo je kod istražitelja 2001. godine. Na upit kako objašnjava navode Marija Barišića da su se njih dvojica vidjeli u zatvoru u «Lori», svjedok je rekao kako se Mario Barišić osvećuje i obračunava sa pojedinim osobama, iz razloga što je uvjeren da je prikraćen u nekim svojim osobnim očekivanjima za napredovanje, te da su navodi Marija Barišića, o onome što su navodno njegove riječi, zapravo riječi samoga Marija Barišića.

Na pitanje predsjednice Vijeća, na osnovi čega je u istrazi izjavio da je mrtvo tijelo Gojka Bulovića iz «Lore» bilo prebačeno u bolnicu, a da su taj prijevoz, s obzirom na mogućnosti voznoga parka, mogli učiniti samo Miljenko Bajić, Josip Bikić i Davor Banić, svjedok je rekao da je vjerojatno došao do toga zaključka na osnovi onih podataka iz elaborata.

20. rujna 2005. godine – ispitivanje svjedoka – vojnih policajaca

Pozvani su svjedoci Maden Tolušić, Miroslav Buzov, Zlatko Sulejmanović, Olga Sulejmanović i Hajrudin Sulejmanović. Raspravi su se odazvali svi pozvani svjedoci osim Olge Sulejmanović, koja se sudu opravdala dostavom liječničke potvrdnice.

Svjedok Mladen Tolušić bio je pripadnik 72. bojne. Pročitani su iskazi svjedoka: od 19. travnja 1993. godine, 13. lipnja 2002. godine, Rekao je da je na dan privođenja bio u smjeni, te da mu je poznato da je Đorđe Katić doveden u zatvor, jer je bio optužen za neprijateljsko djelovanje. Rekao je da ga je vidio dva puta, na dan kada je doveden i navečer, kada se zatvorenicama dijelila hrana.

Braniteljica optuženoga Bungura tražila je da se svjedoku predoči prijepis knjige dežurstva VIC-a «Lora» od 28. kolovoza do 02. rujna 1992 godine. Pitala ga je da li je prijepis vjeran izvorniku knjige dežurstva, odnosno je li se na ovakav način vršio upis u knjigu dežurstva, na što je svjedok rekao kako ne zna, odnosno da se ne može sjetiti. Njegovo je uvjerenje da se oni nisu tako izražavali, da su to bili početci rada Vojne policije, te da nije siguran da su se oni znali izražavati preciznim riječima, no da ništa sa sigurnošću ne tvrdi, jer nije siguran.

Na pitanje predsjednice Vijeća može li kazati tko je i zašto doveo Đorđa Katića u pritvor, svjedok je rekao da se toga ne sjeća, no da i dalje tvrdi, da su sve osobe dovedene u pritvor sa papirima u kojima je bilo navedeno u kojem svojstvu se privode.

Svjedok Miroslav Buzov radio je u Vojnoj policiji, i to više u službi. Nema posebnih saznanja o tome što se konkretno događalo u prostorijama VIC-a «Lora».

Na pitanje zamjenika ŽDO-a iz Splita, poznaje li optuženoga Duića, svjedok je rekao da ga poznaje iz Vojne policije, ali ne zna točno reći od kada. Optuženoga Vrkića, optuženoga Bajića i optuženoga Bikića poznaje od prije rata, poznato mu je da su bili u Vojnoj policiji. Poznaje i optuženoga Banića, iz Vojne policije.

Svjedok Zlatko Sulejmanović bio je stražar na dužnosti u VIC-u «Lora». Rekao je da se ne sjeća mnogo toga, iz vremena kada je 1992. godine bio u «Lori». Sjeća se da su izvodili ljude u šetnju i hranili ih.

Zamjenik ŽDO-a Split bio je suglasan da se pročitaju iskazi svjedoka iz istrage i ranije rasprave, dok su se branitelji optuženoga Vrkića, Bajića, Bikića, Banića tome protivili. Branitelj optuženoga Vrkića pojasnio je svoje protivljenje time što je na ranijemu suđenju ostalo nejasno i svjedoku, sudskom Vijeću i braniteljima, u kojemu svojstvu je toga dana svjedok ispitivan. Naveo je, da svjedok na sud nije došao po pozivu, već da je priveden, te da je bio angažiran i branitelj, a da o njegovomu ispitivanju nitko od branitelja optuženih nije bio obaviješten. Osim toga, branitelj je naveo da su postojale naznake o zdravstvenim poteškoćama svjedoka, te stoga smatra da bi prije odluke o čitanju iskaza trebalo pribaviti zdravstveni karton navedenoga svjedoka, kako bi u daljnjemu zasjedanju utvrdili o kojoj se bolesti radi

Sud je donio rješenje da se iskaz pročita.

Iz iskaza svjedoka u istrazi saznaje se: svjedok je rekao da su mu poznati slučajevi Bulović i Knežević. Rekao je da je znao za okolnosti u vezi s mrtvim tijelom Bulovića, da je znao i za «blok C». Na današnjoj raspravi svjedok je izjavio da se ničega ne sjeća. To što mu je pročitano rekao je na raspravi u prethodnom postupku. Iskaz dan pred istražnim sudcem dao je pod prisilom. Ne zna gotovo ništa o onomu što se navodi u iskazu iz istrage. Na upit, sjeća li se imena barem jedne pritvorene osobe, svjedok nakon kraćega razmišljanja odgovara da mu je ostalo u sjećanju ime Dobrivoje, ali ne zna po čemu ga je zapamtio, niti po čemu mu je ime ušlo u uho. Na upit, kako to da je na zapisniku, u rujnu 2001., pred istražnim sudcem spominjao imena Bulovića i Kneževića, svjedok izjavljuje da je to rezultat pritiska i sugestije policije, koja ga je ispitivala i konkretno sugerirala odgovore. Danas se ne sjeća niti mrtvog tijela Bulovića, iako je o tomu, na zapisniku o istrazi, govorio. Uopće se ne sjeća što je govorio istražnomu sudcu, ne zna kako je bilo organizirano čuvanje «bloka C», uopće se ne sjeća da je postojao neki «blok C». Danas nije u stanju reći ništa ni o organizaciji ćelija unutar zatvora, ne sjeća se da je bio obavljen neki očevid u zatvoru i da je taj dan dolazio u zatvor.

Na upit branitelja, boluje li od neke bolesti, izjavljuje da trenutno ne boluje, a na pitanje je li bolovao ranije, svjedok je izjavio da o tome ne bi govorio jer su to njegove osobne stvari.

Svjedok je izjavio da ne poznaje optuženoga Bajića. Branitelj optuženoga Bajića pitao je svjedoka, je li u posljednjih pet dana bio pozvan od strane policije ili državnoga odvjetništva u svezi predmetnih inkriminacija. Svjedok odgovara niječno.

Branitelj optuženoga Bikića pitao je svjedoka poznaje li optuženika, na što je svjedok rekao da ga ne poznaje. Na pitanje je li prije 26. rujna 2001. godine razgovarao s nekim od svojih kolega o događanjima u «Lori», te je li mu tko od njih rekao da o tome nikomu ne smije pričati, svjedok je rekao kako ni s kim od kolega nije o tome razgovarao, niti bi mu netko takvo što rekao.

Branitelj optuženoga Banića pitao je svjedoka sjeća li se, u vrijeme dežurstva u VIC-u «Lora», je li u krugu zatvora viđao optuženika. Svjedok je rekao da se ne sjeća. Na daljnji upit, od kada uzima «Interferon» i lijek «Normabel», te gdje mu je zdravstveni karton, svjedok navodi kako mu je karton u bolnici, a ne zna od kada koristi spomenute lijekove.

Na pitanje okrivljenoga Vrkića poznaje li Tonča Vrkića svjedok je rekao da ga poznaje, te ga je u sudnici i prepoznao, te da ga poznaje iz Vojne policije, ali ne zna što je ovaj tamo radio.

Optuženi Vrkić u cijelosti je prigovorio iskazu svjedoka. Branitelj optuženoga Bajića prigovorio je u cijelosti iskazima svjedoka, koji se odnose na njegova branjenika, te s obzirom da iz iskaza svjedoka neprijeporno proizlazi da je pri policijskoj obradi ovog slučaja bilo počinjeno više kaznenih djela, te je najavio da će, po zaprimanju potrebitih ovlaštenja od svojega branjenika, podnijeti kaznene prijave za navedena djela.

21. rujna 2005. godine – ispitivanje svjedoka – vojnih policajaca

Svjedok: Zoran DOŽDOR, svoj iskaz je dao tri puta. Pročitani su njegovi iskazi: 24. rujna 1992. godine, 8. veljače 2002. godine, 13. lipnja 2002.

Iz iskaza je vidljivo da se svjedok sjeća, da su polovičom lipnja dovedeni Knežević, Bulović i drugi. Knežević je bio izdvojen u poseban smještaj. Čuvari su sjedili sa Kneževićem i pričali. O stradanju Kneževića saznao je jednoga jutra., Misli da se to dogodilo prethodne večeri, no on tada nije bio u smjeni. O Buloviću ne zna ništa. Bulović je doveden u grupi od više ljudi, ali ne zna tko je i po čijem nalogu doveo te ljude. U smjeni u kojoj je on radio nitko nije doveden. Čuo je da je jedna osoba umrla, misli da je to Bulović. Poznaje optuženoga Botića kojega je, koliko se sjeća, baš Knežević napao. Poznaje optužene Gudića, Bajića i Bungura,

bili su čuvari. Pristup pritvorenicima imali su pripadnici kriminalističke službe, te tajnih službi. Svjedok je rekao da su neki zatvorenici bili povrijeđeni već pri dovođenju

Na pitanje zamjenika ŽDO-a iz Splita je li mu poznato što je bilo sa pritvorenikom koji je pokušao bježati, svjedok je odgovorio, da što bi bilo sa čovjekom koji je propucan, da je umro. Doznao je to dan ili dva nakon događaja. Ne zna što je bilo sa drugim pritvorenikom. Na upit, kako su izgledali pritvorenici u vrijeme kada ih je on viđao, ili pohodio, svjedok je izjavio da su uhićenici u času dovođenja praktično bili «zgužvani», a kasnije, za vrijeme boravka u pritvoru, da su izgledali bolje nego pri dolasku. Na upit, kako to da je tijekom ranijeg iskazivanja između ostaloga naveo da su neki od pritvorenika viđeni povrijeđeni, svjedok izjavljuje da su pritvorenici svakakvi dolazili, zbog čega je i danas naveo da su bili «zgužvani»..

Branitelj optuženoga. Dujića pitao je svjedoka da li su osobe, koje su dovedene u pritvor, bile u vojnim odorama ili u civilu? Svjedok je rekao da su bile pretežno u vojnim uniformama, te da su te osobe dovođene sa bojišta.

Svjedok Damir PERIŠIĆ, bio je zapovjednik jedne smjene kada ne bi bilo upravitelja ni njegovoga zamjenika. Uz suglasnost stranaka pročitani su njegove izjave: od 24. rujna 1992. godine, 8. veljače 2002. godine.

Iz iskaza: svjedok je rekao da je došao u smjenu u 14,00 sati, datuma se ne sjeća, zatekao je Bulovića, Kneževića i druge. Kneževića je poznavao od ranije, bavili su se judom. Slao ga je da prošetati, na što je ovaj rekao da neće «sa četnicima». Zvao ga je na kavu, a nakon što mu je završila smjena ne zna što se događalo. Pričalo se, ali on nije bio prisutan. Za Bulovića je također čuo da je umro, ali tek nakon 3 – 4 dana.

Opt. Gudić pitao je svjedoka je li bio dežuran 15. lipnja 1992. godine, u vremenu od 8,00 do 14,00 sati, te da li je tu smjenu preuzeo od svoga brata Davora? Svjedok je izjavio, da se niti uz najbolju volju danas toga više ne sjeća. Također se ne sjeća je li, prilikom preuzimanja smjene, obilazio pritvorenike.

Na upit predsjednice Vijeća u kojem dijelu zatvora je bio smješten Knežević Nenad, svjedok je rekao da se toga ne sjeća, ali da ga je viđao kako se slobodno šeće u krugu zatvora, odnosno ispred prostorije gdje je bila dežurna služba.

Svjedok Davor PERIŠIĆ, od 1. travnja 1992. godine radio je u 72. bojni Vojne policije na osiguranju Vojno-istražnoga centra «Lora». Pročitani su iskazi od: 27. travnja 1993. godine, 24. rujna 1992. godine, 26. rujna 2001. godine, 14. lipnja 2002. godine.

Iz iskaza: svjedok je rekao da je sredinom lipnja 1992. godine, u VIC-u «Lora», dovedena jedna grupa Srba iz Splita, među kojima su bili Knežević i Bulović. Knežević je bio smješten sa pritvorenicima HV-a, a Bulović u drugomu bloku, gdje su smješteni «četnici» dovedeni sa terena u zarobljeništvo. Sa Srbima iz Splita korektno se postupalo, jer se znalo da su oni tu kratko, kako bi se utvrdila njihova eventualna odgovornost. Došavši u smjenu, zatekao je optuženoga Duića, optuženoga Vrkića, te još nekoga iz SIS-a, vršen je uviđaj. Ponudio je pomoć, no upućen je da primi smjenu. U jednoj ćeliji je bio Bulović koji nije mogao ustati. Vidio je kako su ga dvojica vukli prema umivaoniku, čuo je hropac, nakon čega je pristupio reanimaciji, ali je bilo kasno. Bilo je to oko 23,00 sata. Ostavio je tu Bulovića, otišao je po upravnika ili zamjenika, no nije ih našao. Tek nakon 2 sata našao je optuženoga Vrkića, koji je došao, a nakon njega došao je i Abram. Nastavio je raditi svoj posao, ne zna što se dalje događalo. Kad je završio smjenu optuženi Vrkić mu je rekao da može ići kući.

Nakon što mu je pročitani iskaz od 26. rujna 2001. godine, rekao je da u iskazu ima, iako ih je on potpisao, puno stvari koje on nije rekao. U policiji je bio više od 12 sati, nije ni jeo ni pio, nije pitao u kojemu svojstvu ga ispituju. Nakon što su mu pročitani svi iskazi, rekao je da ostaje pri ovom zadnjemu, odnosno iskazu pred Županijskim sudom.

Zamjenik ŽDO-a iz Splita pitao je svjedoka zašto pred sućem istražiteljem Županijskog suda u Splitu 2001. godine nije spominjao reanimaciju Gojka Bulovića? Svjedok je rekao da ne zna, tada je bio pun brige, nije se mogao svega sjetiti. Na daljnji upit tužitelja, kako to, da je onda sucu kazao, da mu ništa nije poznato u svezi slučaja Gojka Bulovića, već da je o tome saznao tek kasnije, po pričama koje je čuo, svjedok je izjavio da se ne sjeća i da nije u stanju odgovoriti na to pitanje.

Na pitanje optuženoga Vrkića kakvo je bilo osiguranje «bloka C» ili «B», tko je imao ključeve i tko je njima raspolagao, svjedok je rekao kako se ne sjeća. Ne sjeća se je li vidio vojnoga istražnoga suca, premda u knjizi dežurstva postoji zapis da je dolazio vojni istražni sudac. Rekao je da se ne sjeća, gdje su ispitivane dovedene osobe, ne sjeća se je li Zvonko Abram imao kakav čin i na kakvoj je dužnosti bio u Vojnoj policiji. Rekao je da se ne sjeća, je li Sulejmanović ostao pored Bulovića, kao ni je li optuženomu. Vrkiću rekao gdje je ostavio tijelo Bulovića. Ne može se sjetiti je li ga neka službena osoba nakon događaja pitala bilo što u svezi sa Bulovićem; ne sjeća se tko je bio u prethodnoj smjeni, niti je li i mu tko govorio da o događajima iz njegove smjene ne smije nikomu ništa govoriti, niti to upisivati u knjigu dežurstva.

Svjedok Joško PRIBUDIĆ, bio je čuvar u zatvoru. Pročitani su njegovi iskazi od: 01. ožujka 1994. godine, od 08. veljače 2002. godine, 17. lipnja 2002. godine. Iz iskaza: svjedok nema neposrednih saznanja o spornim događajima. Nije bio u smjeni kada je dovedena grupa zatvorenika optužena za oružanu pobunu, a niti kada se desio pokušaj bijega Kneževića, te smrt Bulovića. Sve što o tomu zna čuo je od drugih ili pročitao u novinama. Poznaje sve optuženike, nije bio svjedok neke nedozvoljene radnje bilo koga od njih.

Svjedok Marko BULJAN, bio je krim-tehničar u kriminalističkomu odjelu Vojne policije. Pročitani su iskazi od: 08. listopada 2001. godine, 18. lipnja 2002. godine.

Iz iskaza: svjedok je rekao da ga je, u lipnju 1992. godine, netko nazvao da treba obaviti očevid. Rečeno je da je ranjen neki vojnik, ništa precizno, da dođe blizu prostorija gdje je bio pritvor. Ne sjeća se da je vidio nekoga od zapovjednika Vojne policije. Ne sjeća se da je vidio tijelo. Bio je sumrak, nije se vidjelo, stoga je snimanje ostavio za sutradan. Pomagao mu je Zlatko Krivić. Rekao je da je na ulazu, pored njega, ne zna da li ulazeći ili izlazeći, prošlo vozilo hitne pomoći. Ne zna točno koje je radnje obavio navečer, a koje sutradan. Ne sjeća se da su izuzete čahure i odijelo nekih pritvorenika. Ne zna je li prvi došao on ili vojno- istražni sudac, za kojega je čuo je da je bio, sada pokojni, Zdravko Bilan. Ne sjeća se jesu li obavljena dva očevida.

Zamjenik ŽDO-a iz Splita pitao je svjedoka zna li koje istražne radnje su obavljene tu večer, a koje sutradan, na što je svjedok rekao da se ne sjeća. Ne sjeća se niti je li istražni sudac ulazio u unutrašnje prostorije VIC-a «Lora», ne zna zbog čega je vršio snimanje tih prostorija, niti po čijemu nalogu.

Na pitanje branitelja optuženoga Banića svjedok je rekao da su skicu radili on i kolega Zlatko Krivić, da je on osobno označivao u skici ono što je vidio. Na skici je označeno mjesto gdje je pronađen leš Gojka Bulovića. On je označio to mjesto. Na pitanje, kako to da svjedok tvrdi da nije vidio mrtvo tijelo, a označio ga je na skici, gdje je i njegov potpis, svjedok je odgovorio da nije siguran, možda je Zlatko Krivić bio sutradan s njim na obradi, a ne tu noć.

Svjedok Zvonko ABRAM, rekao je: «Ja sam u tom periodu bio voditelj Krim-službe 72. bojne Vojne policije, bez postavljanja i bez čina.» Od zapovjednika Livaje, dobio sam nalog da svrati kod vojno- istražnog suca Jurišića i donesem jednu kuvertu. Nije znao

što je unutra, predao ju je patrolnoj službi, zbog privođenja nekih osoba. U koverti je bio popis tih osoba. "U službi na «Dračevcu» dao sam da to faksiraju u Upravu Vojne policije. Na tom popisu napisao sam rukom: "Na ruke pukovnika Ivankovića - od Zvonka Abrama". Službujući mi je donio isječak da je to poslano. U jutro, rano, primio je dojavu telefonom, vjerojatno sa «Dračevca» da je jedan od zatvorenika pokušao bijeg, da se pucalo na njega i da je on ranjen. Da je jedan od pritvorenika imao srčani udar i umro kad je to vidio. Nije dolazio u VIC, nitko od njih nisa bio stručan, ni educiran pisanje neke kaznene prijave.

Pročitani su iskazi od: 08.listopada 2001. godine, 18. lipnja 2002 godine.

Zamjenik ŽDO-as iz Splita pitao je svjedoka, kada i od koga je bio izvješten o događaju u VIC-u «Lora»? Svjedok je rekao da su ga izvijestili oko 3-4 sata ujutro sa «Dračevca». Rekli su da je istražni sudac došao na mjesto događaja, da je krim. tehničar napravio obradu i foto elaborat i da je bila hitna pomoć. Nakon što je zamjenik ŽDO-a svjedoku predočio da u službenoj zabilješci dežurnoga istražnoga suca B. Jurišića, od 15.lipnja, piše drugačije od onoga što je on izjavio, svjedok je objasnio da je dobio usmenu obavijest da je još jedan pritvorenik preminuo, ali ne zna od čega i takvu je obavijest prenio.

Na pitanje branitelja optuženoga Vrkića o kakvim se pismenima radilo, koja je preuzeo od istražnog suca i odnio u zapovjedništvo vojne policije, svjedok je rekao da se radilo o sudskom nalogu za sprovođenje osoba s popisa, ne zna točno kamo, u zatvor na «Bilice» ili u «Loru». Svjedok je rekao da je bio u «bloku C», da je tamo vidio obris krede. Pretpostavio je da je tu bilo mrtvo tijelo. Ne sjeća se kako je ušao unutra, tko mu je otključao. Misli da je to bilo ujutro, svakako prije podne. Nije vidio tijelo, rečeno mu je da je odvezeno na patologiju. Izvijestili su ga da je istražni sudac izišao na očevid za oba slučaja. Ne zna je li zapovjednik Galić koga suspendirao, stražara ili nekoga drugoga, zapovjednika zatvora ili zamjenika.

Na pitanje braniteljice optuženoga Botića, zbog čega, nikada do sada, u svojim iskazima nije spominjao da je prigodom dolaska u VIC «Lora» zatekao kredom označeno mjesto, gdje bi bilo nađeno mrtvo tijelo Bulovića, svjedok je odgovorio da to ne može objasniti.

22. rujna 2005. godine – ispitivanje svjedoka – vojnih policajaca

Svjedok Damir BORŠIĆ, vojni policajac, u VIC «Lora» dolazio je dva puta tijekom 1992. godine. Prvi put je bio sa Mariom Barišićem i Miloradom Paićem. Svrha njihova dolaska bila je pomoć oko ustroja zatvora u VIC-u «Lora». Optuženi Duić pokazao mu je prostorije zatvora. Svjedok je dao nekoliko savjeta o krevetima u ćelijama, te kako su neki pritvorenici bili loše odjeveni, savjetovao mu je da problem riješi preko humanitarnih organizacija. Drugi put je bio nakon dva ili tri mjeseca. Ponovo je došao sa Barišićem i Paićem, radi transporta zarobljenika u Šibenik. Za transport je bilo određeno 40-tak zarobljenika, svi su bili vezani špagom ili konopom, tada ih nitko nije maltretirao. Svjedok je pomagao pri ulasku zarobljenika u kamion, nije bilo "špalira". Svjedok nikad nije bio u «bloku C». O tomu mu je pričao Mario Barišić, da je bio u «bloku C» i vidio iznakažene ljude.

Svjedok MARIO BARIŠIĆ, u periodu 1992.godine radio je u Odjelu krim. policije 72. bojne Vojne policije i to na području Šibenika. Sada trenutno ima privremenu amneziju, kao posljedicu teške prometne nesreće iz 1993. godine. Sjeća se da je vidio ljude sa izvađenim očima i odrezanim ušima, sjeća se koje je ljude prozvao kao odgovorne, no te ljude ne vidi ovdje.

Upozorio je Vijeće da je podnio zahtjev ŽDO-u iz Splita, kao i Glavnom državnom odvjetniku Mladenu Bajiću, za uključivanje u program zaštite svjedoka, stoga što se prijetilo smrću njemu i njegovoj obitelji. Zahtjev je odbijen. Zamjenik ŽDO-a iz Splita pojasnio je da za sada nisu ispunjeni zakonski uvjeti za uključivanje svjedoka u program zaštite. Međutim, Glavni državni odvjetnik je ozbiljno shvatio prijetnje, izvijestio Policijske uprave Splitsko-dalmatinsku i Šibensko-kninsku o tome, te zamolio da se svjedoku odredi policijska pratnja za dolazak na glavnu raspravu..

Svjedok je rekao da mu je pratnja ponuđena tek jučer, a odgovor na njegov zahtjev za uključivanje u program zaštite, primio je nakon 50 dana. Pratlju je odbio, jer se prijetilo otkazom policajcima koji su ga ranije osiguravali. Na pitanje obrane tko mu prijeti, svjedok je rekao da mu prijete Tvrtko Pašalić, Nikola Krišto i drugi. Nitko od optuženika mu nije prijetio, ni prije, ni sada.

Vezano za pitanje hoće li se čitati njegovi raniji iskazi svjedok je rekao: "Ako će vam to pomoći, vi pročitajte, ali ja to ne mogu ni demantirati ni potvrditi". Pročitani su iskaz od 11. listopada 2001. godine, 11. srpnja 2002. godine.

U iskazu iz istrage svjedok je rekao da je dolazio u VIC «Lora» u nekoliko navrata, sa zadatkom da tehnički uredi zatvor i o tome podnesu pismeno izvješće. Prvi put su došli u «Dračevac» 9. travnja 1992. godine i javili se Galiću i Tvrtku Pašaliću. Sljedeći put je došao u Split 11. travnja 1992. godine, u popodnevnim satima, zajedno sa Miloradom Paićem. U «Loru» su otišli sa Tvrtkom Pašalićem. U «Lori» su zatekli optuženoga Duića i optuženoga. Vrkića, u prostoriji, u prednjem dijelu zatvora. Tu je svjedok zapazio osušene tragove krvi na betonskom podu, te na zidu pored vrata. U toj prostoriji je bio jedan stol i sjedalica, jedan telefon, ali ne zna kakav. Tvrtko Pašalić ih je tada odveo u stražnji dio zatvora i rekao da se tamo nalaze zatvorenici koji nisu evidentirani i od kojih "možete raditi što hoćete". Ušli su na teška željezna vrata na koja je Pašalić pokucao, a iznutra ih je otvorio Livaja. Bila su tamo još trojica policajaca, koji su se smijali i psovali majku crnogorsku zatvorenicama. Čim su ušli, tamo je bio Livaja, 2-3 metra dalje ona trojica policajaca, po podu je bila emulzija krvi i vode, bio je na stolu poljski induktorski telefon koji se mora vrtiti rukom. Tada nije bio uključen ni na koga. Bio je jaki smrad, a zatvorenici su molili da ih se ubije. Svjedok je vidio drvene pregrade, kroz koje je vidio sedmoricu muškaraca u zimskoj odori JNA, neki su krkljali, barem jedan nije imao jezik, neki su bili bez očiju. Sve je to bilo svježe, bili su krvavi, izobličeni, mokri u majicama. Vojni policajci su bili dosta visoki, jaki, nabildani. Imali su bijele opasače, kratko naoružanje, nije siguran da li su imali palice. Livaja i trojica vojnih policajaca ostali su unutra.

U VIC «Lora» ponovo su došli 13. travnja 1992. godine. Tada je vidio dva vojna policajca, kako se tuku oko toga tko će više tući zatvorenika, koji je ležao na podu. Jedan je od njih bio viši od njega, sportski građen, plav, a drugi tamnije puti, niži od svjedoka, crne kose. U ćelijama je vidio i muške i ženske osobe, neki pritvorenici su imali civilnu odoru. Vidio je ljude za koje mu je optuženi Vrkić rekao da su piloti JNA, vidio je pravoslavna svećenika. O svemu što je vidio svjedok je sastavio izvješće, rukom pisano, koje je ostavio na stolu Tanje Duić, a koje je poslije nestalo. Napisao je drugo. Tvrtko Pašalić mu je rekao da stavi bilo koji datum. Ovo izvješće je u Šibeniku otipkano i dano na ruke Tvrtku Pašaliću.

Jednom, zajedno sa Karinom, Tabulom, te Čondićem, došao je kamionom u «Loru» radi transporta zatvorenika u Šibenik. Šest ili sedam policajaca, koji su osiguravali zatvor, napravili su špalir kroz koji su pritvorenici prolazili do kamiona, a oni su ih tukli bejzbol palicama. Pritvorenici su bili bacani u kamion, svi su bili vezani. Neki su imali hlače JNA, a neki su bili u civilnoj odori, nije bilo djece, ali nekoliko žena je bilo. Svjedok je rekao da je to pratio dok je u kamion ubačeno nekih 20-tak zatvorenika, no nije mogao to dalje gledati. Rekao je da je 99% siguran da je tu bio optuženi Vrkić, optuženoga. Duića tada nije vidio. Svi pritvorenici bili su izvedeni iz prednjih prostorija, ni jedan iz «bloka C».

Još u dva navrata dolazio je u VIC «Lora», i to u svibnju 1992., zajedno sa M. Paićem. Prilikom jednoga od tih posjeta vidio je zatvorenike u krugu, bili su izobličeni, prali su ih šmrkom vode, neki su stražari govorili da ih vode u Kevinu jamu. Svjedok je pitao što je sa onima iz «bloka C», na što je dobio odgovor da su dvojica razmijenjeni, a sedmorica ubijena i bačena u jamu.

Dana 26. travnja 1993. godine, na prijemu kod Predsjednika RH-a, svjedok je rekao što je vidio, na što je Predsjednik ostao šokiran. Formirano je Povjerenstvo da se utvrdi stanje, međutim rezultat je bio takav da je svjedok morao otići iz Vojne policije.

U iskazu na ranijoj raspravi o ovom predmetu svjedok je u potpunosti potvrdio prethodni iskaz, te ga nadopunio izjavom da su za sve događaje odgovorni Tvrtko Pašalić, Franjo Goreta, Josip Perković, Željko Maglov, Mihael Budimir. Rekao je da su optuženi Vrkić i ostali bili samo slovo na papiru, nisu imali ovlasti da bilo što učine, sve su započinjali zapovjednici. Na pitanje, tko je još bio s njim kad je 11. travnja. bio u «Lori», svjedok je odgovorio da je bio Paić i još trojica policajaca. Izvješća je u početku pisao vlastoručno. Ono predano Tvrtku Pašaliću je pisao na pisačkoj mašini i potpisao, a za sebe je zadržao primjerak. Na pitanje zašto je baš on poslan u VIC «Lora» odgovorio je da je takve tehničke poslove već uspješno obavio u Šibeniku, pa je Pašalić tražio da dođe i u Split. Na pitanje da li se žalio kad je otpušten iz Vojne policije, svjedok je rekao da nije otpušten nego maknut, te « komu se žaliti, zar silovatelju malodobne djece Hrvatske vojske». Rekao je, da nije bio dovoljno hrabar da odmah podnese kaznene prijave, da je to učinio naknadno, prije tri godine, no ništa se nije dogodilo, sve je zataškano. Točno je da ga je Tvrtko Pašalić tužio privatnom tužbom, ali je odustao od tužbe, jer svjedok ima dokaze da su likvidirali Mira Barišića. Od optuženika poznaje optuženoga . Vrkića i optuženoga. Banića, ostale nikada prije nije vidio. Na pitanje, zašto ne spominje u svomu izvješću tjelesno sakaćenje, svjedok odgovara da je bilo riskantno spominjati neidentificirane zatvorenike iz «bloka C». Htio je vidjeti kako će Pašalić reagirati. Njegov cilj je bio da se sama nedjela zataškaju pred međunarodnim organizacijama, a da organi RH-a doznaju i reagiraju. Dio svih izvješća, koja je podnosio, je na sigurnome, a dio kod njega, dio je pokazan Državnom odvjetništvu, a dio je dao Miroslavu Tuđmanu. Kopije je zadržao kod sebe. Od 24. lipnja 1996. godine nalazi se na bolovanju, liječi se u Psihijatrijskoj bolnici u Šibeniku.

Nakon čitanja ranijih iskaza svjedok je izjavio: "U zatvoru se bez odobrenja zapovjednika nije moglo ništa poduzeti, zato tvrdim da su odgovorne osobe, koje sam i ranije naveo: Tvrtko Pašalić, Nikola Krišto, Josip Perković, Mihail Budimir, Antonio Lekić, Željko Maglov, Frane Goreta, te pokojni ministar Gojko Šušak."

Na pitanje zamjenika ŽDO-a, svjedok odgovara da misli da je Damir Boršić bio sa njim u «Lori» dva puta, ali u kojemu vremenskomu periodu ne sjeća se radi amnezije. Zašto Karin i Tabula kažu da nisu bili sa njim, kad je vršen transport zatvorenika u Šibenik, svjedok ne zna.

Na pitanja branitelja, optuženoga Duića, svjedok odgovara da je Damir Boršić neko vrijeme bio upravnik pritvora u «Kulinama», u Šibeniku i misli da je to bilo baš u vrijeme kad su bili u «Lori» i kad je pituravao (bojio/ličio) zatvor. Pritvorenici, koje je vidio u «bloku C», molili su da ih se ubije, jaukali su, nisu mu se obraćali.

Na pitanja branitelja optuženoga Vrkića svjedok je ponovio da mu je Tvrtko Pašalić rekao da su ti zatvorenici neevidentirani. Rekao je da misli, kako je Pašalić znao o čemu se radi, te da je i osobno sudjelovao u premlaćivanju zatvorenika, zajedno sa vojnim policajcima. Na pitanje, zašto nije takve strašne povrede spomenuo u svomu izvješću, svjedok je odgovorio da nije bio dovoljno hrabar da bi to napisao, a i ne bi puno pomoglo. Uostalom, rekao je Predsjedniku Republike. Početkom 1992. godine vidio je o čemu se radi, ali je trebalo sačekati i obratiti se na pravu adresu, jer izvješća koja je davao nadređenima nisu stizala na adresu. Kad je vidio da rade protiv Domovinskoga rata i RH-as, nekako je odlučio.

Livaja je bio zapovjednik Kriminalističke službe i to, misli, u svojstvu ispitivača, a uvjeti za ispitivanje bili su stol, induktorski telefon, emulzija krvi i vode na podu, a misli da je tamo bio i jedan krvavi nož. To nije opisao u izvješću.

Na pitanja branitelja optuženoga Bajića, svjedok je pojasnio da, kada je rekao da ovo nisu odgovorne osobe, mislio je na sve optuženike, i na one koji nisu nazočni. Postoji izričita izjava Tvrtka Pašalića da se nije moglo ući, ni išta učiniti, bez njegovoga odobrenja. Optuženi Botić i optuženi Gudić stavili su prigovor na dio iskaza svjedoka.

Nakon toga Vijeće suočava svjedoke Damira Boršića i Marija Barišića, radi razlika u iskazima

Svjedok MIROSLAV KARIN, bio je pripadnik 73. bojne Vojne policije. Izjavio je da tijekom 1992. godine nije dolazio u VIC «Lora». M. Barišić je vjerojatno nešto pobrkao, pa ga je pogrešno smjestio u prostor i vrijeme kojemu ne pripada.

Svjedok JOSIP TABULA tvrdi da je u objektu VIC-a «Lora» bio, no ne u samomu zatvoru, možda u krugu. Rekao je da ništa posebno nije vidio, da se radi o vojarni, koja je kao i svaka druga vojarna. Tvrdi da nikad nije sudjelovao u transportu zarobljenika. Poznaje svjedoka Barišića, zna da je pričao o nekim vradžbinama, vješticama, da je često ponavljao te priče.

Pročitani su iskazi od 14. studenoga 2001. godine, od 16. listopada 2002. godine.

Na pitanja zamjenika ŽDO-a iz Splita, svjedok je rekao da je dolazio u «Loru», ali ne u zatvor. Bilo je sasvim normalno stanje, nikad nije čuo o zlostavljanjima i upravo to je mislio kad je rekao, da je to vojarna kao svaka druga. Misli da je Barišić rekao za njega da je bio nazočan transportu zatvorenika iz osвете. Zamjenik ŽDO-a iz Splita predočio je svjedoku, da je Barišić to rekao i prije nego je svjedok dao bilo kakve izjave o Barišiću, prema tome osveta ne može biti motiv. Svjedok je odgovorio da je čista laž da je on sudjelovao u transportu zarobljenika, ali da ga to ne iznenađuje.

Braniteljica optuženoga. Bungura priložila je sudu na uvid presliku zapisnika 23 K 138/99 sa ročišta od 02.05.2002. o privatnoj tužbi Tvrtka Pašalića protiv Maria Barišića zbog djela iz čl. 200/ 2 KZ, na kojem je ročištu iznio svoju ispriku privatnom tužitelju.

23. rujna 2005. godine – ispitivanje svjedoka – vojnih policajaca

Svjedok ZVJEZDAN SEVIĆ, bio je vojni policajac. Pročitani su izjave od: 13. studenoga 2001. godine, 11. srpnja 2002. godine.

Na pitanja zamjenika ŽDO-a iz Splita, da pojasni svoju izjavu da su jednoga građanina priveli, nakon pretrage stana, u VIC «Lora», a nakon toga je rekao da je taj građanin bio pripadnik bivše JNA, i to u vrijeme dok je JNA još bila u Splitu, svjedok je rekao: «Priveli smo jednu osobu kad smo bili na pretrazi stana u Ulici R. Boškovića 30. Privedena je u «Loru». To je bilo vrijeme napada na Split, to je bio baš onaj prijelazni period kad je JNA polako napuštala vojarnе. Vojska je bila pred predajom. Ne znam datum kad je to bilo, ali je bio početak rata, koncem 1991. ili početkom 1992., ali sigurno ne u kolovozu 1992.»

Svjedok ZDRAVKO GALIĆ, bio je prvi zapovjednik 72. bojne Vojne policije. Pročitani su njegovi iskazi od: 13. studenoga 2001. godine, 12. srpnja 2002. godine.

Iz izjave s istrage: dana 23. prosinca 1991. godine formirala se 72. bojna vojne policije, čije Zapovjedništvo je, do ljeta 1992. godine, bilo na «Dračevcu.» Svjedok je bio prvi zapovjednik bojne. Prvi upravnik zatvora bio je optuženi Tomislav Duić. U to vrijeme optuženi Tonči Vrkić i ostali optuženi, osim optuženoga Botića, radili su u Vojnoj policiji. U 72. bojni Vojne policije ostao je do 02. rujna 1992. godine, nakon čega je otišao u Upravu Vojne policije u Zagreb, i bavio se kriminalitetom. U kontrolu u VIC «Lora» navratio je svega 3 puta. Osobno je za zamjenika upravnika postavio optuženoga Vrkića, za ostale ne zna koju su dužnost vršili. Zapovijedi o tome su bile usmene. U Zagrebu, na tečaju, je proveo 21 dan. U to vrijeme, u pritvor su dovedeni ročni vojnici iz Gabele, uslijedio je i pad Kupresa, pa su dovedeni neki zarobljenici. Svjedok tvrdi kako je dobio nalog o privođenju civila srpske nacionalnosti, ali nije bilo navedeno koje osobe treba privedi. On je odbio to učiniti bez sudskoga naloga, pa kad su ga dobili, postupali su po njemu vojni policajci i djelatnici kriminalističke Službe. Ne zna tko je točno bio zadužen za to. Na «Bilicama» je upravnik odbio primiti ove pritvorenike, pa su odvedeni u «Loru». Misli da je to bilo u lipnju 1992. godine, no ne zna tko je bio taj zapovjednik. Ne zna ni jedno ime tih uhićenih civila, tek je poslije saznao iz ovih slučajeva o komu se radi. Upravo iz lipnja se sjeća, da ga je optuženi Duić izvijestio da je jedan pritvorenik počeo bježati, da je pokušao pobjeći preko žice, te ga je stražar ranio. Ne sjeća se da li mu je rekao ime zatvorenika, a niti stražara. Svjedok je rekao optuženomu Duiću da ranjenoga hitno treba prevesti u bolnicu. Ujutro je bio kolegij gdje je bio i optuženi Duić. Ovaj mu je rekao da je jedan pritvorenik umro, ali ne onaj koji je bio ranjen. Svjedok je tražio da se obavijesti istražni sudac Vojnoga suda. Prvi put je tada čuo imena Bulović i Knežević. Poslije se pisalo još o imenu Đorđa Katića. Ne sjeća se da li je od optuženog Duića tražio pismeno izvješće, a ako je, onda bi se ono trebalo nalaziti u spisu. Njegov zamjenik je bio Tvrtko Pašalić, koji ga je mijenjao dok je on bio na tečaju u Zagrebu, no nije mu bio pomoćnik u rangu, već mu je podnosio izvješća. Poznavao je i Tanju Duić, radila je u operativnomu dežurstvu, no ne zna gdje je poslije bila, nakon njegove suspenzije. U zatvoru je moglo biti maksimalno 50-60 zatvorenika, uključujući i hrvatske vojnike. Uvjeti su bili odlični, za sve isti, bolji nego njegovim vojnicima na «Dračevcu». Nakon događaja oko Kneževića i Bulovića suspendirao je optuženoga Duića kao upravnika, i stražare, ne sjeća se koje, ali su brzo vraćeni na posao. Smatra da je optuženi Duić postupio po pravilima, izvijestio ga je i poslije postupio po naređenju.

Što se tiče Maria Barišića, svjedok je rekao da ne zna da li ga je uopće poznavao. Zna da je bio u Šibeniku, ali ne zna što je radio. Tvrdi da nije istina da je primio Barišića, jer je tada bio u Zagrebu.

Iz zapisnika s rasprave: upravnik zatvora svako jutro je podnosio dnevno izvješće. Ne zna je li Mate Laušić dolazio u zatvor, ali postoji Knjiga dežurstava, gdje bi trebalo biti upisano tko su dežurni, privedeni i posjetitelji. Na pitanje, zašto Knežević nije priveden u Okružni zatvor, kaže da je dobio obavijest da tamo nema mjesta. Osim toga, pretpostavljene osobe iz Zagreba, ne može se sjetiti da li civilne ili vojne strukture, tražile su od njega da smjesti civile u «Loru». Sa Zagrebom je održavao kontakte kroz pisana izvješća, ali po potrebi i telefonom. Koliko je upoznat, nije bilo prisilnoga rada, niti tjelesnoga kažnjavanja, ni ponižavanja. U VIC «Lora», u kontrolu su dolazila povjerenstva, on ih je primao prije odlaska u kontrolu, ali nije išao sa njima. Dolazili su predstavnici Međunarodnoga Crvenoga križa i mogli su ući u sve prostorije zatvora. Oni su se strogo držali naloga koje su imali o načinu vršenja kontrole. Nije bilo pisanih primjedbi, niti dojava o nehumanom postupanju. Mario Barišić je dolazio u «Dračevac» radi tehničkih detalja, ali je razgovarao sa njegovim zamjenikom Tvrtkom Pašalićem. Tijekom 1992. godine ga je upoznao, kad je došao sa Pašalićem. Barišić je prvi put došao krajem ožujka 1992. godine. Svjedok kaže da ne može odgovoriti, što je konkretno radio zamjenik upravnika zatvora, optuženi Vrkić, jer tada nije

postojao Pravilnik o radu koji bi regulirao poslove i zadatke pojedinoga službenika. Tek je krajem ljeta 1992. godine uvedena neka regulativa.

Branitelj opt. Banića pitao je svjedoka da li su imali nalog istražnog suca kojim je određen pritvor za osobe srpske nacionalnosti? Svjedok je odgovorio da su sasvim sigurno morali imati taj nalog, a za ta privođenja zadužio bi nekoga časnika ili zapovjednika voda, nikako to ne bi bio obični vojni policajac.

Na upit braniteljice opt. Bungura, svjedok je rekao da se osim ovog slučaja, vezano za napad na stražara i bijeg, sjeća još jednog incidenta, «slučaja Sardelić». Da li je on, kao zapovjednik, tražio od dežurnih pisano izvješće, zavisilo je od toga da li je Uprava Vojne policije iz Zagreba tražila takvo izvješće. Da li je dobio neko izvješće u vezi smrti Gojka Bulovića također se ne može sjetiti.

Na pitanje braniteljice optuženoga Botića, da li je upoznat sa elaboratom o istrazi, te što je on utvrdio kao uzrok smrti Bulovića, svjedok je rekao da zna da je zatvorenik bježao, da je umro, ne zna tko je prvi, a tko drugi umro. Također ne zna gdje je pronađeno mrtvo tijelo Bulovića.

Na pitanje optuženoga Gudića da li su u istragu krim. službe bili uključeni svi koji su tada bili u službi, svjedok je rekao da jesu. Na pitanje znači li to da su bili obuhvaćeni i oni koji su bili u smjeni kad je Bulović umro, svjedok odgovara da se ne sjeća. Na daljnje pitanje, tko je sve mogao odobriti ulaz u VIC «Lora», svjedok izjavljuje, nakon dužega premišljanja i šutnje, da ne može sa sigurnošću reći. Tvrdio je kako je postojala pisana zapovijed koju je izdao Tvrtko Pašalić i koja je visjela na ulazu, ali sad ne zna njezin sadržaj. Na pitanje da li je on ovlašten, tko je najkompetentnija osoba da to odobri, svjedok je odgovorio da je svakako to on, ali su to mogli i pripadnici sigurnosno- informativne službe, a i njegovi zamjenici. Optuženi Gudić pitao je da li svjedok zna, da je u Knjizi dežurstva pisalo, da se pripadnicima krim. službe, njihovim prijateljima i poznanicima omogućiti slobodan ulaz u zatvor. Traži da se svjedoku predoči Knjiga dežurstava, u kojoj se poimence navode I. Livaja, Boris Roščić, Luka Oršulić i Zvonko Giljanović kao te osobe kojima se treba omogućiti ulaz. Nakon što je pogledao Knjigu dežurstava za 13.-17.06.1992. godine, svjedok je rekao da je to smiješno: "Tko je tu u potpisu, nema nikoga."

Svjedok ANTONIO LEKIĆ, od 01. lipnja 1992. godine bio je u službi tajne pratnje SIS-a. Svjedoka Maria Barišića nikada nije vidio, ni kontaktirao. Pročitao je iskaz od: 13. studenoga 2001. godine, 12. srpnja 2002. godine.

Iz zapisnika s rasprave: svjedok je rekao da mu nije poznato kada se dogodio slučaj sa Kneževićem i Bulovićem. O grupi zatvorenika sa kojom su bili dovedeni Knežević i Bulović zna da su bili pripadnici paravojnih formacija, ne zna detalje, ali je u izvješću, koje im je dostavila Vojna policija ili Vojno tužiteljstvo, pisalo da su teroristi. Poznato mu je, iz izvješća, da su te osobe optužene za oružanu pobunu. Kad je čitao napise u medijima prisjetio se da je među tim imenima bio i Knežević, te da je radio za KOS, JNA. Rekao je da Knežević, Bulović, a ni ostalih 40 optuženih, nije bilo tajno praćeno, ali neke osobe iz Splita jesu. Također mu je poznato da su međunarodne udruge posjećivale zatvor, ali i da nije bilo primjedbi. Čuo je da ga je Mario Barišić teretio, ali ga on osobno ne poznaje, žao mu je te osobe, jer zna da se liječi. **Svjedok je rekao da ovo nije njegova osobna procjena, već službe u kojoj radi, a koja ima informacije o bolesti i psihijatrijskom liječenju Maria Barišića.**

Na pitanja zamjenika ŽDO-a iz Splita odakle mu saznanja da od Međunarodnoga Crvenoga križa nije bilo primjedbi, svjedok je odgovorio da to zna od svoje službe. Dobili su izvješće od svoje službe iz Splita, ali ne zna u kojem obliku. To su izvješća službi SIS-a sa terena i svjedok vjeruje da se negdje u privitku tih izvješća nalaze i izvješća međunarodne

organizacije Crvenoga križa. Sva izvješća takvog karaktera nalaze se u MORH-u i mogu se provjeriti.

Svjedok NIKOLA KRIŠTO je rekao da je kao djelatnik SIS-a radio u Upravi. Nije se bavio VIC-om «Lora», niti je upoznat što se tamo događalo 1992. godine. Split, inače, nije u djelokrugu njegova djelovanja, misli da je za Split bio zadužen Krešo Bralić. Nikada službeno nije vodio razgovore u Splitu, samo bi se javio, popili bi kavu, ali o njihovim poslovima nisu razgovarali. U VIC-u «Lora» nikada nije bio, samo u prolazu, kada je točio gorivo. Nikada nije čuo o zlostavljanjima, sve o događajima u «Lori» je doznao iz medija. Radio je na poslovima naoružavanja. Za Maria Barišića je rekao da ga ne poznaje, ali je čuo njegov iskaz o zlostavljanjima u «Lori».

Svjedok DAMIR ŠIMIĆ, radio je u patroli Vojne policije, od studenoga 1991. godine do kraja 1994. godine. Pročitane su izjave od: 21. studenoga 2001. godine, 16. srpnja 2002. godine.

Iz zapisnika s istrage: poznaje opt. Duića i njegovu suprugu, opt. Vrkića i opt. Bajića. Nešto kasnije 1992. godine, upoznao je i ostale optuženike, osim Botića, kojega upoznaje 1993. godine. Nikad nije sudjelovao u ophodnji prilikom privođenja. U prostor VIC-a «Lora», odnosno u zatvor, nije nikad navraćao, osim u kompleks «Lora», gdje je preselilo Zapovjedništvo Vojne policije. Nije čuo za «blok C», nema saznanja o događanjima. Zna da je to bio vojni pritvor, ali tamo nije zalazio.

Iz iskaza s rasprave: o Đorđu Katiću je čitao u novinama, ali se ne sjeća sadržaja članka, samo imena. Na pritvorenima, koje je viđao, nije uočio ništa posebno, uglavnom se radilo o hrvatskim vojnicima, koji su bili u stegovnom postupku, stražari su bili u blizini.

Na pitanje zamjenika ŽDO-a iz Splita, svjedok je rekao da on nije ispitivao Đorđa Katića, nije bio prisutan njegovom ispitivanju. Nije mu poznato ime Dejana Meseldžća.

Opažanja promatrača

U nastavku dokaznog postupka izvođeni su dokazi saslušanjem svjedoka. Svjedočenja vojnih policajaca, bilo samo običnih vojnika ili osoba iz zapovjednog lanca 72. bojne, kao i svjedočenje svjedoka Marija Barišića, koji je u ranijem suđenju svjedočio o nedopuštenim radnjama nad zatvorenima, pratio je veći broj publike. Predsjednica Vijeća je osigurala red u sudnici odstranivši osobu koja je glasnim komentarima ometala rad suda.

Nije bilo proceduralnih grešaka, koje bi proces dovodile u pitanje, odnosno, koje bi utjecale na odluku o predmetu ovoga postupka.

Međutim, unatoč činjenici da su svjedoci prisutni, Predsjednica Vijeća čitala je njihove iskaze, što nema smisla, tim više što odredba čl. 239. st. 1. ZKP-a propisuje da se nakon općih podataka, svjedok poziva da iznese sve što mu je poznato o predmetu, nakon čega mu se postavljaju pitanja radi provjere, dopune, razjašnjenja. Iako su svjedoci do sada više puta saslušavani, mislimo da bi bilo dobro pustiti ih da iznesu sve ono čega se sjećaju, pa da se provjere njihove priče kroz pitanja i usporedbe s ranijim iskazima i novim svjedočenjima.

Saslušani svjedoci uglavnom se pozivaju na protek vremena, na zaborav, nesjećanje onoga što se događalo u VIC-u «Lora», kako je zatvor bio ustrojen, je li postojao «blok C» ili nije postojao.

Saslušani svjedoci iskazivali su da nemaju neposrednih saznanja o događajima, iako po hijerarhiji nekih od svjedoka, njihovim zaduženjima i poslovima, koje su radili, teško može biti moguće da nisu imali informaciju što se događalo u VIC-u «Lora». No, odredbom čl. 236. ZKP-a propisano je da svjedoci nisu dužni odgovarati na pitanja kojima bi sebe, ili bliske srodnike izložili teškoj sramoti, znatnoj materijalnoj šteti ili, pak, kaznenom progonu.

Iz iskaza se može vidjeti nesređeno stanje, koje je vladalo u VIC «Lora», o kome svjedoče i neki svjedoci, koji jasno ukazuju da nije bila dovoljno razrađena organizacija posla, da se radilo temeljem usmenih zapovjedi.

Posebno je interesantno svjedočenje Zdravka Galića, koji tvrdi kako je dobio nalog o privođenju civila srpske nacionalnosti, ali nije bilo navedeno koje osobe treba privesti. On je odbio to uraditi bez sudskoga naloga, pa kad su ga dobili, postupili su po njemu vojni policajci i djelatnici krim službe.

Od svjedoka Maria Barišića, čulo se da je tražio da ga se uključi u program zaštite svjedoka. On je, tijekom rasprave na prošlom suđenju, kao i tijekom davanja iskaza u istrazi, svjedočio o stanju, koje je zatekao u VIC-u «Lora», o izgledu zatvorenika, o povredama na zatvorenicima, koje je neposredno vidio.

Svojom odlukom da Marija Barišića ne uključi u program zaštite Glavni je državni odvjetnik Republike Hrvatske implicite obezvrijedio važnost njegovih iskaza, njega obeshrabrio a ujedno dao priliku braniteljima da pred javnošću negiraju njegovu vjerodostojnost kao svjedoka.

Za regionalni i nacionalni tim
Izvještaj pregledala i uredila
Veselinka Kastratović

26. rujna 2005. godine

Optuženicima Tonči Vrkiću, Davoru Baniću, Anti Gudiću i Anđelku Botiću uručeno je rješenje o produljenju pritvora, koje je donijelo Vijeće za ratne zločine na raspravi održanoj 23. rujna 2005. godine.

Svjedok Zvonko Giljanović je rekao da poznaje opt. Davora Banića od prije rata, iz Boksakčkog kluba iz Splita, svjedok je bio Banićev trener od 1980. do 1988. godine. Nakon tog vremena, svjedok ne zna što je opt. Banić radio. Opt. Miljenka Bajića poznaje, također, iz sporta. Svjedok je, 1991. godine, bio je član vojne policije, 1992. godine bio je zapovjednik u Imotskom, na granici sa Bosnom i Hercegovinom. Sa optuženicima nije imao kontakata.

Na upit zamjenika ŽDO iz Splita kako objašnjava da se njegovo ime, našlo u knjizi dežurstava za vojno istražni centar (VIC) Loru, u lipnju 1992. godine; na popisu osoba, koje su bile imenovane kao osobe koje su ovlaštene kontaktirati sa zatvorenicima, svjedok je rekao da on o tome nema saznanja, da nije bio u Lori sa zatvorenicima, bio je angažiran u Imotskom, ne zna tko je to napisao.

Svjedoci Tadija Bokanović i Ante Mamić – nisu prisutni, čitanje ranijih iskaza

Uz suglasnost svih strana u postupku, Predsjednica vijeća pročitala je iskaze svjedoka Tadije Bokanovića i svjedoka Ante Mamića, koje su davali tijekom istrage i ranije glavne rasprave.

Svjedok Ante Mamić saslušan je u istrazi dana 6. prosinca 2001. godine. Rekao je da je 1991. godine bio pripadnik MUP RH. Od 25. svibnja 1992. godine do listopada 1994. godine bio je u vojnoj policiji. Po dolasku u vojnu policiju, mjesec i nešto više, radio je kao vozač, a potom je prešao na druge poslove. Nije radio na privođenju zatvorenika, nema saznanja kada je formiran zatvor u Lori. Zna da je jedno vrijeme zapovjednik u zatvoru u Lori bio opt. Tomislav Duić. Iz 72. bojne vojne policije je znao Tonča Vrkića, Miljenka Bajića, Josipa Bikića i Davora Banića, dok Emilija Bungura, Antu Gudića i Anđelka Botića ne poznaje. U Lori je bio svega jednom ili dvaput, i to kod preseljenja zapovjedništva zatvora. U ćelijama nije bio. Rekao je da među zatvorenicima nije vidio žene i djecu. Nema saznanja tko je sve bio u zatvoru. Nije čuo za maltretiranja u zatvoru, niti se sjeća da je tako što vidio. Spomenuo je zatvorenika po imenu Slaviša, kome je dopustio da telefonira. Ne sjeća se da se taj zatvorenik žalio na maltretiranje. Poznaje Maria Barišića.

Svjedok Tadija Bokanović saslušan je također u istrazi i tijekom prijašnjeg postupka. Tada je izjavio da je 1992. godine postao član 72. bojne vojne policije. Od optuženika poznaje opt. Tomislava Duića, opt. Tonča Vrkića, opt. Miljenka Bajića, opt. Josipa Bikića i opt. Davora Banića, dok opt. Emilia Bungura, opt. Antu Gudića i opt. Anđelka Botića ne poznaje. Godine 1991. i 1992. radio je u jedinicama posebne namjene. Nije boravio u prostoru Lore, nema saznanja o zatvaranju zarobljenika. Nema saznanja o tome tko je bio zapovjednik zatvora u Lori. Za Vojno istražni centar Lora je saznao mjesec i pol dana nakon svoga dolaska. O kritičnom događaju je saznao iz medija.

27. rujna 2005. godine

Svjedok Željko Maglov je od ožujka do rujna 1992. godine bio zapovjednik voda vojne policije 113. brigade u Šibeniku. Uz suglasnost strana, predsjednica vijeća pročitala je zapisnike: iz istrage od 17. siječnja 2002. godine, te s glavne rasprave održane dana 24. rujna 2002. godine.

U tim iskazima svjedok je rekao da poznaje sve optuženike. U travnju 1992. godine navratio je u zapovjedništvo 72. bojne vojne policije, u Dračevac. Zapovjednik 72. bojne vojne policije, tada, je bio Zdravko Galić. Misli da je to bilo 6. travnja 1992. godine, kada je priveo jednog zastavnika bivše JNA, imenom Filipović. Predao ga je u službu dežurstva zapovjedništva 72. bojne, gdje je tada radila Tanja Duić. U to vrijeme je Galić bio na školovanju, u Dračevcu ga je mijenjao Tvrtko Pašalić. Dana 10. ožujka 1993. godine postao je zapovjednik 73. bojne vojne policije. Te 1993. godine vidio je ćelije, zarobljenike, među kojima je bilo hrvatskih vojnika. Govorio je o svom angažmanu oko sprovođenja grupe od 50 zarobljenika u Kerestinec, gdje su se pripremali za razmjenu. U to vrijeme je zapovjednik Lore bio Tadija Bokanović. Autobusima su prevezli zarobljenike u Kerestinec. Rekao je da poznaje i Maria Barišića i Milorada Paića. Za Maria Barišića je rekao da je to "bolesnik", koji nije imao nikakve ovlasti, kao niti Paić, nisu bili ovlašteni za vršenje kontrole. Rekao je da on ne zna za leševe, zlostavljanje ili mučenju zatvorenika.

Predsjednica vijeća je nakon čitanja iskaza pitala svjedoka kako pojašnjava razlike u svom iskazu u istrazi i na glavnoj raspravi, glede broja ulaza u kompleks Lora. Na istrazi je rekao da ima dva ulaza, a na raspravi da ima jedan ulaz. Istakao je da je 1996. godine postao zapovjednik cijelog kompleksa Lora i od tada zna da Lora ima dva ulaza, a te 1992. godine to nije znao. Na pitanje koliko je bilo ćelija, svjedok je rekao da ima šest ćelija, sa svake strane tri, no, ne zna tko je imao ključeve od ćelija.

Zamjenik ŽDO iz Splita pitao je svjedoka zašto je odlazio u ćelije, kad 73. bojna vojne policije, prema iskazu svjedoka, nije imala ovlasti nad zatvorom Lora. Svjedok je rekao da je u Loru dovodio svoje zarobljenike, htio se uvjeriti gdje ih se smješta. Na daljnje pitanje zamjenika ŽDO iz Splita kako objašnjava navode svj. Maria Barišića, koji je tvrdio da je svjedok Maglov najodgovorniji za događaje u Lori, svjedok je odgovorio da je Mario Barišić bolesnik, koji izmišlja. Svjedok je rekao da se to može lako dokazati, jer on niti fizički u vrijeme događaja u Lori nije bio u Hrvatskoj, bio je u Slovačkoj. .

Svjedok Boris Milas rekao je da on nema niti izravnih, a niti neizravnih saznanja o događajima u Lori. Godine 1992, kraće vrijeme, radio je na prijavnici zapovjedništva 72. bojne vojne policije, a nakon toga je prešao na rad na općim poslovima. Od optuženika poznaje opt. Davora Banića, Josipa Bikića, a ostale optuženike je viđao u prolazu, no ne sjeća se da li ih je viđao na Dračevcu (gdje je bio prvi smještaj zapovjedništva), ili gdje drugdje.

Predsjednica vijeća pročitala je iskaz svjedoka, koji je dao kod istražnog suca Županijskog suda u Splitu, na zapisnik od 15. siječnja 2002. godine, te iskaz, koji je dao tijekom prethodnog postupka, na raspravi dana 19. srpnja 2002. godine.

Branitelj opt. Ante Gudića, predočio je svjedoku da je kod istražnog suca rekao da je ispitivao jednog zatvorenika, koji je bio u neprijateljskoj vojsci. Svjedok je rekao da se sjeća da je jednu osobu ispitivao, ali ne zna ime te osobe. Odvjetnik mu je predočio ime "Slaviša Zurovac", na što je svjedok rekao da mu to ime ništa ne govori. Na daljnje pitanje u kojoj je prostoriji ispitivao zatvorenika, svjedok je rekao da je to bilo u istočnom dijelu pritvora, kod glavnog ulaza s juga, misli 1993. godine, u jednoj kancelariji s desne strane.

Svjedok Dejan Mesardžić, rekao je da je davao iskaz već dva puta, da je dosta vremena proteklo, stoga je nešto i zaboravio. Zamolio je da se pročitaju njegovi iskazi, što je

predsjednica vijeća, uz suglasnost strana u ovom postupku i učinila. Pročitani su zapisnici s istrage od 15. siječnja 2002. godine, te s glavne rasprave održane dana 19. srpnja 2002. godine.

U navedenim iskazima, svjedok Mesendžić je rekao da je u ljeto 1992. godine, skoro tri sata boravio u Lori. U njegov stan je došla vojna policija i tražila oružje. Bio je vojni umirovljenik, imao je oružje i uredne dokumente za posjedovanje oružja. Jedan od vojnih policajaca je našao metalnu kutiju u kojoj je bio njegov revolver marke "Crvena zastava", kalibra 7,65 mm, te 72 komada pripadajućeg streljiva, kao i dokumentacija uz to oružje. Taj vojni policajac mu je rekao: "ovo ćete vi meni pokloniti", na što je svjedok rekao da mu neće pokloniti, već će predati oružje zapovjedniku, uz potvrdu o oduzimanju oružja. Svjedok je rekao da je siguran da je zapovjednik vojnih policajaca, koji su došli u njegov stan, koji su ga odvezli u Loru i tamo bili sa njim, Damir Šimić. Naveo je da mu je Šimić izdao potvrdu o oduzetom oružju i da potvrda nije imala datum. Na prethodnom postupku, 2002. godine, svjedok je predočio potvrdu na uvid predsjedniku vijeća. Rekao je da mu je Damir Šimić rekao, u njegovom stanu, da mora ići sa njima, da nemaju kod sebe potvrdu o oduzimanju oružja. U Lori mu je izdana potvrda o oduzetom oružju, nakon čega je pušten kući. U vozilu, kojim je prevožen do Lore, bio je i njegov susjed Katić. U početku su bili u istoj prostoriji, no, Katić je odveden u drugu prostoriju, i više ga u Lori nije vidio. Ponovo ga je vidio 2 do 3 dana nakon što je bio vođen u Loru. Vidio je da je Katić imao modrice na jednoj strani lica, dok je na drugoj strani lica imao ogrebotine, bio je sav otečen. Pitao ga je što se dogodilo, a Katić mu je rekao da je pao preko bodljikave žice. Desetak dana nakon toga je čuo da je Katić i njegova obitelj, uz pomoć jedne humanitarne organizacije, otišao u London. Nakon toga više ga nikada nije vidio. Svjedok je rekao da je u Lori, iza svojih leđa, čuo da je Katić rekao: "ne udarajte me i ne zavrćite mi ruku". Čuo je da su pitali Katića zna li pjevati hrvatsku himnu. Od grupe vojnika, na ulasku u Loru, je čuo riječi: "dajte ih nama". Rekao je da nakon izlaska iz Lore, a niti kasnije, u vezi s davanjem iskaza o ovom događaju, nije imao nikakvih kontakata s humanitarnim organizacijama. Rekao je da oko zgrade u kojoj je ispitivan nije bilo bodljikave žice. Prilikom dolaska u njegov stan vojni policajci nisu imali nalog za pretres, a nisu imali niti vidljive oznake da se radi o pripadnicima vojne policije.

Svjedok je nakon što su prčitani navedeni iskazi rekao da ostaje pri njima. Branitelj opt. Banića, pitao je svjedoka da li je još netko iz zgrade vidio Katića nakon povratka iz Lore. Svjedok je rekao da on nema takvih saznanja da li ga je još netko od susjeda vidio ili ne. Branitelj opt. Gudića, pitao je svjedoka kojeg je sada državljanstva, a kojeg je bio u vrijeme kritičnog događaja. Svjedok je rekao da je sada hrvatski državljanin, a da je tada bio državljanin Bosne i Hercegovine, no, već je bio podnio zahtjev za stjecanje hrvatskog državljanstva.

Predsjednica vijeća pitala je svjedoka što je radio Katić, na što je svjedok rekao da je bio zaposlen u Poreznoj upravi u Splitu. Na pitanje sa kim je Katić živio, svjedok je rekao da je živio sa suprugom i dvoje djece. Na daljnje pitanje da li poznaje vojnog policajca Damira Šimića, svjedok je rekao da ga osobno ne poznaje, no, da poznaje drugu obitelj prezimenom Šimić. Predsjednica vijeća predočila je iskaz svjedoka Damira Šimića, koga je vijeće saslušalo, i koji je nijekao da je saslušavao svjedoke, te da mu ime ovoga svjedoka ništa ne govori.

Članica vijeća, sutkinja Ljiljana Stipišić, pitala je svjedoka da li je Katić imao pištolj, na što je svjedok odgovorio da mu to nije poznato. Nadalje, pitala je da li je Katić prilikom odvođenja u Loru imao po sebi kakve povrede, na što je svjedok rekao da Katić nije imao povrede.

Svjedok Zlatko Čipčić, koji je u ljeto 1992. godine bio zapovjednik samostalne satnije vojne policije, rekao je da je svoj iskaz dao u ranijem postupku, pa stoga moli da se pročita njegov raniji iskaz.

Uz suglasnost strana u ovom postupku Predsjednica vijeća pročitala je njegov iskaz dan u istrazi dana 17. siječnja 2002. godine i na glavnoj raspravi dana 24. rujna 2002. godine.

U tim iskazima svjedok je naveo da poznaje sve optuženike, pošto je bio njihov prvi zapovjednik i većinu primio u vojnu policiju 1992. godine. Nema nikakvih saznanja o događajima u Lori. Negdje 1992. ili 1993. godine, nakon Duića, na mjesto zapovjednika zatvora u Lori došao je Tadija Bokanović. Rekao je: "po meni ništa se u Lori i nije događalo". U lipnju 1992. godine u zatvoru Lora zapovjednik bio je opt. Duić, a na osiguranju je bio opt. Bajić. Sa zatvorenicima su postupali po Ženevskoj konvenciji. Nema saznanja o preuređenju ćelija. U kritično vrijeme sve se radilo po usmenoj zapovjedi. Čuo je da su dvije osobe pokušali bježati, to su bili Knežević i Bulović, da su vođeni stegovni postupci, no, da nije utvrđena stegovna odgovornost za opt. Josipa Bikića, opt. Emilia Bungura i opt. Tonča Vrkića. Čitao je u medijima o vađenju očiju, pa se čudio kako to da MCK, tijekom razmjene zarobljenika, tu činjenicu nije evidentirao. Za vrijeme borbi molio je Boga da se, ako bude zarobljen, prema njemu ponašaju tako kako se u Hrvatskoj ponašaju vojnici prema ratnim zarobljenicima – neprijateljima. Rekao je da je Splitu bilo 25 000 Srba i da ih nitko nije zlostavljao. Rekao je da misli da je vidio nalog za dovođenje Kneževića i Bulovića, da je nalog izdao vojni istražni sudac Boško Jurišić, te da su dovedeni u Loru stoga što na Bilicama više nije bilo mjesta.

28. rujna 2005. godine

Svjedok Josip Topić, radio je u kritično vrijeme u operativnom dežurstvu u Dračevcu. Poznaje sve optuženike. Ne zna zbog čega se optuženicima sudi.

Predsjednica vijeća, uz suglasnost strana u ovom postupku, pročitala je iskaze svjedoka, koje je dao tijekom istrage, dana 16. siječnja 2002. godine i na glavnoj raspravi 19. rujna 2002. godine.

Svjedok je u tom iskazima rekao da ne zna za incidente u Lori, nije navraćao u Loru. Godine 1992. bio je vojni policajac u operativnom dežurstvu, u Dračevcu, radio je i u Pločama, potom je radio u kriminalističkoj službi, kao kriminalistički tehničar. Nije obrađivao slučaj Knežević, niti je čuo za pokušaj bijega zatvorenika iz Lore. Od 1993. godine radio je kao vojni policajac u 73. bojnoj vojne policije, na "drogi".

Braniteljica opt. Bungura, pitala je svjedoka da li je bio još neki vojni policajac s njegovim imenom i prezimenom. Svjedok je rekao da je bio jedan Josip Topić, u samostalnoj satniji IV brigade, poginuo je 1991. godine na Kruševu. Braniteljica je, uz dozvolu vijeća, predočila svjedoku dijelove spisa, "rubriku 9" knjige pritvorenika, iz srpnja – kolovoza 1992. godine, gdje pišu imena osobe koje imaju pravo zadržati pritvorenike. Zamolila je svjedoka da kaže koje od tih osoba poznaje. Svjedok je rekao da poznaje Livaju, Damira Šimića i Antu Remića. Na pitanje da li je netko od tih osoba imao pravo pustiti ili zadržati nekoga u pritvoru, svjedok je rekao da su takvo ovlaštenje imali svi vojni policajci, uz suglasnost zapovjednika. Nadalje, braniteljica je predočila da u knjizi dežurstava, od 28. kolovoza do 2. rujna 1992. godine, piše da je dana 1. rujna 1992. godine odveden Đorđe Katić, od strane kriminalističke službe, po odobrenju gospodina Topića. Oko ovoga je nastala dulja rasprava, jer svjedoku nije bilo jasno pitanje. Na daljnje pitanje da li je on imao ista ovlaštenja kao i ostali vojni policajci, svjedok je rekao da su svi vojni policajci imali ista ovlaštenja, "dobili su značku, pištolj i to je to". Na pitanje je li on imao ovlaštenje otpustiti Katića iz pritvora, svjedok je rekao da nije imao takvo

ovlaštenje. Braniteljica je ponovo predočila što piše u knjizi dežurstva: "u 11,00 sati odveden zatvorenik Đorđe Katić, od strane krim službe, po naređenju g. Topića", te je tražila pojašnjenje toga. Svjedok je tražio uvid u taj zapis. Nakon što ga je pogledao i pročitao, svjedok je rekao: "ne znam o kojem je g. Topiću ovdje riječ, ništa ne znam šta je sadržano u tekstu". Na daljnje pitanje jesu li se, prema njegovu znanju, vodile knjige dežurstava, svjedok je rekao da su se vodile knjige za svaku službu, od portirnice do ostalih službi. Rekao je da je on bio zadužen za obradu vojnih lica, da je uz knjige radio i zabilješke, koje su se priključivale. Svjedok je rekao da se uopće imena Katića ne sjeća, da se vodila rubrika u koju se uvodio sadržaj obavijesnog razgovora, moguće da se to nalazi u arhivi u Dračevcu.

Branitelj opt. Ante Gudića, pitao je za pojašnjenje što znači upis: "po naređenju g. Topića", na što je svjedok rekao: "ja nikoga nisam puštao, vjerojatno se radi o drugoj osobi". Branitelj je stavio primjedbu da svjedok nije reagirao na iskaz, koji mu je pročitao, u kome se kaže da su svi mogli privesti i pustiti zatvorenike.

Branitelj opt. Botića, pitala je da li je stražarska služba mogla nekoga zadržati, na što je svjedok rekao da nije mogla, te je dodao: "tako ste me odmah mogli pitati".

Zamjenik ŽDO iz Splita pitao je svjedoka je li čuo ime Đorđe Katić, na što je svjedok rekao da je to ime pročitao u novinama, da je osoba oštećena, no, da ne zna pojedinosti.

Svjedok Mihael Budimir, časnik je hrvatske vojske. Uz suglasnost strana u ovom postupku, Predsjednica vijeća pročitala je iskaz iz istrage, od 16. siječnja 2002. godine i iskaz s glavne rasprave, od 10. lipnja 2002. godine.

Svjedok je rekao da poznaje sve optuženike, bio je pripadnik 72. bojne vojne policije. Od 1. rujna 1992. godine postavljen je za zapovjednika 72. bojne vojne policije u Splitu, koja je tada imala sjedište u Lori. Po dolasku zatekao je opt. Duića na mjestu upravnika zatvora u Lori, te opt. Vrkića, ali ne može se točno sjetiti na kojoj funkciji. Opt. Bikić bio je u patroli vojne policije na Bilicama, kao i opt. Banić i opt. Bungur. Ne sjeća se točno što su radili opt. Botić i opt. Gudić. Kad je stupio na dužnost zapovjednika 72. bojne obišao je cijeli kompleks, zatekao je dobro uređene prostorije, svakog tjedna u Loru je dolazio MCK, gledali su ćelije s pritvorenicima, pričali su sa njima. U više navrata ponovio je da su u posjetu zatvoru u Lori bili predstavnici MCK, da su rekli da je Lora najbolje "prenočište", da su izvještaji o tome išli do Predsjednika RH. MCK nikada nije tražio dodatno izvješće. Jednom je primio jednu delegaciju, koja je pričala da hrvatska vojska ima genocidne namjere, no odmah ih je udaljio iz svoje kancelarije. Rekao je da se u medijima stvorila fama da je Lora "drugi Aušvic". No, u taj prostor nije moglo stati više od 30 zatvorenika, bili su tu zatvoreni i pripadnici hrvatske vojske. Rekao je da su tjedno imali 1000 zahtjeva za pritvor pripadnika hrvatske vojske. Svakog tjedna bio je organiziran liječnički pregled zatvorenika, liječnik je bio u krugu Lore. Zatvor Lora je jedinstvena cjelina, nema nikakvog "bloka C". U istim uvjetima su bili i zatvorenici i zarobljenici. Rekao je da zna da je tijekom 1993. godine bilo preseljavanje zatvorenika iz Splita u Zadar i Sinj. Na pitanje zašto je smijenjen Galić s mjesta zapovjednika 72. bojne vojne policije, svjedok je rekao da se to događalo oko Alke, kada ga je ministar pozvao i rekao mu da će on preuzeti zapovjedništvo 72. bojne. Rekao je da Galić nije došao na primopredaju, tako da nije sastavljen zapisnik. Govorio je da je o svakoj posjeti zatvoru sačinjeno izvješće, koje je slano Upravi vojne policije u Zagreb, sastavljani su šestomjesečni i godišnji izvještaji. Rekao je da je, kad je došao za zapovjednika, smijenio kompletno rukovodstvo 72. bojne, da su svi morali proći edukaciju. Nitko od optuženika nije ostao raditi u Lori, svi su otišli na ratište, i to krajem 1992. godine. Bio je jedan incident, radi koga je

smijenjen Galić, postojao je izvještaj MCK, no, o tome više zna Mate Laušić. Za Maria Barišića je rekao da nije dolazio na sastanke, nije poštovao pretpostavljene, tražio je njegovu smjenu. Tvrdi da Paić i Barišić nisu mogli ići ni u kakvu kontrolu u Loru, on osobno nije primio nikakav dopis od Barišića, rekao je da mu se Barišić želio osvetiti, jer mu je odbio potpisati potvrdu o ranjavanju, nakon čega je počeo otkrivati vojne i državne tajne. Rekao je da su u VIC Lora privedeni KOS-ovci, SDB-ci, te pripadnici JNA, a ne civili. Rekao je da mu nije jasno zašto nadležni organi nisu ništa poduzeli ako su znali da je bilo nešto sporno. Rekao je da je na prošloj glavnoj raspravi bio uvrijeđen postupanjem policije, on i supruga su bili pretreseni, potom su morali sjediti u izdvojenom prostoru, uz vod interventne policije, a on je časnik hrvatske vojske. Tvrdio je da su sve osobe, koje su se nalazile u VIC Lora, imale sva prava po konvencijama, nije bilo prisilnog rada, radio je samo onaj tko je to želio, stalno je bio nazočan MCK, bio je tu i OSCE, Amnesty International, pisma su dolazila i odlazila. Za opt. Duića je rekao da je bio časnički namjesnik, izašao je posljednjeg dana prije pada Vukovara. Nadalje, rekao je da je bio upoznat sa slučajem ubojstva zarobljenika. Nije vođen stegovni postupak protiv opt. Tonča Vrkića i drugih, jer su zaključili da je kritične zgode spriječen bijeg zatvorenika i da su postupili po pravilima službe. Osobe, koje su bile privedene u VIC Lora, bile su opasne po sigurnost RH, bile su naoružane. Po nalogu dežurnog intervenotnog dovodili su ih i smještali prema težini djela. Pripadnici interventnog voda mogli su po nalogu dovoditi samo u Loru, nikako na Bilice. U Lori nije bilo neidentificiranih osoba, nije bilo civila, već osobe dovedene po nalogu vojno-istražnog suca, oni koji su radili protiv sigurnosti RH. Ratni zarobljenici su bili u istom krugu iz koga su odvođeni na razmjenu. Spomenuo je Slavišu, koji je u više navrata odbio razmjenu, sada je poduzetnik u Šibeniku, Zadru ili ne zna gdje. Na pitanje punomoćnika obitelji Knežević tko je određivao duljinu pritvora, svjedok je rekao da je to činila Uprava vojne policije u Zagrebu, da bi se kasnije ispravio i rekao da to Uprava nije radila. Rekao je da je svakodnevno, više puta, bio u kontaktu s Upravom. Odluku o duljini pritvora Kneževića donio je vojni istražni sudac.

Zamjenik ŽDO iz Splita pitao je svjedoka radi čega je zatražio, kad je preuzeo mjesto zapovjednika 72. bojne, izvode iz kaznene evidencije za sve zaposlenike 72. bojne vojne policije. Svjedok je rekao da se u vojnu policiju primalo "onako". U zapovjedi o preuzimanju 72. bojne stajalo je da treba izvršiti preustroj rukovoditelji, upravnik i zamjenik zatvora, te svi zaposlenici. Zamjenik je, potom, pitao nakon koliko vremena, od njegova imenovanja zapovjednikom je došlo do te smjene, na što je svjedok rekao da se ne može sjetiti, no, sve je to evidentirano i postoji u Državnom arhivu RH, te je moguće zatražiti uvid u to. Zamjenik ŽDO iz Splita pitao je svjedoka da li on zna i za jedan slučaj za koji je istražni sudac odredio pritvor, da je osoba bila u Lori, na što je svjedok rekao da zna, no, da poimenično ne može reći, jer je veliki odmak godina. Zamjenik ŽDO iz Splita nastavio je s pitanjem: ako je istražni sudac naložio da se zatvorenik stavi u zatvor na Bilicama, da li je moguće da se zatvorenik stavi u Loru. Svjedok je rekao da su to medijske špekulacije, postavivši pitanje: "što mislite da su samoinicijativno bili zatvoreni u Loru?". Rekao je da su pritvoreni samo oni za koje su imali nalog za pritvaranje, i to u Lori, ne u Bilicama. Na daljnji upit zamjenika ŽDO iz Splita da li je bilo moguće da na nalogu piše da se zatvorenici imaju smjestiti u Bilicama, a oni završe u Lori, svjedok je rekao da to nije bilo moguće. Na pitanje da li je kroz kriminalističku obradu 72. bojna vojne policije utvrdila uzrok smrti Kenževića, na što je svjedok rekao "ne mogu se sjetiti". Na pitanje da li je kriminalistička obrada rezultirala podnošenjem kaznene prijave proti koga, svjedok je rekao da to ne zna, zna da je postupak završen 1994. godine, te dodao: "očito nije prestao 2000. godine". Na daljnje pitanje da li ima saznanja o zatvoreniku Đorđu Katiću svjedok je rekao da nema saznanja, osim onoga što je pročitao u novinama.

Branitelj opt. Tomislava Duića, pitao je na kojoj je dužnosti bio Milorad Paić. Svjedok je rekao da je bio zapovjednik prvog voda.

Branitelj opt. Tonča Vrkića, pitao je da li je kao zapovjednik 72. bojne kontaktirao sa istražiteljima, državnim odvjetništvom, na što je svjedok rekao da su svaki dan bili skupa. Na pitanje kome je dostavljen zapisnik o obdukciji, svjedok je rekao: "meni nije". Rekao je da su državna tijela bila u tijeku s događanjem.

Braniteljica opt. Bungura je pitala tko bi odlučivao ranije o pritvoru, na što je svjedok rekao da je to bilo u nadležnosti šefa kriminalističke policije u Lori, da je do njegova dolaska to bio Josip Topić, a da je on postavio pravnika, Borisa Milasa na to mjesto, i to stoga što je bio pravničke struke. Na pitanje kome šef daje zadatke, svjedok je rekao da zadatke daje patrolnoj sužbi, koja to obavlja, a ne zatvorski čuvari. Nadalje, braniteljica je postavila sugestivno pitanje: "kakav je bio posao službe SIS, suradnja sa Vojnim sudom, vojnom policijom, da li su imali saznanja o Buloviću, Kneževiću, Katalini i Katiću kao nedužnim civilima ili kao o kriminalcima, teroristima...". Ovo pitanje Predsjednica vijeća je preformulirala, upozorila braniteljicu da ne može postavljati sugestivna pitanja. Svjedok je rekao da su te osobe bile pripadnici tajnih službi drugih zemalja, radili su protiv RH, protiv njih su bile podignute optužnice za kaznena djela protiv RH. Rekao je da je jedna osoba priznala pred policijom, i to u PU Splitsko-dalmatinskoj i rekla za sve njih. Na pitanje tko je bila ta osoba, svjedok je rekao izvjesni Novaković, dodavši da je normalno da se štiti takvog čovjeka. Braniteljica je pitala da li ima saznanja da li je SIS i vojna policija obrađivala KOS, UDBU, JNA 1992. godine, na što je svjedok rekao da je sigurno da su ih sve obrađivali, da su ih po nalogu privodili, a o svemu tome postoje pisani tragovi. Na pitanje kako su tretirali te osobe, svjedok je rekao da su ih tretirali kao teroriste, onako kako je državni odvjetnik napisao u optužnici, dodavši: "ova dvojica da nisu pokušala bijeg ne bi im se ništa dogodilo". Rekao je da ih je državno odvjetništvo teretilo za oružanu pobunu, pa su ih prebacili na vojnu policiju.

Zamjenik ŽDO iz Splita pitao je svjedoka zašto je rekao da ništa ne zna o Katiću i Katalini, a sada govori da je imao saznanja o njihovoj neprijateljskoj djelatnosti. Svjedok je rekao neka pogleda u dokumentaciju, činjenica je da su privedeni temeljem naloga, ne zbog imena i prezimena. U Odjelu za terorizam PU Splitsko-dalmatinskoj u Splitu postoji o tome zapis. Rekao je da je čitao u novinama ono što je Katić govorio.

Opt. Anđelko Botić pitao je svjedoka kako to da na prošlom postupku nije spominjao Darka Šolića, koji do sada nije dao iskaz, na što je svjedok rekao da on to ne bi znao da mu to sam Šolić nije rekao, da treba utvrditi što je Šolić radio. Na to je optuženik rekao da oni to 13 godina nisu uspjeli utvrditi. On je potom zamolio predsjednicu vijeća da ubuduće svjedoci, koji još nisu svjedočili ne sjede zajedno na hodniku s onima koji su svjedočili, jer je očito da oni jedni drugima pričaju što će ih se pitati i utječu na sljedećeg svjedoka. Predsjednica vijeća predočila je optuženiku da je vijeće dalo nalog pravosudnoj policiji da obrati na to pažnju i spriječi kontakte svjedoka.

Svjedok Boris Roščić je izjavio da nema saznanja o tome što se događalo u VIC Lora, radio je na prometnim uviđajima, sa sucima i Bajićem iz DO, kasnije je bio na školovanju u Zagrebu. Uz suglasnost strana u ovom postupku Predsjednica vijeća pročitala je zapisnike o saslušanju svjedoka: u istrazi dana 16. siječnja 2002. godine, te na glavnoj raspravi dana 19. rujna 2002. godine.

U navedenim iskazima svjedok je rekao da poznaje sve optuženike. Godine 1992. radio je kao vojni policajac u 72. bojni vojne policije. Ne zna za događaje u Lori. Rekao je da je bio

zarobljenik logora u Vojniću, da zna što znači biti zarobljenik. Sedam puta je, kao zarobljenik, vođen na klanje. Nije radio na obradi slučaja Knežević, niti slučaja Bulović. U ćelijama je bio, no nije vidio krv. U pritvoru je vidio i zatvorenike i zarobljenike, nije na njima vidio povrede. Sve što se piše u štampi mu je smiješno, ne može vjerovati da je to istina. Rekao je da je saslušavao svjedoke, i to po pravilima službe, u prisutnosti osoba iz krim službe. Rekao je da je čuo o nekom bijegu, no, u to je vrijeme bio u Zagrebu.

Nakon što je njegov iskaz pročitao, svjedok je rekao da u cijelosti ostaje pri tom svom iskazu.

Zamjenik ŽDO iz Splita pitao je svjedoka gdje je vidio pritvorene osobe. Svjedok je rekao da ih je vidio u krugu zatvora, ne zna da li su to bili hrvatski vojnici ili zarobljenici, ponovio je da su bili bez ozljeda. Zamjenik mu je predočio spisak iz knjige dežurstva, u kome je navedeno koje osobe mogu dolaziti u zatvor, između ostalih imena je i ime svjedoka, te je pozvan da to prokomentira. Svjedok je rekao da se ne može sjetiti kako se njegovo ime našlo na tom popisu. Rekao je da je ponekad dolazio unutar ratne luke prati automobil. Zamjenik ga je pitao da li je prao auto izvan ili unutar žičane ograde, na što je svjedok rekao unutar žičane ograde.

Braniteljica opt. Bungura, pitala je svjedoka da li se obraćao kakvim organizacijama za ljudska prava, na što je svjedok rekao da se nije obraćao, nije ga evidentirao niti crveni križ, samo se obratio svome psihijatru.

Svjedok Luka Oršulić, uz suglasnost strana u ovom postupku, Predsjednica vijeća pročitala je zapisnike: s istrage od 7. siječnja 2002. godine i s glavne rasprave od 20. rujna 2002. godine.

U navedenim iskazima svjedok je rekao da poznaje optuženike iz postrojbe. Od lipnja 1992. godine je bio u vojnoj policiji 72. bojne. Radio je u kriminalističkoj policiji. Kako nije bio školovan za stručne poslove, radio je na poslovima oko telefona, prijenosa stvari. Jedne večeri su ga zvali telefonom da dođe u Loru s istražnim sucem, zbog pokušaja bijega. Kad su došli u Loru jedan vojni policajac ih je odveo. Sudac je nešto popisivao, a on se samo tu motao. Zadržali su se pola ili jedan sat, vidio je čahure, no, ne zna da li je vidio tijelo ili krv. Vidio je stražare, no, ne može reći tko su oni bili. Rečeno mu je da mora dovesti suca zbog pokušaja bijega iz VIC Lora, ne zna ime zatvorenika, iz štampe je vidio da se radilo o Kneževiću i Buloviću. Ne zna zašto je baš on pozvan da vozi suca, ne zna niti da li je on ili netko drugi pozvao istražnog suca. Ne sjeća se kada je s istražnim sucem došao na lice mjesta, za Bulovića ne zna gdje je bio, nije pisao izvještaj. Rekao je da se ne sjeća tko je vršio kriminalističku obradu nad vojnim policajcima. Ne sjeća se da je na žici bilo tragova odjeće, kao niti da li su stražari iz prethodne smjene otišli s lica mjesta, pa se nije mogao izuzeti pištolj iz koga se pucalo.

Zamjenik ŽDO iz Splita pitao je svjedoka da li se može sjetiti je li prije ovog događaja dolazio u Loru, na što je svjedok rekao da na to ne može sa sigurnošću odgovoriti, jer je prošlo puno vremena. Zamjenik mu je predočio da u knjizi dežurstva pišu imena osoba, koje mogu ulaziti sa svojim prijateljima u Loru, a među tim imenima nalazi se i ime svjedoka. Svjedok je izvršio uvid u taj popis imena, te je rekao da to prvi put vidi i čuje, ne zna tko je to napisao, rekavši: "nije to dječji vrtić u koji može ući tko kada hoće".

Opt. Anđelko Botić pitao je svjedoka da li se može sjetiti da li je bio dežurni u noći kritičnog događaja. Svjedok je rekao da se uz najbolju volju toga ne može sjetiti. Nadalje, optuženik je

pitao da li se može sjetiti gdje je točno sačekao suca istražitelja, na što je svjedok rekao da se ne može sjetiti zbog velike vremenske distance. Optuženik ga je nadalje pitao da li ga je kao kriminalističkog službenika, par dana nakon slučaja, što o tome pitao šef kriminalističke službe, na što je svjedok ponovio da se ne može toga sjetiti.

Opt. Anđelko Botić primijetio je da su se u istrazi, kad je postojala opasnost da ih se može optužiti, svi svega sjećali, a sada se nitko ničega ne sjeća.

29. rujna 2005. godine

Vijeće je donijelo Rješenje da se uz suglasnost strana u ovom postupku pročitaju iskazi svjedoka Edija Šantića, Borisa Radoševića i Marka Ivčevića, dok će se o potrebi izvođenja dokaza ispitivanjem svjedoka Zvonimira Cigića i ostalih prijedloga od strane obrane odlučiti naknadno.

Predsjednica vijeća pročitala je **iskaz svjedoka Edija Šantića**, koji je on dao u istrazi dana 7. veljače 2002. godine i na glavnoj raspravi 26. rujna 2002. godine.

U navedenim iskazima svedok je rekao da je 1992. godine bio vojni policajac 72. bojne vojne policije, radio je na općim poslovima, u proljeće te godine bio je čuvar u Lori. U to vrijeme upravnik je bio Tadija Bokalović. Rekao je da opt. Tomislava Duića ne poznaje, a od optuženika poznaje jedino opt. Antu Gudića i opt. Davora Banića, i to iz kruga vojarne u Lori. Vidio je zatvorenike, no, nema saznanja odakle su. Obilazio je ćelije, "ništa što je vrijedno spomena" tamo nije zamijetio. Za vrijeme dok je on radio kao čuvar u Lori, nije bilo pokušaja bijega iz zatvora, niti je ikada dolazio sudac na očevid. Rekao je da nema saznanja o Katiću, Buloviću i Kneževiću. U zatvoru nije vidio žene i djecu, zatvorenici su bili u civilu. U zatvoru je bilo i pripadnika hrvatske vojske, koji su bili zatvoreni.

Na iskaz ovoga svjedoka strane u ovom postupku nisu imale primjedbi.

Predsjednica vijeća pročitala je iskaz **svjedoka Borisa Radoševića**, koji je svoj iskaz dao pred vojnim istražnim sucem 19. travnja 1993. godine, pred istražnim sucem Županijskog suda u Splitu 7. veljače 2002. godine, te na glavnoj raspravi 13. lipnja 2002. godine.

U navedenim iskazima svedok je rekao da je bio pripadnik vojne policije kad je građanin Katić bio u zatvoru. Svjedok je tada bio čuvar. U njegovoj smjeni nitko nije tukao Katića, nije na Katiću vidio povrede, niti ima saznanja da ga je netko odvezio u bolnicu. U Lori je radio 5 mjeseci. Od optuženika poznaje opt. Duića, za opt. Bikića, opt. Bajića i opt. Banića je rekao da su radili u patrolnoj službi, slabo poznaje opt. Bungura, dok se opt. Gudića i opt. Botića ne sjeća. Nije čuo za Kneževića i Bulovića. U vrijeme kad je on radio kao čuvar u Lori, upravitelj je bio opt. Duić, a opt. Vrkić je bio zamjenik. Rekao je da su dolazili pripadnici SIS službe, u jednoj prostoriji su obavljali razgovore sa zatvorenicima.

Na iskaz ovoga svjedoka strane u postupku nisu imale primjedbi.

Predsjednica vijeća pročitala je iskaze **svjedoka Marka Ivčevića**, iz istrage dana 17. siječnja 2002. godine, te glavne rasprave, dana 23. listopada 2002. godine.

Od optuženika poznaje samo opt. Josipa Bikića i opt. Davora Banića. Godine 1992. radio je na razvoženju stražara – čuvara u Lori. Nema nikakvih saznanja što su točno radili opt. Bajić i opt. Bikić. Rekao je da je samo jednom navratio u Loru, da je bila vrućina, i po tome pretpostavlja da je bio srpanj ili kolovoz 1992. godine. U Loru je navratio jer je čuo priče o otkinutim ušima i nosevima zatvorenika u pritvoru. U zatvor ga je pustila jedna osoba, koja je

imala baterijsku lampu kao i on. U jednoj ćeliji je vidio osobu, za koju mu je osoba, koja ga je vodila, rekla da je Ostojić. Svjedok je rekao da je on poznao osobu Lazu Ostojića, iz susjednog sela, te da je vidio da je glava te osobe zavijena, da je zavoj bio krvav, a lice modro. Svjedok je rekao da se nije javio Ostojiću, jer se bojao da će ovaj pomisliti da ga je on tukao. Rekao je da je Ostojić bio u civilnoj odjeći. U krugu zatvora vidio je jednog zatvorenika, koji je bio krvav na leđima, te je zaključio da ta osoba nema kožu. U blizini su bila dva čuvara iz 73. bojne. Svjedok je rekao da je pitao toga zatvorenika što je to bilo, a da mu je on odgovorio na način da si je psovao majku, da je pao sa bicikla. Od poznanika iz vojne policije, Marka Bilača je čuo: "sve je to digla palica". Svjedok je rekao da na ulazu u zatvor nije zatekao stražara, te je pretpostavio da je bio u lokalu preko puta.

Na glavnoj raspravi, svjedok je odbio svjedočiti, nakon čega ga je Predsjednik vijeća upozorio na dužnost svjedočenja. Nakon toga, svjedok je rekao da ostaje pri iskazu danom u istrazi, da zbog prijetnji ne smije više ništa reći, te da moli da se pročita njegov iskaz iz istrage. Branitelji optuženika su se protivili čitanju njegova iskaza, dok je zamjenik ŽDO iz Splita bio suglasan s čitanjem. Vijeće je donijelo odluku da se pročita njegov iskaz iz istrage. Nakon što je pročitan iskaz svjedok je rekao da ostaje pri tom iskazu. Rekao je da ima još nešto što ne smije reći, jer mu se prijeti iz Čondićeva stožera. Rekao je da je Policijska uprava Splitsko-dalmatinska i njezina glasnogovornica pisala netočne napise da je on sklon uznemiravanju javnog reda i mira. Nazvala ga je jedna osoba, koja se predstavila kao tajnik Čondićeva stožera. No, svjedok misli da se radi o agentima UDBE, koji ga prate. Rekao je da nije riješio niti civilni, a niti ratni status. Rekao je da je iz hrvatske vojske izašao 1994. godine, kada je umirovljen, da je iz Lore izveden pod stražom. O svojim problemima i saznanjima je pisao admiralu Letici. Rekao je da mu je obećano daljnje školovanje, no, pod uvjetom da ne govori o neredu, neradu, te o ostalom što je vidio u Lori. Rekao je da je podnio kaznenu prijavu radi prijetnji iz Čondićeva stožera, i to stoga što se osoba predstavila kao tajnik. Na pitanje kako je znao da je osoba s povezom na glavi Ostojić, svjedok je rekao da je osoba, koja mu je otvorila vrata od ćelije rekla da je to Ostojić, da je on tada rekao da on jednog Ostojića poznaje. Na pitanje da li je koga izvijestio o tome da je vidio povrijeđenoga Ostojića, svjedok je rekao da je izvijestio admirala Leticu, kontraadmirala Kojića, te generala Stipetića. General Stipetić ga je uputio da se obrati Vojnom tužiteljstvu, što je on i uradio, prijavu je zaprimio vojni tužitelj Šimić, no, ništa nije po tome poduzeo.

Zamjenik ŽDO iz Splita rekao je da nema primjedbi na iskaz svjedoka.

Branitelj opt. Tonča Vrkića, prigovorio je pročitanim iskazima zbog niza kontradiktornosti i proturječnosti, stoga je taj iskaz smatra nepouzdanim u odnosu na činjenice koje su bitne za ovaj postupak.

Braniteljica opt. Emilia Bungura, odvjetnica Ankica Luetić, rekla je: "u odnosu na iskaz svjedoka Marka Ivčevića, navodi, kako je isti smiješan ali je na žalost tragičan, jer na temelju iskaza osobe koja očito konfabulira, opterećena vlastitim problemima, nastaje situacija, koja tereti, ne samo njenog branjenika, nego i druge. U spisu prilježi, na str. 1345, podatak o tome kako je Lazo Ostojić bio u pritvoru 15. lipnja 1992. godine, na str. 354 da je primljen na Bilice oko 1. srpnja 1992. godine, dakle, dan ili dva prije ili kasnije, dok svjedok tvrdi kako je to bilo u srpnju. Nadlje, mjesto na kojemu tvrdi da ga je vidio u iskazima je različito; da različito govori o osobi policajca ili vojnog policajca, koja da ga je dovela, itd. Ovakav iskaz, ne samo s obzirom na svoj sadržaj, već i s obzirom na vjerodostojnost osobe, koja sudu, pa i ovom branitelju, šalje neprekidno opširna pisma, za koja se teško može kazati da imaju razumljiv sadržaj, nikako ne može biti dokaz na temelju kojega sud može donijeti odluku, vodeći računa o tome da braniteljica u ovom trenutku, jer nije liječničke struke se neće usuditi upotrijebiti izraz, koji bi opisao vrstu svjedoka, odnosno njegovu vjerodostojnost, kako bi,

zapravo, to trebalo uličnim žargonom učiniti."

30. rujna 2005. godine

Uz saglasnost stranaka, Predsjednica vijeća pročitala je nalaz i mišljenje svjedoka vještaka dr Jakova Ivanovića, pohranjeno u sudski spis iz istrage br. Kir 296/92, od 7. rujna 1992. godine, te je izvršen uvid u priloženu medicinsku dokumentaciju, koja priliježe uz ovaj nalaz i mišljenje..

Svjedok je u svom nalazu i mišljenju, u konačnici rekao, da je pregledao građanina Đorđa Katića, rođenog 1946. godine, po nalogu vojnog istražnog suca. U trenutku pregleda Đorđe Katić bio je teško pokretan u krstima. Utvrdio je slijedeće povrede: iznad desnog oka razderotinu 3 cm, grubo sašivenu; krvni podljev na desnom oku; oguljotinu na nosu; krv iz nosa; otok na lijevoj strani lica; podljev krvni 10 cm lijeve sise; krvni podljev desne sise 9 cm; krvni podljev na desnoj nadlaktici; na prstima desne i lijeve ruke otisci od spajanja na struju; krvni podljev na desnoj nadlaktici; krvni podljev na rebrima; krvni podljevi i oguljotine na slabinsko – krstačnom predjelu; krvni podljevi na lijevoj nozi; krvni podljevi na natkoljenici i potkoljenici desne noge s oguljotinama. Svjedok je rekao da je tražio pregled traumatologa. Izvršio je rendgensko snimanje i utvrdio da nema lomova rebara, nisu povrijeđena pluća. Svjedok je utvrdio da je Đorđe Katić zadobio više povreda, koje su nanesene tupotvrdim predmetima. da su po svojoj prirodi lake, no, u sklopu predstavljaju teške tjelesne povrede. Nije mogao precizno utvrditi povrede od struje. Zatražio je izjašnjavanje psihijatra o povredama u psihičkom smislu.

Predsjednica vijeća pitala je svjedoka da li zna kako je Đorđe Katić došao u Bolnicu. Svjedok je rekao da je došao u pratnji policije, bilo je to u prijedpodnevnim satima. Ne zna točno o kojoj se vrsti policije radi, no, pretpostavlja da se radi o vojnoj policiji.

Nakon toga pročitana je iskaz svjedoka iz istrage od 8. veljače 2002. godine. U tom iskazu stoji da je svjedok radio na odjelu patologije na KBC Firule, u Splitu. Osim toga, bio je i mrtvozornik za grad Split, surađivao je i sa Vojnim sudom u Splitu. Na zahtjev vojnog istražnog suca Boška Jurišića, pregledao je dva tijela. Vojni istražni sudac naredio je obdukciju tijela pokojnog Gojka Bulovića. Obdukciju je izvršio dr Šimun Anđelinović. Svjedok je rekao da je on pregledao, na Odjelu intenzivne njege KBC Firule, dovezenu osobu, Nenada Kneževića. Iz medicinske dokumentacije, koju je pogledao, utvrdio je da ta osoba nema velike šanse za preživjeti. O tome je izvijestio vojnog istražnog suca Jurišića, koji mu je nazložio da ga odmah izvijesti o eventualnoj smrti Nenada Kneževića. Za 2 do 3 dana, Nenad Knežević je umro, o tome je svjedok izvijestio vojnog istražnog suca. Obdukciju tijela pokojnog Nenada Kneževića izvršio je, također, dr Šimun Anđelinović. Svjedok je rekao da nije išao u Loru, jedino je po nalogu vojnog istražnog suca bio nazočan radu patologa dr Šimuna Anđelinovića, koji je izvršio obdukciju oba dva tijela dovezena iz Lore. Svjedok je rekao da je u to vrijeme vođena evidencija o svim mrtvim tijelima, na svim tijelima vršena je obdukcija, vođena je evidencija, koja bi trebala biti na Odjelu za patologiju. Rekao je da je 1992. godine na Odjel dovezeno dosta mrtvih tijela s južnog bojišta. Pregledao je građanina Đorđa Katića, po nalogu vojnog istražnog suca. Bilo je to u lipnju 1992. godine.

Svjedokinja sudska vještakinja dr Marija Definis Gojanović rekla je da liječnici koji rade obdukcije vode samo jednu knjigu, koju zovu obdukcijski protokol. Ostale dokumente, koji postoje na patologiji, vode medicinske sestre, pomoćnici obducentata, o prijamu samih tijela, koja trebaju biti obducirana i pregledana. Te knjige su smještene u različitim prostorijama. Knjige nemaju različite nazive, no, svaka služba ima svoje knjige, koji se vode po pravilima struke.

Uz suglasnost strana u ovom postupku Predsjednica vijeća pročitala je iskaz dr Definis Gojanović, koji je ona dala kod Županijskog suda u Splitu, dana 8. veljače 2002. godine.

U navedenom iskazu ona je istakla da je bila sudski vještak 1992. godine, no, da je u to vrijeme bila na specijalizaciji u Zagrebu. KBC Firule su u to vrijeme jedine imale Odjel za patologiju. Rekla je da je u slučaju nemogućnosti identifikacije, to tijelo bilo sahranjivano pod oznakom NN. Groblje Lovrinac je mjesto gdje su sahranjivana NN tijela te od kuda su odvožena na razmjenu tijela. Tu su sahranjena i tijela izvađena iz Neretve a za koja se ne zna tko ih je bacio u rijeku. Svjedokinja je rekla da nema saznanja tko je odlučivao da se ta tijela odvoze na razmjenu.

Zamjenik ŽDO iz Splita pitao je svjedokinju je li bilo slučajeva da su vršili obdukciju nad mrtvim tijelom osobe koja nije identificirana, svjedokinja je izjavila da su takve obdukcije obavljali praktično po vlastitoj savjesti. Za nepoznate osobe obavljao se samo vanjski pregled tijela. Rekla je da je činjenica da nitko nije bio posebno zainteresiran za mrtva tijela koja nisu identificirana. Da su tijela dovezena u Firule od različitih pogrebnih službi iz Hrvatske i Hercegovine.

Svjedokinja je rekla da nema saznanja da bi na Firule, osim dva tijela, bilo dovezeno još neko tijelo iz Lore.

Braniteljica opt. Bungura pitala je svjedokinju s kim su ta nepoznata mrtva tijela razmjenjivana, na što je svjedokinja rekla da takvih saznanja nema. U to vrijeme djelovale su komisije za žrtve rata u RH i ona u "hrvatskoj republici Herceg Bosni", ali sa kim su oni razmjenjivali tijela nije joj poznato. Sama bolnica u tome nije imala nikakva udjela, samo su dobili informaciju, i to usmenu, da su tijela otkopana i razmijenjena. Svjedokinja je rekla da se ne sjeća da li je tijekom istrage o ovom predmetu donosila obdukcijski protokol.

Predsjednica vijeća je rekla da ima službena bilješka od policije, iz 2001. godine, iz koje se vidi da nije bilo moguće naći sve knjige, posebno knjigu prijama. Svjedokinja je rekla da je njoj osobno poznato da među knjigama koje se vode na Odjelu za patologiju, nema obdukcijskog protokola za 1992. godinu. Ne zna zbog čega je to, no, zna da knjige naprosto nema. Na pitanje Predsjednice vijeća da li postoji neki rok u kome se knjige moraju čuvati, svjedokinja je rekla da ne zna za postojanje nekoga roka, da se, prema njezinu saznanju trajno čuvaju.

Uz saglasnost stranaka pročitani su iskazi svjedoka vještaka dr Ante Petričevića na istrazi dana 8. listopada 2001. godine, te na raspravi dana 19. lipnja 2002. godine.

Svjedok je u tim iskazima rekao da je na KBC Firule radio 1992. godine. Firule su imale hitni kirurški prijam. Svjedok je donio i pokazao Predsjedniku vijeća i vijeću primjerak evidencija koje su vođene. Pismeno postoji za svakog pacijenta na hitnom kirurškom prijemu. Sada se to nalazi u arhivi. Svjedok je rekao da na njihovom odjelu postoje podaci iz 1991. 1992. i 1993. godine o pacijentima. Svjedok je rekao da nije bio dežuran onoga dana kada je dovezen Nenad Knežević, samo je čuo priču o tome. Rekao je da postoji dokumentacija, predao je u spis (Predsjednica vijeća je pokazala tu kovertu). O Gojku Buloviću nije ništa znao. Znao je da je sinovac Gojka Bulovića, Božo Bulović tražio Gojka po odjelima. Jedan dan mu je rekao da ga je našao na Odjelu za patologiju.

Rekao je da je po dokumentaciji Nenad Knežević dovezen u Bolnicu 14. lipnja 1992. godine, oko 21,45 sati. U trenutku dovoza nije bio pri svijesti, nije bio kontaktibilan, dovezen je u pratnji, a to znači da se ne može točno vidjeti je li to bila vojna ili civilna policija.

Na pitanje braniteljice opt. Anđelka Botića, da li je bio pozivan od državnih tijela i davao već neku izjavu, svjedok je rekao da nije bio pozivan, osim što je dao svoj iskaz tijekom istrage.

Zamjenik ŽDO iz Splita rekao je da i nadalje traži da se pozvani svjedoci, koji se nisu odazvali sudskim pozivima, saslušaju, osim Olge Sulejmanović, koja se ispričala bolešću, što je ŽDO iz Splita prihvatilo kao osnovano. Što se tiče svjedoka iz Srbije i Crne Gore i Bosne i Hercegovine, budući da još uvijek nema saznanja da li će se oni odazvati ili ne, zamjenik ŽDO smatra da je prerano se o tome izjašnjavati. Kako se svjedoke izvan RH poziva diplomatskom poštom, što je duže od uobičajene pošiljke, predložio je da Sud pozove i ispita kao svjedoke slijedeće osobe iz BiH:

1. MILENKO RATKOVIĆ,
2. NOVICA POPOVAC,
3. DRAGAN RATKOVIĆ,
4. MIJO KOSOVIĆ,
5. DIMITRIJE TRIPKOVIĆ,

Osim toga je izvijestio je da posjeduje izjave osoba koje tvrde da su bile u VIC Lora. Tako je predložio pozivanje i ispitivanje slijedećih osoba, takođe iz BiH:

1. MIROSLAV ČUČAK,
2. VELIMIR OKUKA,
3. SLAVIŠA ZUROVAC,
4. DOBRIVOJA BOROVIĆA,

Ove osobe dale su svoje izjave na zapisnik temeljem Sporazuma, tj. Protokola zaključenog između DORH i Tužilaštva SiCG, odnosno BiH, o suglasnosti u ostvarivanju međusobne suradnje u borbi protiv svih oblika teškog kriminaliteta.

Branitelj opt. Vrkića, kao i ostali branitelji, kako je njegov branjenik u pritvoru, protivi se ovom prijedlogu, jer to produžava postupak. Osim toga, protivi se pozivanju nabrojanih svjedoka, jer ti svjedoci ne mogu svjedočiti o stradanju Bulovića i Kneževića, budući da, po njegovu mišljenju, nisu bili na krugu Lore, već u ćelijama.

Braniteljica opt. Bungura imala je više primjedbi:

- zamjenik ŽDO nije naveo određene okolnosti na koje bi se svjedoci trebali ispitivati;
- "... radi se o pripadnicima četničkih neprijateljskih formacija, koji su sudjelovali u napadima na Hrvatsku pa obrana drži da se iskazi takvih osoba, imajući u vidu njihovo sudjelovanje u oružanom ratu, ne može uzeti kao vjerodostojan dokaz u postupku;
- javno je obznanjeno, te je danas rečeno, kako su isti već saslušani izvan i mimo postupka, koji se vodi pred ovim sudom, na temelju međunarodnih ugovora, mimo ZKP, te se stoga dani iskazi ne mogu koristiti u postupku, niti se takve osobe, radi opravdane sumnje u njihovu vjerodostojnost mogu pozivati pred ovaj sud;
- o ovom predmetu puno je napisano, objavljeno, puno člana na Internetu, posebice na adresi udruge: "Veritas" gdje su objavljene fotografije svih sudionika u postupku (optuženika, branitelja i sudaca), objavljeni su svi podaci iz ovoga spisa, "... a što je najznačajnije objavljeni su svi podaci iz ovoga spisa, pa je vrlo vjerojatno, i gotovo sigurno, kako su, naravno uz sudjelovanje nevladinih udruga, ovi svjedoci temeljito obaviješteni o svakom detalju spisa. Sudsko vijeće se podsjeća da u prethodnom postupku, a upravo iz razloga radi kojega je presuda ukinuta, upravo te udruge, odnosno Ministarstvo Srbije i Crne Gore, uvjetujući osobu predsjednika sudskog vijeća, što je nezapamćeno u povijesti pravosuđa, ne dopušta dolazak svjedocima, izmišlja kako nije bilo vremena za njihov postupak, radi čega se oni i ne odazivaju pozivu suda".

Opazanja promatrača

Javnost suđenja i atmosfera u sudnici

Javnost suđenja je osigurana. Nije, međutim, zamijećeno da u sudnici ima obitelji i prijatelja žrtava i oštećenih.

Na raspravama su redovno prisutni predstavnici/ce medija, promatrači/ce OSCE-a i regionalni te nacionalni promatrači organizacija za zaštitu ljudskih prava; predstavnici lokalnih braniteljskih udruga, manji broj članova obitelji i prijatelja optuženih.

Medijska pokrivenost suđenja na lokalnoj i nacionalnoj razini je dobra, gotovo svakodnevno po koji izvještaj, uglavnom korektno prenošene informacije.

Nakon što je prošli tjedan predsjednica Vijeća iz sudnice odstranila osobu koja je glasno komentirala, atmosfera u sudnici je pod kontrolom, bez glasnijih ispada publike. Međutim, do sada predsjednica Vijeća nije upozorila, niti upotrijebila zakonske ovlasti za kažnjavanje braniteljice, odvjetnice Luetić koja iznosi komentare koji nisu relevantni za slučaj, unose se u zapisnik a imaju karakter političkih stavova braniteljice o kontekstu a ne o slučaju, namijenjeni su javnosti i mogu utjecaj na sud putem oblikovanja javnog mnijenja. Također, mogu kreirati atmosferu koja će obeshrabriti svjedoke tužbe.

b) proces:

Nismo zamijetili bitnih proceduralnih pogrešaka.

No predsjednica Vijeća dopušta da se iskazi prisutnih svjedoka pročitaju. Iako to zakon dopušta, baš zbog toga što je Vrhovni sud RH ukinuo presudu zbog pogrešno i nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja, čudi da se dopušta čitanje iskaza svjedoka, umjesto da ih se pusti da pričaju o kritičnom događaju, kako bi Vijeće imalo priliku test pitanjima, predočavanjima i upitima o razlici u iskazima utvrđivati pravo stanje stvari. Čitanjem ranijih iskaza, te postavljanjem samo nekih pitanja ne doprinosi se rasvjetljavanju slučaja, što je primijetio i optuženi Anđelko Botić.

Predsjednica Vijeća nije upozorila, niti upotrijebila zakonske ovlasti za kažnjavanje braniteljice, odvjetnice Luetić kada ona iznosi svoje stavove o vjerodostojnosti svjedoka na temelju vlastitih političkih stavova, odnosno daje uvredljive kvalifikacije o svjedocima kao o osobama, a ne za sud relevantne argumente o njihovim iskazima ili njihovom psihičkom zdravlju. Atmosfera koju namjerno radi odvjetnica Luetić može utjecati na stavove svjedoka o dolasku/nedolasku na sud.

Odaziv svjedoka je slab. Brine činjenica da je svjedok Marko Ivčević strah i prijetnje naveo razlogom svoga neodazivanja sudskom pozivu. Iako je još u prethodnom postupku zatražio da bude uđe u program zaštite, niti u pripremi za ponovljeno suđenje to mu od Državnog odvjetništva nije ponuđeno.

Osim ovoga svjedoka, koji otvoreno govori da se ne želi ponovo naći u situaciji da mu se prijeti, strah se osjećao i kod svjedoka, koji su ranije saslušavani. Državno odvjetništvo mora voditi računa o tome da svjedoci iskazuju strah te osigurati zadovoljavajuću podršku i zaštitu svjedocima radi osiguravanja uvjeta za utvrđivanje činjeničnog stanja, ali i radi sprječavanja odugovlačenja procesa imajući u obzir da je dio optuženika duže vrijeme u pritvoru.

24. listopada 2005. godine

Glavna rasprava se nastavlja ispitivanjem svjedoka iz Srbije i Crne Gore.

Svjedok VOJKAN ŽIVKOVIĆ

U VIC Lora bio je zatočen od 02. do 10. ožujka 1992. godine. Zarobljen je oko Šibenika, odakle je prebačen u vojni zatvor Kuline kod Šibenika, a potom najprije u Dračevac, pa u VIC Lora. To je za njega bilo sedam dana pakla.

Na pitanje zamjenika ŽDO-a, u čemu se sastojao taj "pakao," svjedok odgovara da se sastojao od tuče, maltretiranja, spajanja na struju od 220 V, od tzv. "minđuša," odnosno bušenja ušiju žicom, na koju bi potom spajali struju, od sječenja prstiju, spajanja na induktorski telefon od 115 V, što je bilo milina prema onih 220 V. Na pitanje, gdje su mu sve to činili, svjedok je rekao da je to bilo u bloku "C", gdje je on i bio smješten sve vrijeme boravka u «Lori», a to je bio zadnji dio logora. Rekao je da su sa njim bila još 4 njegova vojnika. Drugi, koji su bili tamo, mahom su bili civili, nisu bili evidentirani od Međunarodnoga CK-a. Na pitanje, da li su on i njegovi vojnici bili evidentirani, kaže da jesu i to već prilikom zarobljavanja na bojištu. Čuo je krike, ali nije vidio da li su druge tukli, jer je uvijek bio ispitivan ili sam ili u prisustvu svojih vojnika. Kada su ga vodili na strijeljanje, sjeća se da je vidio jednoga čovjeka i da su ga, pored njega, ubili pištoljem u glavu.

Na pitanje zamjenika ŽDO-a, svjedok je rekao da sjeća upravnika zatvora Duića, čuo je za Tončija, najbolje se sjeća jednoga koji je najviše tukao, zvali su ga "Bokser", mogao bi ga prepoznati, jer ima ožiljak koji se ne može sakriti. Uz odobrenje Vijeća potom se okreće i pokazuje optuženoga Banića, za kojega kaže da ga je tukao svakodnevno 24 sata, te pokazuje mjesto na ruci, između palca i kažiprsta, gdje bi ovaj trebao imati ožiljak.

Punomoćnik oštećenika obitelji Knežević, pitao je svjedoka, što je značilo "sjeći prste", na što je svjedok pojasnio da bi mu stavili ruku na stol, pri čemu bi ga jedan držao, a drugi zasijecao prst do kosti, a onda bi prestao i rekao da će mu sutra odsjeći cijeli prst. Svjedok kaže da od toga "sječenja" ima i ožiljak na kažiprstu što i pokazuje, te ozljede su bile utvrđene i slikane, prilikom razmjene, 22.05.1992. godine. Na pitanje, kakve je sve povrede imao, intervenira predsjednica Vijeća i preformulira pitanje u "Jeste li imali povrede?" na što svjedok kaže da je imao 7 slomljenih rebara, 4 sa desne, 3 s lijeve strane, oko 20 fraktura po glavi i povredu lijevoga oka.

Na daljnje pitanje, svjedok odgovara da je razgovarao sa jednim od onih civila koji su bili sa njim u bloku "C". Ta osoba mu je rekla da je iz okolice Splita i da je odveden od kuće oko 2 sata noću. Branitelj optuženoga T. Vrkića pitao je svjedoka, zna li da je RH-a tada bila priznata država, svjedok odgovara da ne želi odgovarati o političkim stvarima, jer nije tu radi toga, ako je nešto i pogriješio, ovdje je samo da bi kazao što zna o događanjima iz «Lore». Na zahtjev da opiše kako je izgledao optuženi Duić, svjedok je rekao da je optuženik bio mlađi čovjek, imao je suprugu, koja je isto dolazila u zatvor, bio je smeđ, malo jače građe, visine osrednje, ali ne može je točno odrediti, ali kada bi vidio njegovu fotografiju, prepoznao bi ga. Rekao je da je bio u više zatvora, najprije u Kulinama, poslije u Vrani, Kerestincu i Remetincu, i svugdje je bio maltretiran, što mu je nekako i razumljivo, jer je bio ratni zarobljenik, ali ono što je doživio u «Lori», to je previše. Bio je u Šimunskoj bolnici, u Zagrebu, poslije 10.03., nakon što je pušten iz VIC-a «Lora».

Predsjednica Vijeća i dozvolila je svjedoku da se okrene i kaže, da li među optuženima prepoznaje osobu Tonča. Nakon dužeg promatranja svjedok je pokazao optuženoga Tonča Vrkića.

Branitelj je pitao, da li je u međuvremenu vidio fotografije nekoga od optuženih, na što je svjedok odgovorio da nije, jer je duže vremena bio u Americi i nikada nije davao ikakve izjave. Davao je izjave tamo gdje je trebalo, pred sudom u Beogradu, kada je službeno pitan i

na Specijalnom sudu za ratne zločine. Tamo je svoj iskaz dao i ovom gospodinu, te pokazuje na zamjenika ŽDO-a. Taj iskaz se odnosio na ovo o čemu i danas ovdje priča.

Na daljnje pitanje branitelja optuženoga Vrkića, svjedok odgovara da ga je i Tonči tukao, ali u granicama normale, nije se toliko izdvajao u njegovu mučenju, što znači konkretno da nije sjekao prste, niti vodio na strijeljanje, kao neki drugi. Na strijeljanje su ih vodili u zatvorski krug, odnosno na mjesto gdje su izvodili zatvorenike u šetnju, a jednom su ga odveli u jedno mjesto u blizini Splita, ne zna kako se zove, zna da su bile tamo neke jame. Ne može reći tko ga je vodio, jer su na glavi imali maske sa prorezima za oči, tzv. fantomke.

Branitelj optuženoga Bikića daje prijedlog, da se izdvoji iz spisa sve što je svjedok do sada rekao, jer je predmet ovog postupka ratni zločin prema civilima, a svjedok stalno govori o postupanju prema vojnim licima i ratnim zarobljenicima, a da u spisu ostane ono što je vidio vezano za maltretiranje civilnih osoba.

Zamjenik ŽDO-a protivi se, jer je svjedok pozvan da svjedoči o okolnostima događaja u VIC-u «Lora», u inkriminiranom razdoblju, bez obzira radi li se o postupanju prema civilnim osobama ili ratnim zarobljenicima.

Braniteljica optuženoga E. Bungura prigovara načinu ispitivanja svjedoka, po više osnova, i to:

5. jer je dozvoljeno davanje iskaza na jeziku koji nije u upotrebi u RH-a
6. jer svjedok nije nikada bio u VIC-u «Lora», prema ispravama iz spisa
7. nije niti predložen da svjedoči o okolnostima o kojima ga sud danas ispituje, jer govori o stvarima o kojima ništa ne zna, prema službenim ispravama u spisu.

S obzirom da je svjedok osuđen na 22 godine zatvora, prema spisu, predlaže Sudu provjeru odgovarajućih kaznenih evidencija, odnosno podataka, od Ministarstva pravosuđa i MUP-a, odnosno drugih državnih službi koje eventualno imaju odgovarajuće evidencije. Dalje predlaže, da se za one svjedoke, koje se očekuje sljedećih dana, pribave podaci od MCK-a, odnosno službe za razmjenu ratnih zarobljenika u 1992. godini, o njihovom zdravstvenom stanju, obzirom na navodna tjelesna zlostavljanja u «Lori».

Branitelj optuženoga A. Gudića podupire prijedloge drugih branitelja, u dijelu o zlostavljanju koje je svjedok osobno iskustvovao po čl. 326., st.2. ZKP-a, sud neće dopustiti niti odgovor na pitanje, ako se ne odnosi na predmet raspravljanja. U vrijeme istrage o zločinima nad civilima posebnog kaznenog predmeta o ratnim zarobljenicima nije bilo, pa ni o svjedoku Živkoviću, dok on sada postoji, zna se njegov broj i tko je predmetom zadužen, pa ovoga svjedoka ne treba ispitivati o tim okolnostima.

Vijeće donosi Rješenje kojim se odbijaju svi prijedlozi branitelja kao neosnovani.

Povodom pitanja branitelja optuženoga Banića, gdje se nalazi ožiljak, koji bi po svjedokovom iskazu trebao imati "Bokser", te da pobliže opiše taj ožiljak, svjedok je rekao da je to bio mali ožiljak, na lijevoj, ali dopušta da može biti i na desnoj ruci između palca i kažiprsta, te pokazuje otprilike mjesto gdje bi se trebao nalaziti. Svjedok kaže kako je "Bokser" non-stop pokazivao taj ožiljak ponavljajući: "Vidi što ste mi uradili." Ne može reći koliko centimetara je bio dug, ali pokazuje prstima što izgleda, možda, 1-1,5 cm. Svjedok izjavljuje da ako ne postoji taj ožiljak, onda on laže. Branitelj dalje predlaže da se sada i ovdje utvrdi postoji li kod njegovog branjenika takav ožiljak. Potom optuženi Banić prilazi stolu za kojim sjedi Vijeće, prilazi i njegov branitelj i svjedok V. Živković. Na gornjoj strani ruku ne nalaze nikakve tragove, ali svjedok sam ukazuje na jedno mjesto na lijevoj ruci, sa unutarnje strane šake, u podnožju palca, koje izgleda kao bijeli crtkasti trag za koji se konstatira u zapisnik da može biti posljedica ozljede, ali i prirodni izgled kože.

Na pitanje braniteljice E. Bungura, razumije li on nju, svjedok jasno odgovara da razumije, ali kaže da iskaz može dati i na engleskom jeziku, ako je to potrebno. Svjedok je rekao da nije bio ni u dijelu A, ni u dijelu B, već u dijelu zatvora kojega su svi okarakterizirali kao blok C, a to zna jer su mu, već kod samog upućivanja u «Loru» iz Dračevca, čuvari rekli da ide u blok C. Također je od čuvara čuo da se nalazi u objektu Dračevac, a poslije je saznao za «Loru» na isti način. Sam nikad nije bio u Splitu, osim ovom prilikom. Svjedok dodaje: "Što me ne pitate kako znam da je to bila «Lora», želite me zbuniti?" Svjedok dalje izjavljuje da ne surađuje sa MCK-a, niti ima ikakve kontakte s tom institucijom. Postojao je jedan civil, koji mu je rekao da nije uopće evidentiran i jedino na taj način je saznao o tome. On je ubijen, ne zna mu ni ime. Boravio je još u bloku C, u tzv. "crnoj sobi," gdje se nalaze strunjače i gdje su spajani na struju, bio je na šetalištu, odnosno u ograđenom krugu zatvora, koji je služio za šetnju zatvorenika.

Imena osoba, koje je spominjao, doznao je samim boravkom tamo, čuo je kako se oslovljavaju, tako zna i za Tonća Vrkića, ali za ovu osobu sa ožiljkom nije znao da se zove Banić.

Boravio je u Šimunskoj bolnici u Zagrebu, prije same razmjene, iz razloga što je izgubio imunitet, sa 96 kilograma došao je na 44, koliko je imao na razmjeni, zbog ozljeda i svega što je prošao u «Lori». U Šimunskoj bolnici bio je iz razloga što je imao 7 polomljenih rebara i bio mu je iscrpljen organizam. Tamo je doveden iz Kerestinca. Misli da je bila druga polovica travnja

Na pitanje, je li bio osuđen u Hrvatskoj, svjedok odgovara da jest. Bilo je to suđenje u kojemu je za 45 minuta dobio presudu, uskraćeno mu je pravo da se brani, odnosno, imao je branitelja po službenoj dužnosti sa kojim nije ni kontaktirao niti ga je vidio, osim na suđenju, gdje je svjedok bio samo 5 minuta. Kako su mu prsti bili polomljeni nije mogao pisati žalbu sam, a branitelj koji mu je dodijeljen to nije učinio. Dobio je jedinstvenu kaznu od 22 godine, za više djela, ne može reći kojih. Misli da je za djelo ugrožavanja suvereniteta RH-a bila kazna od 10 godina, drugo ne zna. To se odvijalo u sudu, u Zagrebu, ne zna na kojem sudu. Zna da su bili civilni suci, nisu bili u uniformi. Braniteljica komentira da može biti vojni ili županijski sud.

Na slobodu je izašao zamjenom zatvorenika, dogovorom dviju država, a na razmjenu je odveden iz Kerestinca.

Optuženi Botić postavlja pitanje svjedoku, da li je imao vatreno oružje, na što ovaj odgovara da je. Na pitanje da li je pucao, također odgovara da je. Kada je upitan, da li je nekoga ubio, ispitivanje prekida predsjednica Vijeća. Optuženi se dalje obraća svjedoku i pita ga kako tumači to da je većina njegovih vojnika iz okolice Knina, a on sam iz Niša. Kaže svjedoku da je došao ovamo ubijati naše ljude.

Predsjednica Vijeća, konačno, prekida optuženog u ovakvom obraćanju svjedoku.

Optuženi Botić dalje pita svjedoka, da li je bio ranjen ručnom bombom tijekom zarobljavanja, a ovaj potvrđuje da jeste. Vezano za to, optuženi Botić stavlja primjedbu na iskaz svjedoka ističući kako je moguće da je onih 20-tak fraktura na lubanji zadobio upravo od toga ranjavanja, dakle prije nego je došao u Vojno-istražni centar «Lora». Svjedok je odgovorio da mu se ljudi, koji su ga transportirali u Split iz Šibenika, nisu predstavili, ali ih je znao sve iz Šibenika i može reći da su to bili Damir Boršić, Pauk Slavko, Rajković Žarko, Milorad Paić i Mario Barišić.

Svjedok se obraća Vijeću, da upozori optuženog da mu ne psuje majku, na što svi branitelji viču da nije.

Optuženi Ante Gudić pita svjedoka, da li je on radio u pritvoru, a svjedok odgovara da njega ne poznaje, da ga prvi put vidi, te da je siguran da ga ne zna.

Optuženi Davor Banić izjavljuje da on ovoga četnika ne zna, da ga nikada nije ni vidio, na što je upozoren od predsjednice Vijeća. Svjedok odgovara da on ne zna za optuženoga, da se zove Davor, ali ga dobro zna, jer ga je prebio namrtvo. Banić dalje kaže da on u zatvoru nikada nije radio, niti dolazio tamo.

Na pitanje predsjednice Vijeća o osobi koju je spominjao kao suprugu zapovjednika Tome Duića, svjedok izjavljuje da je ta osoba dolazila u zatvor u vojnoj maskirnoj uniformi, zvala se Sandra ili Sanja. Čuo je od čuvara da je Duićeva supruga, bio je maltretiran i od nje. Također, svjedok kaže da su ga vodili i kućama nekih od stražara, gdje ga je u jednom podrumu tuklo dijete od 4 godine, bejzbol palicom po glavi. Na imena koja je predsjednica vijeća pročitala i to: Nenad Knežević, Gojko Bulović, Milosav Katalina, Đorđe Katić, Mirko Šušak, Lazo Ostojić, Branko Borović, Tomo i Rade Krivić, Duško Galić, Uglješa Bulović, svjedok odgovara da ne zna nikoga od ovih osoba. Također mu ime Tanja ništa ne govori.

Na pitanje zamjenika ŽDO-a, vezano za opt. Duića, da li ga je on maltretirao, svjedok odgovara da je, spajao mu je struju na genitalije i na uši, ali i na drugi način ga je mučio. Ne zna i ne može reći da li su i civili bili razmjenjivani onom prilikom kad je on razmijenjen. Također mu nije poznato, tko je kao predstavnik RH-a bio na razmjeni. Ova "crna soba", koja se nalazila u bloku C, nije bila velika. Unutra su bile dvije strunjače, lisice su bile zakačene na plafonu, tako da - kad bi na njima visili - ne bi nogama dodirivali pod Bila je to klasična soba za mučenje, stalno je bila u mraku. Za Tvrtka Pašalića može reći da nije dolazio u prostorije zatvora, dok je on tamo bio.

Svjedok, odgovarajući na pitanje punomoćnika oštećenoga Kneževića, kaže da su M. Barišić i M. Paić poslani da riješe situacije u zatvoru, da otkriju što se događalo tamo, jer je bio kaos, što je rezultiralo time da su on i četvorica njegovih vojnika prebačeni iz Splita u Šibenik.

Svjedok VELIBOR TOMOVIĆ

Svjedok izjavljuje da je u Gabeli radio kao podoficir JNA i to od 1987. do početka rata. Tamo je bio još Dževad Mekić i kapetan Duško Gidić, sa još 15 vojnika. Dana 14.04.1992. godine predali su se HVO-u, nakon pregovora koje je vodio kapetan Gidić sa ciljem da vojnike izvuku i prebace na teritorij gdje nema ratnih djelovanja. Iz Gabele su prebačeni u mjesto Duboka, a odatle u Split. Po dolasku su odmah odvojeni vojnici od oficira, dali su neke kratke izjave o tome tko su i odakle, pa se svjedok sjeća da je - kad je izjavio da je Srbin sa Kosova - odmah dobio par udaraca, jer Srbi tamo maltretiraju Albance, a sada su došli i Hrvate. Potom su ih smjestili u dvije ćelije i već tu noć počelo je zastrašivanje, ulaženje sa maskama u ćelije, tako da su shvatili da im je život u opasnosti. Tek nakon par dana doneseni su im pokrivači i dušeci. Posebno se sjeća nekoga sa nadimkom Giljo, koji je tamo stalno dolazio prati auto On ga je udarao par puta i gazio nogama. Pita ga je, što bi on uradio na njegovom mjestu, na što, naravno, nije znao što bi odgovorio. Kako se već duže vrijeme nisu kupali, tjerali su ih da se peru šmrkovima Hladnom vodom pod pritiskom polivali su im pojedine dijelove tijela. Sa njim u ćeliji su bili, danas pokojni, pilot Milan Mičić i Dragan Arsovski iz Makedonije. Svi su bili tučeni i u modricama, a govorili su im da ne smiju reći od čega im je to, nego da kažu da ih boli zub, pa je zato otečen i sl. Dolazili su i civili izvana, pa su ih zlostavljali i tukli. Njega su, kako je bio komandir voda, tjerali da drži jutarnje vježbe ljudima polomljenih udova, rebara, tjerali su ih da pjevaju nacionalističke pjesme i da pozdravljaju fašističkim pozdravom. Sjeća se da je u bloku C bilo ljudi iz Trebinja, koji su još više zlostavljani. Može se sjetiti jednog civila iz Splita, kako su mu rekli za njega. Vodili su ga Botić i Gudić (nosio je neko ćebe) da ga smjeste u blok C. Pokušao je bježati, svi su utjerani u ćelije, čula se pucnjava. Kasnije je čuo da je taj civil umro. On sam od posljedica udaraca slabije čuje na lijevo uho, a penzioniran je pod PTSP-om.

Na pitanje zamjenika ŽDO-a, svjedok odgovara da su bili smješteni u dvije ćelije, veličine 2x3m, taj dio su nazivali blok B, a nalazio se sa lijeve strane u odnosu na glavni ulaz. Zna da je bio još i blok C, a za te nazive je čuo tek nakon nekoliko dana, jer su ih stražari tako nazivali. Ima jedan zid koji dijeli blok A i C, ne može se ući direktno u blok C iz ovog dijela zatvora, jer se nalazi iza. Ulazilo se na poseban ulaz. U tome bloku C je bio jednom, kada tamo nije bilo nikoga od zatvorenika. Tamo je sa još jednim osuđenikom poslan da opere ćeliju koja je bila puna krvi. Što se tiče tih Trebinjaca, vidio je Čučak Miroslava iz Čapljine i Žarkovića. Sretao ih je u prostoru kamo su izlazili šetati. Razgovarali su, žalili su se da su pretučeni, polomljenih rebara i nogu. Jednom je Miroslav pričao kako ga je neki čuvar trebao ubiti- Pitao ga je odakle je i koga ima, pa kad mu je rekao da ima kćerku slučajno su otkrili da je njegova kćerka rođena istog datuma kad i čuvarova, pa ga samo zbog toga nije ubio. Pasje kućice je vidio, misli da ih je baš Čučak pravio. Tjerali su ljude da ulaze unutra i laju, bile su u prostoru gdje su svi izlazili na šetnju. "Telefoniranje" znači da su ih vodili do induktorskog telefona, morali su držati dvije ogoljene žice, pa kada se okreće ručica telefona struja se spaja na onoga koji ih drži. Jednom je i on to doživio. Govorili su im pri tom «da se jave kući, u Srbiju».

Svjedok iskazuje da se to «telefoniranje» odvijalo u kancelariji, gdje se nalazio taj induktorski telefon, a koja se nalazila u prednjem dijelu zatvora, a to su radili Botić, za kojega kaže da je bio nižega rasta, i Gudić koji je bio visok i snažan. Mogao bi ih prepoznati. Na pitanje branitelja optuženoga Gudića, da li je ikada prije dolaska vidio fotografije optuženih, svjedok izjavljuje da nije, te da je on i prvi put, kad je pozvan, odbijao da dođe svjedočiti, jer ga nije toliko zanimalo. Branitelj se protivi prepoznavanju od strane svjedoka.

Svjedok je prepoznao i imenovao opt. Botića i opt. Gudića

Svjedok izjavljuje da su ga ova dvojica samo spajala na struju, a sjeća se jedne prilike kada ga je Gudić slao da pliva. Tamo mu je more i da otpliva u Srbiju, da on to može. Svjedok kaže kako misli da ga je time navodio da pravi probleme, da bježi, kako bi imao razloga da ga kažnjava.

Na pitanje zamjenika ŽDO-a poznaje li još neke osobe, svjedok kaže da se sjeća nekoga Gilje, koji ga je najviše maltretirao. Bio je jak, razvijen, atletske građe, možda nekih 40-tak godina, visine oko 185 cm. Također se sjeća upravnika Tome Duića, koji je bio crn, visok, suhonjav. Sjeća ga se, jer je stalno bio tamo. Što se tiče zlostavljanja, a kako su ostali zatvorenici pričali, bio je veoma opasan, ali njega osobno nije maltretirao. Svjedok kaže da je zaboravio imena, ali se sjeća još nekih osoba, pa predlaže da pogleda, možda prepozna još nekoga, što mu je i odobreno. Zatim se okreće i pokazujući na optuženoga Vrkića kaže da njega poznaje, da misli da je on bio zamjenik upravnika i da on nije imao problema s njim. Za optuženoga Banića izjavljuje da ga ne poznaje. Na pitanje do kada je bio u «Lori» svjedok je rekao da je tamo bio od 14.04. do 14.08. 1992., odnosno do razmjene u Nemetinu, po principu "svi za sve".

Na upit tužitelja što je bilo sa onom osobom, koju je ranije spomenuo da je bila iz Splita, svjedok je rekao da se sjeća, kada su bili u dvorištu, taj čovjek je nosio cebe i dušek, ispred njega je išao čuvar Botić, a iza Gudić. Najednom je odbacio to što je nosio, pokušao je oteti pištolj Botiću, nakon čega je bježao, pa više nije bio u vidokrugu. Svi ostali su odmah utjerani u ćelije, kako ne bi vidjeli što se događa, a on je, odmah sutradan, od M. Čučka čuo da je dotični ubijen. To je bilo negdje u junu, ne sjeća se točnog datuma. Osim tog slučaja čuo je da je bio neki momak, koji je bio pripadnik Belih orlova, pa su ga tako i zvali, a bio je bačen sa kata da leti. Na pitanje tužitelja da li su osobe, koje je spominjao kao čuvare u zatvoru, bile tamo za cijelo vrijeme njegovog boravka ondje, svjedok kaže da su se mijenjali, ali da su većinom bili tamo cijelo vrijeme. Za ime Emilio Bungur kaže da mu je poznato, da misli da je bio jedan od stražara, ali slabo zna o njemu.

Što se tiče razmjene u Nemetinu, tamo je bilo civila, ali su svi bili obučeni u uniforme, i civili također, ali su ih predstavljali kao vojnike. Nisu im uzimali nikakve dokumente prije razmjene. Morali su biti pognutih glava u autobusu cijelim putem. Nije prepoznao nikoga od službenih osoba tamo, a bilo je na razmjeni negdje 300-400 ljudi. Kad ga pita za imena Jelić ili Zečević, može reći da mu nisu poznate osobe sa tim imenima.

Na pitanja branitelja optuženoga T. Duića, svjedok izjavljuje da je on osobno zadobio povrede u predjelu glave, a pomoć nije nikada tražio, niti je smio tražiti, jer se bojao za život. Pregledali su ga tek kasnije, nakon razmjene, specijalista na VMA u Beogradu. Za imena Botić i Gudić zna po tome što su ih tako zvali stražari, a kako se prezivao onaj Giljo ne zna, jer su ga upravo tako svi tamo zvali. Iako su bili svi u uniformi može reći da je među njima bilo i civila, jer su pričali međusobno poslije, nakon razmjene. Na pitanje, da li je vidio još nekog da je pokušao bježati, ili pomoći ovome koji je bježao, svjedok odgovara da se on osobno ne bi usudio takvo nešto učiniti. Sve se to brzo odigralo, neposredno nakon samog pokušaja bijega stražari su ih odmah potjerali u ćelije.

. Na pitanje opt. Vrkića, da li su stalno bili u ćeliji ili su mogli šetati okolo, svjedok je rekao da su uglavnom bili u ćeliji, ali znali su ih tjerati da čiste prostorije i WC, pa bi tom prigodom izašli, a to bi se dogodilo i kada bi ih stražari izvodili na šetnju u unutarnje dvorište, opasano dva metra visokim zidom, gdje je dolje bio beton. Tu nisu ništa posebno radili, jednostavno su ih izvodili na zrak, nisu mogli sami izlaziti. Tako su bili u dvorištu i onom prilikom kada su provodili onoga koji je pokušao bježati. On nije bio cijelo vrijeme u istoj ćeliji, u početku je bio sa vojnicima sa kojima je i doveden, a nakon 10-tak dana je stavljen u ćeliju s Mekić Dževadom i Gidić Duškom, koji je također učestvovao u tuči zatvorenika, a pri kraju je bio u ćeliji sa Mičić Milanom, Arsovskim, Pelaica Goranom i još jednim vojnikom. Misli da nitko od njih nije bio u bloku C.

Na upit, kako zna da se sa onima u bloku C postupalo drugačije, svjedok kaže da to zna iz priča i kontakata, upravo iz kruga, kada bi ih izvodili u šetnju. Moglo se tada pričati, ali se moralo i paziti da to bude tiho. Tamo bi ih znali tjerati da nose jedan drugoga na leđima i trče do besvijesti. Ako bi netko pao, tukli bi ga da nastavi, a nisu uvijek svi izlazili istovremeno, nekada su izvođeni samo iz jednoga bloka, a nekada svi zajedno. Upravo tamo se sreo sa osobama iz BiH-a, Čučkom, Žarkovićem i Tripkovićem- Nije ih poznavao ranije, a oni mogu potvrditi ovo što on govori, a nada se da će i sami doći svjedočiti.

Na pitanje, kako zna da će doći ovi iz Trebinja, svjedok kaže da je pročitao u sredstvima javnog informiranja, a na pitanje da li je tamopročitaoNa pitanje branitelja opt. Vrkića da li poznaje gospodina sa desne strane, pokazujući na tužitelja, svjedok odgovara da ga je sreo u Beogradu, kada je davao izjavu Nisu razgovarali ni o čemu, samo je davao izjavu upravo o ovome o čemu danas, ovdje, svjedoči. Na upit, komu je davao tu izjavu, svjedok odgovara da se zna komu, istražnomu sucu, misleći pritom da je tužitelj istražni sudac. Tek kasnije, nakon bijega, saznao je od zatvorenika da je taj čovjek bio iz okolice Splita i da je bio civil. Za Čučka i Žarkovića kaže da su najprije bili u bloku C, a zatim u bloku B, a to je saznao od njih, dok su se sretali u krugu zatvora.

Na pitanja braniteljice optuženoga E. Bungura svjedok odgovara, da je prije ovoga iskaza, koji je dao ovomu gospodinu, prije par godina dao izjavu njihovom sucu, a osim toga nije nikomu. Također, nije kontaktirao sa nevladinim organizacijama, niti od koga tražio pomoć. Može reći da je blok A bio tamo gdje je upravna zgrada, tamo su se nalazili stražari, kancelarija i trpezarija. Za blok B zna, jer su se tamo nalazili i oni i drugi zarobljenici, a blok C je bio izdvojen. U početku nisu izlazili na objed van, a kasnije su išli u trpezariju. Na inzistiranje braniteljice da kaže barem približno, koliko je ćelija bilo u bloku B, svjedok odgovara da ih je bilo 10-tak. Na pitanje, koliko katova ima zatvor, svjedok odgovara 1 kat, odnosno, bila je to prizemna zgrada. Na pitanje, kako to da je pozvan, da se našao u ulozi

svjedoka, svjedok izjavljuje da je on i ranije dobio poziv i odbio je da dođe, jer se bojava za sigurnost. Nikad nije davao izjave pod šifrom, niti udruzi «Veritas», a niti Dalmatinskom komitetu za ljudska prava. Ovaj put je došao radi toga što se u međuvremenu promijenio stav njegove države, koja je tražila sigurnost «za naše svjedoke» i dobivene su garancije u cilju potpune zaštite svjedoka.

Na pitanja branitelja optuženoga A. Gudića svjedok izjavljuje, da je Dragan Arsovski bio vojni pilot. Za Čučka i Žarkovića zaključio je da su civili, jer su uhvaćeni u civilu, na što branitelj kaže, pa što ako su u civilu... Prekida ga predsjednica Vijeća i opominje kako ne može vršiti pritisak na svjedoka, to je njegov rezon, on je tako gledao i razlikovao ih po tome. Svjedok dalje izjavljuje da je bio registriran od MCK-a, nakon jedno 20-tak dana provedenih u zatvoru, a da dosta njih iz bloka C nije bilo registrirano, a to zna po tome što su bili prebačeni iz bloka C u blok B, pa su onda registrirani kod MCK-a.

Nakon što je predsjednica Vijeća pročitala imena Nenada Kneževića, Gojka Bulovića, Milosava Kataline, Đorđa Katića, Mirka Šuška, Laze Ostojića, Branka Borovića, Rade i Tome Krivića, Uglješe Bulovića i Duška Galića, svjedok odgovara da nije čuo ni za jedno od tih imena.

25. listopada 2005. godine

Svjedok MILANČE TOŠIĆ

Ovaj svjedok dao je izjavu pred Specijalnim sudom u Beogradu, ali ako treba nešto nadopuniti on je voljan to učiniti. Služio je vojni rok u Gabeli, gdje su osiguravali neki magazin, koji su predali HVO-u, Njihov zapovjednik vodio je pregovore da se oni prebace na slobodni teritorij. Svjedok je zarobljen 12.04.1992. godine, nakon čega je zajedno sa još 15 vojnika i tri oficira: kapetanom Gidić Dušanom, zastavnikom Dževadom Mekićem i Veliborom Tomovićem prebačen u Ploče, a zatim u «Loru». Bio je tamo, u tom glavnom bloku A, ili B, nije siguran, bilo je to tamo gdje je šetalište.

Na pitanja zamjenika ŽDO-a svjedok izjavljuje, kako može reći da je nekad bilo dobro, i to se smatralo da je dobro, ako ga nitko nije dirao, a nekada loše, i to kada te biju, spajaju na struju, tjeraju da nosiš čovjeka duplo težeg od sebe i trčiš, kada te kupaju šmrkom, tjeraju da pjevaš nacionalističke pjesme i pozdravljaš "za dom spremni". Osim onoga Gilje, kojega je ranije spominjao, zna i za ove momke iza sebe, za braću Perišić, Zorana Doždora. Sjeća se Ante i Anđelka Botića, bili su tamo stražari i trenirali su ih trčanje i pjevanje. Ante ga je, konkretno, puštao na telefon, dao bi mu da drži žice i da broji do 15. Što je on brže brojio onaj bi brže okretao ručicu telefona, čime bi pojačavao struju i tako sve dok svjedok ne bi pao, onesvijestio se. Za Anđelka može reći da mu je prijetio, između ostaloga, da će mu gasiti cigaretu tamo gdje ima tetovažu Riblje čorbe. On je bio niži rastom, crne kose, a Ante je bio duplo viši od njega, mršav. Uz dopuštenje, svjedok se okreće i pokazuje, ovo je Ante, a ovo je Anđelko, pokazujući upravo na optužene Gudića i Botića. Zatim pokazuje na Vrkića i kaže da je i on bio tamo, da je bio zamjenik, a pokazujući na optuženoga Banića rekao je da je i ovaj bio tamo, da je bio, valjda, vođa smjene ili čuvar, ne zna točno. Ova zadnja dvojica nisu ništa radili, ali je za zamjenika čuo od drugih zatvorenika da je maltretirao, tukao druge ljude. Na primjedbu obrane unosi se u zapisnik da je svjedok rekao, da je iz Dračevca dolazio Giljanović ili Giljo, kako su ga zvali, i da ih je tukao, tjerao da trče.

Predsjednica Vijeća opominje branitelje da se suzdrže od komentara. Ako smatraju da je važno da se unese u zapisnik, da je svjedok izjavio, da mu je poznato kako je jučer saslušan

Velibor Tomović, on će to i učiniti. Na traženje branitelja optuženoga Banića ovo se unosi u zapisnik.

Na pitanje zamjenika ŽDO-a svjedok izjavljuje za T. Duića, da je on bio glavni tamo- Bio je upravnik logora, bio je poznat po tome što je maltretirao maltene sve- Mičića je npr. vezao za radijator i tukao, ubi bože, bejzbol palicom. Osobno je to vidio. Cio dan gledate kako neko nekoga tuče, ali ne bi mogao precizirati tko je koga i kada tukao. Njemu osobno nije činio ništa. Za Emilia Bungura izjavljuje da je bio vođa smjene ili takvo nešto. Njemu nije ništa činio, ali je druge, npr. Savića, tjerao da ulaze u pasju kućicu, da laju. U to je siguran, zna, gledao je kako to čine. Za Miljenka Bajića i Josipa Bikića svjedok kaže da su mu imena poznata, bili su tamo kao stražari, ali je prošlo dosta vremena. Kada bi vidio njihovu fotografiju vjerojatno bi ih prepoznao, ali ovako se ne može sjetiti njihova izgleda ili nečega više. Svjedok dalje izjavljuje kako su, osim glavnoga, postojala još dva ulaza, jedan od njih je bio ulaz u blok C. Iz dijela zatvora u kojem se svjedok nalazio nije se moglo ući u blok C, dijelio ih je zid, ali se ulazilo okolo na drugi ulaz. On je tamo bio kada je bio zadužen da postavlja stolove u trpezariji, pa je i tamo nosio hranu. Zna da su tamo bili Pantić, svi Trebinjci, Luka pokojni. Tamo su se nalazili dok ih ne upiše Crveni križ. Bili su plavi, crni od batina. Nije sa njima razgovarao. U «Lori» je bio do 12.08. 1992., odakle je odvezen u Kerestinac, a za to vrijeme dolazila je delegacija MCK-a. Koliko se sjeća bilo je to 2 ili 3 puta. Kaže da se nisu smjeli žaliti, jer su im stražari i sam upravnik zaprijetili da im slučajno nije palo na pamet da to učine, a kada bi ih pitali od čega su im vidljive modrice i slično, morali su reći da je to od pada ili da ih je ubola pčela. Ova delegacija nije obilazila blok C i kulu, koja se nalazila iza zatvora, a tamo su sklanjani logoraši koje MCK nije trebao da vidi. Kada ga tužitelj pita da li je čuo za neke smrtno slučajeve, dok je bio tamo, svjedok odgovara da je čuo da je netko bježao, neki civil iz Splita, da je ranjen tokom bijega. Tukli su ga u WC-u, poslije ga izvukli van, a onda je nestao. Ne zna što je bilo s njim, a pričali su da je u nekoj Kevinoj jami. Zna i za Savića, onoga što su ga tjerovali u pasje kućice, i on je nestao kao i jedan dečko za kojega se pričalo da je bio u «Belim orlovima», da je imao neke rupe od rana na nogama. I on je nestao. To su pričali ljudi iz bloka C, zatvorenici, ali i stražari.

Na pitanje branitelja optuženoga T. Duića svjedok odgovara, da je od značajnih ozljeda imao polomljene zube. Nije bio pregledan u Kerestincu prilikom razmjene, to su mu tek nakon razmjene evidentirali na VMA u Beogradu. Sa njim je na razmjeni bio i Velibor Tomović, ali poslije nisu bili u kontaktu, jer ne žive blizu Vidjeli su se tek sada, kada su krenuli ovamo.

Na pitanja branitelja optuženoga T. Vrkića svjedok izjavljuje da je u jednom dužem periodu, možda mjesec dana, imao zaduženje da pola sata prije ostalih iziđe i spremi stolove u trpezariji koja se nalazila pored stražarnice. Nije to bilo nikakvo slobodno kretanje. Vidio je jednom prilikom, nekoliko dana prije razmjene, u dijelu zatvora gdje je onaj treći ulaz, dosta ljudi u civilnoj odjeći, nisu bili u uniformama, a nije smio kontaktirati sa njima. Koliko je vidio, nije među njima bilo žena niti djece, a ne može reći kakvo je bilo ponašanje stražara prema njima, jer nije imao pristup tamo, niti je vidio. Sjeća se da su doveli nekog vojnika u crnoj uniformi, nekog HOS-ovca, koji je činio «čuda» po gradu, pa su ga zatvorili. Na šetnju su ih stražari izvodili kada bi htjeli, ili kada bi dobili naređenje da ih puste. Nekad bi bili vani ljudi samo iz jednog bloka, nekada zajedno, što ne znači da su svi bili pušteni. Zatvorenike iz bloka C dovodili su oko zgrade, a valjda su ih i vraćali istim putem, svjedok to ne može reći, jer nije uvijek bio tamo da bi vidio. Rekao je da civili nisu bili sa njima u krugu, a razgovora uglavnom nije bilo. Ovaj krug, u koji bi ih izvodili, bio je opasan visokim zidom iznad kojega je bila bodljikava žica, a imao je ulazna vrata kroz koja su dovozili automobile na pranje. Tako se sjeća da je Anti milijun puta prao auto, a imao je «Škodu favorit». Giljo je imao neki džip, kojega su prali. Što se tiče one kule,

svjedok izjavljuje da nikada nije bio tamo, ali je od stražara, kada su međusobno razgovarali čuo da trebaju skloniti neke zatvorenike tamo, jer dolazi delegacija MCK-a. Ta kula se i vidi od ulaza u blok C.

Koliko se sjeća tjerani su ih da pjevaju: "Evo zore, evo dana...", "E, moj druže beogradski", "Lili Marlen" i tako «po ceo božji dan». Svjedok izjavljuje da je tri puta do sada davao izjave u vezi ovoga što priča i to prvi put pred Vojnim sudom u Beogradu, zatim u Palati pravde i prije nekoliko mjeseci pred Specijalnim sudom za ratne zločine, kada je bio prisutan i tužitelj koji je i danas prisutan u sudnici, a sve što je rečeno ušlo je u zapisnik. U periodu dok je bio u «Lori», od 12.04.-12.08., što se tiče civila i pitanja jesu li ih stražari maltretirali, čuo je samo za onoga koji je bježao, te da su ga ranili i ubili, za druge nije čuo.

Na pitanja branitelja optuženoga M. Bajića svjedok izjavljuje da prati suđenje, ali da je ono kod njih slabo zastupljeno u medijima. Inače, V. Tomović se nalazi u sobi do njegove u hotelu, pa je čuo da je jučer svjedočio, ali nisu razgovarali. Prije par mjeseci, možda i godinu, dao je neku izjavu za film o «Lori» koji je radio gospodin Puhovski, osim toga nije davao druge izjave.

Nakon inzistiranja branitelja da kaže, barem približno, koliko je stražara bilo u smjeni na osiguranju zatvora, svjedok kaže da ih je možda bilo 5 ili 6, a ukupno ih se mijenjalo i rotiralo na poslu, misli, nekih desetak ili 15, ali svjedok napominje da ih nije sve vidio i da ne može precizno odrediti broj. Na upit branitelja izjavljuje, da je i Zlatko Sulejmanović tamo bio čuvar, te da je i on tukao ljude.

Na pitanja branitelja optuženoga J. Bikića, zna li imena one braće Perišić, koje je spominjao, svjedok kaže da se jedan zvao Davor, a zna da su jednoga zvali Rambo, pobliže ne zna. Za vrijeme onih mjesec i pol dana, koliko je bio zadužen za trpezariju, možda je nekih 5 ili 6 puta nosio hranu u blok C, a za imena ljudi koji su se nalazili tamo saznao je kad bi čuo stražare kada ih prozivaju, ili kako se oslovljavaju međusobno. Ona kula, u koju su sklanjali zatvorenike, zaista je sličila na kulu, valjda su je zato tako zvali. Što se tiče hrane, može reći da su oni, u bloku u kojem je on bio, dobivali nešto bolju hranu, imali su što da jedu, ali oni u bloku C dobivali su drugačiju hranu, samo jednom ili dvaput dnevno i puno manje nego oni.

Braniteljica optuženoga E. Bungura pita svjedoka kako je iz Dračevca došao u «Loru», na što ovaj odgovara da tko je rekao da je bio u Dračevcu. Tamo su ih znali odvesti iz «Lore» radi čišćenja prostorija ili kopanja. Što se tiče imena Ivica Livaja, svjedok kaže da mu se čini poznato, ali ne zna tačno, kada bi ga vidio možda bi znao. Braniteljica se na ovo obraća svjedoku pitanjem, kako da zna da i sada ne laže, kada je lagao međunarodnu organizaciju, što predsjednica Vijeća prekida, upozoravajući je da tako ne može nastupiti prema svjedoku.

e. Imena stražara saznao je iz njihovog međusobnog razgovora i dozivanja Njemu se nisu predstavljali, osim Duića koji je rekao da je upravnik. Na taj način je čuo za imena Zorana Doždora, Emilia Bungura i drugih koje je spominjao. Može reći da je dosta vremena provodio vani, ali se uvijek radilo o nekom poslu, ili tjelovježbi, ili sjedenju na suncu. Na provokaciju braniteljice: zar nije tjelovježbu radio i u JNA, svjedok odgovara da jest, ali nikad nije morao trčati sa čovjekom dvaput težim od sebe na leđima, ili činiti sklekove tako da te tuku kada ih više ne možeš činiti. Koliko je čuo, «Lora» je i ranije bila vojni objekt, misli, mornarice bivše Jugoslavije, a misli da je tu i ranije bio vojni zatvor.

Ranije nije imao prilike vidjeti fotografije optuženih, osim što su u onom filmu, u jednoj sceni prikazani kako ulaze u sudnicu, ali nejasno. Kada bi postavio stolove u trpezariji najprije bi jeli stražari, zatim pritvorenici iz bloka A, u kojem je i on bio, a tek onda bi možda dopustili da dođe poneki zatvorenik iz bloka C, jer su oni uglavnom jeli u ćelijama. Oni su jeli ono što ostane njima, istu hranu, ali ostatke. Može reći da je svojim očima tri puta vidio kako je tučen Milan Mičić U hodniku su ga vezali za radijator i tukli, leđa su mu bila sva modra, a stopala crna od udaraca. Prvi put je gledao kroz otvor na vratima ćelije, a druga dva puta su ih stražari

izveli iz ćelija, da gledaju kako ga tuku. Isto tako su izvodili i Arsovskog vezali ga za zid i tukli po leđima i butinama bejzbol palicama. Što se njega tiče, misli da su ga tukli manje nego ostale. Povremeno je dobivao batine, ali zadnjih mjesec dana nisu ga dirali, jer je kazao da neće ići u razmjenu, što je bila samo priča jer je, ipak, kad je došlo vrijeme, iskoristio priliku i išao u razmjenu. Radilo se o tome što su govorili, da će onaj tko ne bude išao u razmjenu dobiti državljanstvo i putovnicu, te da će se kasnije moći vratiti kući, a kad je svjedok shvatio da će na taj način izbjeći batine i sam je rekao da neće ići na razmjenu. Svjedok izjavljuje da je Milan Mičić bio pilot, Arsovski također, a za Vladu Savića ne zna što je bio. Zna da je zarobljen kod Mostara i bio je ošišan na ćelavo. Ime Milisav Savić nije čuo. Oni zatvorenici koje su sklanjali u kulu, prije dolaska MCK-a bili su uglavnom rezervisti, neki Trebinjci, oficiri, ali ne može reći poimence o komu se radilo. Neki od njih bili bi naknadno evidentirani kod MCK-a, a neki nisu uopće bili upisani, samo bi nestali. Upravo ovi, koji su kasnije upisani, pričali su o tome.

Svjedok NENAD FILIPOVIĆ

Svjedok izjavljuje da je u «Lori» proveo samo 24 sata i da mu je to bio posljednji zatvor pred razmjenu, u Žitnici kod Drniša. Dovedli su njih trojicu iz Kerestinca. Bilo je maltretiranja i šikaniranja, ali to su prolazili i u drugim zatvorima, pa su to nekako smatrali «normalnim». Nikoga od optuženih, čija su mu imena pročitana ne poznaje, samo jednoga bi prepoznao, koji ga je zvjerski tukao 3 sata. Molio ga je i kumio da prestane, jer nije više mogao stajati na nogama, ali nije htio. Jedino za Tomislava Duića zna da je bio zapovjednik logora.

Na pitanja zamjenika ŽDO-a, svjedok izjavljuje kako su u ćeliji bili samo njih trojica, koji su zajedno dovedeni. Izlazili su samo oribati neki WC, u kojem je bilo tragova krvi na podu, te im je rečeno da je to krv nekih Crnogoraca i da ćemo proći kao i oni ako ostanemo duže u «Lori». Morali su standardno pozdravljati "za dom spremni". Može reći da nikakve civile nije vidio, a niti druge zarobljenike, osim njih trojice. Za onu osobu, za koju je rekao da bi ga mogao prepoznati, može reći da mu se predstavljao kao Bokser. Nabijen je i niži rastom od svjedoka. Kada mu je rekao da je zarobljen u Slavoniji, na pruži Vinkovci-Mirkovci, vikao je i rekao da je i on iz Slavonije, da je i T. Duić iz Slavonije, da je došao klati i ubijati njihove žene i djecu.

Na dopuštenje predsjednice Vijeća svjedok se okreće i pokazuje na optuženoga Davora Banića, tvrdeći da je 100% siguran da je to taj čovjek.

Na pitanje punomoćnika oštećenoga Kneževića, svjedok izjavljuje da na razmjeni u Žitnici nije bilo civila, bila su njih šestorica vojnih osoba. Petorica su razmijenjeni, a jedan je vraćen kući.

Na pitanja branitelja optuženoga T. Vrkića, svjedok izjavljuje da su došli oko podneva u «Loru», ispitivanje je bilo popodne, negdje do pred mrak. Tučeni su tu u ćeliji. Izišli su samo da oribaju onaj WC. Prilikom razmjene pregledani su od strane predstavnika MCK-a, koji su se krstili, kako netko može biti tako prebijen. Bio je tamo i doktor, ali pregledani su onako, samo izvana.

Do sada je prvi put svjedočio pred Vojnim sudom u Beogradu, kada su ih pozvali od MCK-a i poslije toga 2002. godine, u veljači, u Palati pravde. Posljednji put, prije 3 ili 4 mjeseca, pred Specijalnim sudom za ratne zločine bio je prisutan i gospodin koji je i danas ovdje, pokazuje na tužitelja. Tom prilikom nisu mu predočavane nikakve fotografije, samo što je pročitao sa poziva da su optuženi T. Duić i ostali, i to je sve. Kada je gospodin Nenad Puhovski snimao film o «Lori», ovaj ga je tražio dva ili tri puta, pa mu je, konačno, dao kratku izjavu za taj film, koji se prikazivao u jednom manjem kinu u Beogradu i bio je otvoren za publiku. U filmu su se pojavljivali zatvorenici i oštećenici, ali optužene nije vidio, ali on, uostalom, i nije

gledao cijeli film pa ne može to tvrditi. Inače, ne prati ovo suđenje, nema kabelsku televiziju, a kod njih je ono slabo medijski popraćeno, a ne prati ga niti preko interneta. Kada je prvi put pozvan da svjedoči, imali su sastanak u njihovom Ministarstvu, kamo nitko nije izrazio spremnost ići, jer nije bilo nikakvih garancija. Sada se situacija promijenila utoliko, što su im obje države dale garanciju za sigurnost. Bio je i ovaj gospodin, ne zna da li je zamjenik ili sam tužitelj, kako su im to rekli u Specijalnom sudu. Sam javni tužitelj Srbije im je potvrdio da imaju garancije za osobnu sigurnost.

Na pitanje branitelja optuženoga Gudića, izjavljuje da je sa njim bio još vojnik Ristić čijega se imena ne sjeća, a treći je bio rezervista, kapetan, kojega je prvi put vidio kad su ih stavili u «Maricu» i doveli u «Loru». Ne može reći zašto je baš on pozvan za svjedoka, a ne ova dvojica, ne zna ni što je sa tim ljudima, razmijenjeni su skupa, a poslije nije čuo za njih. Na pitanje, kako bi bilo tko znao da on bilo što zna o «Lori», svjedok je odgovorio da je išao na preglede, na VMA, zbog povreda i ostalih problema, kada je trebao da se vrati na odsluženje vojnog roka. Bila su mu ostala još 3 mjeseca dosluženja, te su ga pitali gdje je bio tih 77 dana zarobljeničtva, pa je rekao gdje je bio, u kojim zatvorima. Dobio je 15 dana bolovanja, s tim da će ga onda poslati u jedinicu.

Na pitanje braniteljice optuženoga Botića, da opiše ćeliju, svjedok kaže kako je to bila klasična ćelija sa dva drvena kreveta, a uvečer su im donijeli jedno ćebe. Pri vrhu je bio jedan prozor, ali se oni nisu penjali i gledali kroz njega, a na vratima nije vidio ništa posebno.

Optuženi Banić ustaje i obraća se Sudu tvrdeći kako on ovoga početnika nikada nije vidio, niti čuo za njega. Svjedok ostaje na nogama, ne sjeda ni nakon što mu branitelj kaže da sjedne. Svjedok na ovo odgovara da nikada neće zaboraviti taj pogled, svugdje su ga maltretirali, ali tako zvjerski nigdje, taj pogled je zapamtio.

Predsjednica Vijeća pita svjedoka da li je čuo za Nenada Kneževića i Gojka Bulovića, a ovaj odgovara da nije, za Đorđa Katića je možda čuo iz onoga filma, a za Katalina Milosava nije čuo. Za ona 24 sata, koliko je bio u «Lori», nitko mu izvana nije dolazio radi razgovora, a nije mu ni poznato da li je bio evidentiran kao zatvorenik.

Branitelj optuženoga D. Banića prigovara iskazu svjedoka kojim prepoznaje optuženoga Banića i to zato:

8. jer je prema podacima u spisu, u to vrijeme gospodin Banić bio na južnom bojištu
9. postoji osoba koja je, nesporno, bivši bokser, saslušana je ovdje kao svjedok, rodom je iz mjesta Komletinci, iz Slavonije, a prema opisu njegove konstitucije, koji daje svjedok kod Suda u Beogradu, 19.02.2002. godine, opis upravo odgovara opisanoj osobi, pa je očito došlo do zamjene osobe

Na pitanje predsjednice Vijeća, postoji li mogućnost greške, svjedok i dalje tvrdi da je ovo taj čovjek i ostaje pri tome.

26. listopada 2005. godine

Predsjednica Vijeća mijenja raspored sjedenja optuženih, objašnjavajući to potrebom da, eventualno, svjedoci ne budu unaprijed upoznati sa redosljedom sjedenja, kod prepoznavanja.

Svjedok DRAGOMIR MILJKOVIĆ

Predsjednica Vijeća postavlja pitanje svjedoku, da se očituje o tome što zna o stradanju civila u «Lori» 1992. godine, na što svjedok izjavljuje da je i on jedan od tih civila, da je ranije dao dva iskaza u kojima je sve detaljno obradio, pa bi molio samo pitanja.

Iskaz svjedoka koji slijedi je detaljan, precizan i opširan, te predsjednica Vijeća konstatira da se, do u detalje, poklapa sa iskazom koji je ovaj svjedok dao pred Prvim općinskim sudom u Beogradu 19.02.2002.godine. Svjedok je izjavio da je radio u restoranu "Stefanel" kada su 19.08.1992. tamo došli neki, njemu nepoznati, ljudi sa Sevićem, koji je bio pripadnik 141. brigade i odveli ga u «Loru». Rekli su mu da radi na crno, da stanuje u stanu HV-a i da mora iseliti za 24 sata. Došli su i drugi policajci, provocirali ga: sjeća se da mu je jedan mahao oko glave pištoljem 7,62 mm, a drugi ga je udarao nekom antenom. Nakon što se branio da nema pravo odlučivati o stanu, jer nije samo njegov, morao je stajati rukama uza zid i batinama je prisiljen da potpiše izjavu da će iseliti za 24 sata. Poslije toga su ga odveli u njegov stan jedan policajac 72. bojne(bio je albanske narodnosti), te Sević i Jadrijević. Preturali su sve, uzeli su harmoniku, 8-milimetarsku kameru, razbili su mu naočale i natjerali ga da potpiše hrpu praznih papira, tako da ni sam nije znao što je potpisao. Izmijenili su tom prilikom uložak od brave, cilindar, i rekli da će dolaziti dok se ne iseli. Pristali su, nakon što je molio, da mu daju 48 sati vremena i zaprijetili mu da nikome ne smije o ovome reći ni riječi. Sutradan se požalio u restoranu, uzeo je broj odvjetnika Topića i konačno otišao kod predsjednika Vojnog suda, gdje je zatekao i glavnog tužioca, ali ne Bajića Bio je to jedan stariji, sijedi čovjek, i oni su mu savjetovali da kod nekoga prenoći. Prekosutra, kad je prošlo 48 sati, oko 18 sati, u restoran su upali Sević, Jadrijević i Čović, pa kad im je rekao da se obratio predsjedniku Vojnog suda, rekli su da će sada sa njima u «Loru», u logor i na razmjenu. Oteli su mu ključeve od stana, stavili lisice i ponovo ga odveli u «Loru».

Tamo je proveo 5 dana, dok nije odveden na Vojni sud. Za to vrijeme doživio je svakakova maltretiranja, kako od strane one trojice koji su ga doveli, tako se sjeća i Ante Dolića koji ga je udarao šakom po licu, tako da bi zahvatio oko, uho, vilicu, sa obje strane. Udarao ga je pendrekom po prstima, po donjem dijelu stopala, sipao mu je vodu na glavu i tjerao ga da je liže sa poda, a kada bi se slegnuo bio je udaran sa svih strana čizmama Njih 30 bi se izmjenjivalo na njemu. Tamo je bio i Šimić, oba puta kad je doveden, onaj Sule, koji ga je prije udarao antenom, šutirao ga je iz zaleta i okreta, zatim bi ga neki čovjek, za koga misli da je iz Hercegovine, i ne zna mu ime, uhvatio za ramena i udarao u rebra. Udarali su ga pozadi donom čizama, gurali mu pištolj u grlo kako bi priznao da je njegova neka ručna bomba za koju su rekli da su je pronašli u njegovom stanu. Spajali su ga na struju, udarali bejzbol palicom. Odveli su ga u ćeliju gdje su bili Novica, Dobrivoje, neki civil Kojić ili slično, te Katalina koji je bio izobličen, bez zubi, modar i natečen. Žalio se na želudac. Neki "Mali", koji ga je doveo u ćeliju, udarao je Novicu u donji dio stomaka, i ovaj civil, koji je navodno bio u Crvenom križu, dobivao je batine. Misli da se to događalo u dijelu zatvora koji su zvali «A». Kako ga je boljela cijela kičma, noge su mu bile natečene od udaraca i stajanja uza zid cijeli dan, a nije uzeo lijek za tlak, koji je morao redovno uzimati, požalio se dežurnomu, te su ga odveli na Firule, gdje ga je pregledao internista, dao mu lijekove za tlak (za snižavanje otkucaja srca), koje je trebalo uzeti u ljekarni, na povratku u «Loru», ali su rekli da ih nema. Kada su ga odveli na sud, tamo su bili sudac i odvjetnik. Tražili su od Sevića, koji ga je doveo, kaznenu prijavu, ali je ovaj nije imao. Odveli su ga kod vještaka- Zvao se Jakša, bio je star čovjek, koji ga je pregledao i napisao nalaz. Napravili su snimanja i sve je to bilo predano istražnom sucu. Sutradan je Sević donio i krivičnu prijavu i bio je pripreman za razmjenu. Svjedok izjavljuje kako mu je poznato da nije bio evidentiran u «Lori», stavili su mu natpis RZ, kao «ratni zarobljenik», na što se on bunio da on to nije. Na Bilicama je u ćeliji zatekao Uglješu Bulovića, Mirka Šuška, Branka i nekoga Kojića iz Ploča, koji su pričali da ih je jedan optužio da su nosili oružje. Bili su procesuirani, a poslije amnestirani. Nije se tamo liječio, samo su mu ovi ljudi davali voće, koje su im donosili njihovi.

Na pitanja zamjenika ŽDO-a svjedok izjavljuje da su tu ljudi pričali da su bili u «Lori», vodili su ih na razmjenu i vratili. Spominjali su stalno nekog Vukovarca, koji da ih je tukao, da je bio opasan i da je bio šef zatvora, te da je ubijen Bulovićev brat. Miljenka Bajića poznavao je privatno, kao civila, znao je da radi u Vojnoj policiji, ali mu taj čovjek nije ništa učinio. Jednom mu je došao u ćeliju, u «Lori» i pitao ga: "Što je to, Drago"? Na traženje tužitelja, svjedok se okreće prema optuženicima i kaže da te ljude, ne samo da ne poznaje, nego ih nije vidio niti u prolazu. Također nije vidio niti Duića.

Na pitanje punomoćnika oštećenoga Kneževića, svjedok odgovara da, u onih 5 dana provedenih u «Lori», nije izlazio u šetnju.

Na pitanje branitelja optuženoga Bajića svjedok pojašnjava da su Zoran i Zlatko Sulejmanović bili braća. Ovoga prvoga kaže da poznaje od ranije i da je bio problematičan, svuda se nalazio, a za Zlatka zna da je bio u policiji, ne zna da li je bio stražar, povremeno se pojavljivao.

Kada je govorio o onome Suletu, koji ga je tukao, mislio je na Zorana. Taj ga je tukao antenom prvu večer, a nogom mu je slomio rebreni luk, vrhom čizme.

Na pitanje branitelja optuženoga Gudića, svjedok odgovara da je prvi put priveden u «Loru» 19.08. 1992., kada je dobio rok od 48 sati da se iseli iz stana. Kad je to isteklo, 21.08. ponovo su došli po njega i odveli ga u «Loru», gdje je ostao 5 dana, do onda kada ga je Sević odveo na sud Sve je to zapisano, ne zna više je li to bio 26.08. ili 25.08.

Na pitanje optuženoga Botića svjedok potvrđuje da je Sevića poznavao od ranije, jer je taj stanovao na ulazu 28, a svjedok na ulazu 30, u ulici R. Boškovića. Otac mu je bio Srbin iz Bosne, a majka iz Rogoznice, Hrvatica. Doselili su se iz Sarajeva.

Vijeće donosi rješenje kojim prihvaća prijedlog obrane, pa se pregledava osobna dokumentacija svjedoka, koju on predaje Sudu u spis kao dokazni materijal i to se pregledava 10. rješenje o dodjeli stana od 09.11.1979.

11. presuda Vojnog suda u Splitu br. K-540/92 od 19.07.1993. sa Rješenjem o određivanju pritvora, preslikom sudskog ročišta o ukidanju pritvora, te sa specijalističkim nalazima o zdravstvenom stanju svjedoka. Po ovoj presudi svjedok se oslobađa optužbe za kazneno djelo pripremanja terorističkog akta protiv RH-a

Na pitanje braniteljice optuženoga Bungura svjedok izjavljuje da je tada imao hrvatsko državljanstvo. Dalje objašnjava da se radi o Rješenju kojim se oslobađa pritvora i šalje na razmjenu, a koje mu nije uručeno jer nije bio u Splitu.

Na pitanje punomoćnika oštećenog Kneževića, da li je još neki put bio u «Lori», svjedok odgovara da je bio i drugi put, i to 04.11.1992., te da su ga i tada tukli.

Svjedok GORAN PANTIĆ

Svjedok izjavljuje da je bio pilot JNA, te da je oboren u travnju 1992. u Čapljini. U «Loru» je doveden iz Metkovića, zajedno sa kolegom, pilotom Nikolom Đerfijem, koji je bio povrijeđen pri iskakanju. Tu prvu noć u ćeliji nije ih nitko dirao, a sutra su prebačeni u blok C, u ćeliju bez kreveta, u kojoj je bilo krvavih tragova. Nikola se žalio na kičmu, pa su pozvali stražare, koji su ga odveli u bolnicu i odmah vratili. Počela su prebijanja i tortura se nastavila iz dana u dan, osim kada je 19 dana boravio u KBC-u Firule, nakon što je isprebijan 01.05.

Stražarima nije nedostajalo ideja. Općepoznato je mučenje strujom, batinanje policijskim i bejzbol palicama, tjeranje zatvorenika da trče goli u zatvorskom krugu i da stoje uza zid dok se oko njih pucalo. U bloku C je bilo još gore. Bilo je vezivanja uz radijator, a o verbalnom

vrijedanju i psihičkom šikaniranju ne treba ni govoriti. Svjedok kaže kako je najgore bilo kada bi ih prebili stražari, pa bi nakon toga došli neki izvana i, ne znajući da su zatvorenici već obrađeni, nastavili i oni mučenje, što je posebno radio Giljanović.

Na pitanja zamjenika ŽDOa svjedok izjavljuje, da je u «Lori» bio od 25.04. pa do 12.08.1992., kada je odvezen u Kerestinac radi razmjene. Rekao je kako u početku nije znao imena stražara, a kasnije ih je doznao, uostalom, na zidu su bila napisana imena dežurnih po smjenama. Tako se sjeća Tome Duića, Tonća Vrkića, Gudića, Botića, Bungura, Davora i Damira Perišića, Tonća Rogošića, Joška Pribudića te Zorana ili Zlatka Sulejmanovića. Za Tomu Duića može reći da je bio opasan, zloćudan, bio je kolovođa i upravnik zatvora i kao takav nije smio dozvoliti... Svjedok je upozoren da ne smije ocjenjivati, već samo iznijeti ono što zna. Svjedok dalje nastavlja kako je Duić učestvovao i sam u najvećem dijelu mučenja. Imao je potencijetar na stolu kako bi regulirao, pojačavao i smanjivao struju. Može ga opisati: bio je crn, tamnog tena, srednje visine, kratko ošišan. Za Vrkića može reći da je bio u ulozi zamjenika. Sudjelovao je u prebijanjima i maltretiranjima. Bio je prosijede kose, visok, ne može reći boju očiju. Svjedok izjavljuje da je sve ovo što govori, i izgleda kao općenito, njegovo osobno iskustvo. Za Emilia Bungura može reći da se isticao po grubostima i to kad god je bio u smjeni. Može reći da je njega osobno tukao i gazio mu nogama prste. Za Antu Gudića, što da kaže, nekad je čak bio i gori i žešći od Tome Duića. Može reći da je bio krupan, da je imao svijetle brkove, jači čovjek, malo veće glave. Za Botića je rekao da je uvijek bio u ekipi sa Bungurom i Gudićem i kad bi bila njihova smjena, bili su strah i trepet. Jednom su otišli, njih su natjerali da peru WC, a kad su se vratili bili su znojni toliko da su morali mijenjati uniformu. Ne zna što su radili, sigurno nisu kopali, ali zna da su se za to vrijeme iz bloka C čuli krici i urlaci. Anđelko mu je tom prilikom dao palicu da je opere. On je bio oniči, crn, tamnije puti. Za Emilia Bungura svjedok kaže da je bio krupan, malo puniji, sa svijetlim brkovima, srednje visine, ima malo veću glavu.

Na intervenciju predsjednice Vijeća, ali i obrane, da li to znači da su i Bungur i Gudić imali brkove, svjedok pojašnjava da je on maloprije opisivao Bungura, a ne Gudića, kada je rekao da je imao svijetle brkove. Gudić ih nije imao, on je bio visok, najviši tamo, jak kao i ostali, izgledao je normalno. Tada, 01.05., kada je pretučen, ne može reći konkretno tko ga je tukao, bilo ih je više nego uobičajeno, a bio je mrak. Toga dana su ga vozili u Zagreb. Putem su se zaustavili, vani su se dogovarali nešto sa vojnicima koji su bili na punktu i poslije toga su se okrenuli i vratili za Split. Nakon nekoliko dana bio je registriran od MCK-a, a blok C nije registriran. On je to i rekao predstavnicima Crvenoga križa i pokazao je kako je pretučen, pa je i zbog toga kažnjen. Vezali su mu oči, zna da je bio Duić, a za ostale ne zna. Nisu puno govorili, šutjeli su i tukli, a Duića je poznao po glasu. Svjedok je u bloku C proveo mjesec i više dana i to pri kraju, a prije toga je bio u normalnom bloku, misli da je to bio blok A. Sa njim u ćeliji bio je Nikola Đerfi, jedan vojnik iz Nikšića, Luka Adžić, kojega su isto tukli. Poslije je umro. Zatvorenici su se ijenjali, pa su tako u ćeliji neko vrijeme bili neki Trebinjci. Dok se nalazio u bloku A, nisu mogli vidjeti ima li zarobljenika u bloku C, ali su tamo nosili hranu i mogli su se čuti kako viču, jauču, kukaju, što se već može čuti kada vas tuku. U dvorište su izlazili povremeno, a poslije češće, jer su dobivali i neke zadatke, a iz bloka C ne zna jesu li izlazili u šetnju.

Kada ga tužitelj pita, da li je bilo smrtnih slučajeva, svjedok kaže da je čuo za Kneževića i Bulovića i još jednoga momka iz Kragujevca, kojemu ne zna ime, jaukao je i vikao i više se najednom nije čulo ništa, poslije ga nije bilo. Kada je bio u bloku C, Knežević je bio jedno vrijeme sa njim u ćeliji. Pričao je da ima kćerku koja igra košarku za «Dalmu» i da se čudi zašto su ga doveli, jer već 20 godina živi u Splitu. Bili su, jednom prilikom, svi vani u krugu, kada su se začuli pucnji. Svi su poskakali i svi su odmah otjerani u ćelije. Zatvorenik Žarković Slavko, koji je pratio što se događalo, pričao mu je da je ovaj pokušao bježati. Čuli su se pucnji, i to više njih, 5 ili 6. Tamo je ležao na podu i Bulović komu su naredili da leži na

podu dok odvedu Kneževića. Poslije, kad su odvedeni u ćelije i kad je pucnjava prestala, Knežević je, prije donešen, nego doveden, ostavljen u zatvorskom krugu, dok je Bulović još uvijek tamo ležao, glavom prema zemlji. Čuli su se tupi udarci, svatko bi prepoznao kada nekoga tuku, i glas Emilia Bungura koji je vikao: "Baš si u mojoj smjeni našao da bježiš". Svjedok je rekao kako je tada provirio kroz prozor na ćeliji i vidio da ga tuku po cijelom tijelu nogama i to Bungur, Gudić i Botić. Gledao je vrlo kratko, jer ga je Đerfi potegao dolje i rekao da će i oni stradati ako ga vide da gleda. Poslije toga, može reći da je sve to još potrajalo, čuli su se jauci. Poslije se čulo još različitih glasova, možda 3 ili 4 glasa, bilo je još žamora i psovki, ali on ne zna što se točno događalo. Što se tiče Bulovića, zadnji put ga je vidio kako leži, glavom prema zemlji. Jesu li i njega tukli, to ne zna.

Na traženje tužitelja svjedok se okreće i prepoznaje i pokazuje prstom na optužene Gudića, zatim Botića i na kraju Vrkića.

Na pitanja branitelja optuženoga T. Duića, jesu li mu rekli zašto ga tuku, svjedok odgovara da nije bilo razgovora, bilo je samo vrijeđanja da smo četnici. Jednom ga je Duić vodio da dade neku izjavu i pitao ga je li Mladić ratni zločinac. Pretpostavlja da su bili dobili neke podatke.

Svjedok dalje kaže da su u akcijama zrakoplovstva JNA, u kojima je sudjelovao, bila oborena dva njihova pilota, a za akcije prije toga kaže da ne zna dok mu branitelj kazuje da ih je bilo oboreno 6. On je djelovao po artiljeriji, sjeverno od rječice Trebižat, a cilj je bio da se ljudstvo iz kasarne, uz pokriće avijacije, pokupi i izvede. Apsolutno može reći, da je postupao po zapovijedi.

Na pitanje branitelja optuženoga Vrkića, svjedok odgovara da je najprije jedan dan bio u bloku A, sutradan je zajedno sa Đerfijem prebačen u blok C, a nakon nekoliko dana ponovo su vraćeni u blok A, da bi, konačno, njih 19, kao «ekstremnih», bilo prebačeno ponovo u blok C, gdje su ostali sve do razmjene. Ne može točno reći datume, jer nisu mogli znati, nisu imali štampu. Svjedok dalje izjavljuje da je, što se tiče civila, tamo bio jedan sveštenik iz Duvna, ona dvojica jadnika koje je spominjao, a može reći da su dovođeni ljudi u poluuniformama. Svi njihovi vojnici-ročnici iz Gabele su bili dovedeni u civilu, ali veći dio zatvorenika tamo bili su ratni zarobljenici. Sa Nenadom Kneževićem bio je u ćeliji u bloku C. Misli da je to bila posljednja, ili preposljednja, ćelija sa lijeve strane i odatle zna da se radi baš o njemu. Doveden je u ćeliju kada je svjedok već bio tamo, a proveo je tamo nekoliko sati, možda 5 ili 6 sati, prije nego su svi izvedeni u zatvorski krug. Tko je još bio sa njima ne može se sjetiti. Iz bloka C su ih dovodili u krug oko zgrade i na ulaz vrata koja vode na krug. (? Bilo mi je kasno pitati Vesu jel ovo u redu) Vraćali su se na isti način. Tom prilikom je bio dan, može reći rano popodne, kada su ih, u isto vrijeme, prebacili u krug i posjedali su u krug. Svjedok ponavlja, na inzistiranje branitelja, da su ostali tamo i dalje sjedili, dok Kneževića odvede u zgradu. Čuli su se pucnji, svi su skočili, nije se vidjelo što je bilo. Svi čuvari su odjurili da hvataju Kneževića, a ostao je samo jedan, ne sjeća se koji, koji je bio sa njima dok su ulazili u ćelije. Kneževića više nije vidio, osim na zemlji prebijenog. Bio je u prvoj ćeliji desno, na ulazu u hodnik, vidjelo se da leži ispod prozora. I Bulović je ležao tamo. Knežević je bio malo izmaknut, a Gudić, Botić i Bungur su ga udarali nogama. Dok je to gledao još je bio dan, kasnije popodne. Bulovića nije ranije vidio, a sjeća se da je Zoran Doždor rekao da su ova dvojica ubijena njima za opomenu. Poslije su, kada su ponovo izlazili u krug, šaptali, pričali. Upravo je Žarković ispričao da se radi o Buloviću. Žarković im je tamo bio «spremačica», imao je neki blaži tretman, radio je prljave poslove, prao krv i slično. Sa sadržajem optužnice je upoznat, jer je bila više puta objavljena i u njihovim medijima, ali fotografije nisu nigdje bile objavljene, imena optuženih nije morao nigdje čuti, kada ih poznaje. Do sada je davao izjave u Palati pravde i na Specijalnom sudu, kada je bio prisutan i tužilac ili njegov zamjenik iz Hrvatske, ali ne može se sjetiti koja je to osoba bila. Davao je izjavu i gospodinu Puhovskom, kada je dolazio k njemu. Što se tiče Vrkića, nije bilo nikakvog

povoda da bi ga tukao. Može reći da je prema njemu bio blaži nego prema drugima. Tukao ga je rukom, a vidio je par puta kako tuče druge, ne može reći koga, jer ne zna imena svih logoraša.

Na pitanje branitelja optuženoga Bajića, svjedok je rekao da se onaj Sule zvao Sulejmanović, ne može reći je li bio Zlatko ili Zoran. Udario ga je jednom u dežurnici nogom po licu, i još par puta ga je tukao, ali ne može svega da se sjeti.

Na pitanje branitelja optuženoga Banića, svjedok odgovara da je upravljao avionom «Jastreb» 21

Na pitanja braniteljice optuženoga Bungura, svjedok izjavljuje da ih je po dolasku u «Loru» primio gospodin Livaja i sproveo ih do ćelije br. 1, u bloku A, u južnom dijelu zatvora. Kada su prebačeni, misli da je to bilo po nalogu Tome Duića, ali ne zna točno tko ih je prebacio.

Inače, bili su isti ljudi cijelo vrijeme, isti sastav se vrtio po smjenama sve do događaja sa Kneževićem. Tada je Duića zamijenio Frane Granić, koji je pokušao uvesti nekakav red, ali samo 15 dana, kada je ponovo vraćen Duić. Došlo je i do nekih izmjena i kod stražara.

Onaj spisak stražara, koji je ranije spominjao, nalazio se na ulazu u kancelariju, sa lijeve strane, a bio je formata A4 i nalazio se u nekakvom okviru iz kojega se mogao izvući i u njega vratiti papir. Pored imena stražara nisu se nalazile fotografije. Svjedok je rekao da misli, da nitko, osim Žarkovića, nije vidio kada je Knežević bježao. Oni su iz bloka C svi skupa izvedeni u krug, a Kneževića je zadnji put vidio sa prozora ćelije. Koliko se sjeća, misli da je, nakon pucnjave, vraćen u svoju ćeliju. Slobodan pristup kancelariji imali su, ako bi bili zaduženi da prazne pepeljare ili peru pod. Nekad su cijeli dan bili unutar ćelije, nekada cijeli dan vani, kada bi imali zaduženja da, npr. peru pod i neka druga zaduženja. Od Žarkovića, koji je prao krv tamo gdje je Knežević ležao i gdje je tučen, saznao je da je mrtav, a to mu je rekao kada je ponovo izišao na krug. Što se tiče Bulovića, praktično je tek 1993., kada je davao izjavu, dobio konačnu potvrdu da je ovaj zaista ubijen. Kada im je Doždor rekao da im je to, što su ona dvojica ubijena, opomena, stajao je na stepenicama iz južnog hodnika prema zatvorskom krugu i to rekao, ali nije rekao imena osoba koje su ubijene.

Svjedok izjavljuje da su uvijek u smjeni bila po trojica stražara. Prigodom spomenutoga bijega, dvojica su vodila Kneževiče u blok C, a treći je mogao biti u kancelariji, ili nekoj od ćelija, kada ja ovaj pokušao bježati. Po priči Žarkovića, dvojica su krenula za njim, a jedan je ostao da ih vrati u ćelije. Rekli su Buloviću da leži dok odvedu Kneževića, Bulović tamo leži, na istome mjestu, nije se smio pomaknuti. Kasnije, Kneževića dovode na isto mjesto gdje je Bulović ostao ležati. On, osobno je mogao vidjeti kroz prozor ćelije one 3 stepenice koje vode iz dvorišta u unutrašnjost zatvora. Što se tiče slučaja kada mu je Botić dao da mu opere palicu, potvrđuje da se upravo iz oficirskoga WC-a, gdje se on tada nalazio, moglo čuti jaukanje i krici iz bloka C, a to je čuo, upravo, za vrijeme dok su ovi stražari boravili tamo. Svjedok izjavljuje da je zadnji put saslušan pred Specijalnim sudom za ratne zločine, kada je dao skraćenu izjavu, a ranije u Palati pravde dao je cijelu izjavu. Svaki put je rekao da je vidio ovo o čemu i danas govori, da je vidio da tuu Kneževića. Može reći da je, prilikom davanja izjave u Palati pravde, bio prisutan i predstavnik iz RH-a. Kada mu branitelj predočava njegovu raniju izjavu, u kojoj je rekao da je vidio kako Kneževića dovode u zatvor, a nigdje ne spominje da je bio sa njim u ćeliji, kako to danas izjavljuje, svjedok je rekao da je možda došlo do greške u kucanju, ali je moguće da se radi i o njegovoj grešci u iskazu. Svjedok potvrđuje, da misli da je rekao ovo isto kao danas, gdje je ležao Bulović i sve što je danas izjavio. Na pitanje branitelja da li je vidio udarce, ili samo čuo zvukove udaraca, kako je prije izjavio, svjedok odgovara da je, naravno, prije čuo udarce iz dvorišta, što ga je zainteresiralo, pa se popeo do prozora i vidio kako stražari Bungur, Botić i Gudić tuku Kneževića. Također potvrđuje, a kaže kako je i danas to rekao, da ne zna tko ga je tukao onda, 01.05., kada je bio

pretučen i završio u bolnici. Što se tiče izjave da je čuo kako onaj momak iz Kragujevca jauče, svjedok je kazao da se nalazio u dijelu dvorišta gdje su prali roštilj za stražare i da se odatle jasno čulo kao ovaj jauče, a pitao je i Čučak Miroslava, koji je tamo bio, i potvrdio mu je da se radi o tom momku iz Kragujevca. Upravo Čučak Miroslav i Žarković Slavko rekli su mu da prave sanduke za nekoga Savića i za toga momka iz Kragujevca.

Na pitanje predsjednice Vijeća čime su tukli Kneževića, svjedok izjavljuje nogama, jednostavno nogama, ali mu nije poznato čime su tukli Bulovića. Na daljnja pitanja, znači li mu što ime Vladimir Žarković, svjedok se zamislio i rekao kako bi to trebao biti Slavkov brat i kaže kako je on možda pogriješio. Rekao je da je sada, kad je bolje razmislio, siguran da je pogriješio u imenu Bio je to Vladimir Žarković koji mu je sve ono govorio. Nastaje nesporazum oko toga iz koje je ćelije svjedok izveden, a u koju vraćen nakon pucnjave. Naime, izišao je iz bloka C, a ćelija iz koje je gledao nalazi se u južnom dijelu. Nije jasno, jer je svjedok kazao da su ga vratili u istu ćeliju iz koje je izveden.

Vijeće nakon toga odlučuje da se pročita zapisnik o saslušanju svjedoka pred Prvim općinskim sudom u Beogradu, od 22.02.2002., koji je iskaz svjedok dao povodom zamolnice Županijskoga suda u Splitu, nakon čega se svjedok poziva da se izjasni oko razlika u svome kazivanju.

Nakon pročitana iskaza i nakon što se svjedoku ukazuje na razlike u izjavama, svjedok izjavljuje da baš i ne vidi u čemu je razlika, osim što ranije nije rekao da je vidio da tuku Kneževića, a to je vjerojatno njegova greška, što je to ispustio ili uopće nije bio pitao na taj način, ili jednostavno izjava nije išla u tom pravcu, što zavisi o onome tko postavlja pitanja.

Knežević sam mu je rekao, kada su bili zajedno u ćeliji, da je dovežen kombijem. Rekao je da ne zna ni gdje se nalazi, a svjedok mu je rekao da je u «Lori». Poslije toga su ga odveli, na ispitivanje najvjerojatnije. Onaj slučaj kada je bježao, dogodio se kasnije, popodne, ali istoga toga dana. Prije toga je bio doveden iz kruga u ćeliju u bloku C, gdje je bio nekoliko sati. Svjedok priznaje da nije vidio da je Knežević pogođen, kako je to rekao u onoj izjavi od ranije, nije to mogao vidjeti, jer su sklonjeni u zgradu zatvora kako je i danas rekao, a onaj Žarković se odmah vratio i rekao da je pogođen. Također nije mogao vidjeti da je odgurnuo stražara, kako je rekao ranije. To je rekao na osnovi onoga, što je zaključio pošto su ga doveli natrag.

Na pitanje člana Vijeća, kako je ranije rekao da je vidio da tuku još jedno lice i to Bulovića, a danas je samo rekao da ga je vidio da tamo leži, svjedok odgovara da je bila pretpostavka da je to bio Bulović, jer su samo njih dvojica ostali na krugu.

Svjedok kaže kako je čuo da se kuca i da se prave sanduci i to nije bilo prvi put. Čučak i Žarković su mu rekli da su ih napravili baš za Kneževića i Bulovića. On je te sanduke vidio, ali ne zna da li su bili za njih.

Na traženje predsjednice Vijeća da se konačno izjasni iz koje je ćelije izveden u krug, a u koju se vratio nakon pucnjave, svjedok odgovara da je izveden iz bloka C, a poslije pucnjave su ih sklonili u južne ćelije, jer su bile bliže.

Optuženi Botić prigovara iskazu svjedoka, jer ga on nikad nije tukao niti mu davao svoju palicu da je pere, a stražari u «Lori» nisu imali rezervne odore, kako on govori, da bi se mogli presvući. Također, on ne govori istinu o smještaju N. Kneževića, jer je ovaj bio smješten u sobi koja je služila stražarima, jer je bilo puno zatvorenika. Ne govori istinu o vraćanju Kneževića u zatvor, jer je on vraćen vozilom 73. bojne, koje je ušlo u krug šetališta, a došli su sa njim i pripadnici te bojne i T. Vrkić, i da je Pantić išta vidio, vidio bi i to terensko vozilo. Optuženi kaže kako je on, zajedno sa Gudićem, otišao u ambulantu zbog povreda prilikom hvatanja N. Kneževića. Prigovara i iskazu svjedoka da je u bloku C bilo kreveta, a i

dijelu koji govori o dužini boravka stražara u zatvoru, jer je to vrijeme već utvrđeno i sud zna da on nije radio kad je svjedok doveden.

Optuženi Gudić podržava Botičeve prigovore, te isto u cjelosti prigovara na iskaz svjedoka, na dio gdje ovaj navodi da je on zlostavljao njega i druge zatvorenike, jer to nije istina. Tako prigovara i na dio iskaza, kada svjedok spominje vrijeme rada stražara u zatvoru, jer to nije istina, jer je točno utvrđeno kada je on radio u zatvoru.

27. listopada 2005. godine

Svjedok DARKO MILIJANOVIĆ

Na pitanje zamjenika ŽDO-a svjedok izjavljuje da je bio vojnik u Gabeli Zarobljen je 12.04.1992., zajedno sa još 15 vojnika i tri oficira, i sproveden u logor u «Lori». Smješteni su u ćelije, tamo gdje su bili stražari. Bio je i neki blok C, išao je tamo prati i nosili su zatvorenicima hranu. Da bi se došlo u taj blok C, trebalo je izići kroz dvorište. Nije se moglo proći od ćelije gdje je on bio smješten do bloka C, postojao je drugi ulaz. Od zatvorenika koji su bili smješteni tamo zna jednog dečka iz Kragujevca, kojega su zvali "beli orao", i koji je imao rane na butinama. Ostala 2 ili 3 zatvorenika, koje je vidio da su bili tamo, bili su plavi, izlomljeni. Svjedok, dalje, izjavljuje da su i njega maltretirali na razne načine, mučili ga strujom, tukli bejzbol palicama, polivali šmrkom hladne vode, tjerali da trči po krugu, a to su činili Anđelko i Ante, koji su bili stražari tamo, a može reći da je jedan bio mali, a jedan visok, ali nema potrebe da ih opisuje kada ih može prepoznati. Dolazio je i neki Giljo, a također su iz grada dolazili i drugi, koji su ih tukli. Ante i Anđelko su ih spajali na struju. On sam je tako bio mučen 2 ili 3 puta. To su činili tako što bi im dali da drže žice, a ono bi puštali struju. Bio je onaj telefon i tjerali bi te da brojiš, dok bi vrtili ručicu i pojačavali struju. Svi su zatvorenici to prošli. Ova dvojica su ga tukla i bejzbol palicama. Za smrtne slučajeve je čuo od kolega zatvorenika koji su tamo čistili. Čuo je da je onaj dečko iz Kragujevca preminuo od rana po kojima su ga stalno iznova tukli. Već je bio skrenuo, čulo se kako sam pjeva u ćeliji, dozivao je brata.

Nije čuo za slučaj pokušaja bijega. Za delegacije MCK-a, može reći da su dolazili jednom mjesečno, kontaktirao je sa njima, nije se požalio, jer je čuo da je jedan to učinio, pa su ga poslije tukli. Zna da je on bio evidentiran, ali nisu svi bili, što mu je poznato otuda što su neke ljude odvajali i sklanjali, kada bi trebala doći inspekcija.

Na pitanje tužitelja, da li je bio isti tretman prema njima i ostalim zatvorenicima iz bloka C, svjedok odgovara da nije, tamo se svaku noć čula vriska od batina.

Što se tiče ostalih zatvorenika sjeća se jednoga Jlenka, Čučka, Žarkovića, a od onih što su sa njim dovedeni sjeća se Tošića. Ne može mu se baš sjetiti imena, a bili su svi što su sa njim dovedeni iz Gabele. Bio je i Bjelica i neki Paja.

Na traženje tužitelja, da se svjedok okrene i pokuša prepoznati nekoga od optuženih, reagira obrana i traži da prethodno opiše onu dvojicu, na što svjedok ostaje pri tome da je jedan manji, a jedan viši, a i zbog proteka vremena ne može ništa detaljnije reći. Nakon toga se okreće i pokazuje, ovo je Anđelko, Ante, ovaj je Tomin zamjenik, a ovaj je Bokser, i pokazuje pritom na optužene, kojima odgovaraju ta imena. Na pitanje tužitelja što može reći o Tominu zamjeniku, a što o Bokseru, svjedok za ovoga prvoga izjavljuje da njega nije dirao niti može reći da je bilo koga tukao, a Bokser nije njega dirao, ali je vidio kako tuče rezerviste i to nogama, rukama, kao i drugi, bejzbol palicom, čime god su stigli. Za Tomu Duića zna da je bio upravnik zatvora, čuo je da je došao iz Vukovara i da je tukao sve, a to je i osobno vidio. Za Miljenka Bajića, kao i za Josipa Bikića, svjedok izjavljuje da su mu poznata imena, ali ne može se sjetiti ničega o njima. Kada tužitelj postavi pitanje, da li je Duić koristio bejzbol palicu, te je li priključivao struju zatvorenicima, branitelji uglas prigovaraju kako

postavlja sugestivna pitanja, a tužitelj odgovara da je već ranije sam svjedok spominjao te načine maltretiranja.

Predsjednica Vijeća prekida i opominje svie da im je to posljednja opomena i da slijedi kažnjavanje, ukoliko se ne budu držali reda i tražili riječ.

Na pitanje branitelja optuženoga Duića, svjedok izjavljuje da nije imao nikakve prijelome, ali i danas pati od bolnih leđa i ne može spavati. Kada je razmijenjen, u Nemetinu, bio je pregledan od strane liječnika i utvrđeno je da nema značajnijih ozljeda ni prijeloma, samo ozljede po leđima i nesanicu. Nije mu poznato da li je netko od onih iz Gabele imao kakve povrede.

Na pitanja braniteljice optuženoga Bungura, kada je prvi put bilo kome govorio o ovome, svjedok odgovara da se ne sjeća. Svjedok izjavljuje da nikomu nakon razmjene nije prijavljivao svoje ozljede. Neki su ih ljudi pregledavali, ali otkud da zna čiji su bili. Na ovo braniteljica komentira da nitko nije tada imao ozljede, da su se one javile nakon 7 godina. Svjedok dalje odgovara na pitanja, kako je odlazio u blok C i to više puta, ali ne može reći koliko je prostorija tamo bilo, nije brojio ćelije. Većinom je bio zaključan u ćeliji. Na oko pola sata bi ih stražari pustili iz ćelija da nešto očiste ili da dobiju neko drugo zaduženje, a koji put nisu ni bili fizički u stanju obaviti to što su morali, ali se moralo. Da je bilo neevidentiranih zatvorenika zna po tome što bi ih odvajali kada bi dolazila delegacija MCK-a, a nije vidio nikakve spiskove zatvorenika. Osim toga su pričali i stražari o tome, ispred njih, ali ne zbog nekog odnosa povjerenja. Jednostavno su pričali, a oni bi čuli. Zna za onoga momka, što je imao rane na butinama, da je umro. Previjali su ga, čistili su mu rane, iz njih su crvi izlazili. Čučak je radio sanduk za njega i on je to rekao. Svjedok kaže kako on nije vidio ni sanduk, niti kada je odnesen, a ni mrtvo tijelo. Ovaj zatvorenik, Čučak, već je bio u «Lori» kada su oni došli, ne zna mu ime. Udruzi «Veritas» nikad nije davao izjavu, a niti Dalmatinskom komitetu za ljudska prava, ali nekomu je u Beogradu davao izjavu, ne zna komu. Na raniji poziv Suda se nije odazvao, jer mu nije bila osigurana bezbjednost, sada to garantira «i njegova država i vaša».

Dževada Mekića poznaje, bio mu je zastavnik, a Rešid Hodžić je bio vojnik. Zarobljeni su sa njim u isto vrijeme, misli da su obojica ostali tu, bili su živi 14.08., kada je bila razmjena.

Na pitanje branitelja optuženoga Gudića, svjedok izjavljuje da su civili bili smješteni u blok gdje su i oni bili, ne zna mu slovo, ali nisu bili u bloku C. Može reći da su na razmjeni bili svi iz Gabele, za one rezerviste iz bloka C ne može reći jesu li bili. Zna da je onaj Jelenko ostao u «Lori». Nije mu poznato može li ići u postupak razmjene netko tko nije evidentiran. Zna da oni iz bloka C nisu bili evidentirani. Isto tako zna da su oni rezervisti iz Hercegovine razmijenjeni i da se očekuje da svjedoče. Jesu li kasnije evidentirani, on ne zna. Kada mu branitelj predočava da je, u izjavi pred Prvim općinskim sudom u Beogradu, izjavio da su ga mučili strujom samo jednom i da je tamo imenovao samo Ramba, a ne i Botića i Gudića, svjedok odgovara da je taj Rambo bio tamo, mijenjali su se, ne može znati točno, ali ostaje pri tome da su ga izvodili na "telefoniranje", više puta, stražari koje je danas spomenuo. Zašto ih nije imenovao ranije, ne može objasniti. U Splitu je od ponedjeljka, nije imao priliku razgovarati sa ostalim svjedocima. Sjedi u sobi, vide se malo na ručku.

Na pitanje braniteljice optuženoga Botića, kako je uopće došlo do toga da bude svjedok, odgovara da ne može objasniti. Dobio je poziv i odazvao se kao i ranije Prvom općinskom sudu u Beogradu i Specijalnom sudu.

Može reći da su Botić i Gudić cijelo vrijeme bili u «Lori» dok je on bio tamo, on ih je vidio. Što se tiče pucanja, sjeća se da je čuo pucnjeve, ali mu nije poznato kojim povodom.

Optuženi Banić ustaje i obraća se Sudu i izjavljuje kako on ovoga pionira ne zna, ni tko je ni što je, jer je bio na terenu. Branitelj ga upozorava da sjedne.

Na pitanje optuženoga Vrkića, svjedok izjavljuje da se kapetan Gidić prema njima odnosio tako, dobro, a prema ostalim zarobljenicima isto dobro, a na pitanje da li je hrana bila ista za sve, svjedok odgovara: «pa, nije baš».

Na pitanje optuženoga Botića, je li tražio, on ili netko drugi, od stražara, bilo kakvu drugu odjeću da ne budu u uniformi JNA, svjedok odgovara da nisu tražili, ali da su kasnija dobili zatvorsku odjeću, koja je bila ista za sve.

Optuženi Botić iznosi prigovor na iskaz svjedoka, što tvrdi da ga je tukao bejzbol palicom i puštao mu struju, jer nije imao povrede, a ranije, u drugim iskazima, spominje neke druge osobe u tome kontekstu. Također prigovara na vrijeme, za koje svjedok kaže da je bio u «Lori», jer je poznato vrijeme kada je svjedok boravio tamo, a i kada je on bio u «Lori» i kada je otišao.

Optuženi Gudić u cijelosti prigovara iskazu svjedoka, a posebno na dio gdje navodi da je zlostavljao njega i druge zatvorenike, jer to nije istina. Prigovara i na dio iskaza, gdje govori o vremenu njegova rada na poslu zatvorskog čuvara, jer je činjenično utvrđeno od kada do kada su on i Botić radili kao čuvari.

Na pitanje predsjednice Vijeća svjedok odgovara da je i Emilio Bungur tamo radio, da je bio stražar, ali nije imao kontakata sa njim. Izjavljuje da misli, da su Gojko Bulović i Mirko Šušak bili rezervisti, a za ostala pročitana imena osoba iskazuje da mu nije poznato tko su ti ljudi. Dalje je rekao, da su ćelije bile većinom iste, bar u dijelu gdje je on bio, nije bilo prozora bez rešetki i bilo je onako kako je opisao braniteljici A. Botića. U bloku C su bile također iste, možda je bila jedna manja ćelija, gdje je boravio onaj momak koji je bio ranjen.

Na pitanje člana Vijeća, svjedok odgovara da je Velibor Tomović bio oficir koji je bio sa njima, sjeća se da je imao ozljede, bio je plav, uši su mu bile natečene, a Milanče Tošić je imao polomljene zube, viđao ga je tamo. Svjedok izjavljuje da je točno da je izjavio pred Sudom u Beogradu, da su zatvorenicima u bloku C gasili cigarete na licu, a tetovaže JNA da su im skidali nožem. To mu je pričao Čučak i on je tako izjavio.

Svjedok MIROSLAV PETROVIĆ

Pored izjave koju je dao pomoćniku tužitelja u Beogradu, dana 22.02.2002. godine, želi dodati kako će dugo, cijeli život pamtiti ono što je doživio nakon dolaska u VIC «Lora», 20.06.1992. kada su njih osmoricu primila dvojica stražara i odmah ih postrojili uza zid. Morali su dići ruke i udarali su ih po kičmi, rebrima, donijeli su induktorski telefon i prikapčali im struju na tijelo. Sve je to trajalo oko 2 sata, a zatim su ih prebacili u ćelije bez kreveta, samo goli beton, i tek nakon nekoliko dana dali su im dva ćebeta. U tih 50 dana, kako mu je rekao čovjek na razmjeni, tukli su ga od 3-14 puta dnevno, a pomoć je tražio u dva navrata. Prvi put je upućen u bolnicu, ne zna koju. Čekao je 5 sati dok mu se jedna sestra nije smilovala i snimila noge i utvrdilo se da nema prijeloma. Drugi put je to bilo nakon čitavog dana maltretiranja kad su sjedili i pekli se na suncu. Svakih pola sata su ih polivali vodom, od brade nadolje, prije čega su morali popiti čašu slane vode. Odvukli su ih u ćelije, a prije toga je pretučen od stražara nadimkom Sule. Palicom mu je skinuo kožu koja je izgorila na suncu..Smršavio je 21 kilogram, hranu nije dobivao tri dana. Jedan obrok bi dobio, pa onda opet pauza. Redovno se hranio jedino onih 5 dana kada je bio u bloku B. Poslije, u bloku C, donosili su im sve u jednoj posudi pomiješano i morali su to jesti. Od civila je sa njime cijelo vrijeme bio jedan Miloš Vuković, penzioner iz Livna. Sa njime je išao i na razmjenu, bio je maltretiran kao i ostali, a nije mu poznato da li je postojala neka presuda protiv njega. Za neke druge civile on ne zna. Posljedica svega toga je da su mu bile probijene obje bubne opne, bio je crn po tijelu, više od dva mjeseca trebalo je da mu prođu ti podlivi i modrice. Nije mogao obuti cipele broj 45, a inače je nosio 41, koliko su mu noge bile natečene. Trajne posljedice su da mu je lijeva strana lica potpuno neosjetljiva, isto tako lijeva ruka i noga, normalno se

kreće, ali ih ne osjeća. Već 13 godina ne može spavati normalno, treba sredstva za spavanje, inače se trza i stalno očekuje da se pojavi netko od onih koji su ga tukli.

Svjedok, na pitanje zamjenika ŽDO-a pojašnjava da je bio oficir JNA i to kapetan I klase, a zarobljen je 16.06., u okolici Mostara, sa još osmoricom ljudi i tek 7 ili 8 dana nakon toga prebačeni su u «Loru». U međuvremenu su bili najprije u Mostaru, pa u Metkoviću u nekome podrumu, ali prije toga su odvedeni u jedan drugi objekt, gdje su tučeni dva sata. Što se tiče one dvojice stražara koji su ga primili u «Lori», prošlo je puno vremena i on ih nije u stanju detaljnije opisati, ali ako bi imao mogućnost da ih vidi, sigurno bi ih prepoznao. Može reći da je jedan bio nizak rastom, a drugi visok, uvijek su bili zajedno u smjeni, a ne bi se mogao sjetiti ni imena. U bloku C je proveo cijelo vrijeme, osim 5 dana. Delegacija MCK-a dolazila je dva puta, ali on nije kontaktirao sa njima, jer su njih zatvorenike iz bloka C izvodili i zatvarali u jednu kulu, nedaleko odatle, i bili su zatvoreni tamo dok delegacija ne bi otišla. Razlog tome je, pretpostavlja, da ih ne bi prijavili, da formalno ne bi postojali u tome zatvoru. To su, uglavnom, radili zatvorenicima iz bloka C, jer su oni iz bloka B imali neke popisnice od MCK-a, kao dokaz da su evidentirani. Svjedok izjavljuje da je on evidentiran tek krajem sedmog mjeseca, kojom prilikom su mu dali nešto kao razglednicu, koju je mogao poslati kući, ali je ona došla samo 24 sata prije nego je i on sam došao kući nakon razmjene. Dobio je tada i onu karticu kao i ostali. Na pitanje tužitelja gdje su se događala sva ta zlostavljanja, svjedok kaže: u svim dijelovima zatvora. Preko dana su ih mučili strujom u dvorištu, a poslije se sve to odvijalo u bloku C, svugdje: u ćeliji, u hodniku, u prostoriji gdje su izvođeni da jedu. To su radili najviše stražari. Pretpostavlja da su to bili i pripadnici Vojne policije koji su bili blizu zatvora, dolazili su i civili, i svi su ih mogli udarati. Jednom ga je jedna mlađa žena, djevojka, udarala palicom u nos i svakakva je poniženja doživio pred njom. Činili su to i ona dvojica stražara, koji su ga primili, ali nisu maltretirali samo njega nego i ostale, a nisu ih maltretirala samo ona dvojica nego i svi ostali stražari. Od osoba koje je viđao u bloku C, sjeća se Okuka Veljka iz Nevesinja, Pribišić Laze iz Mostara, nekog Vladimira, koji je bio profesor geografije iz Gacka. Grupa iz Trebinja je bila u posebnoj ćeliji, kao i Goran Pantić, koji je bio pilot, i za koga ne zna točno sa kime se nalazio u ćeliji. Svjedok kaže da su u njegovoj ćeliji bila petorica, tri kreveta sa jedne, a dva sa druge strane. Pantića je viđao u dvorištu i bio je toliko mršav da se jedva kretao. Tjerali su ga u kućicu za pse, da trči i glumi avion. Koliko se vidjelo imao je povrede, uboje, po tijelu i glavi. Što se tiče hrane, bilo je kako - kad. Nikada je nisu dobivali redovno. Dolazilo je sve pomiješano, meso u tragovima, juha, salata. Dobivali su 2 ili 3 viljuške, na njih sedmoro ili osmoro, i koliko uspijete uzeti za 10 minuta.

Na traženje tužitelja i dozvolu Vijeća svjedok se okreće i pokazuje prstom na optuženoga Botića i optuženoga. Gudića i kaže da imena ne zna, ali da su to ona dvojica koji su ih primili u «Loru». Bili su uvijek zajedno i prvi su ih tukli. Za optuženoga Vrkića svjedok je rekao da im je on, prilikom prve posjete kojoj je on bio prisutan, rekao da ne smiju ništa kazati o povredama. Moraju reći da su pali sa kreveta, ili da su se oklizli, a po odlasku delegacije, on i još neki su ih odveli u jednu prostoriju i prebili ih, iako nisu ništa rekli. Svjedok, zatim pokazuje na optuženoga Banića i kaže kako ga je on jednom tako udario da je pao u nesvijest. On je radio po smjenama, kao i ostali stražari.

Na traženje tužitelja da pojasni o kojoj se posjeti MCK-a radi, jer je ranije rekao da je bio sklanjan kada su te delegacije dolazile, svjedok je rekao da se radi o posjeti kada je on prvi put izašao pred MCK-a, bilo je to krajem jula, kada je bio registriran i prvi put izveden pred MCK-a.

Za Tomu Duića svjedok kaže da mu je njegovo ime poznato, drugi su mu zatvorenici rekli da je upravnik zatvora, njega nije maltretirao, ali su rekli da je bio od onih koji su više maltretirali. Vidio ga je u par navrata. Za optuženoga Bajića, optuženoga. Bikića i optuženoga

Bungura svjedok kaže da ih po imenima ne može znati, jer nisu govorili svoja imena. Kada bi ih vidio, možda bi ih prepoznao.

Na pitanje branitelja optuženoga Duića, svjedok izjavljuje da je Vuković Miloš bio penzioner iz Livna. Razgovarao je sa njim i ovaj mu je rekao da su ga pokupili iz stana u Livnu i doveli ga. Penzioniran je nekoliko godina prije rata, a radio je u policiji. On mu je sam rekao da je civil i otuda to zna. Svjedok izjavljuje da mu nije poznato, je li netko umro ili je ubijen za to vrijeme u «Lori», ali može reći da se svakodnevno čula galama iz dvorišnog dijela zatvora, pogotovo noću, ali on nije mogao vidjeti što se zbiva, jer je njegova ćelija bila okrenuta na drugu stranu.

Iz bloka C je išao na razmjenu, nije imao nikakvih lomova, fraktura ni slično, osim onih ozljeda koje je spominjao na početku.

Branitelj optuženoga Vrkića, koji kaže da mu je žao, kao čovjeku, zbog toga što je svjedok proživio, traži od njega objašnjenje. Ako je rekao tužitelju, da je ovo što je danas rekao dodatak, što je onda prava izjava? Svjedok izjavljuje da je prvu izjavu dao 1996. godine pred Okružnim sudom u Nišu, u postupku protiv Gidić Dušana, koji je predao vojnike iz Gabele i koji je, također maltretirao zatvorenike u «Lori», zatim 2002. pred Prvim općinskim sudom u Beogradu, te treći put pred Specijalnim sudom, kada je dao izjavu pred ovdje prisutnim zamjenikom tužioca. Mora reći da je ona prva izjava, vjerojatno, bila najduža, ali napominje da je izjava zavisila od onoga što je pitan.

Što se tiče Gorana Pantića, zadnji put ga je vidio kada su dolazili u Split, dakle u nedjelju, a vidi ga i za ručkom, ali ne razgovaraju, jer se on nalazi za drugim stolom. Poznato mu je da je on saslušan pred ovim sudom. Ne može reći zašto Pantić, u svome iskazu, nije spominjao da je tjeran u pasju kućicu da laje, niti da je morao glumiti avion, ali zna da ni on, osobno, nije rekao neke stvari koje je radio u zatvoru i kojih se srami. Vjerojatno je to razlog i zašto je on to prešutio, ali svjedok tvrdi da zna što je on vidio i da pri tome ostaje.

Na pitanje braniteljice opt. Bungura svjedok izjavljuje, da Dževada Mekića i Rešida Hodžića poznaj iz «Lore», a Vojkana Živkovića je prvi put sreo sada kada su dolazili u Split, na suđenje. Danju je viđao dva stražara, sigurno. Misli da su imali oznake jedinice kojoj su pripadali, ali nije siguran, jer prvi put je vidio takve uniforme, a da li je možda bilo još nešto, ne može se sjetiti. Nije mu poznato je li, prilikom pada aviona, Pantić zadobio neke ozljede. Po tome, kada su ih odvodili i sklanjali u onu kulu, mogao je znati da dolazi MCK. Misli da je to bilo jednom u dvije nedjelje, i to petkom. Prilikom razmjene pregledala ga je liječnica, dala mu je tablete za bolove i vatu da začepi uši. Rekla je da on ionako ide na razmjenu i da može tamo nastaviti liječenje. Kada braniteljica pita svjedoka, da li je imao troškove za dolazak ovamo, predsjednica Vijeća odgovara kako je Sud tražio ove svjedoke, preko resornog ministarstva, te ono snosi troškove, jer svjedoci dolaze na jednu vizu i jednu putovnicu. Braniteljica objašnjava da to pita, jer je primijetila da predsjednica ne pita svjedoke za troškove.

Branitelj opt. Banića u cijelosti prigovara iskazu svjedoka, pogotovo dijelu koji govori o njegovom kontaktu sa optuženim Banićem, jer je očito da svjedok zamjenjuje osobe, pa opisuje Banića kao čuvara, što ovaj nikada nije bio.

Branitelj opt. Vrkića prigovara jučerašnjem iskazu svjedoka Gorana Pantića, jer je kontradiktoran sam sebi i ranijim iskazima, te osobito objektivno utvrđenim činjenicama u ovom postupku. Branitelj opt. Gudića, umjesto prigovora iskazu svjedoka Pantića, predlaže Sudu da, radi provjere toga iskaza, sam izađe na lice mjesta i provjeri je li moguće vidjeti događaje onako kako ih svjedok opisuje, jer se tek nakon 13 godina javlja kao očevidac.

Braniteljica opt. Botića pridružuje se prigovorima kolega i prijedlogu odvjetnika Čeha.

Vijeće donosi Rješenje kojim prihvaća prijedlog obrane, pa će Vijeće izići na lice mjesta, radi pregleda bivšeg VIC-a Lora i okolice, a o terminu izlaska na očevid odlučit će nakndno.

Opazanja promatrača

Proces:

Zabilježena je nedisciplina branitelja kod postavljanja pitanja svjedocima, kod davanja pojedinih primjedbi, kada ne čekaju da im se dodijeli riječ, već svi odjednom reaguju na izjave svjedoka, tužitelja, ili punomoćnika oštećenog, tako da je predsjednica Vijeća morala, čak i više puta u danu, intervenirati, oduzeti riječ, ili prekinuti ispitivanje.

Ovo ima za posljedicu očitu trenutnu dekoncentraciju predsjednice Vijeća koja zbog toga i dozvoli odgovore na takva, stihijski postavljena pitanja i primjedbe. Da do toga ne bi dolazilo, trebala bi još odlučnije reagirati, u smislu da odvjetnike disciplinira.

Zadnjeg dana rasprave, u ovom dijelu suđenja, predsjednica Vijeća, konačno je reagirala.

Svima je uputila opomenu, i to zadnju opomenu prije kažnjavanja, obzirom da samo verbalna upozorenja nisu dala rezultate.

Međutim, propust je načinjen što ta opomena nije unijeta u zapisnik kao službena.

Ova pogreška nije ponovljena, kada je izrečena opomena odvjetniku obrane, Dragi

Cvitanoviću, kome je na vlastito traženje odobreno 5 minuta za obavljanje nekog posla, a on se, ne javljajući se, pojavio nakon 45 minuta, kada mu je izrečena opomena pred novčano kažnjavanje, zbog nepoštovanja reda.

Svjedoci:

Primjećeno je da se neki svjedoci boje, a posebno svjedok Velibor Tomović, pa uzdržano i nesigurno odgovara na pitanja. Tako mu se branitelj opt. Vrkića obratio, nakon postavljenog pitanja: "Ne bojte se vi mene, neću ja vas", uz podsmijeh, dok je trajalo istovremeno upadanje u riječ branitelja i istovremeni komentari na prethodni odgovor svjedoka, tako da na ovaj komentar branitelja nitko nije reagirao.

Predsjednica Vijeća je, također, dozvolila neposredne kontakte sa svjedokom. Npr., svjedok Milanče Tošić, bio je okrenut prema optuženima, koji su mu postavljali pitanja, izravno razgovarali s njim, bez posrednika, i na taj su način mogli utjecati na svjedoka.

Javnost suđenja i atmosfera u sudnici:

Raspravu su svakodnevno pratili promatrači OSCE-a, članovi regionalnog i nacionalnog promatračkog tima, brojne novinarske ekipe.

Na suđenju su bili prisutni članovi obitelji optuženika, što nije bio slučaj u prvom dijelu suđenja, a redovno su prisutni i članovi braniteljskih udruga i prijatelji optuženih. Primjećeni su i neki građani koji iz puke znatiželje prisustvuju suđenju.

Publika se, uglavnom, korektno ponaša, nema glasnih razmišljanja niti ometanja rada suda.

Veći problem predstavljaju branitelji optuženih, posebno, više puta spominjana, odvjetnica Luetić, koja daje brojne komentare, poluglasne i glasne, koje može čuti i Vijeće, a reakcija su na pojedine izjave svjedoka. Do sada nije niti jedanput opomenuta zbog toga.

7. studenoga 2005. g.

Svjedok BRANKO BOROVIĆ je izjavio da su u jutro, 13. lipnja 1992. godine, u njegov stan došla dva vojna policajca i rekli mu da pođe sa njima na informativni razgovor. Ponašali su se korektno, odmah su ga odveli u Vojno-istražni centar (u daljnjem tekstu: VIC) "Lora". Tamo je smješten u jednu ćeliju, u kojoj je bilo još 5 ili 6 ljudi. Nakon jednog sata došli su po njega i odveli ga na ispitivanje. Sjeća se da su ga pitali poznaje li ljude sa spiska koji su mu predložili, poznaje li neke brojeve telefona. Ispitivanje je trajalo nekih 5 minuta, nakon čega su ga odveli u ćeliju, u kojoj je bio sam. Sutradan je opet vođen na ispitivanje i ponovo vraćen u ćeliju. Nakon 3 ili 4 dana, možda 18. ili 19. lipnja 1992. godine, prebačen je kombijem, sa grupom od, možda, 8 ljudi u zatvor na Bilicama, gdje je ostao do 9. listopada 1992. godine, kada je pušten. Za sve vrijeme boravka u VIC "Lora" nije bio tučen niti maltretiran.

Na pitanje zamjenika Županijskog državnog odvjetnika (u daljem tekstu: ŽDO), svjedok je rekao da ne zna da li su se ćelije u kojima se nalazio i prostorija u kojoj je ispitivan, nalazile u istoj zgradi; zna da je bio izveden van, a potom na kat gdje je ispitivan. Nije čuo nikakvo zapomaganje ni jauke. Nije mu poznat neki poseban događaj, niti je čuo pucnjeve. Tek kasnije, na Bilicama, čuo je neke priče, ali ga to nije zanimalo. Poslije svega bio je u hrvatskoj gardi. Na pitanje tužitelja, što se pričalo i tko je pričao, svjedok je dogovorio da ne zna. Od osoba, koje su sa njim prebačeni na Bilice, kasnije da je upoznao Šuška, Miljkovića i neke ljude s Neretve, nikoga od njih prije nije poznavao.

Upoznao je Uglješu Bulovića, no, malo su pričali jer je Bulović bio dosta povučen. Svjedok je rekao da nije čuo da bi se Bulović na nešto žalio. Imena, Gojko Bulović i Nenad Knežević, ne znače mu ništa, niti je o njima čuo da sada iz novina. U vrijeme privođenja bio je u radnom odnosu, nije bio naoružan.

Na pitanje braniteljice opt. Bungura, izjavio je da je tek na Bilicama saznao zašto je priveden i da se "protiv njega vodi postupak za nekakvu oružanu pobunu". Zgrada, u koju je bio doveden, nalazila se nekih 500 m od glavnog ulaza u VIC "Lora". Kad je prebačen na Bilice pregledao ga je liječnik, za vrijeme boravka u VIC "Lora" nije bio izvođen u krug zatvora, stalno je boravio u ćeliji. U vrijeme privođenja, kao i cijeli svoj život, imao je hrvatsko državljanstvo, što se vidi iz dokumenata.

Na pitanje Predsjednice Vijeća, svjedok je rekao da je tek kasnije saznao da je osoba koju su, na dan njegova privođenja, priveli iz Vojne bolnice, bio, upravo, Dušan Parpura.

Na pitanje člana Vijeća, da se okrene i kaže da li je nekoga od optuženika vidio u VIC "Lora", svjedok je rekao da nikoga od prisutnih optuženika nije vidio. Od ranije je poznavao opt. Banića, i to kao dobru i poštenu osobu.

Uz suglasnost stranaka pročitana je iskaz svjedoka Dušana Parpura, zapisnik u istrazi od 8. listopada 2000. godine, zapisnik s ranije rasprave od 14. listopada 2002. godine.

Svjedok DUŠAN PAPPURA, u istrazi iz 2000.g. je rekao da se sjeća da je uhićen u subotu, 13. lipnja 1992. godine, nakon što su mu prethodno dolazili u stan, kako mu je supruga rekla. Odveden je, s radnog mjesta u Vojnoj bolnici, u VIC "Lora". Osobno ne poznaje ni Bulovića ni Kneževića, no, sjeća se da su u njegovu ćeliju, 14. lipnja 1992. godine, u jutro, doveli dvojicu ljudi, koji su izgledali kao blizanci, pa pretpostavlja da su to bili Gojko i Uglješa Bulović. Njega su premjestili iz te ćelije. Svjedok je rekao da nije bio maltretiran niti tučen.

Na ispitivanje su ga odvodili u drugu zgradu, ispitivali su ga dva puta. Isti ljudi su bili prisutni ispitivanju, neki u civilu, neki u maskirnim odorama, jedan vojni policajac. Tijekom noći čuo je krike, koji su dolazili iz drugih prostorija, kroz prozor. Krikovi su se čuli oko sat vremena. Na Bilice, da je premješten dana 14. lipnja 1992. gdje je bio smješten u samicu. Rekao je da se sjeća da je poslije sreo jednoga od blizanaca Bulovića, nije vidio na njemu ništa osim što je bio neispavan. Iz novina da je saznao da je Gojko Bulović pretučen i da je umro, za Kneževića isto je saznao iz novina.

Na raspravi u prethodnom postupku 2002. g. svjedok je rekao da je prilikom ispitivanja u VIC "Lora", jedan od onih, koji su bili u civilu, rekao da je primio telegram, koga je pročitao. U telegramu je pisalo da se svjedoku ne smije ništa dogoditi. Svjedok je rekao da je vidio svoje ime na telegramu, no, sadržaj nije vidio, nema saznanja tko ga je poslao. Svjedok nije niti jednog optuženika prepoznao kao osobe koje su ga ispitivale. Reкао je da su u Bilicama neki zatvorenici pokazivali masnice i podljeve, govorili su da su ih zadobili u VIC "Lora". Reкао je da Jovana Prkuta nije poznao, vidio ga je na Bilicama, čuo je da je rekao da on nije bio u VIC "Lora". Svjedok je iz zatvora pušten 9. ili 10. kolovoza 1992. godine. Reкао je da je imao dva pištolja, koja je predao, bio je u činu pukovnika pa je, kao i svi djelatnici Vojne bolnice, imao zaduženo naoružanje. Prilikom uhićenja uručen mu je jedan papir.

8. studenoga 2005. g.

Svjedok MIRKO ČORIĆ, predložio je da se pročitaju zapisnici s njegovim iskazima, rekavši da u potpunosti ostaje pri onome što je ranije izjavio. Pročitani su zapisnik iz istrage od 21. studenoga 2001.g. i zapisnik s ranije rasprave od 16. srpnja 2002. g.

U istrazi 2001.g. je svjedok izjavio da je od 21. listopada 1991. godine, tijekom 1992. godine bio pripadnik Samostalne satnije vojne policije, u sastavu IV gardijskoj brigadi. Od travnja do kolovoza 1992. godine bio je pomoćnik zapovjednika za operativno-nastavne poslove. Sve optuženike poznaje. Nije davao naloge za privođenje, niti privodio civilne osobe. Reкао je da nema saznanja da je bilo privođenja. Nije mu poznato, također, ni da je bilo nekakvih događanja u VIC "Lora", a da je, on bi trebao biti o tome obaviješten. Najveći dio 1992. proveo je na južnom bojištu, gdje je samostalna satnija vojne policije pratila IV brigadu, bio je zadužen da u Pločama formira vojnu policiju. Zna da su svi optuženici bili na južnom bojištu. Reкао je da poznaje svjedoka Barišića, koji je bio pripadnik izdvojenog voda vojne policije, koji se nalazio u Šibeniku, a čiji zapovjednik je bio Tvrtko Pašalić, ali se nije nikada sastao s njim.

Na raspravi u prethodnom postupku 2002.g. je rekao da ostaje kod iskaza iz istrage. Reкао je da se ne sjeća, da je bilo ikakvih izvanrednih izvješća njemu upućenih. Kada mu je predočeno izvješće o analizi stanja u 72. bojni vojne policije, koje je kao pomoćnik zapovjednika za IPD uputio načelniku službe za IPD, od 21. rujna 1992, godine, svjedok je rekao da je to njegov potpis na tome izvješću, ali da to može biti krivotvorina, odnosno da postoji mogućnost da je to potpisao netko drugi. On to izvješće ranije nije čitao, te da je moguće da je kroz 10 godina unutra svašta moglo biti umetnuto i dodano. Nije čuo ni za kakva zlostavljanja, vađenja očiju, niti išta slično.

Na današnjoj raspravi je svjedok na pitanje zamjenika ŽDO odgovorio da nije imao nikakvih saznanja o događanjima u VIC "Lora", vezano za Bulovića i Kneževića, niti je o tome dobio bilo kakvo izvješće. Na dalji upit tužitelja da mu objasni kako to, obzirom da je prema njegovoj ranijoj izjavi trebao biti obaviješten o svim važnijim događanjima, zbog svoje funkcije, svjedok je rekao da to ne može objasniti.

Nadalje, na pitanje braniteljice opt. Bungura, svjedok je rekao da ne zna gdje se nalazi arhiva 72. bojne, gdje bi se mogli nalaziti izvornici dokumentacije bojne, kao ni njegova izvješća. Rekao je nije sačuvao niti jedan jedini dokument, ni jedno izvješće od onih koja je spominjao.

Svjedok se naknadno sjetio da se ne radi o izvješćima iz zatvora, nego iz postrojbe, izvješća iz zatvora nikada nije dobivao, nije niti trebao dobivati, jer se nisu bavili time, imali su drugih poslova na bojištu. Svjedok je demonstrativno upozorio sud da ga pitaju o onome radi čega su ga zvali, ali da za borbena djelovanja, ovaj sud nema ovlasti postavljati pitanja, jer nije vojni sud na što ga je Predsjednica vijeća prekinula i upozorila da će sud odlučiti o čemu će ga pitati. Predložila je da se pročita izvješće pomoćnika zapovjednika za IPD prema načelniku službe za IPD Split, o stanju u 72. bojnoj VP, od 21. rujna 1992. godine. Obrana optuženika predložila je da se izvješće ne čita, s obzirom da je ranije čitano pa su svi upoznati sa sadržajem.

9. studenoga 2005. godine

Za današnju raspravu su pozvani svjedoci Tvrtko Pašalić i Zvonimir Cigić.

Predsjednica vijeća izvijestila je prisutne da je svjedok Tvrtko Pašalić, neposredno prije rasprave, telefonom ispričao svoj nedolazak, opravdavajući se visokom temperaturom. Svjedok Zvonimir Cigić, unatoč urednoj dostavi, nije se odazvao niti opravdao svoj izostanak. Kako je bilo predviđeno da se ovi svjedoci saslušaju zajedno, radi suočavanja u vezi nekih ranije rečenih tvrdnji iz njihovih iskaza, vijeće je odlučilo da se svjedoke ponovo pozove.

Predsjednica vijeća izvijestila je nazočne da je zakazan očevid u VIC "Lora" dana 17. studenoga 2005. godine u 9.00 sati. Za dan 29. studenoga predviđeno je da se, kao vještak, ispita dr. Šimun Andelinović; istoga dana, u 10.30 sati, bit će pozvana svjedokinja Tanja Belobrajdić. Dana 30. studenoga bit će pozvani svjedoci Tvrtko Pašalić, Zvonimir Cigić i Milorad Paić.

10. studenoga 2005. godine

Svjedok MILOSAV KATALINA, rekao je da je već jednom bio ovdje, rekao je što je mogao reći, odnosno što je smio reći, s obzirom da je bio pod teškom represijom i prijetnjom, zajedno sa članovima obitelji. Rekao je da niti danas nije siguran da smije sve reći, jer je doživio razne stresove u Splitu, radi čega je i morao napustiti Hrvatsku, da bi našao mir. Uz suglasnost stranaka pročitani su zapisnik iz istrage od 9. listopada i od 29. listopada 2001. te zapisnik s rasprave od 07. studenoga 2002. godine.

U zapisniku od 9. listopada 2001.godine stoji kako svjedok nije sposoban svjedočiti nakon svega što mu se dogodilo. Naime, kada je trebao dati iskaz pred istražnim sucem Markom Brdarom, došao je nešto ranije, rečeno mu je da pričekaj u hodniku do poziva. Nešto kasnije, prišao je jedan visoki, mršavi momak i pitao ga je li on Milosav Katalina. Svjedok je, misleći da je došao po njega, da bi dao iskaz, pošao za njim, u hodniku se, najednom, skupilo desetak ljudi i počeli ga gurati i prijetiti mu. Nakon toga svjedok nije bio u stanju dati iskaz, rekao je da nema povjerenja u državno odvjetništvo, niti u suca, s obzirom da je dopušteno ovakav napad na njega.

U zapisniku istrage od 29. listopada 2001. stoji da je svjedok rekao da je radio u JNA kao aviomehaničar u Divuljama, stan je imao u Stepinčevoj ulici u Splitu, gdje je živio sa obitelji. U mirovini je od 1985. godine.

Svjedok je naveo da Split nije napuštao tijekom 1990. godine i nije imao nikakvih neugodnosti. Problemi su počeli kada je u njihovu zgradu, u ulaz br. 2, doselio Nikola Birkić, koga je poznavao iz službe, a koji mu se jednom, neočekivano, obratio psujući mu majku četničku, zašto je još tu, što je svjedoku bilo čudno jer ranije nisu bili u lošim odnosima. Rekao je da se sjeća 19. kolovoza 1992. godine, u jutro, na izlazu iz zgrade, sreo je dvojicu vojnih policajaca, koji su ga pitali za Milosava Katalinu. Odveo ih je do svoga stana na 12. katu, predstavio im se. Rekli su mu da ga moraju privesti na informativni razgovor, bili su u stanu i korektno su se ponašali. Ispred zgrade ih je čekalo jedno osobno vozilo, no svjedok ne zna je li bilo vojno ili policijsko, te da li je imalo kakav natpis. Odveli su ga u VIC "Lora", oko 12 sati, u zgradu, koje se nalazila 200-300 metara s desne strane. U hodniku, sa lijeve strane, uveli su ga u jednu sobu, gdje je bio vojnik od nekih 40 godina, jedna ženska osoba i muškarac od oko 50 godina. Vojnik je rekao da sačekaju u hodniku. S njim su bili isti policajci koji su ga doveli. Do tada ga nitko nije tukao.

Jedan od vojnih policajaca ga je ponovo uveo u sobu, gdje su sada bile, još 3 osobe u civilnoj odjeći. Mlađi vojnik, koji ga je uputio na hodnik, imao je oko 40 godina, bio je tamnije puti, imao je crne naočale, bez brkova i brade, sjedio je za stolom. Morao je sjesti na nisku stolicu, tako da su mu prsa bila naslonjena na rub stola, noge je morao podvući ispod stolice. Ispitivali su ga tko je, odakle je, koje nacionalnosti, za koga je glasao, koje Srbe poznaje. Za vrijeme toga ispitivanja udarali su ga šakama s obje strane, vukli za uši, šamarali, zavrtali mu glavu, noževima su mu vrtili oko ušiju, ali da ga nisu zarezali, što je sve trajalo nekih sat i pol, nakon čega je bio kao drogirani, vrtilo mu se, jaukao je od boli. Osoba, koja je sjedila za stolom, rekao mu je da su oni ljudi i da im on ne može ništa. Nakon toga ga je policajac, koji ga je doveo, i koji je isto bio prisutan i tukao ga, izveo van. Dok je čekao, policajac je kucao je na neki prozor, vikao da vodi ovoga četnika. Uveo ga je u zgradu zatvora, u ćeliju broj 2, u kojoj tada nije bilo nikoga. Nakon 30 do 40 minuta, taj ga je policajac, odveo u prostoriju sa desne strane, ispred koje je bilo dvorište, gdje je sjedio muškarac u civilu, valjda starješina, ali ne onaj od prije, bio je crnomanjast, imao je tamne naočale, svjedok je zapazio da nema gornji zub. Ta osoba mu je rekla da je ovo ustaški zatvor, da će tu propjevati. Tražio je poljski telefon, spojio mu je žice na noge, ruke i uši, vrtio je ručicu. Cijelo to vrijeme svjedok je stajao. Kada je konačno pao, polijevali su ga vodom, hladili ventilatorom. Osoba, koja ga je spojila na poljski telefon, iz ormara je uzela pištolj, ugurao mu ga u usta rekavši da odatle može izaći jedino u «kevinu jamu», da uši može ostaviti i da će ih oni osušiti. Neki su govorili da ga ne ubije, jer tko će to očistiti. Zatim su ga skinuli do gola, naslonili na zid u dvorištu i polijevali šmrkom vode, koji je bio tako snažan da ga je držao na nogama, oko 10-tak minuta, a kada su prekinuli, svjedok da se srušio na pod. Jedan od njih da ga je podigao i na njemu trenirao boks, udarao ga je golim šakama, svom snagom, izbio mu je nekoliko zubi, a kada ga je udario u slabine, svjedok se srušio. Svjedok je rekao da je tu bio stalno nazočan onaj koji je naređivao, ali ga on nije udarao, osim što mu je ranije spajao struju i gurao pištolj u usta. Nakon toga, donijeli su neki sivi kombinezon, na kome je pisalo RZ, neki broj, nakon čega je vraćen u ćeliju. U ćeliji je stalno bio sam, osim jednog kratkog perioda, kada su doveli nekog mladića. Sutradan su svjedoka, zbog povreda zadobivenih prethodnog dana, osobnim automobilom odvezli na hitnu pomoć, u bolnicu na Križinama. Tijekom transporta bio je udaran pištoljem po tjemenu, od čega se srušio, ugurao je u vozilo i odvezen. U bolnici ga je primila jedna liječnica iz Sarajeva, nešto ga je pitala, no, nije mogao odgovoriti. Liječnica je tražila da mu daju vode, što vojni policajac nije dozvolio, a kada mu je objasnila da ne može drugačije uspostaviti kontakt sa svjedokom, odredio je koliko će mu vode dati. Rekao je da ga je pregledala onako na nogama i da je dobio injekciju protiv boli, a nakon toga su ga vratili u

VIC "Lora". Govorili su da su u bolnici «sve četnici», da su svjedoka pregledali bolje nego ikada i opet su ga, u onakvom stanju, tukli i vratili u ćeliju br. 2. Tek tada je dobio nešto za jesti, nešto namazano na kruh i malo vode. U zatvoru je ostao do 29. kolovoza 1992. godine, svakodnevno je prolazio nova mučenja. Sjeća se da je jedan čuvar, visok, plav, rošava lica, kada je svjedok tražio vode, naredio zatvorenici da ga osvježe, tako da su cijedili krpe, kojima su prali WC i njima mu prali lice, zube, uši. Taj čuvar je tražio da se zatvorenici između sebe tuku, a kada bi netko došao izvana, a dolazili su i navraćali neki ljudi i u civilu i u maslinastim odorama, rekao bi da vide kakvi su četnici, da se sami tuku i poslije kažu da ih oni tuku. Sjeća se da su kod otvaranja ćelija morali pozdravljati "za dom spremni".

Jednom prilikom, kada je neka delegacija posjetila zatvor, jedna osoba je pitala da li tuku zarobljenike, na što je svjedok klimnuo glavom. Navečer je u njegovu ćeliju došao onaj što ga je mučio poljskim telefonom i pištoljem, okrenuo ga je prema zidu s rukama na potiljku, odostraga ga je udarao nogama, tako da je svjedok svaki put glavom udario u zid, vikao mu je da li bi se žalio, a kada je svjedok pao on je otišao. Sjeća se, da su ga drugi put vodili na Križine dva vojna policajca, od kojih je jedan bio onaj koji ga je priveo. Tamo su ga snimali nekom cijevi, koja mu je kroz usta uvučena do želuca, bio je to za njega težak pregled. Na povratku da su svratili u kafić, svjedoka da su zaključali u autu i ostavili na suncu. Oni su ga gledali iz kafića. Svjedok je rekao da su pored njega, sa desne strane, ostavili u autu i pištolj, ali da ne zna zašto. Čim je vraćen u VIC "Lora", ponovo su ga tukli i vratili u staru ćeliju. Sjeća se da je jednom došao jedan mladić s razmjene, bio je u zavojima. Veselili su se i rekli da i oni imaju jednoga zastavnika iz Banja Luke, doveli su ga i tukli pred tim vojnikom, koji je rekao da ga ne tuku, da nije on kriv za ono što su njemu radili u zarobljeništvu u Banja Luci.

U pritvoru je bio i jedan Musliman, radi nekoga oružja, bio je krupan, oko 110 kg, visok oko 190 cm, kretao se stalno među stražarima i tukao zatvorenike, imao bi i ključeve, pa bi znao doći u ćelije i tući ljude. Mogao bi ga prepoznati, vidio ga je jednom na tržnici, među "šibicarima", drugi put u bolnici na Križinama, prije 2 godine. Rekao je da bi mogao prepoznati i "Boksera", koji je bio zdepast, visok možda 165 cm, zatim onoga vojnog policajca koji ga je doveo, visokog, plavog koji ga je "osvježavao", ali nikome od njih ne zna ime. Kada je vođen van, u krug zatvora, da obavi neki posao, u dijelu koji se nalazi prema moru, vidio je, ispred toga dijela, neke posude za hranu. Pretpostavljao je da tamo nekoga ima i da odatle dolaze oni jauci i zapomaganja koji bi se znali čuti. Prije nego je otpušten iz zatvora, ljudi u civilu su mu rekli da oni sve znaju, da je pušten, odveli su ga vozilom do njegove zgrade, jer on nije bio u stanju hodati i otići sam. Cijelim putem su mu prijetili da ne smije ni spomenuti nikome ništa, od svega što je doživio. Rekao je da je imao puno povreda po tijelu, nije mogao hodati, popucale su mu bubne opne od udaraca. Po licu i očima mu je izbila neka infekcija. Samo jednom je bio kod otorinolaringologa. Nije imao zdravstvenu zaštitu, pa nije mogao obavljati nikakve preglede, sve do 1994. godine, kada je jedva dobio domovnicu. Jedna međunarodna udruga za ljudska prava ponudila mu je da ode u Kanadu ili da ode u Srbiju, no, on je želio ostati u Splitu. Za ovaj postupak, protiv čuvara iz VIC "Lora", saznao je od susjeda, koji je pročitao vijest u novinama. Prisjetio se da mu je kćerka došla u VIC "Lora", prvoga dana kada je odveden, pitala je što je s njim, ali da su je malo "isklepali" i otjerali. Nikolu Birkića i dalje viđa, ali ga više ne vrijeđa, a zašto je to učinio onom prilikom, kada je doselio, svjedok kaže da ne zna ni danas. Rekao je da se nikome nije obraćao za zaštitu, da ni danas ne zna zašto su ga priveli i zatvorili, ne zna ni zašto nije ostavljen u bolnici, iako je trebao, prema stanju u kojem je bio. Liječnici mu nisu rekli što je ustanovljeno tijekom pregleda, nije dobio nalaze o tome, samo su mu dali neke lijekove, dvije ili tri vrste. Po savjetu udruge, koja mu je nudila odlazak u Kanadu ili Srbiju, odmah po izlasku iz zatvora, napisao je izjavu o svemu, i u državnom odvjetništvu je potpisao jednu izjavu.

Kroz cijelo vrijeme doživljavao je različita maltretiranja i neugodnosti, i on i njegova obitelj, bilo na ulici, u prodavaonici, pozivan je na policiju, odbijali su mu dati domovnicu, stalno su nazivali telefonom i prijetili.

Na raspravi tijekom prethodnog postupka, kako stoji u zapisniku, svjedok je ostao kod iskaza iz istrage, koji je nakon toga pročitao.

Rekao je da mu je ovo najteži dan, jer mora ponoviti ono što je proživio u Lori od 19. do 29. kolovoza 1992. godine. Rekao je da ne može vjerovati da postoje takvi ljudi, da ga je stid što su mu sve radili, žao mu je i tih ljudi što su pali tako nisko. Bio je vojno lice, ali nije pripadao ni jednoj vojnoj niti političkoj organizaciji, ni danas ne zna zašto je priveden i zatvoren, pri puštanju iz zatvora nije dobio nikakav dokument. Rekao je da ne zna imena i prezimena ljudi koji su ga mučili, već ih je ranije u svojim iskazima opisao, misli da bi ih mogao prepoznati kada bi vidio fotografije iz toga vremena, a posebno one koji su se isticali kao Pepe, Bokser, onaj Musliman, Pukovnik...

U zapisniku stoji da je Zamjenik ŽDO je predložio da se svjedoku dopusti da se okrene i pokuša među optuženima prepoznati osobe koje je ranije spominjao i opisivao. Obrana se suglasno usprotivila ovom prijedlogu, pozivajući se na čl. 243. ZKP-a. Predsjednica Vijeća odbila je prijedlog Zamjenika, obrazlažući to ranijom izjavom svjedoka da bi ih prepoznao po fotografijama iz onoga vremena. Svjedok je rekao da se, nakon događaja, kada nije dao iskaz pred istražnim sucem, obratio za zaštitu gospodinu Mladenu Bajiću, a i sve kasnije prijetnje i neugodnosti koje je doživljavao prijavljivao je njemu, a ne policiji. Rekao je da je nakon izlaska iz zatvora bio izranjavan, otežano je hodao, noge mu trnu, ne zna je li to posljedica onoga što mu je onaj Musliman povrijedio kičmu, zna samo da ranije nije imao takve tegobe. Pomagale su mu humanitarne organizacije, od kojih je dobivao lijekove, odlazio je neko vrijeme kod liječnice Opačak, dok i ona nije otišla. Kako se nije liječio službeno u zdravstvenoj ustanovi, tako danas nema nikakve medicinske dokumentacije. Tek 1994. godine je dobio domovnicu i mogao ostvariti zdravstveno osiguranje. Doživljavao je razne prijetnje, i on i njegova obitelj, sjeća se da ga mu je jedan mladić na motoru prijetio pištoljem iz džepa i rekao da i među onima koji ga brane ima njihovih, prepoznao je da je to bio onaj mladić koji mu je prišao na sudu kada su mu prijetili, stalno su nazivali na telefon i prijetili, između ostalog i da će mu silovati kćer i unučice. Sve to nije ranije spominjao jer se, jednostavno, nije svega sjetio. Bilo ga je strah, i za sebe i za obitelj, a još je bio onako bolestan i to su razlozi što se nije odazivao kada su ga pozivali da svjedoči. Na pitanje predsjednika vijeća odgovorio je da ne poznaje ni Damira Mršića, ni Mladena Tolušića, ni Perišića, ni Čulinu.

Nakon pročitanih iskaza svjedok je potvrdio da ostaje kod svega rečenoga, ali da je to, možda, 50% onoga što se dogodilo. Rekao je da mu je sudac Lozina upropastio život, da je pustio optužene, svoje prijatelje, iz zatvora i dozvolio im da ga napadaju, da je ubijen i fizički i psihički u VIC "Lora". Nakon svih prijetnji telefonom, na ulici, nisu mu dozvoljavali da dobije dokumente, na kraju su ga uspjeli otjerati iz Splita, njega i njegovu obitelj.

Svjedok je pokazao na opt. Banića, rekavši da je siguran da je to "Bokser", da je bio kada su ga ispitivali u kasarni, te da ga je, nakon što su se umorili ona dvojica, koji su ga prije tukli, raznio uza zid tako da se nije mogao podići, da ga je udario punom snagom po licu, glavi, nogama, stomaku. Rekao je da su Bokseru drugi govorili da ga više ne udara. Misli da mu je jednim udarcem sa strane slomio rebra. Svjedok je rekao da se i on bavio boksom, ali da mu nikada nije palo na pamet udariti nekoga izvan ringa, da ne zna otkud čovjeku tolika mržnja, da je on valjda trenirao boks radi razbojništva, obratio se optuženome i rekao da mu je žao sebe, ali i njega, što je takav čovjek. Svjedok je naveo da «onoga koji mu je lomio kičmu» ne vidi među optuženima.

Svjedok je, nadalje, pokazao na opt. Vrkića, za koga je rekao da je imao svoj specijalitet kada bi mu došli prijatelji, tjerao bi zatvorenike da se tuku međusobno, a onoga koji ne bi dovoljno jako udarao on bi sam tukao. Dopuštao je osobama, koje su dolazile, da ih tuku i još bi im morali zahvaliti i reći im da dođu opet. On je bio taj, kada je svjedok tražio vode, koji je naredio da ga "osvježe" krpama kojima su prali WC, po licu i očima, tako da još ni danas nije uspio izliječiti oči od stalnih infekcija.

Za opt. Gudića i opt. Botića, svjedok je rekao da ih ne prepoznaje.

Na pitanje branitelja opt. Banića, svjedok je rekao da ga je onaj "Bokser" stavljao uza zid i tukao i u zatvoru, a i u betonskom dvorištu, gdje su ga polijevali šmrkom. Rekao je da ga je Bokser podigao uz taj zid i udarao svom snagom. Bilo je tamo desetak osoba, stajali su u krugu i gledali, ne zna im imena, niti odakle su bili, nikoga od tih osoba da nije poznavao od prije, a ni poslije toga. Rekao je da je nakon izlaska iz zatvora imao ozljede svuda po tijelu, nije mogao hodati, a kada je tražio da kćerka dođe po njega nisu dopustili. Doslovno je četveronoške došao do svoga stana na 12. katu, po stepeništu, jer nije bilo struje. Ne zna da li ga je tko vidio, poslije je postojao sistem u zgradi da, kada bi netko ulazio, morao je reći kamo ide. Napominje da je dobio i kilu zbog uključivanja u struju. Jedna osoba mu je posebno pomogla po pitanju tih ozljeda, ako bi rekao tko je to bio, zna da su neki krivci na slobodi, pa ne bi htio izlagati te ljude. Može samo reći da se radi o liječniku. Čuo je za ime Đorđa Katića, no nema nikakvih saznanja o njemu.

Na pitanje članice vijeća svjedok je rekao da je o svim onim prijetnjama prvo javio Bajiću, jedino se njemu i mogao povjeriti, a on bi javio policiji. Poslao mu je jednog inspektora koji ga je počeo ispitivati, a on ga je uputio da ide tražiti onoga koji ga je napao. Bajić mu je objasnio da oni već znaju tko je to bio.

Opt. Banić ustao je i rekao sudu da on ovoga čovjeka ne poznaje i da ga nije nikada vidio, ponovio je da mu je smiješan i rekao: "Ne znam te, barba, ja te prvi put vidim".

Svjedok je na to rekao da onda ne vidi, ili nije vidio onda kada ga je tukao.

Opt. Vrkić pitao je svjedoka da li ima sina Miroslava, starog negdje oko 45 godina, što je svjedok potvrdio. Dalje ga je pitao da li mu je sin fizički jak i da li je bio izbacivač po disco klubovima, što je svjedok potvrdio. Optuženik je pitao svjedoka kako to da ga ne poznaje, kada je živio 100 m od njega, da se družio sa njegovim sinom, da su bili prijatelji i da je s njim dolazio kod svjedoka u stan. Svjedok je rekao da sigurno zna da ga nikada nije viđao. Optuženik je i nadalje govorio da je sa djevojkom dolazio kod svjedoka, s njegovim sinom i njegovom tadašnjom djevojkom, Snježanom ili Svjetlanom. Rekao je da je, baš zbog toga što je prijatelj s njegovim sinom i što ga poznaje, zapovjedio da ga nitko ne dira, kada je doveden u VIC "Lora". Na to ga je svjedok pitao što mu se onda dogodilo, što onda nije zapovjedio da ga puste, nego su ga onako ubili. Optuženik je rekao da to nije bilo do njega.

Opažanja promatrača

Vrijeme i okolnosti održavanja ročišta

U ovom dijelu suđenja zamijećena je mnogo manja medijska popraćenost nego do sada. Raspravi su prisustvovali troje ili četvero novinara, dvoje fotoreportera, a televizijskog snimanja nije ni bilo.

Rasprava je zadnja dva dana suđenja počinjala sa zakašnjenjem. Dana 9. studenoga 2005. godine, Predsjednica Vijeća pojasnila je da se čeka svjedok Zvonimir Cigić. Nakon 15 minuta konstatirano je da svjedok nije pristupio i nastavilo se sa radom. Dana 10. studenoga 2005.

godine, čekalo se 25 minuta, no Predsjednica Vijeća nije pojasnila zakašnjenje. Pretpostavilo se da se čeka svjedok Milosav Katalina, koji je došao.

Tijekom davanja iskaza svjedoka Kataline, iz publike su se stalno čuli komentari, poluglasni, dolazili su od petoro ljudi koji su i jedini, osim novinara i promatrača, pratili suđenje toga dana. Isto tako stalne primjedbe dolazile su od strane odvjetnice Luetić, koje je komentirala za sebe i kolege branitelje. Predsjednica Vijeća nije upozorila niti publiku, a niti braniteljicu. U trenutku kada je Predsjednica Vijeća određivala termin za izvođenje dokaza saslušanjem svjedoka Milorada Paića i Tanje Belobrajdić, braniteljica opt. Bungura, posebno je napomenula sudu, te predložila, da se svjedoci saslušaju nakon što budu saslušani svjedoci iz Trebinja. Svoj prijedlog je obrazložila svakodnevnim opširnim analizama postupka, koje se objavljuju na internetu, a koje rade aktivisti nevladinih udruga (pri čemu je rukom pokazala prema publici gdje su sjedili promatrači). Nastavila je da bi predloženi redosljed saslušanja prvo svjedoka iz Trebinja, a potom Paića i Belobrajdića, onemogućilo svjedocima iz Bosne i Hercegovine dobivanje informacija.

Postupak

Svjedoci koji žive u Republici Hrvatskoj, a koji su već bili pozivani na raspravu (osim svjedoka Milosava Kataline) ponovno su izostali. Od pozvanih 10 svjedoka, odazvala su se samo trojica. Većina svjedoka, unatoč uredno iskazanim dostavama poziva, nije se pojavila pred sudom, bez opravdanja ili pravdajući svoj izostanak bolešću.

Važnim smatramo odluku Predsjednice Vijeća, da, unatoč protivljenju obrane na prijedlog zamjenika ŽDO, dopusti svjedoku--oštećeniku M. Katalini, da se okrene i pokuša prepoznati, među optuženicima, osobe koje je u iskazu spominjao i opisivao. Ovo dopuštenje ide, međutim, uz ograde od strane predsjednice vijeća koja je pojasnila je da se ne radi o klasičnoj procesnoj radnji prepoznavanja, kako to predviđa ZKP, nego da je prepoznavanje prihvatljivo u okolnostima u kojima se ispituje ovaj svjedok. I ona, kao i branitelji, ističe razloge koji mogu osporavati sposobnost svjedoka da prepozna ljude iako ih je jasno opisivao u više navrata. Pri tome je Predsjednica Vijeća više puta napomenula kako je svjedok u prethodnom procesu izjavio da je prošlo dosta godina od tih događanja pa da ni majka vlastito dijete sa sigurnošću ne bi mogla prepoznati. Predsjednica Vijeća je uzela u obzir prigovor i napomenu obrane, da je svjedok bio u mogućnosti, zadnja dva mjeseca, vidjeti slike optuženika u medijima, što bi moglo utjecati na njegovo prepoznavanje, koje, u tom slučaju, ne bi bilo samo prema sjećanju svjedoka, nego potpomognuto i sugerirano.

21. studeni 2005. godine

U tjednu od 21. do 25. studenoga 2005. godine pozvani su svjedoci iz Bosne i Hercegovine. **Svjedok Jelenko Kovačević** je rekao : "U Lori je bilo puno mučno i teško". Uhapšen je kao pripadnik vojske Jugoslavije. U VIC "Lora" došao je 15. svibnja 1992. godine. Određen je za razmjenu zatočenika u Nemetinu, no, u Zadru je skinut s transporta i vraćen u VIC "Lora". Razmijenjen je 31. listopada 1992. godine u Zelenici. Dva - tri dana prije razmjene prebačen je u Mostar, a potom je išao na razmjenu. U VIC "Lora" zatvoren je bloku "C", gdje je preživio strahote, od gašenja cigareta po tijelu, "prepričavanja" emisija na isključenom TV-u, mučenja strujom na induktorskom telefonu dok bi, tobože, «razgovarao s obitelji», ... Rekao je da je čuo za civile, no, nije ih vidio. Rekao je da je prošao strahote za koje nije vjerovao da ljudski rod može činiti. Pokazao je na podlaktici lijeve ruke, trag od gašenja cigareta. Bilo je to u ćeliji br. 6: opt. Gudić, u nazočnosti opt. Botića, mu je gasio cigarete na ruci. Svjedok je rekao da su sa njim u toj ćeliji bili Triplović, Zurovac, Stojanović, Rober Hajdi i Nara Ištvan.

Na pitanje Zamjenika ŽDO-a iz Splita, gdje je sve bio smješten u VIC "Lora", svjedok je rekao da je najprije bio smješten u blok "C", kasnije je bio premješten u drugi dio, u ćeliju br. 6. Na pitanje, je li sretao zatvorenike iz bloka "C", svjedok je rekao da je vidio Mirka Beusa, Vesu Deretića, Mićka Koprivicu i Ljubišu Geruna. Na daljnje pitanje, kako su izgledali ti zatvorenici, svjedok je rekao da je Dragan Taković imao povrijeđene noge.

Branitelj opt. Gudića, odvjetnik Čeh, tražio je da svjedok precizira tko su bili zarobljenici. Svjedok je rekao da se radilo o ratnim zarobljenicima.

Svi branitelji su uložili prigovor na ovakav način izvođenja dokaza, jer svjedoci ne govore o predmetu ove optužnice, već o ratnim zarobljenicima.

Branitelj opt. Gudića, pitao je svjedoka jesu li ga tukli, na što je svjedok rekao da su ih tukli svakodnevno, šakama, drvenim i gumenim palicama. Na pitanje gdje su ih tukli, svjedok je rekao da su tučeni i u bloku "C" i u ćeliji. Na daljnje pitanje, tko ih je tukao, svjedok je rekao: dva boksera (Giljo i Bane), Gudić i Botić su gasili cigarete po tijelu zatvorenika, Duić ga je mučio spajanjem na struju, na stepenicama, kod izlaza na krug. Na pitanje, jesu li u zatvor dolazili predstavnici Međunarodnog crvenog križa, svjedok je rekao da su bili tri puta, kontaktirali su sa njim, no, zatvorenici im nisu smjeli reći ništa o torturi, jer im se prijetilo. Njemu su 6 rebara slomili u zatvoru,...

Zamjenik ŽDO-a iz Splita tražio je od svjedoka da opiše osobe s nadimcima "Bane" i "Giljo", na što je svjedok opisao opt. Banića, svjedoka Giljanovića, opt. Gudića, opt. Botića, opt. Bungura, opt. Duića, svjedoka Zlatka Sulejmanovića, te spomenuo da se sjeća braće Perišić, Ramba i Davora. Zamjenik ŽDO-a iz Splita predložio je da se svjedok okrene i pokaže koje osobe prepoznaje, te kaže njihova imena.

Branitelji su se suglasno protivili ovom prijedlogu.

Branitelj opt. Vrkića, , postavljao je svjedoku pitanja: gdje je zarobljen, da li zna za nereda na području bivše SFRJ, da li zna kada je Vukovar pao, Potom su uslijedila pitanja, tko je

svjedoku bio zapovjednik, tko je bio vrhovni zapovjednik, što je redsjednica Vijeća, napokon, odbila.

Branitelj opt. Banića, pitao je svjedoka, da li je tijekom boravka u VIC-u "Lora" zatražio liječničku pomoć, na što je svjedok rekao da je bio 2 puta u bolnici na Firulama. Rekao je da je operiran, da je trećega dana izišao iz Bolnice, a medicinsko osoblje je bilo korektno prema njemu, no, probleme su stvarali civili, koji su dolazili ostalim pacijentima u posjetu. Na daljnje pitanje, da li je ikomu davao kakve izjave, svjedok je rekao da je u Trebinju dao izjavu Zamjeniku ŽDO-a iz Splita, prije 4 do 5 mjeseci; a Tončiju Majiću prije dvije godine. Na daljnje pitanje, ima li kopiju izjave, koju je dao Tončiju Majiću, svjedok je rekao da nema, da nije davao izjave novinarima, osim možda za "Globus", i to u prisustvu Tončija Majića.

Braniteljica opt. Bungura, pitala je svjedoka da li se služi osobnim računalom, na što je svjedok odgovorio da se ne služi. Na daljnje pitanje, da li je pisao Sudu u Split, svjedok je odgovorio da nije pisao. Na pitanje, da li je nakon razmjene podnosio kaznenu prijavu, svjedok je odgovorio da nije podnosio, jer ne zna niti kako se ona podnosi. Na daljnje pitanje braniteljice, kako je došao u situaciju da svjedoči u ovom postupku, svjedok je odgovorio da je preko Tončija Majića saznao za ovaj postupak. Nitko ga do tada nije pitao, što je sve preživio. Na pitanje, je li mu netko objasnio zašto je vraćen iz Zadra, kad je trebao ići na razmjenu u Nemetin, svjedok je rekao da mu nitko ništa nije govorio. Kad je izveden iz autobusa u Zadru, rečeno mu je da će ga strijeljati. Ne sjeća se osobe, koja ga je izvela iz autobusa, no misli da nisu bili stražari iz VIC-a "Lora". Na pitanje braniteljice, kakva su njegova medicinska znanja kad može govoriti o povredama drugih, svjedok je rekao: "vidio sam šljivu". Vidio je kad su dolazili civili iz grada da ih tuku. Na pitanje braniteljice, kada je lagao, da li onda MCK-u ili laže danas, svjedok je rekao da je lagao MCK-u, vezano za povrede. Na pitanje, prati li ovo suđenje, svjedok je rekao da slabo prati, osim ako nešto pročita u časopisu "Euroblic". Na pitanje, tko je Božidar Vučurević, svjedok je rekao da je čuo za tu osobu, da ga ne zna, misli da je bio gradonačelnik Trebinja, da nije bio u njegovoj jedinici, a za dalje ne zna. Braniteljica je pitala svjedoka da li mu ime "Mirko Šušak" nešto govori, na što je svjedok rekao da je možda nešto čuo, no da ne zna, ne poznaje osobu.

Branitelj opt. Gudića pitao je svjedoka da li je točno da je ovo o čemu svjedoči bilo 1992. godine Prvu izjavu o tome dao je 2003. godine Tončiju Majiću. Pitao je: "Prvu izjavu o Lori dajete nakon 10 godina"? Svjedok je rekao da ne zna točno, je li dao izjavu prije dvije ili pet godina. Na daljnje pitanje, kako je došao do Tončija Majića, svjedok je rekao da je gospodin Majić došao u Trebinje. Pozvao ga je Mirko Galić. Dao je izjavu na video kazetu, u pisanom obliku, koju izjavu je potpisao i ovjerio. Uslijedilo je pitanje branitelja: "Jesi li je TI nekome slao"? na što je svjedok odgovorio da je nije slao. Branitelj je predočio svjedoku da u sudskom spisu postoji ovjerena izjava, te je pitao, ako je svjedok nije poslao, tko ju je poslao, na što je prigovor uložio Zamjenik ŽDO-a iz Splita. Predsjednica Vijeća pozvala je svjedoka da pogleda omotnicu i izjavu. Svjedok je pogledao i ponovio, da je on izjavu ovjerio i predao je Sudu u Trebinju, a za ostalo ne zna.

Branitelj opt. Gudića je pitao svjedoka, zna li ovaj da se protiv nekih ljudi u RH-a vodi postupak, te ako zna, tko mu je rekao? Svjedok je rekao da mu je tu informaciju rekao Mirko Babić, a tko je rekao Babiću on to ne zna. Na pitanje, da li mu je, po osnovi povreda dobivenih u VIC-u "Lora," utvrđena invalidnost, svjedok je rekao da mu je određena trajna invalidnost od 70%, te da o tome posjeduje dokumentaciju s VMA.

Na pitanje branitelja, kako je evidentiran kod MCK-a, svjedok je rekao da se ne sjeća je li to bilo u Bolnici na Firulama, ili u VIC-u "Lora". U tom trenutku je bio lošeg zdravstvenog stanja, zna da je dobio knjižicu MCK-a. Na daljnje pitanje, da li su i Zurovcu gasili cigarete po rukama, svjedok je odgovorio da nisu. Na pitanje, zašto su njemu gasili cigarete, a Zurovcu nisu, svjedok je odgovorio: "Ne znam". Na sljedeće pitanje, kako je došlo do toga da je dao izjavu u Trebinju, svjedok je rekao da ga je zvala sutkinja Slobodanka Gačinović, da je bio prisutan Zamjenik ŽDO-a iz Splita, te mu je postavljala pitanja o tretmanu u VIC-u "Lora", o okolnostima zarobljavanja. Na pitanje, da li su spominjana imena optuženika i, ako je su, tko ih je spominjao, svjedok je rekao da su spominjana ista ova imena za koja je redsjednica Vijeća rekla da su optuženici u ovom postupku Spominjao ih je Zamjenik ŽDO-a iz Splita.

Braniteljica opt. Botića, pitala je svjedoka tko je sastavio pismeno, koje mu je predočeno, na što je svjedok rekao da misli da ga je sastavio gospodin Majić.

Na daljnje pitanje, da li je još tko dao izjavu, svjedok je rekao da su izjave dali: Deretić, Bjelica, Oro, Gerun, Koprivica, Bojović, Tripković, Ratković. Na pitanje, gdje su se izjave davale, svjedok je odgovorio, u Sudu u Trebinju, a potom su ovjerene. Na pitanje, da li je i drugima Majić sastavljao izjave, svjedok je rekao da je tu bilo 4 – 5 osoba- Svjedok je izjavu davao direktno u zapisnik, a bio je sam kad ju je davao Isti dan ju je potpisao i ovjerio. Na pitanje, kako zna da su i drugi davali izjavu, svjedok je rekao da Trebinje i Gacko nisu daleko, da se često vide i čuju telefonom.

Opt. Gudić prigovorio je istinitosti iskaza svjedoka, posebno na dio o njegovu zlostavljanju zatvorenika.

Svjedok je pitao redsjednicu Vijeća: "Mogu li se okrenuti". Nakon što mu je ona to dozvolila, okrenuo se prema opt. Gudiću, pokazao lijevu podlakticu i pitao: "Čiji je ovo ručni rad"? Nakon što je optuženik rekao da o tome ništa ne zna, svjedok je rekao: "Onda nemam više što reći". Svjedok je rekao da će pet svjedoka posvjedočiti da je upravo opt. Gudić gasio cigarete po njegovoj ruci. Rekao je da su svjedoci: Zurovac, Stojanović, Tripković, Hajdi, Nara.

Predsjednica Vijeća pitala je svjedoka, jesu li kada prali aute, na što je svjedok rekao da je i on prao aute, no, najviše su prali Vladimir Žarković i Miroslav Čučak, ali ne zna čiji su bili auti. Na pitanje da li mu znače nešto imena: Đorđe Katić, Gojko Bulović, Nenad Knežević, svjedok je rekao da mu Đorđe Katić ne znači ništa, da je nešto čuo za Gojka Bulovića i Nenada Kneževića, no, ne zna što. Na pitanje da li mu nešto znači riječ "tvrđava" ili "kula", svjedok je rekao da mu to ništa ne znači.

Zamjenik ŽDO-a iz Splita pitao je svjedoka, da li je na tijelu imao tetovažu, na što je svjedok rekao da ju je imao na ruci, gdje ima ožiljke od cigareta. Na daljnje pitanje, je li čuo za pokušaj bijega iz zatvora, svjedok je rekao da je za to čuo, no, ništa o tome ne zna. Čuo je da je jedna osoba pokušala bježati, da se pucalo, čuo je pucnjeve, no, ne zna jesu li ti pucnjevi bili za tom osobom koja je pokušala bježati, ili je to bilo nešto drugo.

Na pitanje ŽDO-a iz Splita, je li svjedok čuo za kakvo ubojstvo, svjedok je rekao da je čuo od zatvorenika za ubojstvo "belog orla". Na daljnje pitanje, da li mu se u vezi ovoga suđenja netko obraćao, svjedok je rekao da su se javljali samo ljudi iz osiguranja.

Nakon ovoga pitanja branitelj opt. Duića, poluglasno je komentirao: "Da nismo slučajno mi"!

Branitelj opt. Vrkića, pitao je svjedoka, u kojoj je ćeliji bio kad je čuo za Kneževića, na što je svjedok rekao da je bio u ćeliji br. 6. Na pitanje, je li čuo za zatočene pilote, svjedok je rekao da je čuo za Pantića, Đerfija, Mičić Milana i Dragana Arsovskog, a bio je sa Đerfi Nikolom u ćeliji.

Predsjednica Vijeća pitala je svjedoka sa kim je bio u ćeliji bloka "C", na što je svjedok rekao da je bio sa Miloradom Paičinom. U bloku "C" je bio u zadnjoj desnoj ćeliji. Na pitanje, je li u blok "C" dolazio MCK, svjedok je rekao: "Da ja znam, ne".

Zamjenik ŽDO-a iz Splita ponovio je prijedlog, da svjedok pogleda optuženike i pokaže one koje prepoznaje. Svjedok je ustao i pogledao optuženike. Rukom je pokazao prema svakom od optuženika i rekao njihova prezimena. Na opt. Banića je pokazao i rekao da su ga zvali "Bokser" i "Bane", ali nije siguran.

Zamjenik ŽDO-a iz Splita pitao je svjedoka, po čemu pamti opt. Vrkića. Svjedok je rekao da ga pamti i po dobru i po zlu. U dosta slučajeva davao mu je cigarete, a dosta puta ga je "degenečio".

Branitelj opt. Vrkića, pitao je svjedoka, zna li što su optuženici radili, na što je svjedok rekao da su bili stražari, opt. Vrkić je bio zamjenik upravitelja, opt. Gudić i opt. Botić su bili stražari. Za opt. Banića ne zna što je radio. Na pitanje, kako zna da je opt. Vrkić zamjenik upravitelja, svjedok je rekao da je bio kod njega 2 – 3 puta u kancelariji, čuo je od ostalih stražara. Branitelj je prigovorio da je svjedok to saznao od Zamjenika ŽDO-a iz Splita, samo to sada ne želi reći. Na daljnje pitanje, kako ga je opt. Vrkić tukao, svjedok je rekao da ga je tukao drvenom palicom. Na pitanje, da li se svjedok bojavao opt. Vrkića, je li ga optuženik šamarao, svjedok je rekao: "Možda je i toga bilo".

Svjedok Milorad Oro je rekao da je 1992. godine zarobljen u Veljoj Međi, kao pripadnik vojske Republike Srpske. Rekao je da su ga zarobili hrvatski vojnici 27. svibnja 1992. godine. Bio je sa 18 kolega u trenutku zarobljavanja. Prebačeni su u Ploče, potom u Metković, u jedno skladište, gdje je bio jedan stražar prezimenom Luburić, koji je tukao. Njega je udario nogom u preponu. Tu su bili dva do tri dana, kada su autobusom prevezeni, u Čapljinu. No, kako je dugo bio vozač i dobro poznaje putove, vidio je da ih voze prema Splitu. Do tada nikada nije čuo za Vojno-istražni centar "Loru". U VIC-u "Lora" su došli u prijamnu kancelariju, potom u ćelije. Njegova je bila s desne strane, ne zna joj broj. U ćeliji je našao Vučjaka i nekog Nikolu. Bili su piloti. Vučjak je imao prostrijelne rane. U ćeliji je bilo 6 kreveta na kat, svakih pola sata su dolazili i tukli ih. Jedan dan su po njega došli opt. Duić i opt. Botić. Tražili su da im počisti prijamnu kancelariju, tukli su ga, stavljali su im «štikaljke» induktorskoga telefona na uši. Rekao je, da je u bunilu od udara struje skinuo štikaljke s ušiju, nakon čega su ga prebili. Rekao je, da su ih tukli čime god su stigli, i vani i unutra, izvodili ih na kupanje "jer su se četnici usmrđeli". Montirali su vatrogasno crijevo i gole ih prali crijevom, mlazom vode su ih tukli po stomaku. Rekao je da su iz cipela morali izvaditi vezice, i nakon toga trčati, što je izazvalo teške žuljeve i rane po nogama. Tjerali su ih da sa drugim zarobljenikom na leđima trče. On je bio bolestan, liječnik ga je pregledao i preporučio da ga ne tuku, da je skupa operacija. Rekao je da se sjeća, da su jedan džip bijele boje prali Čučak i Živković. On je bio u bloku "B", zna za postojanje bloka "C", a kad je došao MCK rekli su im da ništa ne smiju reći. Zna za tjeranje ljudi u pseću kućicu. Tjerali su ih na lažno strijeljanje

To je radio opt. Duić. Rekao je, da su molili da ih se ubije, da ih se više ne muči. Za ručak su dobivali "jednu kašiku kupusa i parče hljeba". Rekao je da su jednom prilikom došle dvije djevojke i počele ga provocirati. Rekao je da je to zapamtio, stoga što su bile u dobi njegovih kćeri. Tukle su ga, šamarale. Rekao je, da je opt. Botić bio fer prema njemu. Razmijenjen je dana 14. na 15. kolovoza 1992. godine, u Nemetinu. Dan prije toga, njih 16 su išli u Kerestinac. Svjedok je rekao da je u VIC-u "Lora" bio ukupno dvadesetak dana.

Branitelji su ponovo prigovorili da se ispituju svjedoci o događajima, koji nisu predmet ovog postupka.

Predsjednica Vijeća pojasnila je svjedoku da ga pita o njegovim saznanjima o stradanju civila. Svjedok je rekao da on ne zna tko je imao kakav status u VIC "Lora", ne zna tko je bio vojnik, a tko civil. Pozvan je i želi govoriti o onom što je njegov problem. IC "Lora".

Zamjenik ŽDO-a iz Splita rekao je da su prigovori branitelja neutemeljeni. Ovaj svjedok je pozvan da svjedoči o događajima u VIC "Lora", dakle, o onom što je vidio, čuo, što mu se dogodilo, pa je irelevantno da je li bio vojnik ili civil, što, također, vrijedi i za ostale pozvane svjedoke. Stoga je tražio da se cjeloviti iskaz ovoga svjedoka uvede u zapisnik.

Braniteljica opt. Bungur, rekla je da se, posebice nakon saslušanja svjedoka Kovačevića, vidi na koji način je došlo do svjedočenja. Sud ne može prijeći preko činjenice da se cjeloviti zapisnici objavljuju na internet stranicama, komentiraju se, a radi se o mediju, koji je opće upotrebljiv. Rekla je da se radi o svjedočenju, koji za ovaj, kao niti za druge postupke, nema vjerodostojnost. Osim toga, rekla je da se ponovo protivi saslušanju pripadnika četničke, neprijateljske vojske.

Vijeće je donijelo rješenje, kojim je odlučilo da iskaz svjedoka Ore, kao i svih drugih svjedoka, koji su pozvani, treba ispitati u najkraćoj verziji, u okviru onoga o čemu imaju spoznaja, o događajima vezanima za civile.

Iako su se, nakon ovoga, branitelji na trenutak smirili, ubrzo je nastavljeno s poluglasnim, "paralelnim" postupkom, komentiranjima, međusobnim došaptavanjem, podsmjesima.

Zamjenik ŽDO-a, iz Splita, predložio je da svjedok pogleda optuženike i kaže prepoznaje li koga od njih .

Branitelj opt. Duića, , pitao je svjedoka znače li mu što imena Bulović i Knežević. Svjedok je rekao da je čuo za njih, no, ne zna o njima ništa.

Branitelj opt. Vrkića, pitao je svjedoka, kako je bio odjeven kad je doveden u VIC "Lora", na što je svjedok rekao da je bio u vojnoj uniformi SMB boje. Aktivni vojnici su bili u «Lori» u civilu, no, on ne zna jesu li bili u statusu vojnog zarobljenika ili civila. Na pitanje, kada i na koji način je saznao da se u Splitu vodi postupak, svjedok je rekao da je saznao preko medija, no, ne zna točno kada, vjerovatno prije nekoliko godina. Na pitanje, da li je o tome pitan, svjedok je rekao da je dao izjavu Tončiju Majiću, u Trebinju, no, ne zna kako je Majić došao do njega. Poslije je dobio poziv da dođe u Sud i da izjavu. Misli da je izjavu dao Zamjeniku ŽDO-a iz Splita. Na pitanje, što mu je rekao Zamjenik, zašto je došao, svjedok je odgovorio da mu je rekao isto što je danas rekla predsjednica Vijeća. Na pitanje, je li mu rečeno da se postupak vodi zbog kaznenog djela iz čl. 120. ili kojega drugoga djela, svjedok je rekao da ne zna je li mu Zamjenik ŽDO-a rekao za 120. ili 124. članak OKZ-a RH-a. Na pitanje, za

koliko optuženika mu je rečeno da se vodi postupak, svjedok je rekao za 7 ili 8 optuženika. Na daljnje pitanje, da li je za vrijeme boravka u VIC-u "Lora" izlazio iz ćelije, svjedok je rekao da su išli na šetnju u krug, bio je vani i kad su ih kupali, kad su nosili jedni druge na leđima i čistili zatvorski krug. Na daljnje pitanje, je li vidio da tu ima žena, djece, staraca, hrvatskih vojnika, svjedok je rekao da je vidio jednoga hrvatskoga vojnika, no, nije vidio žene, djecu, starce. Bilo je osoba i u civilu i u uniformi. Branitelj mu je pročitao imena zatočenih civila i dvije žrtve VIC-a "Lore", za koje je svjedok rekao da mu ništa ne znače.

Braniteljica opt. Bungura, pitala je svjedoka da li zna koristiti računalo, na što je svjedok odgovorio da ne zna. Na daljnje pitanje, je li ikada ovom Sudu pisao pismo, svjedok je niječno odgovorio. Branitelj opt. Gudića pitao je svjedoka o čemu je razgovarao sa Majićem, koji je bio kod njega? Svjedok je rekao da kod njega nitko nije bio, da su razgovarali prije desetak dana u hotelu u Trebinju, o odlasku na sud da bi svjedočio.

Branitelj opt. Gudića predložio je da se raspravi, temeljem čega je Majić razgovarao sa svjedokom, nakon što su uspostavljeni međunarodni ugovori. Svjedok je pojasnio da je gospodin Majić došao k njemu i pitao ga je li voljan svjedočiti u svezi poziva i to je sve.

Braniteljica opt. Botića, , pitala je svjedoka koliko puta je kontaktirao sa Majićem, na što je svjedok rekao da su razgovarali prije četiri godine, i nedavno, kako je to već rekao. Nadalje, pitala ga je da li postoji izjava, koju je vlastoručno potpisao i ovjerio. Svjedok je potvrdno odgovorio, rekao je da je sve išlo preko Suda. Njegova supruga je daktilograf, ona se ponudila da im otipka tekst, nakon čega je on svoju izjavu ovjerio, jednu kopiju je dao Majiću, jednu Sudu, a jedna je bila za njega.

Zamjenik ŽDO-a iz Splita predložio je da se svjedok okrene i kaže da li nekoga od optuženika prepoznaje. Branitelji su se suglasno protivili ovom prijedlogu, jer nije u skladu s odredbama ZKP-a. Predsjednica Vijeća je rekla da ovo nije klasična radnja prepoznavanja, te je odobrila da svjedok pogleda optuženike. Svjedok je prepoznao, imenovao i pokazao na opt. Gudića i opt. Botića.

22. studeni 2005. godine

Svjedok Mirko Bjelica, zarobljen je 13. svibnja 1992. godine, kao pripadnik JNA, nedaleko od Stolca, prema Hotovu Blatu. Zarobljen je od hrvatske vojske, zarobljen je zajedno sa Miroslavom Čučagom. Nakon toga prebačeni su u Ploče, gdje je Čučaga morao ležati. Bio je pretučen. Nakon toga, zajedno sa 6 zarobljenika, je prebačen u VIC "Lora". Tijekom prijevoza do Splita, tučeni su. Smješteni su u blok "C", u jednu ćeliju, no, stalno su mijenjali ćelije. Prvih deset dana su ih stalno tukli. Izvukli bi ih na hodnik, tukli, potom ugurali u drugu ćeliju. Rekao je da je imao dojam, da ih svatko, tko to poželi, ima pravo tući. Rekao je da su dolazili civili i tukli ih. Dolaskom nove grupe zarobljenika njihov položaj je bio bolji. U bloku "C" bili su na podu, nuždu su vršili u ćeliji, tek su na traženje dobili jednu kantu. 17. lipnja 1992. godine registriran je od MCK-a, a koji dan prije prebačen je u drugi dio zatvora, u ćelije

s krevetima, gdje su ih manje tukli. Ako im je bila potrebna liječnička njega, onda su je dobivali. Rekao je da je u bloku "C" bio jedan mladić, imenom Bojan Vesović, iz Srbije. Bio je u lošem stanju, imao je prostrijelnu ranu noge, ležao je u ćeliji, bez odjeće, rana mu se inficirala. Par puta su rekli čuvarima da mu očiste ranu, u WC-u bloka "C". Jedno jutro, kad su im otvorili ćelije, vidjeli su, u ćeliji gdje je bio Bojan, da se on ne miče, da mu je koža blijeda. Brzo su zatvorene ćelije. Ubrzo su čuli kovanje, a kasnije su saznali da je to Žarković kovao sanduk za Bojana. U Pločama je ostao Milivoj Čučaga, koji je bacao pjenu na usta. Nakon Ploča gubi mu se svaki trag.

Svjedok je rekao da zna da su, nakon dolaska u VIC "Lora", 13. ili 14. svibnja 1992. godine, istukli Duška Jelića, koji je nakon toga bio u vrlo lošem stanju. Žarković mu je rekao da je i za Jelića kovao sanduk. Svjedok je rekao da su Veso Deretić i Ljubiša Gerun izvukli iz bloka "C" tijelo Duška Jelića, nisu imali snage nositi ga. Rekao je da su bili tamo kad je u krugu zatvora ubijen čovjek, civil. Rekao je da je čuo, da su iz Splita, tu u «Loru», privedena dva civila. Kasnije im je Žarković rekao da je vidio, da je čovjek pokušao pobjeći, udario je stražara, pucali su za njim. Oni su bili u šetnji kad je došlo do gužve, sve su ih strpali u ćelije, kad je taj čovjek pokušao pobjeći. Rekao je da je čuo, da su tog čovjeka dovukli u krug zatvora, da su ga gazili. Misli da on to nije mogao preživjeti. Rekao je da je Veso Deretić gledao kroz prozor i rekao im da krvav čovjek leži na zemlji, "da ga tuče onaj koji nas nije tukao", misleći na opt. Bungura. Kasnije, po izlasku iz zatvora, saznali su da se radilo o Nenadu Kneževiću, Srbinu iz Splita. Rekao je da misli, da je taj čovjek pri pokušaju bijega udario stražara Botića. Ne sjeća se ostalih civila, odnosno, o tome puno ne zna. Rekao je da je opt. Duić, kao upravnik zatvora, davao primjer drugima kako se postupa sa zarobljenicima. Njegov zamjenik, opt. Vrkić, u bloku "C" je došao sa jednom "lijepom gospođom". Rekao je Luki Adžiću da stane kraj vrata i udario ga laktom u stomak. Svjedok je rekao da su u bloku "C" spajani na induktorski telefon. O smjeni straža rekao je da je najgora bila smjena u kojoj su radili opt. Gudić i opt. Botić. Rekao je da mu je to pričao Žarković. Predstavnici MCK-a bili su u posjetu u par navrata, no, međutim, zatvorenici su skrivani, izvođeni su iz bloka "C" u jednu obližnju prostoriju, Prijetili su im da moraju biti tihi, kako ih predstavnici MCK-a ne bi čuli. 1. lipnja 1992. godine došla je veća grupa zarobljenika, koji su zarobljeni oko Popovog polja. Rekao je da je, u bloku "C", opt. Gudić dolazio Bojanu Vesoviću. Navlačio bi crne kožne rukavice kad bi išao u njegovu ćeliju. Po izlasku iz bloka "C" bili su smješteni u zadnju ćeliju, u drugom dijelu zatvora. Nakon nekoliko dana ponovo je vraćen u blok "C", no, tu su već bili novi zarobljenici. Tada ih nisu tukli, već nove zarobljenike. Pred dolazak MCK-a vođen je na previjanje, imao je otvorene rane na leđima. «tuferi» na leđima, koje su mu stavili liječnici, par puta su ga spasili od siline batina. Dragan Ratković imao je rane po nogama, koje su se ugnijele. Bio je smješten u ćeliju s aktivnim vojnicima, koji su im jednom rekli da se od mirisa zagnojenih rana ne može biti u ćeliji. U VIC-u "Lora" svjedok je bio do 12. kolovoza 1992. godine, kada je odvezen u Kerestinec. Tu je prenoćio, te je 14. kolovoza 1992. godine bio razmijenjen u Nemetinu.

Zamjenik ŽDO-a iz Splita pitao je svjedoka, gdje su ih sklanjali iz bloka "C", na što je svjedok rekao da je to bilo nedaleko od bloka "C", u jednu prostoriju s pločicama na podu. Na ovo pitanje ponovo su ulagali prigovor branitelji.

Na pitanje zamjenika ŽDO-a, kako se ponašao opt. Duić, svjedok je rekao da je tukao redovno. Jednom je došao s dvije osobe, za koje je rekao da su Vukovarci. Naredio je: "Skidaj gaće" i "Puši mi". Svjedok je rekao da su ga osobe, koje su došle sa optuženikom, smirivale. Svjedoku je pričao Veso Deretić, da ga je opt. Duić istjerao van iz ćelije, da mu se pomokrio u usta. Na pitanje Zamjenika, jesu li u prostoru za šetnju postojale pseće kućice, branitelji su

prigovorili da se postavlja sugestivno pitanje. Zamjenik je preformulirao pitanje, na način, je li svjedok što vidio u prostoru za šetnju. Svjedok je rekao da je vidio pseće kućice. Na pitanje, čemu su one služile, svjedok je rekao da pretpostavlja za pse, no, stražari su ih koristili da bi natjerali zarobljenike da jedan uđe u kućicu i oponaša psa, a drugi se morao popeti na kućicu i oponašati mačku.

Zamjenik je predložio da se svjedok okrene i kaže, da li nekoga od optuženika prepoznaje. Pitao je svjedoka, je li vidio civile iz Splita. Svjedok je rekao da je zamjetio, kad su ulazili u drugi blok zatvora, da su s desne strane bile kancelarije. Vidio je tamo jednog čovjeka u civilu, no, nije na njega obraćao pažnju. To je bilo toga dana, kada je, kasnije, došlo do bijega, no, je li to bio taj čovjek ili neki drugi, svjedok ne zna. Na pitanje, da li se svjedoku tko obraćao u vezi ovog suđenja, svjedok je rekao da su ga zvali samo Borislav Hamović i Mićko Koprivica. Rekli su mu, da ih je netko kontaktirao da ne svjedoče u ovom postupku. Rekao je i da je čuo da je za uzvrat Koprivici nuđen novac.

Branitelj opt. Duića, , pitao je svjedoka, što je sa ostalim civilima, na što je svjedok rekao da ne zna. Rekao je da je Žarković spominjao dvije osobe. Iz medija je vidio da se radi o dvije osobe. Na pitanje, da li je vidio i druge civile, svjedok je rekao da je u bloku "C" bio neki Savić, drugih se ne sjeća, no, ne zna je li ovaj bio civil ili ne. Vidio je i druge osobe, no, ne zna njihov status.

Branitelj opt. Vrkića, , zamolio je svjedoka da odgovara na pitanja temeljem znanja, koja je imao 1992. godine. Na pitanje, je li o svom boravku u VIC-u "Lora" još komu govorio, svjedok je rekao da su dolazili istražitelji iz Beograda, ne sjeća se točno kada, možda 2000. godine. Dao je iskaz u prostorijama Osnovnog suda u Trebinju. Dobio je poziv, u prostoriji su bili daktilograf i pravnik. Jednom su dolazili i u bolnicu, u Trebinje, procijeniti njihove ozljede. Svjedoci su kontaktirali sa Tončijem Majićem. Gospodin Majić je snimio izjavu, potom su tu izjavu zapisali, on ju je potpisao i ovjerio na Sudu. Rekao je da je razgovarao sa novinarima. Sa gospodinom Nenadom Puhovskim se nije čuo, nije ostvario kontakt u vezi filma "Lora" i ne zna je li o njemu što objavljeno u filmu. Na daljnje pitanje, zašto je ovjeravao izjavu, svjedok je rekao da je trebala poslužiti za pokretanje «slučaja "Lora"», " da ne bude po onoj: netko je drugi pričao". Uslijedila su pitanja: tko ga je iz Hrvatske kontaktirao, je li bio kod njega Zamjenik ŽDO-a iz Splita, kako je tekao razgovor, da li mu je rekao zašto sa njim priča,....

branitelj opt. Vrkića je pitao, za imena civila, iz VIC-a "Lora", koji su saslušani kao svjedoci, ili će se o njihovu iskazu tek odlučiti. Svjedok je rekao da mu spomenuta imena ništa ne znače, jedino je za Nenada Kneževića i Gojka Bulovića čuo nakon izlaska iz zatvora. Inače, dok je bio u zatvoru, niti ta imena mu nisu ništa značila. Na pitanje o imenu Katalina, svjedok je pojasnio da je on (kada su prvi put dobili poziv za raspravu koja je zbog bolesti člana Vijeća bila odgođena) pozvao ljude na sastanak, da vide što će biti s osiguranjem njihova dolaska na suđenje. Tada su razgovarali o tome što im se događalo od 1992. godine do danas Nisu razgovarali o događajima u VIC-u "Lora". Sjeća se da je u razgovoru spomenuto to prezime, ali mu, u vrijeme njegovoga boravka u zatvoru, nije bilo poznato.

Branitelj opt. Bajića, , pitao je svjedoka, preko kojih medija prati ovo suđenje. Svjedok je rekao da je od gospodina Tončija Majića dobio novinske članke o tijeku suđenja i to se odnosi na onaj postupak koji je prethodio ovom postupku. Na pitanje, je li vidio fotografije optuženika, svjedok je odgovorio da ih je nedavno vidio na internetu. Na pitanje, da li je sa drugima razgovarao, koji trebaju ovdje svjedočiti, svjedok je odgovorio da ih je iz Trebinja 20 do 30, koji su bili zatvoreni u Lori, prvije prvog suđenja su pričali o nekim detaljima, no, ne o

tome što treba pričati na sudu. Zaključili su da, tko god svjedoči, treba govoriti ono što je vidio, što je čuo, navesti ime osobe od koje je nešto čuo, i da ne treba govoriti neistinu. Na pitanje, kada je posljednji put kontaktirao sa Tončijem Majićem, svjedok je rekao da je to bilo sinoć, da je pitao Majića kako je bilo sa svjedočenjem Jelenka Kovačevića, a ovaj mu je odgovorio: "Sve ide kako treba".

Opt. Vrkić je rekao da nije istina da je on dovodio neku ženu u zatvor i da je pred njom tukao zarobljenike. Svjedok je rekao da je optuženik jednom došao u blok "C" Na svjedoku su, dok su ga mučili, isprobavali ispravljač za struju. Osoba, koja je došla sa optuženikom komentirala je: "Kako li je to?". Optuženik je tražio da ga svjedok pogleda u oči i da mu kaže je li on bio nadzornik i je li ga on spajao na struju. Svjedok se okrenuo prema optuženiku, pogledao ga i rekao: "Da, to ste bili vi". Rekao mu je da je tada izgledao bolje, zdravije, nego sada.

Potom je svjedok pogledao optuženike, te je pokazao i imenovao opt. Gudića, opt. Botića i opt. Vrkića, a za opt. Banića je rekao da ga ne zna, da je za njega pročitao da je optuženik u ovom postupku.

Opt. Gudić prigovorio je na istinitost iskaza svjedoka, tvrdeći da ga nije zlostavljao.

Svjedok Mićko Koprivica u VIC-u "Lora" boravio je od svibnja do kolovoza 1992. godine. U početku je svjedok teško govorio, imao je jednu dužu stanku. Rekao je da mu je poznato nešto o zločinu nad civilima. Zarobljen je na području općine Stolac, 14. svibnja 1992. godine, nakon čega je sproveden u Metković, a potom u VIC "Lora", u Split, u blok "C", gdje je bio mjesec, ili mjesec i pol dana, do evidencije MCK-a. Rekao je da je zlostavljan, mučen, skrivan. Tukli su ga i stražari i oni koji su dolazili u zatvor. Rekao je da zna za zločin nad jednim mladićem, aktivnim vojnikom iz Srbije, koga su zvali "Bijeli orao". Gledao ga je, nije sa njim kontaktirao. Bili su u istom dijelu zatvora. Rekao je da se na tom mladiću izživljavao svatko, da je od drugih zatvorenika čuo da su se čuli njegovi krici, koji su jedne noći utihnuli. Po tome su znali da je umro. Te noći su stražari bili Gudić i Botić, to zna, jer su prije toga i nakon toga ulazili i k njima u ćelije. Te stražare svjedok dobro zna, zapamtio ih je. Vidio je civila iz Splita, prije ubojstva. Vidio je privedenog čovjeka, došlo je do incidenta, sve su ih vratili u ćelije, čuo je krike. Svjedok je rekao da su njega zlostavljali opt. Duić, opt. Gudić, opr. Botić, te Giljanović i Doždor. Dobro ih je sve zapamtio. Rekao je da je, bukvalno, svakodnevno mučen, da je mislio da će i njega ubiti, jer su ga mučili elektrošokovima, prebijali palicama do zadnjega dana, i danas ima posljedice od toga. (svjedoku je povrijeđeno lijevo oko, no, nitko nije utvrđivao je li to posljedica zlostavljanja u VIC-u "Lora" ili je posljedica nečega drugoga).

Zamjenik ŽDO-a iz Splita pitao je svjedoka, od koga su ih skrivali, kada je rekao da su ih sklanjali. Svjedok je rekao da su sklanjani od MCK-a, u taj dio zatvora u koji MCK nije dolazio. Bila je to jedna stara kula kamo su ih smještali, ili su ih odvodili u poseban dio zatvora, koji je imao poseban ulaz. Na daljnje pitanje, kako zna imena osoba, svjedok je rekao

da su tijekom njegova boravka te osobe pričale sa njim. Vjeruje da je bio predviđen za likvidaciju, jer su likvidirana i njegova dva druga iz Trebinja: Milivoj Čučaga i Duško Jelić. Rekao je da je, nakon što je evidentiran od MCK-a, prebačen u dio zatvora s krevetima, no, nakon par dana ponovo je vraćen u blok "C". Za vrijeme stradanja civila bio je u dijelu zatvora s krevetima. Nadalje, Zamjenik ŽDO-a ga je pitao je li u bloku "C" bilo kreveta, na što je svjedok rekao da nije bilo kreveta, da su nuždu vršili u ćeliji. Na daljnje pitanje, je li tijekom cijelog njegovog boravka u VIC-u "Lora" opt. Duić bio upravnik zatvora, svjedok je rekao da je jedno kraće vrijeme to bio Frano Grančić, da ga tadanisu tukli. Vremenski je Grančić bio upravnik «Lore» nakon opt. Duića, dakle, u period nakon što je svjedok evidentiran od MCK-a, ali je bio upravnik možda 10 ili 15 dana. Na daljnje pitanje, vraća li se, kasnije, opt. Duić na to mjesto, svjedok je rekao da misli da se pojavio, no, da nije siguran. Na pitanje, kakva je situacija bila nakon odlaska Grančića, svjedok je rekao da se za njega nastavilo teško stanje. Jedne noći mu je opt. Gudić slomio 6 rebara, i to kada je bio u ćeliji, izvan bloka "C". Zamjenik ŽDO-a je predložio da se svjedok okrene i kaže da li među optuženicima nekoga prepoznaje.

Svjedok je pogledao i pokazao na opt. Vrkića, za koga je rekao da ga je više puta spasio od mučenja. Rekao je da je optuženik bio zamjenik upravnika zatvora. Pokazao je na opt. Gudića i opt. Botića i rekao njihova imena. Za opt. Banića je rekao da se ne sjeća te osobe.

Zamjenik ŽDO-a iz Splita predočio je svjedoku da je svjedok Bjelica rekao, tijekom današnjega svjedočenja, da je svjedoku Koprivici netko nudio neki novac za odustajanje od svjedočenja. Svjedok je rekao da ga je nazvao muški glas, zvao je na njegov mobitel. On ne zna kako je ta osoba došla do broja njegova mobitela. Nudio mu je novac da ne dođe svjedočiti. Rekao mu je da iza te ponude stoji opt. Duić. Svjedok je rekao da je odmah prekinuo liniju, jer ne dolazi u obzir bilo kakav razgovor o tome. Nije niti sačuvao broj s kojega ga je nazvala ta osoba. Svoju karticu, s brojem, je uništio, pa sada ima drugi broj mobilnog telefona. Ovo nije nikomu prijavio. Rekao je to samo svojim drugovima, da se i njima tako nešto ne bi dogodilo.

.Svjedok je rekao da su (za vrijeme šetnje vidjeli osobu, koja je kasnije ubijena. Branitelj opt. Duića je tražio da svjedok opiše optuženika., što je svjedok i učinio. Na pitanje je li vidio još civila, svjedok je rekao da je dolazilo više žena, koje su ih zlostavljale. Od civila se sjeća jedne osobe iz Knina. Bila je sa Bojovićem, a ostali su u «Lori» i nakon njegove razmjene. Na pitanje, gdje je civil bio prije njegove (?)razmjene, svjedok je rekao da je viđao civila iz Čapljine. Zaboravio mu je prezime. Zatvorenici nisu komunicirali sa civilima. Nije vidio žene, djecu ili starce.

Branitelj opt. Banića, pitao je svjedoka da li mu što govori ime Tonči Majić. Svjedok je rekao da mu to ime nešto znači, da su pričali, no, ne zna točno kada. Na pitanje je li i njemu Tonči Majić dostavljao novinske isječke, svjedok je rekao: "Meni nije". Na pitanje, je li mu davao kakav iskaz, svjedok je rekao da nije, da je on svoj iskaz ovjerio u Sudu u Trebinju. Sa Majićem je imao sastanak davno, misli, u prostorijama Crvenog križa ili u njegovoj kući u Trebinju.

Branitelj opt. Vrkića pitao je svjedoka, ima li problema s pamćenjem, napomenuvši mu da na ovo pitanje ne mora odgovoriti. Svjedok je rekao da nema problema. Pitao ga je i koje doba dana je bilo, kada je bio na šetnji i kada je civil doveden. Svjedok je rekao da je moglo biti negdje oko 16 ili 17 sati, da je bilo poslijepodne, ljeto je bilo. Incident se dogodio, no, ne zna kakav. Na pitanje, kako zna da je civil baš toga dana doveden, svjedok je rekao da ga je vidio

taj dan. Svakoga dana je bio u šetnji, a civil je naišao baš toga dana, išao je sa stražarima. Na pitanja o imenima civila zatočenima u VIC "Lora", svjedok je rekao da su mu nepoznata. Za imena Katalina i Katić rekao je da su mu poznata, no, da ne zna točno otkuda. Za ime Nenada Kneževića misli da je ime toga čovjeka koji je ubijen, no, on ga ne zna osobno.

Braniteljica opt. Bungura, pitala je svjedoka, jesu li se svjedoci sastajali i dogovarali kako će svjedočiti. Svjedok je rekao da su se sastali, ali da se nisu dogovarali što će tko reći. Braniteljica je predočila iskrivljen iskaz svjedoka Bjelice, namjerno navodeći da je svjedok Bjelica rekao da su se dogovarali. Pitala je svjedoka, tko laže, on ili svjedok Bjelica. Svjedok je rekao da oni o tim događajima pričaju 15 godina, te je ponovio da se nisu dogovarali, tko će što reći. Nadalje, pitala je, da li je osoba, koja ga je zvala i nudila novac, tražila garanciju da će on, nakon što dobije novac, zaista odustati od svjedočenja. Svjedok je rekao da do toga uopće nije došlo, jer je on odmah prekinuo razgovor. Braniteljica se prijetila svjedoku da će tražiti vještačenje poziva na tu karticu, na što ju je jedan od branitelja, mislim branitelj Ljubičić, smirivao i rekao: "To ne treba". Na daljnje pitanje, je li nekomu govorio o tom pozivu, svjedok je rekao da je razgovarao sa kolegama, no, novinarima nije ništa rekao.

Opazanja promatrača

a) javnost:

Osim promatrača nacionalnog i regionalnog tima, ima dosta novinara, fotoreportera, kamera. Ima nešto članova obitelji optuženika i ratnih prijatelja.

Uvjeti rada bili su ispod svakoga standarda. Česti nestanci struje, hladna dvorana, bez grijanja, otežavaju kako postupak, tako i njegovo praćenje. Predsjednica Vijeća uklonila je jednu osobu iz publike, kada je komentar postao dovoljno glasan da ga ona čuje. Inače, u publici je bilo negodovanja za vrijeme dok su svjedoci davali svoj iskaz, bilo je teških uzdaha, psovki.

b) proces:

Predsjednica Vijeća nije predočila strankama u postupku da je promijenjen zapisničar. Tijekom dokaznog postupka, dok se saslušavaju svjedoci, branitelji međusobno pričaju, komentiraju, uzimaju sami riječ, objašnjavaju se sa redsjednicom Vijeća. Predsjednica Vijeća dopušta pitanja koja postavljaju branitelji, a koja nisu precizna, pa npr. braniteljica opt. Bungura često poprati odgovor riječima: "Nisam vas to pitala". Osim toga, izjavila je da se ponovo protivi saslušanju pripadnika četničke, neprijateljske vojske. Stalan podrugljiv osmeh, pitanja, kojima se poništava dostojanstvo svjedoka, ne kao dokazno sredstvo, već kao čovjek, politički obojeni stavovi branitelja, koje oni jasno iznose, zloupotrebljavajući sudnicu, čime se postavlja pitanje brane li oni svoje branjenike ili njihove zločine.

IZVJEŠTAJ SA PRAĆENJA SUĐENJA

23. studeni 2005. godine

Svjedok VESO DERETIĆ

Svjedok izjavljuje da je zarobljen 13.05.1992. kao pripadnik Teritorijalne obrane bivše vojske Jugoslavije, u mjestu Žujina Gradina u općini Stolac, zajedno sa Draganom Ratkovićem, Ljubišom Gerun, Harisom Zečevićem, i pok. Duškom Jelićem.

Kombijem su ih prebacili dalje u neku kasarnu, u podrum. Tu su ih vezali za šipke ograde i udarali tukli su ih brodskim konopom po leđima, stalno da su se mijenjali, a kada bi netko od njih pao polijevali bi ga vodom, a to da je trajalo cijelu noć, do 7 sati ujutro. Svjedok napominje da su sa njima bili Milorad Čučaga i Mirko Bjelica. Nakon ove torture nitko od njih da više nije mogao stajati na nogama, bili su isprebijani toliko da su svi bili gotovo u nesvijesti. Sjeća se da je Čučaga jedva još davao znakove života, da je bacao pjenu na usta, pa je tu i ostao, a njih ostale da su odveli u Loru, gdje kaže da ih je dočekala druga postava koja je nastavila tući. Tukli su ih stražari iz zatvora tako i ljudi koji su dolazili sa strane, iz grada, civili, Sve ovo da se događalo u bloku C, gdje su odmah bili smješteni, već prve noći batinama da je podlegao Duško Jelić, oni su morali odvući iz ćelije i staviti ga u sanduk. Svjedok dalje kaže da se sjeća da je Dragan Ratković skoro poludio od bolova, da je bio sav natečen, a noga da mu je bila toliko natečena da su hlače pukle po šavu, da je odvezen u bolnicu, gdje su mu, koliko on zna, presađivali kožu. Morao je ići na previjanja, ali ga, nitko nije vodio, poslije je pričao da mu je jedan liječnik u bolnici rekao da on to može izdržati bez anestezije, da je on "Čedo".

Svjedok je rekao da u bloku C nije bilo kreveta, ni hrane, ni vode. Neprestano su ih tukli, prebacivali iz ćelije u ćeliju. Tukli ih bejzbol palicama i pendrecima, spajali su ih na induktorski telefon, bio je jedan uređaj sastavljen od ispravljača i kutije iz koje idu kablovi i neke štipaljke koje bi im stavljali na uši i onda spajali struju. Svjedok se sjeća da su ga opt. Vrkić i neke osobe s činovima spajali na struju tim uređajem, i kada bi ga struja odbacila, spajali bi ga ponovo

Na pitanje predsjednice vijeća o civilima svjedok rekao da se sjeća Kneževića i Bulovića, jednom prilikom vidio ih je na krugu, U jednom trenutku odveli su Kneževića, što on nije vidio već je čuo od Žarkovića, Knežević je počeo bježati, nakon čega su sve s kruga utjerali u ćelije, Bulović je ostao na dvorištu.

Svjedok kaže da je kasnije kroz prozor, iz ćelije, gledao kako tuku Kneževića, vidio je da je bio krvav. Sjeća se da je čuo da netko iz kruga viče "što gledate", pa misli da je osim njega još netko iz drugih ćelija gledao što se događalo. Kaže da su ga tukli nogama Svjedok je rekao da mu je Žarković kasnije rekao da je Knežević bio ranjen, da su ga Žarković i Čučak morali vući za lisice jer nisu dozvolili da ga nose, da su ga i dalje tukli onako krvavog i ranjenog te da su ga odveli u bolnicu.

Svjedok kaže da se sjeća jednog mladića koji se zvao Bojan Vesović, koji je imao veliku ranu na nozi, bio je jako mlad, bio je poludio od maltretiranja i znao ponavljati "nemojte biti ljude", da bi se stalno čuo iz ćelije kako pjeva ili viče. Svjedok je rekao da su u Bojanovu ćeliju stalno ulazili, tukli ga i izivljavali se na njemu. Rekao je da je, pokazujući na opt. Gudića ulazio u Vesovićevu ćeliju sa crnim rukavicama odrezanih prstiju te sa nožem "skakavcem", nakon čega bi se iznutra čuli krici. Jednoga ga jutro više nisu čuli. Toga dana,

nešto kasnije, naredili su njemu i Koprivici da očiste pod ćeliji gdje je bio Vesović Bojan, Na podu ćelije našao je stari komad kruha, bio je gladan uzeo je kruh.

Od onih koji su dolazili u zatvor, svjedok kaže da se sjeća Giljanovića, nadimkom Giljo, koji ih je nemilosrdno tukao i o, sa njim je dolazila neka žena u uniformi, stara 35 godina, za koju kaže da ga je posebno tukla, na način da bi zatvorenik morao kleknuti na koljena, a ona bi mu stala nogama na ruke i udarala bi ga po bubrežima., Jednom mu je odvalila palac na ruci što je svjedok pokazao, Jednom je bio zakačen o prozor rukama, ona ga je udarala po bubrežima, jednom je bacao krv mislio je da je tada sve gotovo.

Opt. Duić ga je stalno tukao i spajao na struju. Rekao je da su znali dolaziti kasno noću u ćeliju pijani, drogirani, govorili bi im da mogu od njih raditi što žele, tjerali su ih na oralni seks. Posebno se sjeća jedne prilike kada ga je izvukao van, no kako je svjedok bio u lošem stanju, ležao je na leđima, Duić mu se tada pomokrio u usta, nakon čega je izvadio pištolj i repetirao, no jedan od onih koji su bili sa njim rekao mu je da mu više neće biti prijatelj ako puca. Duić je odgovorio da je to četnik i da nema veze ako ga ubije, ali je ipak odustao..

Od civila, rekao je da pamti jednoga čovjeka koji je imao ruku u gipsu, a misli da je bio negdje iz Knina, ali da mu ne zna ime.

Svjedok je rekao da je Crveni križ Ratkovića našao u bolnici, gdje im je on rekao sva njihova imena, pa su ih kasnije po tim imenima tražili u Lori i bili su evidentirani, nakon čega su iz bloka C prebačeni u drugi dio zatvora, gdje su uvjeti bili puno bolji, imali su krevete i dobivali su hranu redovno. Međutim, da su kasnije ponovo vraćeni u blok C, ali je tada tamo sve bilo okrečeno, uklonjena su tragovi krvi, postavljeni su kreveti. Tu su ostali sve do odlaska iz Lore, na razmjenu u Nemetin dana 14. kolovoza 1992. godine. U Lori su ostali Dobrivoje Bojović i onaj civil koji je imao ruku u gipsu, a negdje putem, misli u Zadru, da je netko tražio Jelenka Kovačevića da izađe iz vozila kojim su išli.

Svjedok je rekao da je delegacija MCK dolazila dok su oni bili u bloku C, ali da su oni bili sklanjani u neku kulu blizu ulaza u blok C, a tek kada su evidentirani izvođeni su na krug sa ostalima kada bi delegacije dolazile. Kada je prvi put došao u priliku da razgovara sa njima mislio je da je namještaljka i nije smio ništa reći, na traženje je skinuo košulju i kako je bio sav crn od batina rekao je da je pao sa kreveta, kako su im stražari i zaprijetili da moraju reći. Kada je ta žena iz CK pitala gdje su bili dotada, sve ovo vrijeme odgovorio je, u bloku C, a kada je delegacija otišla Vrkić je došao i pitao tko je rekao za blok C. Svjedok kaže da se nije smio javiti da je on to rekao pa su zbog toga svi bili premlaćeni.

Svjedok je rekao da je od Žarkovića čuo za nošenje nekih dušeka, kada je Knežević, civil, pokušao bježati, nakon čega je stražar pucao. Kneževića su radnjenog doveli ispred kapije u Loru, tukli su ga, Žarković je nabrojao imena onih koji su bili tamo

Za Svjedok je rekao da mu Žarković pričao da je Bulovića, n ostao na krugu, gdje su ga tukli, nakon čega su ga prebacili u jednu prostoriju, svi su čuli njegovo ječanje

Za Duića je svjedok rekao da je bio upravnik zatvora, Vrkić je bio zamjenik upravnika, Gudić je bio stražar.

Na traženje tužitelja i uz dopuštenje predsjednice vijeća svjedok je prepoznao opt. Botića, opt. Gudića, opt. Vrkića. Za opt. Banića, svjedok je rekao da čovjeka poznaje, ali da mu ne zna ime Svjedok je objasnio da ga je od prvog dana tukao opt. Botić. Sjeća se kad su u zatvor dovedeni zarobljenici iz Trebinja, njih 16, opt. Botić ih je ispitivao da li poznaju koga od tih ljudi, mučio ih je strujom. Botić je bio stražar u smjeni sa opt. Gudićem. Opt. Banića poznaje iz zatvora, tukao ih je i on. Sjeća se Zlatka Sulejmanovića, kojega su zvali Sule, koji ih je tukao. .

Na pitanje tužitelja, da li je i njemu netko nudio novac da ne svjedoči, svjedok je rekao da mu je prišao Dušan Ilić, u Trebinju poznat kao švercer i problematična osoba koja se druži sa

mafijašima, rekao mu da ga neki čovjek molio da ih pronade i ponudi im svotu od 25-30 tisuća KM, ako bi odustali od dolaska na svjedočenje. Svjedok kaže da je odbio razgovor sa njim i da nema tih para radi kojih bi odustao od svjedočenja.

Na traženje opt. Vrkića da opiše civile, svjedok je rekao da je Bulović bio prosječne visine, a Knežević je bio jak, sportski tip. Rekao je da su obojica bili u civilu. Na pitanje kako zna da je baš Bulović bio onaj čovjek kojeg je vidio da tuku svjedok je rekao da je to zaključio po odjeći, , Rekao je da je o ovim događanjima pričao više puta prijateljima i poznanicima, davao je izjave RTL televiziji, , banjalučkoj privatnoj televiziji i RTS-u, dao je izjavu za "Globus". Prije par godina dao je izjavu Tončiju Majiću. Hrvatskim istražiteljima osobno nije davao izjavu, Rekao je da nije bio u mogućnosti pratiti ovo suđenje, nešto malo je saznao iz novina i TV vijesti .

Na pitanje braniteljice opt. Bungura, da li je pisao pismo ovom sudu, svjedok je rekao da nije siguran, a nakon što mu je dano na uvid pismo od 01.02.2002. godine, naslovljeno na ruke suca Marka Brdara, svjedok je rekao da je to htio objasniti i da su ta pisma napisali nakon kontakta sa Tončijem Majićem, u prostorijama CK u Trebinju. Predali su pisma Majiću, a Majić je pisma treba predati pisma u Split. On osobno nije predao pismo na poštu. Svjedok je rekao da su se svi svjedoci sastali u Trebinju, oko dogovora radi odlaska u Split, no nje vidio svjedoke koji su svjedočili jučer i prethodnih dana na raspravi.

Na pitanje branitelja opt. Gudića tko je sudjelovao u hvatanju Kneževića, svjedok je rekao da prema priči Žarkovića, da su Žarković i Čučak odbacili madrace koje su nosili i otrčali natrag u upravu zatvora vičući da je Knežević pobjegao. Nakon toga da su neki odmah otrčali za bjeguncem, netko je pozvao interventni vod. Knežević da je uhvaćen i vraćen do glavne kapije u Loru, a odatle da su ga Žarković i Čučak morali vući za lisice do kapije na ulazu u zatvorski krug. Upravo oni da su pričali da je oko njega bilo 7-8 ljudi koji su ga dovukli natrag i tukli.

Onom prigodom bijega zatvorenika naredili su im da se svi moraju vratiti u ćelije, svjedoku osobno nitko se nije obratio, pa ne može reći konkretno ime stražara koji ih je tjerao u ćelije. Svjedok je rekao da su tu bili i drugi stražari, osim onih koje je spominjao, ali jednostavno bolje se zapamti one koji te više tuku. Imena bi im čuo kada bi se međusobno oslovljavali, ali nije svih mogao dobro zapamtiti, neki nisu bili tako često u kontaktu sa njima. Rekao je da je imena i slike stražara viđao i u novinama i na snimkama i to još kada je bilo prvo suđenje. Slučaj kada su mu nudili novac preko Duška Ilića, da nije nikome prijavio. Optuženi A. Botić prigovario je iskazu svjedoka u dijelu gdje kaže da ga je svakodnevno tukao, dijelu kada navodi da je Bulović ostao na dvorištu na kraju šetnje, jer je on - svjedok, a ne Čučak, prenosio madrac, zajedno sa Kneževićem i Žarkovićem, .

Opt Gudić prigovario je na iskaz svjedoka u dijelu gdje svjedok kaže da ga je optuženik zlostavljao, u dijelu koji govori o vremenu optuženikova rada u Lori,

Predsjednica vijeća predočila je svjedoku imena civila: Šuška, Ostojića, Borović, braće Krivić, Uglješević, Bulovića, Galića, Prkuta, Kataline i Katića, no svjedok je rekao da mu nisu poznata ta imena.

Svjedok SLOBODAN ČAUŠIĆ

Svjedok je rekao da je bilo nekih zatvorenika u civilnoj odjeći, ali da o njima ne zna ništa, niti je išta vidio.

Zarobljen je dana 27.05.1992. godine u mjestu Velja Međa, u općini Trebinje, kao komandir jedne jedinice Srpske vojske, a zarobljeni su od strane HVOdve zeni su kamionom u Metković, zajedno sa dvojicom poginulih, nakon tri dana prebačeni su u Loru, u Split. U Lori, je ostao do 12.06., 15 dana, razmijenjen je u Nemetinu 14.08.1992. godine.

Na pitanje zamjenika ŽDO svjedok je rekao da ne zna ime dijela u kome je bio smješten u Lori, no, bila je to treća ćelija s desne strane. S te strane je bilo pet ćelija, na lijevoj strani bile su dvije ćelije. Nakon dva dana saznali su za blok C, odatle su dolazili jauci i plač., U blok C da se ulazi sa suprotne strane, u odnosu na onu gdje su oni ulazili. Osobe koje su tamo bile zatvorene da su susreli nakon nekoliko dana u zatvorskom krugu

Delegacija MCK, došla je nakon 5 ili 6 dana po njihovom dovođenju u zatvor, tada su ih evidentirali i pričali sa njima. Sjeća se da mu je stražar Anđelko rekao da on ide prvi, ali da vodi računa da delegacija odlazi, a da će oni ostati, te da je prevoditeljica Hrvatica i da će saznati sve što je rekao. Jedan od tih ljudi mu je povukao košulju i vidio kako je modar, a on da je rekao da je pao jer nije smio ništa drugo reći.

Osim Anđelka da pamti još Antu i Tomu Duića, za koga je tek kasnije saznao da je upravnik zatvora, u vrijeme kada ga je Duić tukao to nije znao. Rekao je da su zatvorenici tučeni svakodnevno, najteže je bilo noću. Bilo je i smjena u kojima su ih manje tukli.

Na traženje tužitelja da se okrene i pokuša prepoznati neke od osoba koje sjede iza njega, svjedok je pokazao i imenovao opt. Gudića za opt. Banića, koji je, nakon što je sutkinja rekla da optuženici promijene mjesta sjedenja, sjedio na mjestu gdje je ranije sjedio opt. Botić, svjedok je rekao da je to Anđelko, ostale nije prepoznao.

Nakon reakcije u sudnici svjedok je shvatio da je pogriješio te je rekao da vidi da je krivo pokazao, ali da je prošlo dosta vremena, gledajuću u opt. Botića rekao je da mu je taj izuzetno poznat, i da se nekako u njega više zagledao, ali ne može reći ime. Kaže da se sjeća da je Anđelko bio sitnije građe, nije bio krupan. Gledajući u opt. Banića rekao je da mu je i ta osoba poznata, da je radio u Lori, da misli da je radio u smjenama.

Na pitanje tužitelja znači li mu što ime Tonći Vrkić svjedok je rekao da mu je poznato, ali da je prekratko bio u Lori da bi mogao znati sva imena, ali da je zapamtio Gudića i Botića jer su bili najgora smjena, a da im je, koliko zna, vođa smjene bio jedan s brkovima.

Na pitanje branitelja opt. Gudića svjedok je rekao da su sve osobe, koje su zarobljene s njim, njih 16, isti dan i registrirani, no, osobe iz bloka C nisu registrirane.

Na pitanje predsjednice vijeća svjedok je rekao da je za vrijeme njegova boravka u Lori samo jednom dolazila delegacija MCK, o čemu je ranije govorio, a da nitko drugi nije dolazio od nekih humanitarnih ili sličnih organizacija. Rekao je da su ćeliji gdje je bio smješten imali krevete, a što se tiče hrane da su je dobivali nekada jednom, nekada dvaput, ali da se znalo deseti da ne dobiju hranu.

24. studeni 2005. godine

Svjedok VLADIMIR ŽARKOVIĆ

Zarobljen je dana 22.03.1992. u mjestu Gornje Krasno, općina Neum. Zarobili su ga pripadnici IV. bojne HV. Prevezen je u mjesto Duboka, gdje je ostao do sutradan, bio je vezan za krevet i ispitivan, no, nije tučen.

Dana 23.03.1992. godine, došla je vojna policija, kombijem ga je odvezla u Split, najprije u Dračevac, pa u Loru. Već u Dračevcu počelo je maltretiranje. Svjedok je rekao da je Gilji, čije ime je naknadno saznao, koji je bio bokser, i prema svjedoku se ponašao kao prema boksačkoj vreći. Po dolasku u Loru tukli su ga i ispitivati Giljo i Livaja, stavljali su mu na uši i prste štipaljke i puštali struju putem induktorskog telefona. Kad se, uslijed strujnog udara, trzao, štipaljke bi spale s ušiju, nakon čega je Giljo osobno, žicama probušio svjedokove uši. Nakon par sati toga mučenja smjestili su ga u ćeliju br.2, koja se nalazila od ulaza na lijevu stranu, imala je pogled na malo dvorište. U ćeliji je ostao pet mjeseci, u 7. mjesecu prebačen je u ćeliju br. 5.

u ćeliji nije bilo kreveta, zamotavao se u neko ćebe, a tek kasnije, dali su im dušeke, kasnije i krevete. Taj period, možda mjesec dana bio je najteži u njegovu životu, svakodnevno, i noću su ga tukli, pogotovo Giljo i Livaja. Svjedok je rekao da se sjeća pogibije Gorana Kriškića, nakon čega je u njegovu ćeliju dolazilo pola Splita, nema tko nije dolazio i izživljavao se na njemu tako da je bio doslovno slomljen. Stalno je morao raportirati sve o sebi, tko je, gdje je zarobljen, nakon čega bi ga tukli mlatili i ponižavali. Na kraju nije mogao niti ustati. Mučili su ga na način da bi mu zavezati oči i tako ga udarati, njih pet ili šest.

Svjedok je rekao da je kasnije bio jedan period od dva ili tri mjeseca kada ga nitko nije ni pipnuo.

Svjedok je rekao da je 4.04. trebala biti razmjena. Do tada su bili skrivani u jednu prostoriju, kada bi dolazila delegacija MCK. Tom prigodom čuvao ga je neki Budalić, stražar ili vojni policajac. Budalić mu je donio presudu napisanu po kojoj je osuđen na strijeljanje, stavljao mu je pištolj u usta i repetirao ga na prazno. Rekao je daje tek 13. dan po dolasku otišao u WC, prvo vrijeme nije dobivao hranu, no, da je i dobio hranu u takvom stanju je ne bi mogao jesti. U to vrijeme upravnik je bio neki Nikša. Taj Nikša ili neki Bošnjak ili Bosanac iz Borova Naselja udarali su ga otraga tako da je pao i povratio ono što je uspio pojesti, zatim da su ga odveli do WC-a, skinuli ga i ponovo nastavili tretman sa strujom.

Poslije razmjene, negdje početkom travnja, Duić je pozvao njega i Čučka i naredio im da čiste kupatilo. Nakon što su 5 ili 6 sati ribali kupatilo, Duić ih je poslao da se okupaju, no, kada je vidio da su crni od batina rekao je da ih nitko više neće tući, i zaista, on ili netko drugi zabranili su da ih tuku. Za opt. Duića svjedok je rekao da ga on nikada nije tukao. Rekao je da su od tada, on i Čučak bili u skoro privilegiranom položaju, obavljali su razne poslove po zatvoru, prali su auta, jednom je Doždor, kojemu su prali mercedesa, dao cigarete. Svjedok je rekao da su izradili kućice za pse, no, kasnije se uvjerio da su korištene za ljude, da se igraju sa zatvorenicima i tjeraju ih da laju i glume pse i mačke. Osim toga, svjedok je rekao da se sjeća da su tjeroali zatvorenike da se međusobno šamarajuć, da pjevaju pjesme kao npr. "evo zore, evo dana..."

Sjeća se dovođenja grupe od 68 ljudi s Kupresa, bilo je žena i starijih osoba, vojnika, većina su bili civili, među njima bio je pravoslavni svećenik. Zna da su u Lori proveli nekoliko dana, da su tukli i mučili tu grupu ljudi. Sjeća se jednog starca, zvao se Zubac, koga su pretučenoga doveli u njegovu ćeliju. On se stalno kretao po zatvoru. Jednom je išao sa Vrkićem po hranu u Dračevac, gdje je u restoranu morao pozdraviti "za dom spremni", Svjedok je rekao da je svašta proživio i svašta vidio, ubijenih, razvaljenih, osakaćenih. Jednom prilikom Sule ga je zvao i rekao mu da su oni dobro prošli. Rekao je da je vidio Crnogorce, bez ušiju, osakaćene, otečenih glava, među njima je bio sveštenik Perković sa Kupresa. Ti su ljudi bili u bloku Cm gdje je provođena užasna tortura.

Svjedok je rekao da se sjeća jednog mladića, Bojana iz Kragujevca, koga su zvali "beli orao". Imao je ozlijeđenu nogu. Taj mladić nije ništa znao, nuždu je vršio u ćeliji, svjedok i Čučak da su ga izvodili, prali, čistili su i dezinficirali ćeliju u kojoj je bio Bojan.

Rekao je da je jedno popodne došao opt. Vrkić i rekao da trebaju napraviti sanduk, da ga treba dobro utvrditi, jer će u njemu prebacivati neke betonske šipke. Svjedok i Čučak su

sastavili dva sanduka, u kojima je prethodno bila municija, okovali su ih daskama. Navečer je došao Rambo. Rekao je da mu da nedostaje jedan čovjek i pitao U sanduku je bio pokojni Duško Jelić. Svjedok je rekao da su sanduke često kovali, sjeća se da su ih skovali 15.

Svjedok se sjeća dana kada su on i Čučak prali auta na krugu, zatvorenici su bili izvedeni na šetnju. Među njima su bila dva civila, za čija je imena kasnije saznao da se zovu Knežević i Bulović. Čuo je da su ubijeni, on je morao pisati izjavu o tome događaju. Jedan od civila imao je na sebi trenerku, drugi je imao plavu košulju. Negdje u popodnevnim satima došao je Botić i tražio da ih presele u blok C. Išli su Botić, za njim Knežević, svjedok Žarković i Čučak, nosili su duške. U jednom momentu Knežević je udario Botića, koji se zatetutao, a Knežević je počeo bježati, preskočio je žicu. Botić je izvukao pištolj i pucao za njim. Nastala je zbrka, netko je zvao interventni vod, zatvorenici su utjerani u ćelije, jedino je Bulović ostao na krugu. Nakon nekog vremena pozvali su svjedoka i Čučka iz ćelija da dođu prebaciti Kneževića, kojega su u međuvremenu uhvatili i doveli do glavne kapije u Loru, do zatvorskog kruga. Zatekli su Kneževića ranjenog u rame i nogu, tučen je do iznemoglosti. Svjedok i Čučak su ga vukli za lisice, koje su mu se urezale u meso, nisu im dali da ga nose. Dovukli su ga do kapije u dvorište zatvora. Svjedok je rekao da mu je dao vode, stavili su ga na deku i unijeli u kombi kojim je odvezen u bolnicu.

Za to vrijeme interventni vod, koga su činili Gudić, Botići Bungur, čija je to smjena bila, navalili na drugoga civila, izgazili su ga nogama. Poslije je taj civil odvučen unutra, vjerojatno u blok A, gdje se čulo njegovo ječanje do oko pola noći, kada je prestalo. Netko je vidio da je umro, nakon čega su pozvali Vrkića, koji nije bio tu trenutno. Svjedok je rekao da su taj događaj mogli vidjeti još neki čije su ćelije okrenute prema dvorištu, dvije ćelije u bloku C i ćelije 4, 5, 6 i 7 koje su gledale na zatvorski krug, da se dobro moglo vidjeti kroz prozor sa gornjih kreveta u tim ćelijama, jer su bila po 3 kreveta sa svake strane.

Svjedok se sjeća i jednoga civila, Savića Vlade iz Nevesinja, koji je zarobljen na autobusnoj stanici u Mostaru. Čovjek je bio mentalno zaostao, govorio je da je prodavao neke kokarde. Tom su se čovjeku smijali i rugali mu se MCK ga nije evidentirao. Njega je opt. Duić posebno mučio, pucajući mu između nogu, tjerajući ga da tuče gumenim čekićem u beton. Svjedok je rekao da su zatvorenike vodili na navodna strijeljanja, da bi im pucali iznad glava. Njega nisu vodili na lažna strijeljana. Rekao je da su zatvorenike znali šmrkom vode pod pritiskom šibati po genitalijama.

Prisjeća se kada bi u zatvor dolazili neki zapovjednici, npr. Ante Galić, koji je, misli, bio zapovjednik interventne postrojbe, pa general Mate Laušić ili Tvrtko Pašalić, da su tada morali čistiti po zatvoru i sređivati prostorije.

Svjedok je rekao da je bilo zatvorenika HOS-ovaca, koji su znali maltretirati zatvorenike. Sjeća se jednog crnoga iz Sinja, i jednoga momka u civilu, koji je svjedoku često gasio cigaretu u nosu. Rekao je da su tjerali zarobljenike da "beru grožđe", držali su ih na suncu dugo, tako su jednom Lalovića, Petrovića i Okuku, cijeli dan držali na suncu, prislonjene uz željezna vrata na temperaturi od 40°.

Svjedok je rekao da je u jednom periodu upravnik bio Frano Grančić, kada je zaveden red i disciplina, ali da je to trajalo jako kratko i da se opet vratio Duić.

Rekao je da ga je jednom Gudić izveo i prislonio uza zid, te ga tukao toliko da nije mogao stajati na nogama, ujutro je došao Doždor i tražio da opere auto. Kada je vidio da Čučak pere, a da svjedok ne može prati pitao je tko ga je tukao, na što mu je svjedok rekao da ga je tukao Gudić je nakon toga bio uklonjen neko kratko vrijeme, no, kako je bio podoban ubrzo je vraćen.

Svjedok je rekao da je u zatvor dolazila navodna bolničarka, neka plava žena, koja je isto tukla i maltretirala zatvorenike. Zatvorenike je tukao i vozač Hitne pomoći.

Svjedok je izjavio da je u Lori ostao do razmjene u Nemetinu, koje je bila 14.08.1992. godine

Što se tiče interventnog voda, sjeća se Gilje, Pobre, Čopa, Stojana, Bane, Žuće iz Metkovića, koji je bio bokser, sjeća ih se jer su najviše tukli

Svjedok je rekao da je u događaju sa Kneževićem, siguran je tu bio Giljo, no, ne u samom početku, bio je Nikša, za Baneta nije siguran, ali bilo ih je više. Kada su vratili Kneževića natrag, navalili su na Bulovića.

Za opt. Vrkića, svjedok je rekao da ga nije tukao, barem dok je bio svjestan, jer je u onom prvom periodu više bio u komi nego pri svijesti, ali da ga nikad nije vidio da bi uzeo palicu, kako bi to radili Gudić i Bungur. Nije vidio što je radio u bloku C Isto to može reći i za Suleta.

Svjedok je rekao da je opt. Vrkić znao biti prisutan kada bi nekoga tukli, na što prigovar uložio branitelj opt. Vrkića

Svjedok je potvrdio potvrđuje da su stražari Bungur, Gudić i Botić, koji su tada bili u smjeni, bili u onoj grupi koja je bila oko Knežević, a da su kasnije, uz pomoć interventnog voda, zajedničkim snagama navalili na Bulovića.

Rekao je da je kasno uvečer, opt. Vrkić tražio od njega i Čučka da napišu izjave o tome što se događalo. Sjeća se da im je rekao da je netko umro, no, nisu znali tko je umro, niti koga su odvezli u bolnicu. Izjave su pisali na način da im je opt. Vrkić diktirao sadržaj te izjave Svjedok je prepoznao i imenovao opt. Gudića, Vrkića, Botića, «za ovoga mislim da je gospodin Bane, bokser»

Branitelj opt. Duića tražio je da svjedok izdvoji imena civila, svjedok je rekao da su ljudi s Kupresa sigurno bili civili, starci i žene, zatim da je bio Zurovac Bobo koji je radio kao sekretar SDS-a i da je izveden iz stana, civil je bio Vulić Željko iz Gabele, Cvetković, koji je zarobljen oko Prozora, Vlado Savić, koji je bio mentalno zaostao. Civil je bio i onaj starac od 75 godina, . Rekao je da je vidio o kako tuku Zurovca i to svi oni koje je ranije spominjao da su tukli, vidio je opt. Duić i opt. Gudić da tuku Vladu Savića, na hodniku u bloku B, kasnije je prebačen u blok C, nakon čega ga više nije vidio.

Kada mu je branitelj pročitao imena Šušak, Ostojić, Borović, Krivić, U. Bulović, Galić, Prkut., Katalina, Katić, svjedok je rekao da mu ta imena ništa ne znače.

Svjedok je rekao da je u Trebinju dao izjavu zamjeniku ŽDO iz Splita, davno je dao izjavu i Tonču Majiću iz Komiteta za ljudska prava. Rekao je da su dali neke video izjave i neke ovjerene izjave, ali ne može reći je li to bilo prije ili poslije poništenog suđenja. Majića je vidio prije mjesec dana, tada nisu pisali nikakve izjave.

Svjedok je rekao da je u gradu često skupa sa ostalima iz Trebinja, pa i sa Deretićem, često znaju pričati o svemu pa i o tome što su proživjeli u Lori, ali da on osobno o tome ne voli pričati, niti se podsjećati na zatvor. Sada se jedva odlučio doći na Sud. .

Svjedok MIRKO BABIĆ

Zarobljen je dana 27.05.1992. godine u mjestu Velja Međa, općina Trebinje, od vojnih formacija RH. Najprije je odveden u Ploče, gdje nije bilo dovoljno mjesta, a potom u Metković, gdje su ostali tri dana, da bi nakon toga bili, zavezanih očiju, autobusom, prebačeni u Loru.

Odmah po dolasku u Loru dočekao ih je špalir vojnih policajaca. Nekim stepenicama su odvedeni u dvorište, gdje su postrojani nosom i bradom uza zid, s podignutim rukama. Tu je počela tortura, mučeni su bejzbol palicama, opekama, alatom, čizmama, na sve moguće načine. Najveći akteri svega bili su zapovjednik Duić i njegov zamjenik Tonči Vrkić. Njega osobno, najviše je maltretirao opt. Gudić, i sa njim opt. Botić. Opt. Botić i opt. Gudić, jednom su ih izvijestili da dolazi delegacija MCK i zaprijetili im da ne pokazuju povrede,

rekli su im: "umirat ćete, a umrijeti nećete moći". Rekli su im da ako ih netko pita za modrice da kažu da su pali s trećega kreveta u ćeliji, što su i učinili.

Svjedok je rekao da su u Lori ostali 12 do 15 dana, do 12. lipnja 1992. godine, nakon toga su odvezeni u zatvor u Kerestinac.

Iz vremena provedenog u Lori svjedok se posebno sjeća Sulejmanovića- Sule i Tanje, bila je plava, visoka, jaka žena, da je sa zapovjednikom režirala mučenja. Sjeća se da bi ih skinuli gole, šmrkovima ih šibali, odjeću od zatvorenika bi pobacali na bodljikavu žicu, gađali su ih raznim predmetima po cjevanicama, morali su trčati u krug noseći jedan drugoga, a da bi pritom, pola metra pred njima pucali Gudić i Tanja, morali pjevati razne pjesme.

Svjedok je rekao da od civila ne zna nikoga i da ne želi govoriti o onome koga ne poznaje, ali da je sigurno tamo bilo civila, koji su dolazili i odlazili.

Svjedok je rekao da je bio smješten u ćelijama do kojih se dolazilo kroz hodnik, gdje su bile dvije kancelarije i neki restoran, s lijeve i desne strane tog hodnika nalazile su se ćelije. On je bio u predzadnjoj ćeliji na desnoj strani, misli da je imala oznaku 7. , s pogledom na ono dvorište gdje su ih najviše mučili. Sa njim u ćeliji su bili Milorad Oro, Dragan Kržić, dvojica pilota i jedan koji nije bio iz njihovih krajeva, njih šestorica.

Rekao je da se sjeća kada ga je opt. Gudić prozvao i pitao tko je Babić. Kada se Babić javio, opt. Gudić je opsovao i nazvao ga četnikom, odveo ga do WC-a i tukao do iznemoglosti, polio ga vodom za vrat, a ako ne bi ustao lomio bi mu rebra. Opt. Gudić slomio je Babić u 7 rebara i ozlijedio desnu ruku. Svjedok je rekao da ga opt. Botić nije puno tukao, da bi znao umirivati Gudića, Tek kasnije su doznali da je Duić zapovjednik zatvora, da je Vrkić njegov zamjenik. Za Botića i Gudića svjedok je rekao da su bili vojni policajci, obično su bili zajedno u smjeni, kada je bio užas.

Svjedok se sjeća jednog stražara nadimkom Rambo, bio je human, davao im je cigarete i dopuštao da piju vode, nije ih tukao.

Svjedok je prepoznao i imenovao opt. Gudića, Opt. Botića, opt. Vrkića, pokazujući na pravosudnog policajca koji sjedi između opt. Gudića i opt. Vrkića, rekao je da je to izvjesni Bokser.

Na pitanje branitelja opt. Duića svjedok je rekao da je viđao u zatvoru neke civile, ali da ne zna da li su bili zatvorenici, znali su dolaziti i odlaziti.

Nakon što mu je branitelj opt. Vrkića pročitao imena civila iz Lore: Šuška, Ostojića, Borovića, Tomu i Radu Krivića, U. Bulovića, Galića, Prkuta, Kataline i Katića svjedok je rekao da mu ta imena ništa ne znače. Za imena Knežević i Bulović je čuo, ali kasnije, a ne za vrijeme boravka u zatvoru.

Svjedok je rekao da je u Trebinje, u Crveni križ gdje su oni evidentirani, došao Tonči Majić iz Dalmatinskog komiteta za ljudska prava. Svi su se okupili, ali s nekom sumnjom i ipak su dali svoje izjave, jer su bili zainteresirani da se dokažu strahote, odlučili su doći na svjedočenje u Split, ako im se osiguraju mjere sigurnosti. Iz medija si saznali da se priprema suđenje, i to iz "Slobodne Dalmacije", a da je nešto šturo bilo i na njihovoj televiziji. Svjedok je rekao da mu je, zbog ozljeda koje je zadobio u Lori, utvrđen 60%, trajni invaliditet.

Na pitanje branitelja opt. Gudića svjedok je rekao da ga je MCK registrirao 05.06.1992. godine, kao i druge Trebinjce, osim Bjelice, Koprivice, Deretića i Ratkovića, koji nisu registrirani taj dan.

Na pitanje opt. Gudića svjedok navodi da je, negdje prošle godine, davao izjavu za "Globus", ali da ne zna imena novinara, sigurno tada nije bio Tonći Majić. Svjedok je rekao da on nije u svojoj izjavi rekao da ga je opt. Gudić tukao dana 12.06.1992. godine, on se uopće nije vezao za datume, ako je tako napisano to je greška.

Predsjednica vijeća nije dozvolila svjedoku predočenje članak iz "Globusa".

25. studeni 2005. godine

Svjedok LJUBIŠA GERUN

Zarobljen je dana 13. svibnja 1992. godine u mjestu Žujina Gradina, između Ljubinja i Stoca, sa još četvoricom svojih drugova. Najprije da su ih odveli u Ploče, gdje su bili vezani za ogradu i tučeni cijelu noć, nakon čega je Milorad Čučaga bacao pjenu na usta. U takvom stanju je ostao u Pločama. Svjedok je rekao da je Čučaga poslije podlegao tim ozljedama. U Lori su smješteni u blok «C». Sutradan je po njih došao stražar Gudić i odveo ih jesti. Duško Jelić bio je u jako lošem stanju i nije mogao ustati, Gudić se derao na njega. Jelić je zaostao iza, nakon čega je svjedok čuo tup udarac iza sebe, a kada se okrenuo vrata ćelije su se zatvorila. Sutra navečer opt. Gudić došao je po svjedoka i po Deretića, tražio je da iznesu Jelića iz ćelije. Svjedok i Deretić iznijeli su Jelića na ćebetu ispred bloka C, stavili su ga u sanduk napravljen od sanduka za granate. Tome je bio prisutan i opt. Duić, svjedoka je udario po licu, tako da mu je slomio pločicu ispod lijevog oka.

Svjedok je rekao da su ih svakodnevno tukli i prebijali, sakrivali su ih kada bi dolazila delegacija MCK.

Svjedok se sjeća i Bojana Vesovića, mladića iz Kragujevca, koga su zvali "beli orao". Bojan je imao prostrijelnu ranu na butini. Opt. Gudić maltretirao je Bojana, znao je ulaziti u njegovu ćeliju sa crnim rukavicama i izivljavati se na njemu.

Sjeća se osobe, koju su zvali Giljo, bio je nezgodan, tukao ih je. Sjeća i Zlatka Sulejmanovića, skinuo je svjedoku zlatni lančić s vrata, a Vasi Deretiću veru. Sulejmanović im je rekao da su mu to poklonili, da ih više neće tući, poslije toga više ih nije dirao.

Nakon dvadesetak dana prebačeni su u blok B, Ratković je prebačen u bolnicu. To je bilo nekoliko dana prije dolaska delegacije MCK, par dana nitko ih nije dirao. No, zaprijetili su im da ne smiju reći da smo tučeni, za ozljede trebaju reći da su pali sa kreveta, a za Jelića su morali reći da nije bio sa njima. Dana 17. lipnja 1992. godine MCK ih je registrirao, od tada je tretman bio puno bolji.

Svjedok je rekao da se sjeća dana kada su se na krugu pojavila dva civila, kaje ranije nisu vidjeli, nisu ih poznavali. Jedan je bio mlađi, drugi stariji. Tada je na krugu «ispala neka frka», zatvorenici su vraćeni u ćelije. Na dvorištu se čula galama, udaranje, vika. Svjedok je rekao da je gledao na prozor ćelije, vidio je da tuku nekoga na podu, vidio je samo noge, oko njega je bilo možda 5-6, 7 ili 8 osoba, među njima su bili Ante i Anđelko, druge nije poznao. Netko izvana vikao je prema srednjim ćelijama da spuste glavu dolje, povukao se i on unutra, tako da je samo kratko gledao što se događa. Kasnije, te večeri dugo se čulo jaukanje, iz bloka C, rečene civile više nisu vidjeli, tek kasnije su saznali tko su oni. Rekao je da je primijetio da starijeg civila na krugu, mlađeg nije vidio.

Za one jauke koji su se čuli, vjerojatno iz bloka C, u toku noći, kaže da nisu tada ništa znali čiji su, a da nije niti znao tada što se kasnije desilo sa onom dvojicom civila.

Svjedok je prepoznao i imenovao opt. Vrkića, opt. Botića, opt. Gudića, opt. Banića.

Osim Kneževića i Bulovića, svjedok se sjeća dovođenja jednog čovjeka, za kojega misli da je bio civil, imao je slomljenu ruku, zvao se Cvetković, no, ne zna što je bilo sa njim bilo. Rekao je da žena i djece nije bilo.

Svjedoku imena civila Šušak, Ostojić, Borović, Krivić, Uglješa Bulović, Galić, Prkut, Katalina i Katić nisu poznata, rekao je da mu je poznato samo prezime Bulović, ne zna tko bi bio osoba imenom Uglješa, a za Katalinu i Katića rekao je da je čitao o njima, no, nikada ih nije vidio.

Za Tonča Majića rekao je da ga poznaje, da je predsjednik Komiteta za ljudska prava. Majić je došao u Trebinje i pozvao ih da daju neke izjave, koje su snimane. Majić je bio sa njim u kontaktu i to zadnji put prije nekih dvadesetak dana. Na pitanje zašto, što je tko od koga tražio – svjedok je rekao da nitko od nikoga nije ništa tražio, samo su razgovarali. Majić ga je izvještavao kako teče suđenje, kako su prošli svjedoci iz Srbije, a što se tiče nekih isječaka iz novina, Majić mu je jednom davno dao isječke, vjerojatno zato da bi mu pomogao pratiti što se događalo.

Opažanja promatrača

Član vijeća sudac Damir Primorac je dana 23. studenoga 2005. godine, u više navrata, neverbalno komunicirao prema braniteljima/cama, što nije uobičajeno u sudskom procesu jer se može interpretirati na različite načine.

Izvještaj pripremila:
Jagoda Matas

Izvještaj pregledala
Veselinka Kastratović

17. siječnja 2006. godine

Nastavljen je dokazni postupak saslušanjem svjedoka..

Svjedok Tvrtko Pašalić, zamjenik Zapovjednika 72. bojne Vojne policije izjavljuje da ostaje pri svojoj ranijoj izjavi danoj pred Sudom. Iskazuje da je žalostan što pred hrvatskim sudovima svjedoči četnik Živković koji je zapovjedio strijeljanje hrvatskog vojnika. Nakon što ga je Predsjednica Vijeća upozorila da njegove prosudbe o svjedocima za Sud nisu važne, svjedok je rekao: «Žalosno je to, ja sam tužan zbog toga». Nadalje, smatra da je svjedok Mario Barišić bolesnik a da je u ovom postupku krunski svjedok. Predsjednica Vijeća upozorila je svjedoka da ne prosuđuje tko je krunski svjedok u ovom postupku, o tome će odlučiti Vijeće. Rekla mu je da razumije njegovu frustriranost, cijeni njegov doprinos u Domovinskom ratu.

Nakon što su se sve stranke ovoga postupka suglasile s prijedlogom Predsjednica Vijeća je pročitala iskaze svjedoka iz istrage i s glavne rasprave.

U izjavi iz istrage (16. siječnja 2002. godine): svjedok poznaje optuženike iz Domovinskog rata. U ožujku, ili travnju, 1992. godine postavljen je za Galićeva zamjenika u Splitu, na kojoj je funkciji bio do kolovoza iste godine, kada je otišao za načelnika Sigurnosno - informativne službe (u daljnjem tekstu SIS) u Šibenik. U vrijeme njegovog dolaska u „Loru“ upravnik zatvora je bio Tomislav Duić, koji ga je i proveo kroz prostor zatvora. Viđao je Vrkića, no, ne zna koje poslove je Vrkić obavljao a ne sjeća se je li viđao ostale optuženike. Djecu i žene u zatvoru nije vidio. Ne zna tko mu je otvorio vrata jedne od ćelija u kojoj je vidio 2 ili 3 osobe, ležajeve, uniforme bivše JNA. Ne zna je li tko radio popis zatvorenika ali ne vjeruje da je u zatvoru bilo neevidentiranih zatvorenika. Ispitivanje zatvorenika vršio je IPD, (Informativno-politička djelatnost!) a ne Vojna policija i upravnik zatvora. U IPD-u su bili pravници koji su sve uredno bilježili o tijeku ispitivanja. On nije ispitivao zatvorenike. Sjeća se dolaska predstavnika Međunarodnog crvenog križa (u daljnjem tekstu MCK) u zatvor «Lora». Posjetili su zatvorenike i o zatvoru govorili pohvalno. U zatvoru je, osim zarobljenika, bilo i hrvatskih vojnika. O Kneževiću i Buloviću nema nikakvih saznanja.

Poznaje Maria Barišića i Milorada Paića ali nije s njima išao u «Loru», nema saznanja da li su oni, i s kakvim zadatkom, dolazili u «Loru», niti su mu dali pismo o stanju u zatvoru «Lora». Nema saznanja o premještanju zatvorenika iz Splita u Zadar. Za Maria Barišića kaže da govori laži i da je psihički bolesnik. Tužio ga je te mu se je Mario Barišić, na sudu u Zagrebu, ispričao.

U izjavi s glavne rasprave (22. srpnja 2002. godine): svjedok navodi da u zatvoru «Lora» nije bilo civila nego samo terorista koji su ugrožavali teritorijalni integritet Republike Hrvatske. Svjedok je naveo da su Mario Barišić i Milorad Paić mogli odobrenje za odlazak u zatvor «Lora» tražiti od zapovjednika kriminalističke službe Vojne policije. Ne sjeća se da je Maria Barišića vidio kod Galića. Galić je izvjesno kraće vrijeme bio odsutan, no, ne zna kada je to bilo. Po odobrenju upravnika ispitivanje pritvorenih osoba ponekad bi radili vojni policajci ili temeljna policija. I sam je davao takva odobrenja. Bilo je preseljenja zatvorenika iz Splita u Šibenik. On osobno zna za više takvih preseljenja. U prostoru zatvora «Lora» je bio 2 do 3 puta. Nije čuo za blok «C». Za Bulovića i Kneževića zna da su «ta dva terorista» pokušala bježati. Iz medija je saznao da su umrli. Izvješća o tome događaju slana su u Zagreb,

no, on je u to vrijeme bio na ratištu u Posavini. Razlog Kneževićeva privođenja bilo je to što je Knežević bio neprijatelj, učestvovao u UDB-i i KOS-u a priveden je po nalogu vojnog istražnog suca. Mate Laušić je dolazio u posjetu 72. bojni, no, ne zna je li bio u posjeti zatvoru ili kompleksu «Lora». Predstavnicima MCK došli su krajem proljeća 1992. godine u posjetu zatvoru «Lora». Nije bila ciljana posjeta. Rečeno je da se radi o obilasku zatvora i zatvorenika.

Izviješće od 23. travnja 1992. godine, koje je sačinio Mario Barišić, on nije primio. U povodu toga izviješća formirana je komisija, nakon čega su se Mario Barišić i Milorad Paić «zabarikadiralili, izbjegli su suspenzije». Za stanje u zatvoru «Lora» saznao je 1993. godine, tijekom istrage. On je doveo Maria Barišića i Milorada Paića u Vojnu policiju. Poznato mu je da je Mario Barišić išao i kod predsjednika Tuđmana.

Svjedok je rekao da ostaje pri pročitanim izjavama.

U današnjem iskazivanju svjedok navodi da poznaje Zvonimira Cigića no, ne zna je li on od Cigića tražio da Mario Barišić i Milorad Paić odu srediti stanje u vojnom zatvoru «Lora». Rekao je da su njih dvojica, Mario Barišić i Milorad Paić, možda, nekoga prepraćali. Prema njegovu saznanju su civili bili smješteni na Bilicama a u «Lori» nije bilo civila. Ne zna kada je otvoren i stavljen u uporabu zatvor «Lora». Uprava Vojne policije u Zagrebu, u dogovoru sa upravom zbornog područja mogla je odrediti namjenu objekta. Od predstavnika MCK dobivao je informacije da je sve u redu. Izviješća MCK su išla Upravi Vojne policije. Predstavnicima MCK su dolazili nenajavljeno. Na razmjeni zarobljenika nije bilo primjedbi. Sam je bio na razmjeni u Šibeniku, gdje su bili prisutni i predstavnici MCK koji, također, nisu stavljali primjedbe. Rekao je da nije vidio da li su pregledavali zatvorenike, niti ima saznanja je li zarobljenike pregledao liječnik. Spisak onih koji su išli u razmjenu dobivao je od časnika Vojna policija je osiguravala zatočene i bila pratnja. Na pitanje, je li on osobno koga ispitivao u zatvoru «Lora», svjedok je rekao da nije. Na pitanje, je li on osobno koga u zatvoru «Lora» mučio, svjedok je rekao da nije.

Svjedok Zvonimir Cigić je izjavio da ostaje pri svojim ranijim iskazima. Uz suglasnost stranaka, pročitani su njegovi iskazi iz istrage i s glavne rasprave.

U iskazu iz istrage (18. siječnja 2002. godine) rekao je: Tomislava Duića je upoznao u zatvoru «Lora», u kolovozu ili rujnu 1992. godine. Svjedok je bio dozapovjednik 72. bojne Vojne policije, zamjenik Mihaela Budimira. Čuo je za zlostavljanja. Stoga su on i Budimir išli jednom pohoditi zatvor. (N: i riječ «posjetiti» mi je tu primjerenija od «obići» koja doslovno znači suprotno od predhodno predloženih mojih prijedloga)Osobno su pregledali zatvorenike. Od zatvorenika se sjeća jedne osobe imenom Kusturica, koga pamti po imenu filmskoga redatelja. Na zatvorenicima nisu otkrili povrede. Ne sjeća se da je u sobama vidio krv. Duić i Bungur su bili smijenjeni zbog nediscipline, prali su osobne automobile u «Lori». Rekao je da su sve te priče o zatvoru «Lora» laži. Poznaje Maria Barišića i Milorada Paića Bili su njegovi vojnici, pripadnici kriminalističke službe Vojne policije. Na zahtjev Tvrtka Pašalića, u svibnju ili lipnju 1992. godine, Mario Barišić, Milorad Paić i Boršić su išli pomoći ustrojiti zatvor «Lora», srediti prostor, ali ne i bojati prostorije. Ne zna za smrtne slučajeve u zatvoru «Lora», niti za maltretiranje zatvorenika. Zbog «slučaja Sardelić», Vrkić, Bajić i Bikić su smijenjeni.

U iskazu s glavne rasprave (26. rujna 2002. godine) rekao je: U zatvoru «Lora» je bio jednom ili dva puta. Nije komentirao tvrdnje Tvrtka Pašalića da Pašalić nije išao sa Miloradom Paićem i Mariom Barišićem u zatvor «Lora». Nije siguran je li Bungur bio

smijenjen zbog nediscipline. Niti danas ne zna tko je Bungur. Zatvorenici se nisu žalili na postupanja prema njima. Mario Barišić i Milorad Paić išli su u zatvor «Lora» po pitanju kriminalističke službe, a ne zbog građevinskih radova. Nije čuo za blok «C».

Nakon što su pročitani iskazi, svjedok je rekao da ostaje kod svojih iskaza.

U današnjem iskazivanju svjedok navodi da je, od njegova dolaska na dužnost dozapovjednika 72. bojne Vojne policije do posjete zatvoru «Lora», prošlo mjesec dana njegova službovanja. Civila u zatvoru «Lora» sigurno nije bilo.

Na pitanje, je li vojnički uobičajeno da viši zapovjednik, u ovom slučaju Tvrtko Pašalić, traži od njega, koji je bio niže rangiran, da napiše odobrenje za odlazak vojnih policajaca, svjedok se pozvao na odredbe Ženevske konvencije kada je moguće odbiti zapovjed. Rekao je da je njemu nadređeni rekao da nešto učini, i on je, bez obzira da li se s tim slagao ili ne, morao to izvršiti. Stoga je morao napisati gdje su vojni policajci bili. Nije pisao odobrenje da idu, već gdje su bili. Na pitanje, što su Milorad Paić i Mario Barišić, kao pripadnici kriminalističke službe Vojne policije, imali tražiti u zatvoru, kada tamo kriminalističke službe nema, svjedok je rekao da on ne zna gdje su oni stvarno išli, no, on je dobio zadatak da upiše da su išli u zatvor «Lora». Tvrtko Pašalić mu je za Paića i Barišića rekao: «Napiši da su bili u Splitu, u «Lori»». Zatvor «Lora» bio je tada u fazi ustroja.

Predsjednica Vijeća predočila je svjedoku iskaz prethodno saslušanog svjedoka Tvrtka Pašalića, koji je tvrdio da on nikada nije uputio Maria Barišića i Milorada Paića u Split. Pročitani iskaz je svjedok komentirao riječima: «To što mi je reka da bi mogao popuniti dnevno izvješće vezano za raspored vojnika, a gdje su oni išli ja ne znam».

Nakon toga je Predsjednica Vijeća suočila svjedoke Tvrtka Pašalića i Zvonimira Cigića. Pozvala je svjedoka Cigića da ponovi svoj iskaz svjedoku Pašaliću, na što je svjedok Tvrtko Pašalić rekao da je on mogao poslati Barišića i Paića na prepratu, no, oni nisu bili stručnjaci. Svjedok Zvonimir Cigić je rekao da je on u izvješću morao napisati gdje su bili, a ne što su radili. Svjedok Tvrtko Pašalić je rekao da je moguće da su Barišić i Paić rekli da idu s njim, Pašalićem, jer su bili skloni laganju. Inzistirao je da su oni mogli ići na prepratu, no, ne na sređivanje stanja u zatvoru. Konstatirano je da svaki svjedok ostaje pri svome iskazu.

18. siječnja 2006. godine

Saslušan je svjedok Radoslav Laušević. Predsjednica Vijeća izvijestila je stranke u ovom postupku da je primila pisano izvješće Opće bolnice u Šibeniku, od 17. siječnja 2006. godine, o ambulantom liječenju Milorada Paića u toj ustanovi. Izvijestila je stranke da će svjedoka Milorada Paića pozvati pismeno.

Svjedok Radoslav Laušić (svjedok obrane), bio je pripadnik 72. bojne Vojne policije, u patrolnoj službi. Obnašao je poslove vozača. Rekao je da su bile 3 do 4 patrole. U patroli je bilo četvero do petoro vojnika: vođa patrole, 2 do 3 člana patrole i vozač. Baza im je bila na Dračevcu. Sastav patrole se mijenjao. On je uobičajeno bio u patroli sa Bajićem, Banićem i Bikićem. Na pitanje, da li je imao kakvih doticaja sa VIC «Lora», svjedok je niječno

odgovorio. Na daljnje pitanje, ima li saznanja o stradavanju zarobljenika u zatvoru «Lora», svjedok je odgovorio da je njegovoj patroli, negdje pred ljeto, dežurni iz Dračevca javio o bijegu zatvorenika u zatvoru «Lora». Pozvao ih je da dođu po dugo naoružanje i odu u zatvor «Lora» na pojačanje. Kad su tamo došli zatvorenik je bio uhvaćen i ranjen. On ga je prevezao kombijem u bolnicu. U patroli su tada, sa njim, bili Bajić, Bikić i Banić. Ranjenu osobu su preuzeli ispred ulaza u «Loru», gdje je kapija. Tu se, na jednom prostoru od 2 do 3 m, okrenuo kombijem. Ranjenik je uveden u kombi. Ne zna je li ranjena osoba sjedila, stajala ili ležala kad su oni došli u «Loru». Vidio je više osoba oko ranjenika, no, nije na njih obraćao pažnju, okretao je kombi. Taj događaj se zbio pred mrak. Vidio je krv u autu, nije gledao da li krvi ima po ranjenikovu tijelu ili odjeći. Kad su došli u bolnicu liječnici su preuzeli brigu o ranjenoj osobi, on nije gledao tu osobu u lice, nije izlazio iz auta.. Tu su se zadržali minutu ili dvije. Oko ranjenika je bilo 7, 8 ili 10-tak osoba.

Na pitanje, je li ikada o ovome, o čemu danas svjedoči, davao kakav iskaz na sudu, svjedok je rekao da nije davao na sudu nikakav iskaz, da je iskaz dao 2001. godine u policiji. Razgovor je trajao petnaestak minuta. Na pitanje, je li tada znao ime osobe koju je prevezio u bolnicu, svjedok je rekao da ne zna ime, niti status te osobe. Misli da su ranjenika odvezli u bolnicu na Firule, no, nije siguran .

Na pitanje jesu li svi članovi patrole otišli iz bolnice istim autom, svjedok je odgovorio potvrdno. Rekao je da su članovi patrole trebali raditi kao i on do 22,00 sata, kada im je smjena bila gotova i kada je on, uobičajeno, auto predavao vozaču iz druge patrole. Na pitanje, je li nakon bolnice ponovo dolazio pred zatvor «Lora», svjedok je rekao: «Ne, sto posto». Na pitanje, je li se vodila evidencija o radu i sastavu patrole, svjedok je rekao da se takva evidencija trebala voditi. Postojao je dežurni, ali koliko se pisalo, to ne zna. Rekao je da je vođena knjiga dežurstava. Dežurni je upisao događaj u vezi kojega je upućena patrola, no, ne zna da li je evidentiran sastav patrole. Vođa njegove patrole bio je Miljenko Bajić. Nije poznao nikoga od 7, 8 ili 10-tak osoba koje je vidio oko ranjenika. Ne sjeća se je li, osim spomenutih 7, 8 ili 10-tak osoba, oko ranjenika bilo drugih zatvorenika. Na pitanje, jesu li te osobe bile u uniformama Vojne policije ili je bilo i uniformi Hrvatske ratne mornarice, svjedok je odgovorio da je bilo mornaričkih uniformi. Ne sjeća se je li bilo kakvih intervencija prije toga odlaska u zatvor «Lora». Sve patrole koristile su jedno vozilo. Kombi je imao tri reda sjedala. Ranjeni zatvorenik je bio smješten na srednjem redu sjedala. Kabina kombija nije bila odijeljena pregradom od ostalog dijela kombija.. Ne sjeća se tko je unio ili uveo zatvorenika u vozilo, misli da je ranjenik ušao uz nečiju pomoć. Misli da je ranjenik sam sjedio na srednjem redu sjedala; ne sjeća se je li ranjenik plakao ili kukao radi ozljeda. Rekao je da je sto posto siguran da članovi patrole nisu tukli ranjenika tijekom transporta do bolnice. Kombi je bio donacija, srebrne boje. Ne sjeća se kombi vozila bijele boje. Rekao je: «Nikakva mrtva tijela nisam prevezio». U patroli je radio od ožujka do kraja lipnja 1992. godine, kada je otišao na bolovanje zbog toga što mu je u jednom starom vozilu, koje je vozio nakon što je kombi razbijen, promaja smetala, razbolio se. Ne sjeća se datuma kada je došao po ranjenog zatvorenika u zatvor «Lora» Zna da je bio lipanj.

Optuženi Botić prigovorio je na iskaz svjedoka koji 15 godina nije prijavio svoja saznanja, a sada se pojavljuje kao svjedok. Optuženi Gudić je prigovorio iskazu svjedoka, rekavši da nije istina da je svjedok bio vozač 14. lipnja 1992. godine, jer je vozač 14. na 15. lipnja 1992. godine bila druga osoba. Optuženi Vrkić je prigovorio iskazu svjedoka, rekavši da su smjene patrola bile u intervalima od 12 ili 24 sata, a ne kako je rekao svjedok te da je drugi čovjek, a ne svjedok, bio vozač kada je Knežević stavljan u vozilo.

Optuženi Gudić je predložio da se pročita iskaz svjedoka Milorada Paića, kako bi se postupak ubrzao. Rekao je da pretpostavlja da će taj njegov prijedlog svi podržati i složiti se sa njim. Predsjednica Vijeća je pojasnila optuženiku da se sve stranke u postupku ne slažu s tim prijedlogom. Nakon toga su svi prisutni optuženici prigovorili što moraju čekati u pritvoru dok se nekoga od svjedoka ne privede.

19. siječnja 2006.godine

Nastavak dokaznog postupka. Saslušan je svjedok Miroslav Čučak o njegovim saznanjima vezanim za postupanje prema civilima u zatvoru «Lora».

Svjedok Miroslav Čučak, zarobljen 1. ili 2. travnja 1992. godine u Gabeli kod Čapljine, kao pripadnik teritorijalne obrane rezervnog sastava bivše JNA Zarobili su ga pripadnici Hrvatske vojske. Nakon zarobljavanja prebačen je u Metković, gdje je pretučen. Došla su dva vojna policajca i odvela ga u zatvor «Lora». U zatvoru «Lora» je bio do 14. kolovoza 1992. godine. Jedne večeri je čuo kamione. Zvuk kamiona je raspoznao, jer je po struci automehaničar. Dovezeni su civili iz Donjeg i Gornjeg Malovana, Kupresa i Šuice. Nisu imali uniforme ni oznake. Smješteni su u blok «B». U to vrijeme on je imao malo veću slobodu kretanja. U zatvor «Lora» došao je među prvima. Rekao je: «Dobio sam nenormalno velike batine, sve moguće torture». Jednom prilikom optuženi Duić je naišao kad su se on i svjedok Žarković kupali. Kad je vidio kako izgledaju rekao je ostalima da ih jedno vrijeme ne «diraju». (N:tj. ne tuku)

Civili, koji su bili dovezeni, izvučeni su na hodnik bloka «C» i tu su tučeni. Svjedok je rekao: «Bio sam se pomirio sa svojim životom, ali na te urlike ljudske, ja sam ostao skamenjen». Pobjegao je u ćeliju kod Žarkovića i Mirka Duvnjaka, koji je imao gips na ruci i sakrio se. U to vrijeme njega su manje tukli. Stražari su između tih batinjanja izvodili Žarkovića svakih 10 do 15 minuta, tjerali ga da pjeva pjesme «Evo zore, evo dana, evo Jure i Bobana» i «Nadvila se gusta magla iznad Zagreba». Svjedok je rekao da pjesme nisu sporne, no, sporni su postupci prema ljudima. Na pitanje, zna li kojega konkretnog civila, svjedok je rekao da je on te ljude prvi put u životu vidio, no, sjetio se Mirka Duvnjaka, za koga je rekao da je bio civil, star 55 do 60 godina, sijede kose, starac. Opisao je kako izgleda blok «A», kako izgleda blok «B». Za blok «C» je rekao da ima poseban ulaz. U tom dijelu zatvora boravili su «najekstremniji četnici, teroristi» - rekao je da su ih tako nazivali u zatvoru. U blok «C» je odlazio sa Žarkovićem, čistili su blok, nosili su hranu. Obojica su bili ondje u vrijeme ustroja zatvora. Osobe u bloku «C» su bile pretučene. Tu su bili smješteni oficiri. Spomenuo je Savića iz Mostara i Zurovca, za koga je rekao da je doveden iz Čapljine. Bio je u teškom stanju. MCK je došao u posjet zatvoru, no, prije posjeta stražari bi ih pozvali na razgovor i govorili im što trebaju reći predstavnicima MCK. Putem MCK mogli su, po prvi put od zarobljavanja, poslati poruke svojim obiteljima da su živi. Predstavnici MCK ulazili su u prostorije blokova «A» i «B», u blok «C» im je bio zabranjen ulazak. Rekao je da su predstavnici MCK kontaktirali s njim i s većinom zatvorenika, no, ne zna jesu li kontaktirali sa svim zatvorenicima.

Na pitanje tko je Duić, svjedok je rekao da je to bio upravnik zatvora. Na pitanje može li nabrojiti druge osobe iz zatvora u «Lori», svjedok je rekao sljedeća imena: Ante Gudić, Anđelko Botić, Emilio Bungur, Giljo (za koga je rekao da je bio bokser snažnog udarca), Bane, Pobro, Ivica Livaja (koji ga je mnogo mučio strujom). Rekao je da je bilo i ljudi dobra ponašanja, navodeći Ramba i Davora, dva brata. Rambo, stražar, je prema njemu bio korektan. U njegovoj bi kući bio ugošćen.

Zamjenik ŽDO-a iz Splita predložio je da svjedok pogleda optuženike i kaže da li koga od njih prepoznaje. Branitelji su izrekli protivljenje. Svjedok je pokazao i imenovao sve prisutne optuženike. Pitao je: «Gdje je narkoman Zlatko Sulejmanović?», rekavši da je ovaj prednjačio u zločinima nad ljudima. (Iz publike se čulo tiho: «Sad će doć»).

On i Vladimir Žarković su kovali mrtvačke sanduke od sanduka za granate. Skovao je mnogo mrtvačkih sanduka, nije ih brojao. Naveo je mrtve civile: Milan Vulić- je, doveden u civilnoj odjeći, na nogama je imao samo čarape; zatim Jelić; jedan mladić koga su stražari zvali «Beli orao», a koga su on i Žarković prali od izmeta. Taj mladić je bio pretučen, gol.

Za Nenada Kneževića je rekao da je gurnuo Anđelka Botića Pokušao je bježati. Knežević je bio civil, obučen u farmerke. Rekao je da je Knežević preskočio ogradu, počeo bježati- Čuli su se pucnjevi i rafalni i pojedinačni iz pištolja. Rekao je da su tu priskočili Ante i Anđelko. Knežević je bio ranjen u nogu, u stomak ili rame, imao je prostrijelne rane. Rekao je da su ga mlatili ranjenoga vičući: «Ovo je za primjer onima koji pokušaju bježati». S Kneževićem je doveden još jedan civil, koji je nakon bijega ostao stajati kod stepenica. Za Kneževića je rekao da su ga on i Žarković vukli do kola. Čuo je za Kneževićevu smrt, no ne zna je li umro putem do bolnice ili u bolnici. Sudbinu drugog civila ne zna. Na pitanje, tko je tukao Kneževića, svjedok je rekao da su ga tukli Ante i Anđelko, Vrkić je tu bio na mjestu, a došao je i interventni vod: Čop, krupan, visok, snažan čovjek i Pobro. Na pitanje, koliko daleko su on i Žarković vukli Kneževića svjedok je odgovorio da je Knežević tučen kod ulazne kapije pa su ga vukli 4 do 5 metara. Ne zna tko je Kneževića unio u auto. Vidio je da su došla kola hitne pomoći «za vojne potrebe». Na pitanje, što je nakon ovog događaja bilo s ostalim zatvorenicima, svjedok je rekao da su vraćeni u ćelije. Isti dan je pozvan zapovjedniku zatvora i potpisao izjavu čiji tekst je već bio napisan. Ne sjeća se sadržaja izjave. Izjavu je dao i Žarković.

Na pitanje zna li nešto o kućicama, svjedok je rekao da je pravio kućice za pse po nalogu Nikše, vodiča službenog psa. Pravio ih je i za ostale stražare koje su ih odnosili kući. U izradi su mu pomagali mladi vojnici koji su se predali u Gabeli. Od stražara je dobivao čavle za kućice. U «Lori» su te kućice služile za pse, no, u njih su bili utjerivani oficiri JNA i prisiljavani da laju.

Svjedok je ispravio svoj navod da su civili bili dovedeni i smješteni u blok «B» a ne u blok «C». Na pitanje, je li pričao s nekim ovih dana, svjedok je rekao da je prije 4 - 5 dana pričao sa Žarkovićem, s ostalim svjedocima nije pričao. Pričali su o ambijentu u sudnici Tvrdi da nisu usklađivali svoje priče. Rekao je: «Gledamo da zaboravimo. Kunem se Bogom da ne pričamo, ja sam došao u svoje ime». Na pitanje je li gledao na TV-u izvješća o ovom suđenju, svjedok je rekao da je gledao priloge na RTL-u o svjedočenju Mićka Koprivice, Jelenka Kovačevića i Bjelice, «u fragmentima». Na pitanje, zna li tko je Tonči Majić, svjedok je rekao da toga čovjeka on nikada nije vidio, niti je s njim pričao. Razgovarao je sa ovim čovjekom i pritom pokazao na Zamjenika ŽDO-a iz Splita. Ostali svjedoci su mu rekli da su pričali sa Tončijem Majićem. (Rekao je da misli da je Tonči Majić odvjetnik, te je pokazao prema Zamjeniku ŽDO-a iz Splita).

Pročitana su imena civila iz zatvora «Lora». Svjedok je rekao da mu pročitana imena ne znače ništa, jedino mu je poznato prezime Bulović, civila, koji je doveden s Kneževićem. Na pitanje na kojemu mjestu je bila krv, o kojoj je govorio, svjedok je rekao da je krv bila kod glavne kapije, izvana, tu je mučen Knežević. Na pitanje, da li zna da je Botić, prilikom Kneževićevog pokušaja bijega kada ga je ovaj gurnuo, bio ozlijeđen, svjedok je odgovorio da zna da je Botić imao ogrebotine. Vidio ih je.

Na pitanje, je li sto posto siguran da je vidio Botića kako tuče ranjenog Kneževića, svjedok je odgovorio da nije. Siguran je da je optuženi Gudić tukao ranjenog Kneževića. Optuženi Gudić je stavio prigovor na ovaj svjedokov iskaz, navodeći da nije tukao Kneževića nego je odveo ozlijeđenog Botića u ambulantu.

Na daljnje pitanje, tko je radio od ustrojavanja zatvora kao stražar, svjedok je rekao da Gudić i Botić nisu radili od početka. Imena osoba koje su bile na početku rada i ustroja zatvora se ne sjeća. Rekao je da je Gudić kao stražar došao raditi 20-tak dana, ili mjesec dana, nakon ustroja zatvora «Lora». Na pitanje je li se Kneževićev napad na Botića moglo vidjeti, gledajući iz ćelija, svjedok je rekao da se nije moglo vidjeti. Na pitanje, gdje je Bulović bio u vrijeme pokušaja bijega, svjedok je rekao da je Bulović stajao na donjem dijelu stepenica, kod šahte. Na kraju je svjedok rekao: «Bilo je i gorih od ovih koji sjede tu, mislim na Zlatka Sulejmanovića».

Nakon što je Predsjednica Vijeća zakazala nastavak rasprave za 23. siječnja 2005. godine, odvjetnica Ankica Luetić je rekla da je u nekoliko navrata skretala pozornost Vijeću na tekstove koji se objavljuju o ovom postupku i da se pazi kome se daju zapisnici sa ročita. Pročitala je dijelove izvještaja nacionalnog promatračkog tima za period od 23. do 25. studenoga 2005. godine koje na svojoj WEB stranici objavljuje Centar za mir, nenasilje i ljudska prava (vidi izvještaj od 23.- 25. studenoga 2005). Rekla je da je u tom izvještaju, koji su pisale Jagoda Matas i Veselinka Kastratović, napisano da branitelji iznose svoje političke stavove. Tražila je od Predsjednice Vijeća da zaštiti dignitet suda jer se objavljuju i takve stvari kao što su ona da član Vijeća, sudac Damir Primorac, namiguje braniteljici Rene. Predsjednica Vijeća je rekla da je rasprava otvorena za javnost a ako braniteljica smatra da u tom izvještaju postoji nešto što je upitno da o tome izvijesti Državno odvjetništvo. Odvjetnica Luetić priložila je izvještaj u sudski spis.

Komentar promatračice

Provjerom smo utvrdili da je u izvještaju za navedeni period, u «opažanjima promatrača» navedena ishitrena ocjena o neobjektivnosti člana sudskog Vijeća, suca g. Damira Primorca, koja se temeljila na zapaženoj neverbalnoj komunikaciji između njega i branitelja. Naime, promatrači nacionalnoga i regionalnog tima zabilježili su da je tijekom ispitivanja svjedoka Vase Deretića, 23. studenoga 2005. godine, član Vijeća, sudac Damir Primorac, više puta neverbalno komunicirao s braniteljima. Neverbalna komunikacija se može različito tumačiti i nije primjerena na sudskom procesu za tako teška kaznena djela. Ipak, monitoring je tim zauzeo stav da je tumačenje takve komunikacije kao neobjektivnosti g. Primorca ishitreno. Stoga smo taj dio opažanja maknuli s naše web stranice, te se javno ispričali sucu Damiru Primorcu objavljujući ispriku na našoj web stranici.

U Osijeku, 20. siječnja 2006. godine

Izvještaj izradila:

Veselinka Kastratović

IZVJEŠTAJI S PRAĆENJA SUĐENJA

9. veljače 2006. godine

Na raspravi su odbrane iznijeli optuženi Ante Gudić i Anđelko Botić.

Optuženi Ante Gudić ostao je kod odbrane koju je iznio 13. studenoga 2002. godine na prethodnom suđenju. Prigovora, također, na iskaze svjedoka iz Srbije i Crne Gore i BiH koji su rekli kako su ga vidjeli, nakon što je Knežević vraćen u zatvor. Tvrdi da to nije istina već da su on i optuženi Botić otišli u ambulantu. U pogledu ovlaštenja stražara u VIC «Lora» optuženik se pozvao na iskaze svjedoka Galića i Budimira koji su objasnili da stražari nisu mogli samovoljno privoditi osobe, ispitivati ih i zadržavati u zatvoru. Za to je bio potreban nalog istražnog suca, ili naredba zapovjednika 72. bojne Vojne policije. Optuženik je, također, tvrdio da nije istina da je svjedok Čučak prisustvovao premještanju zatvorenika iz južnog u sjeverni dio zatvora, jer da u tom trenutku nitko od zatvorenika nije bio u šetnji. Po zahtjevu stražara je jedino svjedok Žarković sudjelovao u premještanju.

U pročitanim iskazu od 13. studenoga 2002. godine, optuženi Gudić je naveo da su 14. lipnja 1992. godine, u večernjim satima, optuženi Botić i on, temeljem usmene naredbe optuženoga Bungura, premještali zatvorenike Kneževića i Bulovića iz južnog u sjeverni dio zatvora. U jednom trenutku, Knežević je napao optuženoga Botića, oborio ga na zemlju, preskočio ogradu i počeo bježati. Optuženi Gudić, Botić i Vrkić su, uz pomoć drugih hrvatskih vojnika, uspjeli pronaći Kneževića u nekom kanalu. Optuženi Botić je uzeo lovačku pušku i iz nje ispalio nekoliko hitaca kako bi natjerao Kneževića da iziđe. Ubrzo nakon što su ga izvukli, došlo je vozilo 73. bojne Vojne policije kojim je Knežević, u pratnji optuženoga Vrkića vraćen u zatvor. Pri uhićenju nije primijetio nikakve povrede kod Kneževića. Nakon toga su optuženi Gudić i Botić, koji je bio povrijeđen, otišli u ambulantu. Iz ambulante se vratio u VIC «Lora». Optuženi Bungur ga je izvijestio da je Knežević odveden u bolnicu.

Gojka Bulovića je posljednji vidio prigodom premještanja zatvorenika. Kad se vratio u zatvor, poslije uhićenja Kneževića, optuženi Bungur mu je rekao da je Bulovića i Žarkovića vratio u ćelije. Oko 22,00 sata predao je smjenu i s optuženima Bungurom i Botićem napustio VIC «Lora». Kad je sutradan došao u smjenu, čuo je da je Bulović preminuo od srca. Bulović niti u jednom trenutku nije pokušao bježati, niti je pokazivao takvu namjeru. Za zatvorenike Katića i Katalinu nije ni čuo, niti ih je vidio, jer nije radio u «Lori» u vrijeme kada su oni bili u «Lori». Ne zna ništa ni o ostalim zatvorenicima koji se navode kao oštećeni u optužnici. Protiv njega nikad nije vođen stegovni postupak povodom slučaja Kneževića i Bulovića. Nije mu poznato da je protiv bilo koga vođen takav postupak. Optuženi Duić je pisao izvještaj o slučaju Kneževića, a on, optuženi Bungur i optuženi Botić su o tome dali izjave u vojarni Dračevac 15. lipnja 1992. Nema saznanja o dopisu u kome je navedeno koje su osobe mogle dolaziti u zatvor i kontaktirati sa zatvorenicima, niti se takvog čega sjeća. Zna jedino da su dolazili radnici SIS-a. Možda su u drugim smjenama dolazile i neke druge osobe. U lipnju 1992. u «Lori» su postojale četiri smjene stražara koje su se rotirale tako da su tri smjene radile 8 sati, a jedna je bila slobodna.

Od upravnika zatvora optuženik je uvijek dobivao usmene, a nikada pismene naredbe. Bio je zadužen brinuti o zatvorenicima i podijeliti hrane te spriječiti eventualni pokušaj bijega nekog od zatvorenika. Stražari u zatvoru su imali maskirne uniforme s oznakama Vojne policije. On nije imao osobno naoružanje. Optuženi Botić je par dana prije događaja sa Kneževićem dobio službeni pištolj. On i optuženi Botić su prigodom uhićenja Kneževića posudili puške od stražara, pripadnika Hrvatske ratne mornarice i diverzanata, koji su tada radili na osiguranju vojnog objekta «Lora». Oni su im pomogli kod uhićenja Kneževića, cijelo su vrijeme bili sa

njima, a dvojica ili trojica su čuli šuškanje iz grmlja i upozorili ih da je teren miniran. Te osobe su bile pored njih sve dok nije došlo vozilo 73. bojne vojne policije, kojim je Knežević vraćen u zatvor. Optuženi Botić je ispalio nekoliko hitaca u namjeri da uplaši Kneževića i natjera ga da izađe iz grmlja. No, Knežević se ogлуšio. Vozilo 73. bojne Vojne policije išlo je u smjeru zatvora, vjerojatno stoga što se prethodno čula pucnjava, no, moguće je da je netko poslao dojavu. Za vrijeme Kneževićava bijega, ili kasnije, optuženi Bungur mu je rekao da ode po optuženoga Duića. No, on toga dana uopće nije vidio optuženoga Duića. Optuženi Bungur mu je rekao da je nakon bijega Kneževića digao uzbunu, o tome je izvijestio službujućeg vojarne, službujućeg 72. bojne i zapovjednika straže kompleksa «Lora».

Braniteljica optuženoga Bungura pitala je optuženika što misli o iskazima «četnika» koji su govorili da ih je zlostavljao. Predsjednica Vijeća je upozorila braniteljicu da ne može iznositi takve kvalifikacije o svjedocima. Braniteljica je odgovorila da je to termin koji ona upotrebljava za one koji su oružano napali Republiku Hrvatsku. Tek nakon nove intervencije Predsjednice Vijeća braniteljica je preformulirala pitanje. Optuženik je rekao da je prigovorio iskazu ovih svjedoka. On i optuženi Botić i Bungur nikoga nisu zlostavljali. Radnici kriminalističke službe ispitivali su zatvorenike u zgradi Zapovjedništva. Ne zna jesu li neka ispitivanja obavljena u zgradi vojnog zatvora.

Odgovarajući na pitanja Predsjednice Vijeća optuženik je rekao da nitko nije tukao Kneževića na mjestu gdje su ga pronašli. Kad se vratio u zatvor iz ambulante, zatekao je optužene Bungura i Vrkića u dežurani, a razgovarali su o tome što se dogodilo. Ne zna uvjete pod kojima je grupa civila dovedena u «Loru» 13. lipnja 1992. godine. Ni on ni ostali optuženici nisu tukli Bulovića prije pokušaja bijega Kneževića. Predsjednica Vijeća predočila je optuženiku dio iskaza optuženoga Vrkića iz istrage gdje je Vrkić rekao da je jednom trenutku vidio Gudića gdje leži na jednoj osobi, za koju je kasnije saznao da je Bulović. Predočila mu je da je ovu situaciju opisao i optuženi Duić u svom izvještaju zapovjedniku 72. bojne Vojne policije. Optuženi Gudić je rekao da je Duić taj izvještaj pisao na temelju onoga što mu je rekao Vrkić. Rekao je da je Vrkić u svojoj odbrani „objasnio ovu nedoumicu“. Optuženik je ustrajao na tvrdnji da nije imao nikakav kontakt sa Bulovićem.

Optuženi Anđelko Botić ne može shvatiti zašto mu se stavljaju na teret događaji iz kolovoza 1992. godine, a vezano za Katalinu i Katića. On i optuženi Gudić u to vrijeme uopće nisu bili u «Lori». On je u «Lori» bio od svibnja do kraja lipnja 1992. godine. Nadalje, nije mu jasno kako mu se može stavljati na teret samovoljno zatvaranje, držanje u zatvoru i maltretiranje nekih osoba kada je zapovjednik 72. bojne Vojne policije rekao da stražari nisu mogli činiti nešto tako. Za svako privođenje ili zadržavanje u pritvoru bio je potreban nalog istražnog vojnog suca ili nekog od nadređenih u 72. bojni Vojne policije. 14. lipnja 1992. godine, u smjeni su bili on i optuženi Gudić i Bungur. On je čuo da se među pritvorenicima nalazi neki civil iz Kaštela pa je iz znatiželje otišao provjeriti o kome se radi. U ćeliji iza dežurane zatekao je Nenada Kneževića s kojim je razgovarao.. S Kneževićem je razgovarao sat ili dva prije pokušaja bijega i nije imao utisak da je Knežević opasna soba. Knežević je bio sam u ćeliji, bio je potišten. Rekao je da nije ništa skrivio, da kod kuće ima malu djecu. Optuženiku je bilo žao Kneževića, tješio ga je da najvjerojatnije neće biti dugo zadržavan. Optuženik je rekao da nije vidio da je Gojko Bulović povrijeđen. I danas tvrdi da je Bulović bio živ i zdrav kad je došla iduća smjena.

Oko 20,00 sati optuženi Bungur mu je dao nalog da preprati zatvorenike Gojka Bulovića i Nenada Kneževića iz južnog u sjeverni dio zatvora. Tada nije bilo siguran da se radi o Gojku Buloviću, jer su se u pritvoru nalazila braća Bulović, blizanci. Bungur mu je naredio da zatvorenike preprati s oružjem „na gotovs“, odnosno s metkom u cijevi. Nije očekivao da će ga neko od zatvorenika napasti, stoga je samo držao pištolj u ruci. Iz južnog dijela zatvora su

krenuli redom on, zatvorenici Knežević, Bulović i Žarković i optuženi Gudić. Trebali su prenijeti vojničke madrace, posteljinu i deke. Na samom izlasku, na južnom dijelu zatvora, kada je sišao niz stepenice, želio je propustiti Kneževića, Bulovića i Žarkovića. U tom trenutku, Knežević ga je napao s leđa i hrvali su se. Knežević je shvatio da neće moći oduzeti pištolj i počeo je bježati. Preskočio je žicu s desne strane kapije i pri tome je „zapeo“ s druge strane. Optuženik je vikao da stane, no, Knežević je nastavio bježati. Počela je pucnjava. Optuženik nije siguran je li on prvi zapucao. Knežević je bježao stazom prema cesti. Kod jednog skladišta gdje se račva put, optuženik ga je izgubio iz vida. Vojnik koji se tu zatekao rekao je da nešto šuška iz grmlja. Optuženik je tada zapucao. Nakon par minuta netko od vojnika je rekao da je Knežević skriven u grmlju. Pozvali su ga da iziđe, ali je odbio. Psovao im je majku ustašku i govorio kako su sve pobili. Optuženik je tada ispalio par metaka i pogodio ogradu. Ne sjeća se je li tada pogodio Kneževića, ili se ovaj namjerno bacio. Kneževića su tada izvadili iz grmlja. Optuženik je prišao Kneževiću, potom je prišao Gudić ili Vrkić. Iznijeli su Kneževića do ceste, gdje se okupilo dosta vojnika. Tada je došlo vozilo 73. bojne, kojim je Knežević u pratnji Vrkića vraćen u zatvor. Pri Kneževićevu uhićenju optuženik je zadobio poderotine na laktu i ramenu. Nije znao gdje se nalazi ambulanta, pa ga je Gudić odveo. Nakon toga, Gudić se vratio u zatvor a optuženik je sam ostao u ambulanti. Zatim je po njega došao . Bungur i odvezao ga najprije u prostorije 72. bojne da napiše izvještaj o uporabi oružja. Nakon toga su se vratili u zatvor. Zatekli su kolege iz sljedeće smjene i predali im smjene. Tada su on i optuženi Bungur i Gudić, Gudićevim vozilom otišli iz zatvora. On tada nije znao da se Buloviću bilo šta dogodilo. Sutradan je saznao da je Bulović umro od srčanog udara. Istakao je da su mu radnici kriminalističke službe sugerirali da izjavi kako je i Bulović pokušao bježati, no, on nije želio reći neistinu. Misli da su to tražili od njega kako bi zamaskirali cijeli slučaj.

Predsjednica Vijeća predočila je optuženiku Izvod protokola pregledanih bolesnika ambulante za 1992. godinu, u kome nije evidentirano da je optuženik 14. lipnja 1992. godine zatražio medicinsku pomoć. U Izvodu se navodi da je optuženi Botić 23. lipnja 1992. godine medicinski obrađen. Optuženik je rekao da je sigurno bio u ambulanti 14. lipnja 1992. ali ne zna gdje se nalazi potvrda. Moguće je da je 23. lipnja 1992. došao na kontrolu i tražio potvrdu o prethodno zadobijenoj povredi.

Zamjenik ŽDO-a Split tražio je dodjelu roka kako bi precizirao optužnicu. Vijeće je donijelo Rješenje kojim je prihvatilo taj prijedlog.

20. veljače 2006. godine

Na današnjoj glavnoj raspravi Predsjednica Vijeća pozvala je optuženike da se izjasne o izmijenjenoj optužnici ŽDO-a iz Splita.

Optuženi Tonči Vrkić niti po izmijenjenoj optužnici se ne osjeća krivim. Rekao je da je netočna tvrdnja da je dopuštao stražarima maltretiranje zatvorenika. Na mjesto dozapovjednika zatvora došao je temeljem usmene zapovijedi, i to u vrijeme kada nisu bile jasne uloge i ovlasti. Tek je s vremenom shvaćao što sve treba raditi. Zbog nabavki za zatvor često je iz njega izbivao. Nema saznanja o maltretiranju, niti se osjeća krivim za pokojnog Nenada Kneževića. Nije maltretirao Gojka Bulovića, niti zna tko ga je maltretirao. Nema saznanja o događajima 13. na 14. lipnja 1992. godine, koji se spominju u optužnici u svezi civila. Miroslav Katalina opisao je drugu osobu koja ga je tukla i brisala prljavim krpama, a ne njega. Tvrdnja da su on i optuženi Davor Banić zlostavljali Katalinu, ne samo što nije točna nego on uopće nema saznanja da je Katalinu netko zlostavljao. Bez obzira kako će biti shvaćen, želi reći da je formalno bio zamjenik zapovjednika zatvora, no nije bio niti «d» od dozapovjednika. Radio je sasvim druge poslove, pisao je razna izvješća, brinuo o nabavci hrane, održavanju higijene i o kontaktima s Crvenim križem.

Optuženi Davor Banić ne osjeća se krivim niti po jednoj točki izmijenjene optužnice i ostaje pri izjavi koju je već dao. Nema nikakve veze ni s čim što mu se stavlja na teret. Jednu osobu doista je odvezao u bolnicu, pod okolnostima koje je ispričao Vijeću, no, ne jamči koja je to osoba. Za Miroslava Katalinu je rekao da uopće ne zna tko je ta osoba.

Optuženi Ante Gudić iskazuje da nije kriv niti po jednoj točki optužnice. Drago mu je što mu ŽDO iz Splita više ne stavlja na teret tri točke optužbe vezane za Katića, Katalinu i jednu grupu civila, ali mu je neizmjereno žao što vjeruje svjedocima iz Srbije, a ne svjedocima iz Republike Hrvatske i dokumentaciji u spisu, kada su u pitanju pokojni Nenad Knežević i Gojko Bulović. U svojoj ranijoj obrani dao je točan opis događanja u svezi Nenada Kneževića. Optuženik i optuženi Anđelko Botić otišli su u ambulantu i nisu bili prisutni u zatvoru, niti ispred njega, te nemaju nikakve veze s premlaćivanjem pokojnog Nenada Kneževića. U odnosu na Bulovića pozvao se na iskaz optuženoga Emilia Bungura, iz kojega, kako je Gudić rekao, proizlazi da je Bungur osobno vratio Bulovića u ćeliju dok su Gudić i ostali bili u potrazi za Nenadom Kneževićem. Pozvao se na iskaz svjedoka Perišića koji je, na njegovo pitanje, odgovorio da je prigodom primopredaje smjene obišao ćelije i pritvorenike, te da se ni jedna osoba, pa tako niti Bulović, nije žalila da ima ozljede. Iz toga slijedi da je u 22,00 sata, kada su on i drugi iz njegove smjene, napuštali smjenu, Gojko Bulović bio živ i zdrav.

Optuženi Anđelko Botić ostaje kod svog ranijeg iskaza. Ni vremenski, ni temeljem materijalnih dokaza u spisu, ne može se zaključiti da je on fizički mogao pribivati mjestu gdje je uslijedilo premlaćivanje Nenada Kneževića, odnosno Gojka Bulovića. Županijsko državno odvjetništvo nije razmotrilo mogućnost da je Nenad Knežević iz kruga zatvora otišao u svjesnom stanju, što stvara mogućnost da je ozljede zadobio tek u kasnijem vremenskom periodu. Knežević je pokušao bijeg nešto prije 20,30 sati, u bolnicu je zaprimljen negdje u 21,45 sati, pa se postavlja pitanje gdje je do tada bio, što se događalo sa Kneževićem. Što se tiče Gojka Bulovića, u zatvoru je osim njega bio njegov brat blizanac Uglješa Bulović, te se pita tko uopće može s potpunom sigurnošću, pod uvjetom da dobro ne poznaje tu dvojicu braće, tvrditi da je u nekom trenutku vidio Gojka a ne Uglješu Bulovića.

Predsjednica Vijeća je izvijestila stranke da je 14. veljače 2006. godine braniteljica optuženoga. Emilija Bungura, dostavila Sudu 47 listova raznih izvješća i intervju s skinutih s internet stranica, kao novih dokaza Sudu. Dostavljeni dokazi vezani su za praćenje kaznenog predmeta pred ovim Sudom od strane nevladinih organizacija. Predsjednica Vijeća je rekla da se u rečenom podnesku navodi da se dokazi dostavljaju Sudu radi postupanja u smislu odredbe članka 8. Zakona o kaznenom postupku, tj. ocjene vjerodostojnosti dokaza prikupljenih od organizacija čiji je cilj i djelovanje isključivo usmjereno na rušenje ustavno-pravnog poretka Republike Hrvatske, a sadržajno je u potpunosti nevjerodostojno. Predsjednica Vijeća je rekla da je Vijeće razmotrilo taj dokazni prijedlog, te smatra da nije potrebno donositi nikakvu formalnu odluku, jer sukladno odredbi članka 351., st.2., ZKP-a Sud je dužan savjesno ocijeniti svaki dokaz pojedinačno i u svezi s ostalim dokazima, te na temelju takve ocjene izvesti zaključak je li neka činjenica dokazana ili ne, a što će Sud i učiniti.

Kako stranke ovoga postupka nisu imale novih dokaznih prijedloga, dokazni postupak je završen, te je Vijeće donijelo rješenje da se prelazi na završne govore stranaka, koji počinju s 21. veljačom 2006. godine.

21. veljače 2006. godine

Zamjenik ŽDO-a iz Splita je naveo što se sve optužnicom stavlja na teret optuženicima i analizirao izvedene dokaze. Zaključio je, kako iz svega proizlazi utvrđenim, da se postupanje optuženika može označiti kao osobito teško i nečovječno prema civilima, djelo koje u konkretnom slučaju neprijeporno obuhvaća smrt, teške tjelesne ozljede ili teško narušavanje zdravlja ljudi, mučenje i nečovječno postupanje, pri čemu optuženici, neposredno kao vojnici, a optuženi Tomislav Duić i Tonči Vrkić i kao zapovjednici, krše načela i pravila međunarodnog prava. Sve vrijeme na koje se odnosi optužnica, oštećenici su kao civilne osobe bili zaštićeni međunarodnim pravom, te su optuženici bili dužni pridržavati se ratnih zakona i običaja, temeljem Ženevske konvencije o zaštiti građanskih osoba za vrijeme rata i dopunskih Protokola uz tu Konvenciju. Predložio je da optuženici budu proglašeni krivima i osuđeni na kaznu zatvora primjerenu težini počinjenog kaznenog djela, te da se protiv optuženika produlji pritvor.

Branitelj optuženoga Tomislava Duića rekao je da se izmijenjenom optužnicom na izravan način Tomislavu Duiću stavlja na teret počinjenje djela po zapovjednoj odgovornosti. Izmijenjenom optužnicom uvode se neke nove osobe, vojne i civilne, a optužnicom se ne precizira o kojim osobama, imenom i prezimenom, se radi, na koji način i tko od tih osoba je zlostavljao zatočene osobe i nehumano postupao prema njima. Nije točno određen datum, vrijeme i dokaz da su upravo te osobe postupale na način kako je to opisano izmijenjenom optužnicom. Optuženi Tomislav Duić od 1. kolovoza 1992. godine nije obnašao nikakvu dužnost u pritvoru «Lora». Po zapovijedi zapovjednika Zdravka Galića raspoređen je u 68. bataljun Vojne policije u Osijek. Tijekom postupka nije izveden niti jedan dokaz koji bi upućivao na postojanje bilo kakvog dogovora između optuženika, tj. da bi postupali na način kako je to opisano u optužnici. Kazneno djelo ratnog zločina protiv civilnog stanovništva ne poznaje zapovjednu odgovornost.

Vezano za 14. lipnja 1992. godine i za smrt Nenada Kneževića, branitelj je rekao da Tomislav Duić kritične zgrade nije bio u pritvoru «Lora», već je došao naknadno. Ostalo je neutvrđeno je li optuženik došao prije nego je ranjeni Knežević iz kruga pritvora prebačen u bolnicu, ili neposredno poslije toga.

Vezano za optužbe da je Tomislav Duić sudjelovao u premlaćivanju, što je imalo za posljedicu smrt pokojnog Gojka Bulovića, branitelj je analizirao iskaze saslušanih svjedoka, te nedostatak izvješća o događajima te noći. Za saslušane svjedoke iz Srbije i Crne Gore i iz Bosne i Hercegovine je rekao da oni o događajima vezanim za smrt Nenada Kneževića i Gojka Bulovića nemaju neposrednih saznanja te da se njihovi iskazi ne ukazuju bitnim za ovaj postupak. Radilo se o ratnoj 1992. godini, Republika Hrvatska je brutalno napadnuta, razarana, Vukovar je već bio u rukama agresora, jednostavno nije bilo lako živjeti u tim vremenima. Svatko je od svakoga zazirao, strah je bio prisutan na svakom mjestu, branitelji su odlazili na crte bojišnice s kojih se mnogi nisu vratili. Jedan od mnogobrojnih branitelja je i Tomislav Duić. Ne smije se zaboraviti da je on branitelj Vukovara, da je neposredno pred pad Vukovara doživio teško ranjavanje. Tada je zakazao sustav. Umjesto da se Duić liječi, raspoređen je u Split, gdje bez ikakvog znanja i iskustva biva postavljen za zapovjednika pritvora. Kao i njegovi najbliži suradnici optuženik je po prvi put u životu u ulozi koja mu je dodijeljena i bez ikakve je edukacije preuzeo tu dužnost.

Kako u ovom postupku nije sa sigurnošću utvrđeno da je Tomislav Duić počinio inkriminirano djelo, branitelj je predložio da sud donese presudu kojom će Tomislava Duića osloboditi kaznene odgovornosti za djelo koje mu se stavlja na teret. Ako sud ipak nađe elemente kaznene odgovornosti, branitelj je predložio Ciceronov postulat: neka kazna ne bude teža od krivice.

Branitelj optuženoga Tonča Vrkića izrazio je u svoje ime i u ime svoga branjenika žaljenje zbog pogibije Nenada Kneževića i Gojka Bulovića i svih drugih stradalih osoba. Njegov branjenik se ne osjeća odgovornim ni zbog jednog čina koji mu se pojedinim točkama optužnice stavlja na teret.

Izmijenjenom optužnicom njegov branjenik je doveden u nepovoljniji položaj nego prije, zbog toga što mu se inkriminira i odgovornost na temelju «zapovjedne odgovornosti». Tijekom postupka nije pouzdano utvrđeno koje zadatke i ovlasti je optuženi Vrkić, kao zamjenik upravitelja zatvora, imao, kako bi se mogla provjeriti njegova moguća odgovornost za stanje u vojnom zatvoru «Lori». Tijekom postupka nesporno je utvrđeno da je Vrkić radio u isto vrijeme kada i upravitelj zatvora, obojica su tijekom jutra bili na svojim dužnostima. Njegov branjenik bio je po usmenoj zapovijedi raspoređen na mjesto zamjenika upravitelja, te je skrbio o zatvorenicima, njihovu smještaju, prehrani, pisao je razna izvješća i vodio druge tehničke poslove u zatvoru. Nejasno je na temelju čega je ŽDO iz Splita došao do zaključka da bi Vrkić trebao snositi odgovornost za događanja u vojnom zatvoru «Lora» te bi trebalo provjeriti je li upravitelj, optuženi Duić, konkretnih dana uopće bio odsutan s posla i je li ga Vrkić doista tada zamjenjivao.

Smatra, nadalje da je optužnica u činjeničnom i pravnom smislu vrlo sporna kada je u pitanju zapovjedna odgovornost. Odredbom članka 120., st.1., OKZ-a RH nije predviđena odgovornost za propuste ili nečinjenje. Pravna osnova za nečinjenje se traži u Ženevskoj konvenciji ali se ne može tražiti kaznena odgovornost kroz Ženevsku konvenciju ako u domaćem zakonodavstvu nešto nije propisano kao zabranjena radnja. Osvrnuo se na dio optužnice u kojemu se njegovu branjeniku, optuženomu Vrkiću, stavlja na teret da je po zapovjednoj odgovornosti odgovoran za radnje koje su 13. lipnja 1992. godine počinili nepoznati stražari i druge vojne i civilne osobe (radnje kojima bi određeni broj oštećenika bio tučen, maltretiran i priključivan na struju). Tijekom ovog postupka moglo se utvrditi koji su to stražari 13. lipnja 1992. godine bili u službi. Zna se tko su tada bili stražari i točno vrijeme kada je tko od stražara bio u službi, kao što se zna da su 17. i 18. lipnja 1992. godine bile ispitane sve osobe koje su bile pritvorene, i to upravo o okolnostima tko ih je lišio slobode, kada su lišeni slobode te kako se prema njima postupalo. Te osobe su dale iskaze da većinu

njih nitko nije maltretirao. Jedino je svjedok Krivić rekao da je priključen na struju, jedan je rekao da je tučen ranije u Lećevici, a drugi da je tučen i maltretiran u Šibeniku.

Branitelj ne opravdava nikakve čine nasilja i maltretiranja, ali u nekim vremenima treba shvatiti određena događanja i njihovu neminovnost. Pri tome prvenstveno misli da se sve ovo zbiva u ona osjetljiva ratna vremena neprijateljskog nasrtanja na suverenitet Republike Hrvatske. Nema sumnje da je s tim u svezi bilo i određenih propusta ali isto tako nema sumnje da se ovakva slika događanja i uvjeti pod kojima se sve zbivalo trebaju cijeliti u okviru razumijevanja razloga zbog čega se nešto događalo. Ne postoji niti jedan dokaz da je Vrkić 13. lipnja 1992. godine dopustio, a niti učinio ono što mu se stavlja na teret. Isto smatra i za događanja od 28. kolovoza do 1. rujna 1992. godine u odnosu na oštećenika Đorđa Katića. Ako se ne može utvrditi koji su to nepoznati stražari, vojne i civilne osobe, onda nema ni radnje izvršenja, a ako toga nema ne može postojati ni zapovjedna odgovornost na strani optuženika.

U odnosu na terećenje njegova branjenika, vezano za sudbinu i smrt Nenada Kneževića i Gojka Bulovića, tu da se ne radi o odgovornosti za ratni zločin. Knežević je pokušao bijeg i napao stražara s ciljem da mu oduzme oružje, preskočio je ogradu i dao se u bijeg. Nitko ne bi odgovarao da je ubijen hicima iz vatrenog oružja jer je stražar ovlašten pucati za bjeguncem. Optuženi Vrkić i Botić pucali su za Kneževićem, ranili ga. Postupanje optuženika treba se tretirati kao eventualno prekoračenje ovlaštenja službene osobe u obavljanju svoje dužnosti. Nema niti govora o postupanju u smislu članka 120., st.1., OKZ-a RH koji se odnosi na moć da se upotrijebi sila radi zlostavljanja. Knežević je pritvoren zbog osnovane sumnje da je počinio kazneno djelo oružane pobune a u trenutku pokušaja bijega nitko ga nije dirao. U najgorem slučaju moglo bi se razmatrati nanošenje teške tjelesne ozljede sa smrtnom posljedicom, ali ni u jednom slučaju ratni zločin. O namjeri ubojstva ne može biti niti govora. Nadalje, branitelj navodi da je tijekom postupka ostalo dosta neutvrđenih činjenica. Knežević je mogao i na drugi način zadobiti povrede, prigodom preskakanja ograde, pada, izvlačenja iz grmlja, vučenja po tlu, pa i od udaraca stražara i vojnika koji su se tu zatekli, a i tijekom transporta do bolnice. Ove činjenice tijekom postupka nisu pouzdano utvrđene.

Ni u slučaju pokojnog Gojka Bulovića nije riječ o zlostavljanju u smislu članka 120. OKZ-a RH. jer se i ovaj događaj mora povezati s bijegom Kneževića. Ponašanje optuženika je pravno uvjetovano onim što se prethodno događalo sa Kneževićem. I ovdje se može razmatrati samo postupanje optuženika u svjetlu prekoračenja ovlaštenja ili nanošenja teških tjelesnih ozljeda sa smrtnom posljedicom. Branitelj je podsjetio Sud na dva zlatna pravila postupanja od kojih prvo kaže da je bolje 99 krivih osoba osloboditi nego jednog nevinog osuditi, i na to da u dvojbi uvijek treba ići u korist optuženoga. Apelira da sud primjeni ova pravila i oslobodi njegova branjenika.

Što se tiče postupanja prema Milosavu Katalini branitelj je podsjetio na iskaz samog oštećenika. On je opisao drugu osobu, a ne njegova branjenika, da je ovaj naredio da ga se «osvježi» prljavom krpom. Ne ranije, nego tek na ovom ponovljenom postupku, Katalina je pokazao Vrkića kao osobu koja je izdala takvu zapovijed.

Smatra potrebnim načelno upozoriti na neke stvari. Ovaj postupak je od početka do danas opterećen različitim interesima. Branitelj je uvjeren da ti interesi neće utjecati na sud i da im sud neće podleći. Vojni zatvor u «Lori», slučajno ili namjerno, proglašen je najzloglasnijim logorom za vrijeme oružanog sukoba kod nas. Pitao se, je li nekome u interesu da na takav način predstavi vojni zatvor u «Lori» kako bi se izjednačila krivnja za prošla događanja. Postojao je logor na Ovčari gdje je bilo 219 mrtvih i logor Manjača s 261 mrtvom osobom. Činjenica je da o tim logorima nema filma ni raznih navoda Save Štrpca, niti napisa u štampi i objava na internet stranicama od strane nevladinih udruga. Nasuprot tomu se preuveličava

značaj dviju smrti koje su se dogodile u «Lori», spominje kako su se tamo sjekle uši, vadile oči, rezali nosevi i tome slično. Djelovanje nevladine udruge «Veritas» izvršilo je snažan pritisak na organe gonjenja, a nakon toga i djelovanje drugih nevladinih udruga u ukupnosti su doveli do tzv. slučaja «Lora», što se još uvijek nastavlja. Javnost drži da se ovdje optuženicima sudi za sve što se događalo u «Lori», a ne tek za sudbinu civila. Osvrnuo se i na novinske natpise u «Slobodnoj Dalmaciji».

Branitelj je rekao da smatra da, ni na jedan način, tijekom postupka, ni činjenično ni pravno nije dokazano da je njegov branjenik postupio na način kako je to opisano u optužnici. Stoga je predložio da se njegov branjenik oslobodi od optužbe.

Optuženi Tonči Vrkić u cijelosti se složio sa završnom riječi svoga branitelja.

Branitelj optuženoga Miljenka Bajića je rekao da su od svega onoga što piše u optužnici i podnesku ŽDO-a, kojim je izmijenjen činjenični opis kaznenog djela koje se njegovu branjeniku stavlja na teret, istiniti samo osobni podaci Miljenka Bajića. Sve ostalo nije istina. Njegov branjenik nikada nije bio pripadnik interventne grupe – voda 72. bojne Vojne policije, niti se ikada prema zatočenim civilima u VIC «Lora» ponašao na način koji vrijeđa njihovo ljudsko dostojanstvo, fizički i psihički ih zlostavljao, mučio ili tjelesno kažnjavao. Njegov branjenik nije 14. lipnja 1992. godine sudjelovao u premlaćivanju Nenada Kneževića, niti u noći 14/15. lipnja 1992. godine sudjelovao u premlaćivanju Gojka Bulovića. Tijek cjelokupnog predistražnog postupka, a osobito sve ono što se događalo u svezi s provođenjem postupka u predmetnoj pravnoj stvari, kako ovoga koji se i danas vodi, tako i onoga čije je ponavljanje naloženo ukidbenim Rješenjem Vrhovnog suda Republike Hrvatske, sve ono što je pratilo ovaj postupak u javnosti (medijski napisi, brojne izjave i komentari o suđenju, politički pritisak,...) dovelo je do toga da je ovo suđenje u javnosti medijski predstavljeno i shvaćeno kao suđenje cjelokupnom Domovinskom ratu, kao pokušaj izjednačavanja agresora i žrtve, pokušaj da se obrambena i oslobodilačka Hrvatska vojska stavi u jednak položaj sa srpskim agresorom, te da se «Lora» prikaže kao pandan svim srpskim koncentracijskim logorima Ovčari, Manjači, Keratermu,.. Sve je to dovelo do toga da se svaki saslušani pripadnik Hrvatske vojske, kada bi sjeo na stolicu za svjedoke, ponašao kao optuženik a ne kao svjedok. Neselektivan pristup izboru svjedoka doveo je do toga da se u postupku nisu utvrdile one bitne činjenice bez kojih se niti nije mogla provesti istraga o događajima koji su predmet optuženice.

Nitko od saslušanih svjedoka koji su bili zatočeni u Vojnom zatvoru «Lora» ne spominje njegova branjenika, osim jednog svjedoka, koji ga spominje po dobru. Rekao je da navodi o sudjelovanju njegova branjenika u premlaćivanju pokojnih Nenada Kneževića i Gojka Bulovića ne odgovaraju istini i da su protivni svim izvedenim dokazima. Neprijeporno je da je patrola, u čijem sastavu je bio njegov branjenik, 14. lipnja 1992. godine radila drugu smjenu od 14,00 do 22,00 sata. Njegova branjenika nikada nitko tijekom ovoga postupka na bilo koji način nije ni doveo u svezu s predmetnim događanjima. Ne postoji bilo kakav dokaz da je njegov branjenik sudjelovao u nezakonitim postupanjima prema Kneževiću i Buloviću. Branitelj kaže da je u potpunosti neprihvatljiv i nelogičan način na koji optužnica opisuje sam bijeg i ranjavanje pokojnoga Nenada Kneževića jer da se događaju u velikom kompleksu Vojne luke «Lora» gdje je stacionirano puno ljudi, kompletno Zapovjedništvo Hrvatske ratne mornarice, sve postrojbe koje su direktno podčinjene Zapovjedništvu, diverzantske postrojbe i 73. bojna Vojne policije.(?) Kada je, u trenutku bijega Kneževića, dana uzbuna u cijelom kompleksu Ratne luke «Lora» u krugu vojarne «Lora» nalazilo se petstotinjak ljudi. Krug osoba koje su mogle doći u kontakt s odbjeglih zatvorenikom je znatno veći od kruga osoba koje navodi optužnica. Osim toga, sve se događa u lipnju 1992. godine u vrijeme najžešće agresije srpske vojske na Bosnu i Hercegovinu i u vrijeme vršenja najstrašnijih zločina nad

Hrvatima i Muslimanima. Tada svijet otkriva postojanje srpskih koncentracijskih logora, koji se po svojoj monstruoznosti mogu usporediti samo s najstrašnijim nacističkim logorima iz Drugog svjetskog rata. U takvoj situaciji sasvim je logično da može doći i do situacije u kojoj pojedinci preuzmu zakon u svoje ruke, jer već sama činjenica da se Knežević usudio napasti hrvatskog vojnika u Vojarni, koja je po svom zapovjednom značaju jedan od simbola i najbolje čuvanih objekata Hrvatske vojske, može u takvoj situaciji ukazivati na bahatost i bezobzirnost neprijatelja koju treba kazniti.

Osvrnuo se na iskaze svjedoka iz Srbije i Crne Gore i Bosne i Hercegovine vezane za postupanje svjedoka Zlatka Sulejmanovića, kao i na njegov iskaz kao svjedoka. Ukazao je i na neprihvatljivost pravnih navoda optužnice budući u Republici Hrvatskoj, u lipnju 1992. godine, nije proglašen rat ni ratno stanje pa samim time nije mogao postojati niti oružani sukob. Pokojni Nenad Knežević i Gojko Bulović su bili civilne osobe, državljani Republike Hrvatske, pa se prema istima ne bi mogao ni počinuti ratni zločin prema civilnom stanovništvu opisan i kažnjiv po članku 120., st.1., OKZ-a RH. Njegov branjenik je ugledan poslovni i obiteljski čovjek, otac četvero malodobne djece, kojemu je provođenjem ovoga postupka uništen obiteljski život i poslovna karijera. Poradi svega predložio je da se uzme u obzir činjenica da tijekom cijelog dokaznog postupka protiv njegova branjenika nije izveden niti jedan dokaz koji bi upućivao na njegovu krivnju, pozivajući se na presumpciju nevinosti, te na načelo *in dubio pro reo*, te da se donese oslobađajuća presuda.

22. veljače 2006. godine

Branitelj optuženoga Josipa Bikića smatra da tijekom dokaznog postupka ničim nije dokazana krivnja njegova branjenika, ničim nije dokazano da bi optuženik mučio, zlostavljao ili, na bilo koji drugi način, maltretirao pokojne Nenada Kneževića i Gojka Bulovića. Iz provedenih dokaza i utvrđenih činjenica proizlazi zaključak da je optuženi Bikić u potpunosti nedužan u odnosu na ono što mu se stavlja na teret. Glavna rasprava u ovom predmetu traje više od pet mjeseci, provedeni su vrlo brojni dokazi, utvrđene su relevantne činjenice.

Od samih događaja prošlo je mnogo vremena, gotovo četrnaest godina, pa je lako shvatiti da je kod optuženika, a poglavito kod svjedoka, zaborav učinio svoje. Brojni svjedoci iz Bosne i Hercegovine i Srbije i Crne Gore, koji su došli i dali iskaz, nesporno su pratili prethodni tijek suđenja, kako po medijima tako vjerojatno i preko interneta, gdje se vrlo ažurno mogao pratiti tijek suđenja. Nitko ne može zanemariti činjenicu da su ovi svjedoci svjedočili pod takvim utjecajima, što je utjecalo na vjerodostojnost njihovih iskaza. Dapače, iz nekih je njihovih iskaza vidljivo da su imali organizirane sastanke, na kojima se sasvim sigurno nije pričalo samo o «tehničkim stvarima vezanim za putovanje u Hrvatsku» nego je vrlo vjerojatno da su pričali i o dosadašnjem suđenju, razmjenjivali mišljenja i sugestije vezane za ono o čemu trebaju svjedočiti. Nesporno je da su o tomu kako i o čemu trebaju svjedočiti instruirani od strane predstavnika nekakvih udruga, a ne treba isključiti niti eventualno djelovanje tajnih službi na svjedoke iz Srbije i Crne Gore i Bosne i Hercegovine. Po iskazu jednog od svjedoka proizlazi zaključak čak da su svjedoci opskrbljivani «ukoričenim zapisnicima» s rasprave i da su dobivali i primjerke «medicinskog vještva» pokojnih Nenada Kneževića i Gojaka Bulovića. Svi ti svjedoci bili su u «Lori» u svojstvu ratnih zarobljenika, njihovi iskazi odnose se na ono što se događalo njima i drugim osobama koje su također bili ratni zarobljenici, a to svakako nije predmet ovoga postupka. Stoga smatra da se im se kao svjedocima u potpunosti ne može vjerovati.

Nedostatak materijalnih dokaza bitno je utjecao na utvrđivanje činjeničnog stanja. Smatra da nema elemenata kaznenog djela ratnog zločina protiv civilnog stanovništva koje se optužnicom stavlja na teret optuženicima. To djelo podrazumijeva ratni sukob, a u vrijeme kritičnog događaja na području Splita i okolice nije bilo ratnih djelovanja, pa stoga nije bilo niti ratnog sukoba, nije bilo ni stanje okupacije. Nenad Knežević i Gojko Bulović bili su nesporno državljani Republike Hrvatske i nisu bili zarobljeni ni u kakvom ratnom sukobu. Bili su pritvoreni temeljem odluke nadležnog pravosudnog tijela zbog toga što su bili sumnjičeni za kazneno djelo oružane pobune protiv Republike Hrvatske. Nije točno da su bez ikakve pravne osnove bili pritvoreni. Dakle, nisu kumulativno ispunjeni uvjeti da bi postojalo kazneno djelo ratnog zločina protiv civilnog stanovništva.

Tijekom postupka jasno je rečeno da nikada nije postojao interventni vod koji se navodi u optužnici. Optuženi Bikić bio je član patrole koju su činili još i Banić i Bajić te vozač Laušić. Pravni položaj trojice optuženika koji su bili članovi patrole bitno je različit od pravnog položaja ostalih optuženika. Duić i Vrkić imaju zapovjedne funkcije u «Lori», Botić, Gudić i Bungur su stražari, Bikić, Banić i Bajić su članovi patrole. Članovi patrole nemaju nikakvog posla u prostoru zatvora. Zaduženi su za patroliranje po gradu i okolici, za djelovanje u incidentnim situacijama u kojima su sudionici pripadnici Hrvatske vojske a postupaju po zapovijedi i nalogu dežurnoga bojne. Za razliku od ostalih optuženika članovi patrole nemaju nikakvog kontakta s Kneževićem i Bulovićem. Stoga se njihovo djelovanje u bilo kakvoj inkriminiranoj djelatnosti spram pokojnog Kneževića i Bulovića mora dokazati, a ne pretpostavljati. Smatra da krivnja Josipa Bikića, kao ni krivnja ostalih optuženika - članova patrole, ničim nije dokaza, pa svaka drugačija odluka osim oslobađajuće presude ne bi bila utemeljena na utvrđenim činjenicama i provedenim dokazima. Njegov branjenik, kao ni njegova obitelj, nisu zaslužili sve ovo što ih je stiglo s ovim postupkom i neosnovanim optuženjem. Posebno je prigovorio medijskom praćenju cijelog ovog postupka, koje je vrlo često prelazilo granice korektnog i poštenog informiranja javnosti i bilo bliže vršenju pritiska na ovaj sud i Vijeće.

Branitelj optuženoga Davora Banića, na početku svoje završne riječi, istakao je da je u slučaj «Lora» uključen od lipnja 1992. godine, kada je bio branitelj Laze Ostojića i braće Krivić, koji su bili tada optuženi za kazneno djelo oružane pobune. Ostojić i braća Krivić oprostom su pušteni na slobodu. Pitao je, što se to promijenilo od 1992. godine do danas. Misli da je neprimjereno 2006. godine suditi za događaje iz 1992. godine. Promijenilo se to što su svjedoci iz Srbije i Crne Gore i Bosne i Hercegovine došli i „šepurili se ovdje“. To su oni isti koji su tijekom rata bacali bombe na Hrvatsku. „To će biti zabilježeno u povijesti“. Branitelj je rekao da ima podatke da je svjedok Vojkan Živković ubio čovjeka tijekom sukoba, ali to neće spominjati iz pijeteta. Nema višeg cilja do slobode. Prigovorio je Zamjeniku ŽDO-a iz Splita što, temeljem odredbe članka 345. ZKP-a, nije rekao ništa što ide u prilog optuženima, što je njegova dužnost. „Mogao je reći makar jednu rečenicu o njihovom učešću u Domovinskom ratu“, rekao je branitelj i optuženike nazvao „cvijetom našeg naroda“. Rekao je da je ovdje, umjesto priznanja doprinosa u ratu braniteljima, dopušteno ratnim zločincima da svjedoče.

Istakao je da u cijelosti ostaje kod činjenične i pravne analize koju je dao na glavnoj raspravi, održanoj 19. studenoga 2002. godine, nakon čega je donesena oslobađajuća presuda. U ponovljenom postupku ništa kvalitativno nije izmijenjeno, nema praktički nikakvih novih spoznaja koje bi upućivale na to da je Banić počinio djelo koje mu se stavlja na teret. «Zaštitni objekt kod ovog kaznenog djela, tj. kaznenog djela iz odredbe čl. 120., st.1., OKZ-a RH, su vrijednosti zaštićene međunarodnim pravom, čovječnost u postupanju prema pritvorenicima, a kao oblik krivnje traži se izravna namjera».

Po njegovu mišljenju ovdje nema kaznenog djela ratnog zločina radi sljedećeg: oštećene osobe u ovom postupku, posebice pokojni Nenad Knežević i Gojko Bulović, te Milosav Katalina, državljani su Republike Hrvatske. Milosav Katalina je, u kritično vrijeme, živio u Republici Hrvatskoj, u Splitu, kao i Gojko Bulović, Nenad Knežević je živio u Kaštelima. Predmetna odredba Ženevske konvencije odnosi se isključivo na strane državljane. U to vrijeme u Splitu nije bilo sukoba. Pozvao se na odredbu članka 4. i članka 33. Ženevske konvencije, koje se ne mogu primjenjivati na vlastite državljane i gdje se traži utvrđivanje konkretne odgovornosti za svakog onog tko čini određeni zločin. Isključena je kolektivna odgovornost i kažnjavanje. Došlo je do posve pogrešne pravne kvalifikacije djela. Izmijenjena optužnica je posve neodređena i neprecizna. Baniću se stavlja na teret da je način izvršenja ovoga kaznenoga djela bilo suučesništvo u odnosu na oštećene Kneževića i Bulovića, skupa s ostalim optuženicima i drugim nepoznatim osobama a, u odnosu na oštećenog Katalinu, skupa s optuženim Vrkićem. Objektivnim sagledavanjem sveukupnog činjeničnog stanja jedini ispravni zaključak je da u ponašanju . Banića nisu ostvarena bitna obilježja kaznenog djela koje mu se stavlja na teret.

Krajnje je jednostrano i nedopustivo govoriti o «samovolji» optuženih u dovodenju oštećenih u vojni zatvor «Lora», protivno odluci Vojnog suda. Brojni svjedoci, koji su hijerarhijski obnašali visoke funkcije i imali znatno veće ovlasti od Banića i ostalih optuženika, svjedočili su da se postupalo isključivo po nalogu «viših pretpostavljenih», dežurnog ili samog zapovjednika postrojbe.

Nadalje, inicijalni faktor nastanka svih problema, a time i posljedica koje su se desile 14. i 15. lipnja 1992. godine, jeste isključivo jedan nasilan postupak pokojnog Kneževića, kada je fizički napao i na zemlju oborio stražara Andelka Botića, pokušavši mu oteti pištolj, a kad to nije uspio, preskače ogradu i bježi iz zatvora. Ovakav postupak pokojnog Kneževića u najmanju ruku je kažnjivo djelo, nezamislivo je u svim «civilizacijskim zemljama», posebno u zemljama koje drže do svog integriteta i poretka. Način na koji je postupak Kneževića opisan, u činjeničnom opisu optužnice, predstavlja očito ciljano umanjenje odgovornosti samog Kneževića, a što nije primjereno i nije korektno prema utvrđivanju materijalne istine. Iz svih izvedenih dokaza, kako verbalnih, tako i materijalnih, može se zaključiti da je upravo Knežević, svojim krajnje nepromišljenim i bahatim postupanjem isključivi inicijator sveukupnih posljedica svoga čina.

Analizirao je iskaze pojedinih svjedoka, koji su iskazivali o korektnom odnosu prema Kneževiću. Nije prijeporno da optuženi. Banić nije bio nazočan prilikom pokušaja bijega, nije došao u VIC «Lora» prije nego što je tu dovezen pokojni Knežević. Nije izveden niti jedan dokaz koji bi upućivao da je Banić na bilo koji način sudjelovao u nanošenju ozljeda pokojnomu Kneževiću.

U odnosu na pokojnog Gojka Bulovića optužnica je neprecizna i neodređena jer govori o drugim neutvrđenim osobama, neutvrđenom vremenu, neutvrđenom prostoru, u kojem je došlo do smrtne posljedice. Banića i druge optuženike iz tzv. «interventnog voda» uvukao je u slučaj saslušani svjedok Zlatko Sulejmanović. Isti je saslušan u sklopu hitne istražne radnje iako objektivno za to nisu bile ispunjene zakonske pretpostavke. O događaju iz 1992. godine je saslušan 26. rujna 2001. godine. Branitelj analizira iskaz svjedoka Zlatka Sulejmanovića te iskaz svjedoka Davora Perišića i zaključuje da je činjenično stanje nepotpuno utvrđeno: da nije jasno tko je odnosne večeri bio u službi interventnog voda. Nisu ponuđeni dokazi koji bi na nesumnjiv način upućivali na to da je Banić na bilo koji način nanio tjelesne ozljede pokojnom Gojku Buloviću.

U odnosu na terećenje njegova branjenika da je, u razdoblju od 19. do 28. kolovoza 1992. godine, zajedno sa Tončijem Vrkićem, doveo Milosava Katalinu u VIC «Lora» te da su ga tukli, branitelj ističe kako se u optužnici upravo nevjerovatno konstatira nešto bez dokaza, čak suprotno od kazivanja samog Kataline. Prvo treba sagledati odnos oštećenog Kataline prema

određenim vrijednostima Republike Hrvatske. Branitelj je analizirao iskaz svjedoka Kataline u kojemu je svjedok govorio da je dobio «nekakvu domovnicu», da živi izvan Splita, u mjestu gdje nema struje, da ne kupuje novine, nema televizor. Iz toga obrana zaključuje da ovaj svjedok «jednostavno ne podnosi ništa što pripada našoj državi». Osim toga da je način na koji ovaj svjedok opisuje «svoja navodna zlostavljanja» neuvjerljiv i neprihvatljiv. Nema nikakvih dokaza da je oštećenik zadobio ozljede o kojima je riječ. Dokaza o ozljedama nema, a kako je oštećenik, neposredno nakon izlaska iz VIC «Lora», stupio u kontakt s međunarodnim organizacijama za ljudska prava, sigurno bi naznačio postojanje bilo kakve ozljede da ju je zadobio. Stoga branitelj tumači da je iskaz svjedoka Kataline jednostavno njegova netrpeljivost prema svim vrijednostima Republike Hrvatske.

Predložio je da se njegov branjenik oslobodi od kaznene odgovornosti i to stoga što nisu ostvarena bitna obilježja kaznenog djela, koje mu se stavlja na teret, te stoga što nije dokazano da bi njegov branjenik, kao i ostali optuženici, počinio kazneno djelo koje im se stavlja na teret.

Optuženi Davor Banić u svemu se slaže sa svojim braniteljem.

U Osijeku, 24. veljače 2006. godine

izvještaj sačinila
Veselinka Kastratović

27. veljače 2006.

Predsjednica Vijeća izvijestila je strane u postupku da su oštećenici: Marija Knežević, Željko Bulović i Milosav Katalina, podneskom od 22. veljače 2006. godine, postavili imovinsko - pravni zahtjev.

Nastavak završnih riječi.

Braniteljica optuženoga Emilia Bungura smatra da je izmijenjena optužnica, izmijenjena na samom kraju dokaznog postupka, u stvari potpuno novi optužni akt koji uvodi nove pojmove kao što su "dopuštanje, dozvoljavanje" i sl., o čemu se prethodno nije raspravljalo u kaznenom postupku i o okolnosti kojih se nisu izvodili dokazi. Kazneno djelo, koje se stavlja na teret optuženima, nije ratni zločin, jer nema ratnog zločina u sukobu državljana iste države. Takvog sukoba, koji bi značio građanski rat, nije bilo, o čemu govori i Deklaracija o Domovinskom ratu. U tom smislu zarobljeni građani, uglavnom srpske nacionalnosti, hrvatski su državljani i građani, i kao takvi nisu povezani ni sa jednim drugim područjem koje bi upravno, ustavno – pravno, ili samo faktički, bilo izdvojeno iz jurisdikcije hrvatskih vlasti. Poznato je da Split, ni ulice, ni mjesta u kojima su oštećeni stanovali nisu bili izdvojena teritorija. U Splitu i okolini, u kritično vrijeme, nije bilo ratnih djelovanja pa, dakle, ni strana u sukobu, o kojima govori Ženevska Konvencija. Dalje, postavlja se pitanje, na koji način je optuženi Emilio Bungur bio nadređen, ili u sukobu sa takvim osobama da bi prema njima počinio ratni zločin. Ovo iz razloga što u optužnici nije opisana radnja po kojoj on, navodno, postupa suprotno Konvenciji, a to se odnosi i na ostale optužene u ovom postupku. Stoga smatra da optužnica ima bitan nedostatak, jer ne sadrži određenu inkriminaciju u smislu radnje u odnosu na koju će biti iznesena odbrana. Optuženi Emilio Bungur je bio stražar u "Lori" dva mjeseca, nije bio pripadnik 72. bojne Vojne policije, već samostalne satnije IV gardijske brigade. Optužnica je, u dijelu koji se odnosi na oružani sukob, sastavljena suprotno Deklaraciji o Domovinskom ratu, koja utvrđuje kako je RH vodila obrambeni i oslobađajući rat, a ne agresivni i osvajački. Deklaracija obvezuje sva državna tijela, pa tako i Državno odvjetništvo i sud, da moraju, na tim temeljima, štiti vrijednosti i dostojanstvo Domovinskog rata, od čega zavisi i kvalifikacija kaznenog djela. U tom ratu svi su bili dužni štiti pravni poredak novouspostavljene i priznate države, pa su to svakako morali raditi i oštećeni Šušak, Ostojić, Krivić, Bulović, Galić i Knežević. Spomenuti oštećenici privedeni su u Vojno-istražni centar «Lora» zbog sumnji da su počinili kazneno djelo protiv RH, pa se u kazneno - pravnom smislu, a u skladu s Deklaracijom o Domovinskom ratu, radi o osobama pod sumnjom da su počinile određene kriminalne radnje iz nadležnosti Vojnog suda, pa na njihove postupke nema mjesta za primjenu Konvencije na koju se optužba poziva, jer se radi o domicilnom stanovništvu u odnosu na koje se vodi postupak pred nadležnim sudom. Ovo ne znači da se prema njima ne može počiniti neko drugo kazneno djelo. Štoviše, postupak se i vodio protiv nepoznate osobe zbog kaznenog djela ubojstva.

Nejasno je zbog čega Državno odvjetništvo 2001. godine potpuno drugačije kvalificira ovo djelo. O nedopuštenim radnjama oštećenih govorili su svjedoci, časnici Sigurnosno-? Službe (SIS): Nikola Krišto, Antonio Lekić, Zlatko Čipčić, Željko Maglov, Ivica Livaja. U svojoj odbrani Emilio Bungur je rekao da je točno da je on dao nalog za premještanje zatvorenika u sjeverni dio zatvora. Obrana ne vidi što je u tome nedopušteno. Ova činjenica govori da je svjedok Pantić lagao, kada je rekao da je pokojni Nenad Knežević bio sa njima u «bloku C». Da je to bilo točno onda ne bi bilo potrebe za premještanjem pritvorenika iz jednog dijela zatvora u drugi. U spisima predmeta nalazi se fotokopija knjige dežurstva za kolovoz 1992. godine, ali iz toga se ne može točno utvrditi što se događalo 13./14. lipnja 1992. godine. Optuženi Emilio Bungur tada nije bio stražar u "Lori", a što je bitno za optuženje počinitelja u

odnosu na oštećene Katića i Katalinu. Dana 13. lipnja 1992. godine, u vremenu od 8-14,00 sati, kada su prema knjizi dežurstva dežurali Bungur, Gudić i Botić dovedeni su oštećenici Parpura i Borović. Upravo ti oštećenici napominju da u odnosu na njih nije bilo ikakvih nedopuštenih radnji. Upis u knjigu dežurstva, od 14. lipnja 1992. godine, kako je Nenad Knežević pokušao bježati, suprotan je navodima svjedoka koji tvrde da su sa prozora ćelije mogli vidjeti bijeg. Bijeg se događa na izlaznim vratima a ne u krugu zatvora, a sve ovo potvrđuje i iste večeri obavljeni uviđaj istražnog suca. Optuženi Bungur detaljno je, još prije dolaska istražnog suca, opisao slijed događaja, pa nema razloga ne vjerovati mu. Optuženik između 20,30 i 21,00 podiže uzbunu, zatvara zarobljenike, odlazi po Duića, vraća Duića u «Loru», odlazi po Botića u ambulantu, pa se postavlja pitanje u kojem je vremenu fizički mogao bilo što drugo učiniti, a imajući u vidu da je njegova smjena završila u 22,00 sata. Svjedok Uglješa Bulović rekao je da je bratov glas čuo oko 3,00 sati noću, da mu se čini da je to bilo u hodniku. Prema tome, u to vrijeme Gojko Bulović je živ, a optuženi Bungur nije u zatvoru. Iskaz svjedoka Maria Barišića nije relevantan s obzirom na vrijeme koje je obuhvaćeno optužnicom. Ono o čemu je on pisao odnosi se na probleme u Vojnoj policiji a ne na zbivanja u "Lori". Jedina novina u ovom postupku bilo je saslušanje svjedoka iz Srbije i Crne Gore i Bosne i Hercegovine. Ona smatra da je ispitivanjem tih svjedoka nastupio vrhunac moralne i političke katastrofe pred ovim sudom. Kao svjedoci pozvani su pripadnici neprijateljske vojske koji ne kriju da su ubijali hrvatske vojnike i građane, koji ne kriju da su osuđeni u nekim postupcima, pa kao vrhunac njihovog cinizma jedan navodi kako ga je navodno zlostavljao četvorogodišnji dječak. Njihovi iskazi predstavljaju "simfoniju prilagođavanja" kada se usporede s iskazima koje su dali pred I Općinskim sudom u Beogradu. U prethodnom postupku nije bilo spomena o tome da je neko od pritvorenika vidio Kneževićev bijeg, da bi se sada odjednom pojavili svjedoci koji su to navodno vidjeli s prozora. Zanimljivo je da ovi svjedoci nikada ranije nisu saslušani, ali nakon što su uputili određena pisma, za koja se zna tko ih je pisao, odjednom sve znaju. U odnosu na svog branjenika traži oslobađajuću presudu.

Branitelj optuženoga Ante Gudića smatra da je optužnica neutemeljena, stoga što se u njoj navodi da su u "Lori" protupravno bili zarobljeni civili, uglavnom srpske nacionalnosti. Nije se moglo raditi o protupravnom zarobljivanju, kada postoji dokaz u spisu da se radilo o osobama optuženim za kazneno djelo oružane pobune i da je protiv tih osoba doneseno Riješenje o pritvoru. U odnosu na optuženoga Antu Gudića ne može se tražiti odgovornost u protupravnom zarobljivanju civila. Daljnji prigovor odnosi se na činjenicu da se radilo pretežno o osobama srpske nacionalnosti. U optužnici se ovo navodi iz razloga usklađivanja nekih pojmova sa Ženevskom konvencijom o postupanju sa građanskim osobama u vrijeme rata. U konkretnom slučaju nebitno je jesu li zarobljeni bili srpske ili neke druge nacionalnosti, jer su sve te osobe bile hrvatski državljani koji su živjeli u Hrvatskoj. Optužnici se prigovara u dijelu opisa usmrćenja Nenada Kneževića i Gojka Bulovića. U optužnici nema opisa da se takvo postupanje događalo na način da su žrtve mučene, ponižavane ili omalovažavane, kako je to predviđeno čl. 120 Osnovnoga kaznenoga zakona RH odnosno u odredbama Ženevske konvencije. Iz optužnice se zaključuje da se radi o dvije skupine osoba koje su na "takav način" postupale prema Buloviću. Jedna skupina koja je prema njemu djelovala predvečer i tijekom večeri, i druga koja je nastupila tokom noći. Ovako opisano suučesništvo ne može opstati ni pravno ni činjenično. Pravno - zato što se gubi kontinuitet između skupina, a odredbe Kaznenoga zakona, čl. 35.-39., jasno govore što se smatra suizvršilaštvom – kada više osoba postupa zajednički i dogovorno, svaka od njih u okviru svoje namjere (umišljaja) ima određenu vlast nad djelom koje se ostvaruje. Činjenično- nema ničega što bi opravdavalo zaključak o nekom zajedničkom i dogovornom postupanju. Ovakvim navodima optužbe, u odnosu na optuženoga Antu Gudića, u najgorem slučaju

moglo bi se govoriti o kaznenom djelu teške tjelesne povrede, sa smrtnom posljedicom u odnosu na Kneževića, odnosno teške tjelesne povrede u odnosu na oštećenog Bulovića. Ne radi se o ratnom zločinu, kako je to predviđeno Ženevskim konvencijama o zaštiti građanskih osoba i Protokola I i II. Konvencije nikada nisu imale u vidu zaštitu civilnih lica država čiji su to građani, jer se Konvencije primjenjuju u slučaju rata, onda kada postoje dvije strane u sukobu. Svjedok Mario Barišić je osoba koja je u sporu sa vrhom Hrvatske vojske. Čini se da mu je ovaj postupak dobro došao da aktualizira taj sukob. On je naveo da je u "Lori" bio u travnju 1992. godine, a predmet optužnice je iz kasnijeg vremenskog razdoblja. Kada se uspoređi, ono što je svjedok Barišić govorio pred sudom, i ono o čemu je navodno pismeno obavještavao nadređene, vidi se nesklad. Pismeni izvještaji se bitno razlikuju od svjedočenja pred sudom. Nije sporno da su Gudić, Botić i Vrkić krenuli za Kneževićem koji je bježao, da su ga locirali, uhvatili i izveli na put, gdje je bio uveden u jedan automobil kojim je vraćen u krug zatvora. Tu se završava svaki kontakt optuženoga Gudića sa Kneževićem. Za ostvarenje kaznenog djela ratnog zločina bitno je utvrditi subjektivni odnos počinitelja prema djelu, a ne samo objektivni doprinos ostvarenju krajnje posljedice. U ovom slučaju nigdje se ne vidi učešće optuženoga Gudića, niti se može utvrditi tko je nanio ozljede Kneževiću. Svjedoci iz SCG, koji su prethodno dali svoje iskaze pred I Općinskim sudom u Beogradu, tamo su govorili o nečemu što im je navodno poznato a nisu govorili o tome po čemu im je to poznato, a to je temeljno pravilo postupka. Ovi svjedoci, mahom ratni zarobljenici, govorili su o onome što se njima događalo, a iz toga proizlazi i njihov stav prema ovom suđenju. Oni dolaze iz državnog sistema u kojem je službeni stav da se u «Lori» dogodio genocid prema Srbima. Iz toga razloga postoji skeptičnost u odnosu na njihova svjedočenja. U svemu tome određenu ulogu imao je i Tonči Majić iz Dalmatinskog komiteta za ljudska prava, koji je kontaktirao sa svjedocima a što se nije smjelo dogoditi. Njegova uloga je trebala biti dovršena u trenutku pronalazjenja svjedoka o događanjima u "Lori" a svaki daljnji kontakt je nepotreban i štetan. Iz iskaza svjedoka iz SCG jasno je da oni, u pogledu bitnih okolnosti, drugačije svjedoče, pa jedini zaključak suda može biti da okrivljeni Gudić nije sudjelovao u usmrćenju Kneževića, a pogotovo Bulovića. Stoga predlaže oslobađanje Ante Gudića i ukidanje pritvora.

28. veljače 2006.

Braniteljica optuženoga Anđelka Botića suglasna je sa završnim riječima branitelja optuženih Emilia Bungura i Ante Gudića u odnosu na pravni opis i kvalifikaciju kaznenog djela. Smatra da se u konkretnom slučaju ne radi o ratnom zločinu, kako to predviđa Ženevska konvencija o zaštiti građanskih osoba u vrijeme rata i Dopunski protokoli I i II. Rezultati suđenja nedvosmisleno ukazuju da su svi civili - oštećeni u ovom kaznenom postupku državljani RH, pa se shodno tome na njih ne odnose odredbe Ženevskih konvencija, jer nisu civili - žrtve dviju strana u sukobu. U konkretnom slučaju može se raditi samo o kaznenom djelu ubojstva, odnosno teške tjelesne ozljede. Suglasna je sa završnim riječima svojih kolega/ica i u dijelu njihove analize iskaza svjedoka iz SCG. Za svog branjenika istakla je da je dragovoljac Domovinskog rata od 20. 11.1991. godine, da je učestvovao u svim borbenim akcijama Hrvatske vojske, da je ranjen u Domovinskom ratu, da je nositelj 5 odličja i Medalje za hrabrost. Aktivno je učestvovao u postupku, tijekom cijelog postupka je na istovjetan način, vrlo detaljno, opisao vlastito postupanje prilikom bijega Nenada Kneževića. Navode njegove odbrane potvrđuju optuženi E. Bungur i Ante Gudić. Optuženi Anđelko Botić bio je u VIC «Lora» nepuna 2 mjeseca, imao je ovlaštenja čuvara, što podrazumijeva čuvanje pritvorenih, izvođenje i osiguranje uvjeta za normalnu šetnju, osiguranje podjele hrane i sl. Botić nije učestvovao u privođenju osumnjičenih i ispitivanju pritvorenika. To su potvrdili svjedoci: Rade Krivić, Dušan Parpura, Uglješa Bulović, Mirko Čolić, Tvrtko

Pašalić, Nikola Krišto i dr. U odnosu na svjedoke iz SCG osporava najprije svjedočenje Gorana Pantća koji je, tijekom suočenja sa optuženim Botićem, bio kategoričan da je u dvorišnom krugu vidio okrivljenoga Botića prilikom udaranja pokojnoga Kneževića. Smatra da je Pantić znatno izmijenio svoj iskaz u odnosu na onaj pred Prvim Općinskim sudom u Beogradu, od 22.02.2002. godine. On je od svjedoka "koji je nešto čuo, odjednom prerastao u svjedoka koji je iz ćelije bloka "B" vidio sve što je potrebno". Iz toga razloga njegovo svjedočenje nije vjerodostojno.

Predlaže da sud, u odnosu na Anđelka Botića, donese oslobađajuću presudu.

Objava presude biti će 2. ožujka 2006. godine

Izvještaj napisala:

Olivera Franjičević

Iz Fonda za humanitarno pravo iz Beograda